

Agenda – Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

Lleoliad: I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Hybrid – Ystafell Bwyllgora 5 Tŷ Hywel a Robert Donovan
fideo gynadledda drwy Zoom Clerc y Pwyllgor
Dyddiad: Dydd Iau, 12 Ionawr 2023 0300 200 6565
Amser: 09.30 SeneddEconomi@senedd.cymru

Rhag-gyfarfod preifat (09.15–09.30)

Cyfarfod cyhoeddus (09.30–13.00)

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau
(09.30)

2 Papurau i'w nodi
(09.30)

2.1 Llythyr oddi wrth y Sefydliad Ffiseg

(Tudalennau 1 – 10)

Dogfennau atodol:

Cyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru 2023–24 (Saesneg yn unig)

2.2 Llythyr gan y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd

(Tudalennau 11 – 13)

Dogfennau atodol:

Ymateb dilynol Llywodraeth Cymru i gwestiynau o'r cyfarfod ar 16 Tachwedd 2022 – Bil Amaethyddiaeth (Cymru)

2.3 Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad
(Tudalennau 14 – 15)

Dogfennau atodol:

Rheoliadau Cynhyrchu Organig (Diwygio) (Rhif 2) 2022

2.4 Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus

(Tudalennau 16 – 17)

Dogfennau atodol:

Ymchwiliad y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus i Benodiadau Cyhoeddus

2.5 Llythyr gan y Prif Weinidog at Gadeirydd y Pwyllgor Cyllid

(Tudalennau 18 – 19)

Dogfennau atodol:

Craffu ar oblygiadau ariannol Biliau

2.6 Llythyr gan y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd

(Tudalennau 20 – 32)

Dogfennau atodol:

Ymateb dilynol Llywodraeth Cymru i gwestiynau o'r cyfarfod ar 21 Tachwedd 2022 – Bil Amaethyddiaeth (Cymru)

2.7 Llythyr gan y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd

(Tudalennau 33 – 37)

Dogfennau atodol:

Cyfarfod y Pwyllgor Cyllid ar 9 Tachwedd 2022 – Bil Amaethyddiaeth (Cymru).

2.8 Llythyr at Gadeirydd y Pwyllgor Deisebau

(Tudalen 38)

Dogfennau atodol:

Deiseb P-06-1291 Cynnal ymchwiliad i'r pryniant corfforaethol o'r proffesiwn milfeddygol yng Nghymru

2.9 Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Cyllid

(Tudalennau 39 – 42)

Dogfennau atodol:

Cyllideb ddrafft 2023-24

2.10 Llythyr gan y Prif Weinidog

(Tudalennau 43 – 46)

Dogfennau atodol:

Yr Ail Brothocol Ychwanegol i Gonfensiwn Cyngor Ewrop ar Seiberdroseddu

2.11 Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

(Tudalennau 47 – 78)

Dogfennau atodol:

Cydsyniad Deddfwriaethol: Bil Cyfraith yr UE a Ddargedwir (Dirymu a Diwygio)

2.12 Llythyr gan Weinidog yr Economi

(Tudalennau 79 – 82)

Dogfennau atodol:

Cytundeb Masnach Rydd rhwng y DU a Seland Newydd

2.13 Llythyr gan y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd, at Gadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

(Tudalennau 83 – 86)

Dogfennau atodol:

Pwyntiau eglurhad Llywodraeth Cymru yn dilyn y cyfarfod ar 21 Tachwedd 2022 – Bil Amaethyddiaeth (Cymru) (Saesneg yn unig)

2.14 Llythyr at y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd

(Tudalennau 87 – 88)

Dogfennau atodol:

Bil Bwyd (Cymru)

2.15 Llythyr gan y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd

(Tudalennau 89 – 90)

Dogfennau atodol:

Bil Amaethyddiaeth (Cymru) – cig defaid a safonau marchnata

2.16 Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Cyllid at y Prif Weinidog

(Tudalennau 91 – 93)

Dogfennau atodol:

Craffu ar oblygiadau ariannol Biliau

2.17 Llythyr gan y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol at Brif Ysgrifennydd y Trysorlys

(Tudalennau 94 – 106)

Dogfennau atodol:

Y Cynllun Lliniaru Biliau Ynni (Saesneg yn unig)

2.18 Llythyr at Weinidog yr Economi

(Tudalennau 107 – 113)

Dogfennau atodol:

Costau byw

2.19 Llythyr gan Weinidog yr Economi

(Tudalen 114)

Dogfennau atodol:

Cyfarfod y Grŵp Rhyngweinidogol – 9 Ionawr 2023

2.20 Llythyr gan y Gweinidog Newid Hinsawdd

(Tudalennau 115 – 116)

Dogfennau atodol:

Cyfarfod y Grŵp Rhyngweinidogol – 5 Rhagfyr 2022

3 Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru – Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd

(09.30–11.00)

(Tudalennau 117 – 156)

Lesley Griffiths AS

Gian Marco Currado, Cyfarwyddwr, Yr Amgylchedd a'r Môr

Gavin Watkins, Prif Filfeddyg

Dean Medcraft, Cyfarwyddwr, Cyllid a Gweithrediadau

Dogfennau atodol:

Papur tystiolaeth

Briff Ymchwil

Egwyl (11.00–11.10)

4 Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru – Gweinidog yr Economi

(11.10–12.40)

(Tudalennau 157 – 221)

Vaughan Gething AS

Sioned Evans, Cyfarwyddwr, Busnes a Rhanbarthau

Dean Medcraft, Cyfarwyddwr, Cyllid a Gweithrediadau

Jo Salway, Cyfarwyddwr, Partneriaeth Gymdeithasol a Gwaith Teg

Dogfennau atodol:

Papur tystiolaeth

Briff Ymchwil

- 5 Cydsyniad Deddfwriaethol: Y Bil Ffyniant Bro ac Adfywio:
Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol a Memorandwm
Cydsyniad Deddfwriaethol Atodol diwygiedig**
(12.40–12.50) (Tudalennau 222 – 239)

Dogfennau atodol:

Nodyn Cyngor Cyfreithiol (Saesneg yn unig)

- 6 Cydsyniad Deddfwriaethol: Memorandwm Cydsyniad
Deddfwriaethol y Bil Technoleg Enetig (Bridio Manwl)**
(12.50–13.00) (Tudalennau 240 – 260)

Dogfennau atodol:

Nodyn Cyngor Cyfreithiol (Saesneg yn unig)

- 7 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42(ix) i benderfynu gwahardd y
cyhoedd o weddill y cyfarfod**
(13.00)

8 Preifat

(13.00–13.15)

Trafod tystiolaeth yn dilyn y cyfarfod

- 9 Ymchwiliad y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth
Gyhoeddus i Benodiadau Cyhoeddus**
(13.15–13.20)

- 10 Cydsyniad Deddfwriaethol: Y Bil Ffyniant Bro ac Adfywio:
Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol a Memorandwm
Cydsyniad Deddfwriaethol Atodol diwygiedig
(13.20–13.25)**
- 11 Cydsyniad Deddfwriaethol: Memorandwm Cydsyniad
Deddfwriaethol y Bil Technoleg Enetig (Bridio Manwl)
(13.25–13.30)**
- 12 Cytundeb Rhyngwladol: Cytundeb rhwng y DU a'r Swistir ar
gydnabyddiaeth gilyddol mewn perthynas ag asesu
cydymffurfiaeth
(13.30–13.35) (Tudalennau 261 – 264)**

Dogfennau atodol:

Briff Ymchwil (Saesneg yn unig)

Jayne Bryant MS and Paul Davies MS
Senedd Cymru
Cardiff
CF99 1NA

6 December 2022

RE: Welsh Government draft budget 2023–24

Annwyl Jayne a Paul,

I am writing to you regarding the Finance Committee's scrutiny of the Welsh Government's draft budget 2023–24. We have submitted evidence directly to the Finance Committee, but the contents are likely to be of interest to you and your committees for budget scrutiny.

Our submission covers concerns over research funding, incentives for recruiting physics teachers and the need to ensure adequate budgets for the Curriculum for Wales.

I note that the Children, Young People and Education Committee has written to the relevant ministers about its areas of interest, and our evidence should support the committee's scrutiny of those matters.

The submission is attached, and please note that the Institute of Physics would be keen to provide oral evidence on these matters to your committees.

Yn gywir,

Eluned Parrott

Head of Wales, Institute of Physics

Response to the Senedd Finance Committee's inquiry into the Welsh Government draft budget 2023–24 (18 November 2022)

Overview

- i. The Institute of Physics (IOP) is the professional body and learned society for physics in the UK and Ireland. It seeks to raise public awareness and understanding of physics, inspire people to develop their knowledge, understanding and enjoyment of physics and support the development of a diverse and inclusive physics community. As a charity, it has a mission to ensure that physics delivers on its exceptional potential to benefit society.
- ii. The IOP believes it is imperative the draft budget for 2023–24 includes substantial increases to funding for research, development and innovation (RDI). The IOP previously made this case to the committee for its inquiry into post-EU funding.¹
- iii. The IOP acknowledges the problems created by the replacements for EU structural funds and the on-going uncertainty regarding Horizon Europe. However, there are actions within the Welsh Government's power that should be taken. Many of these actions were included in the IOP's response to the consultation on the draft innovation strategy for Wales.² With regards to funding and the budget, the Welsh Government should push further in implementing recommendations of Professor Graeme Reid's review of government-funded research and innovation:³
 - Funding for the Higher Education Funding Council for Wales (HEFCW):
 - Uplifts to quality-related research (QR) funding.
 - £30m Future of Wales Fund to reward institutions that attract funding into Wales.
 - £25m Research Wales Innovation Fund.
 - Funding for the Welsh Government:
 - £25m St David's Fund for innovation hubs, competitions and within government.
 - Research and innovation office in London.
- iv. The IOP also believes the draft budget should continue to increase funding for the professional learning required to deliver the new Curriculum for Wales (CfW). This would include on-going support for training the physics education workforce, uplifts to teacher training incentives and wider increases for implementation of the working group on Black, Asian and Minority Ethnic Communities, Contributions and Cynefin in the New Curriculum.⁴ In particular, clarity would be welcome on funding availability for the Stimulating Physics Network Wales and associated whole-school equity and inclusion project, as well as the Physics Mentoring Project.
- v. The IOP is keen to present and discuss these matters in person with the committee.

1. Research, development and innovation (RDI)

- 1.1 Physics is of substantial benefit to Wales; the Centre for Economics and Business Research found it is worth £7.3bn GVA to the Welsh economy and supports 113,138 jobs—this is equivalent to 10% of both GDP and full-time employment in Wales.⁵ These physics-based businesses increased turnover by 36% and employee pay by 41% in a decade—the fastest rises of the four UK nations and well above the UK average. Despite this success, Wales has had low levels of R&D for

¹ Institute of Physics. 2022. [Response to the Senedd Finance Committee's inquiry into post-EU funding \(13 May 2022\)](#). London: Institute of Physics.

² Institute of Physics. 2022. [IOP response to the Welsh Government's consultation on the draft innovation strategy \(28 September 2022\)](#). London: Institute of Physics.

³ Reid, G. 2018. [Review of Government Funded Research and Innovation in Wales](#). Cardiff: Welsh Government.

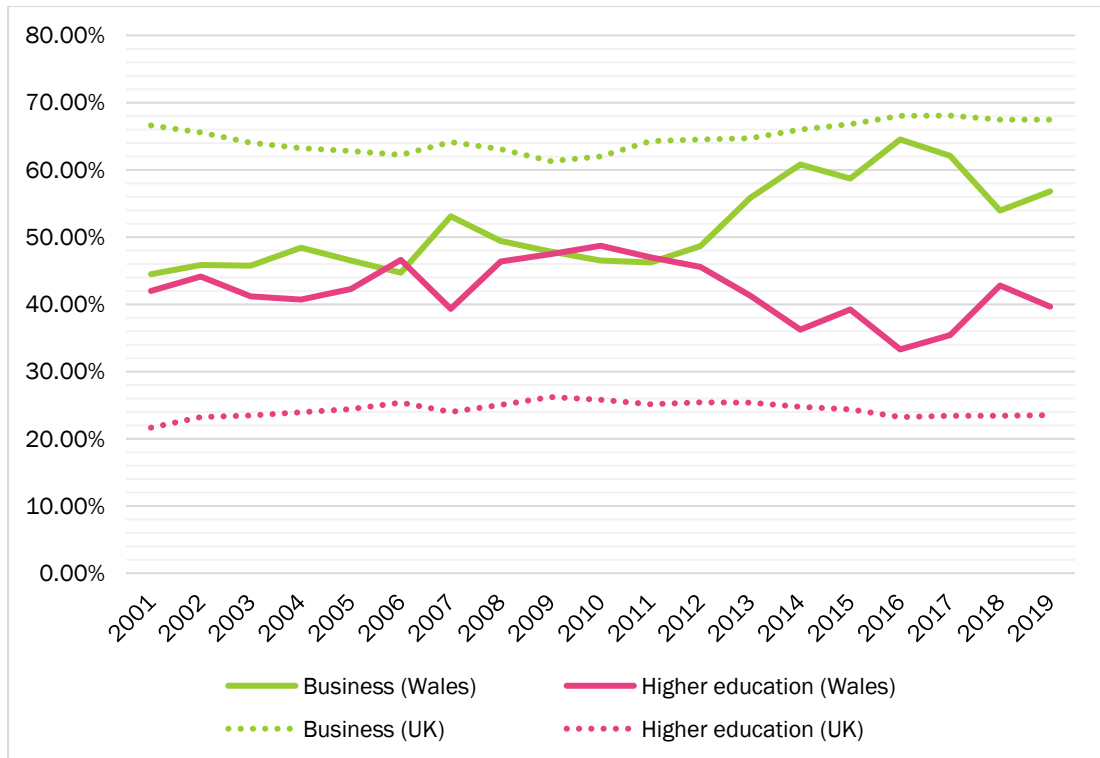
⁴ Welsh Government. 2021. [Black, Asian and Minority Ethnic Communities, Contributions and Cynefin in the New Curriculum Working Group: final report](#). Cardiff: Welsh Government.

⁵ Centre for Economic and Business Research. 2021. [Physics and the Economy: Measuring the value of physics-based industries in Wales](#). London: Centre for Economic and Business Research.

decades, has the lowest R&D spending per head of the UK nations and regions of England and is consistently at the bottom of productivity tables.^{6 7 8 9}

- 1.2 According to research from CBI Economics, physics innovators in Wales collaborate more regularly with universities, business partners and peer networks/associations compared to UK colleagues.¹⁰ Similarly, higher education performs a larger share of R&D in Wales compared to higher education’s share for the UK.¹¹ Across the last 20 years, universities have on occasion overtaken the private sector in Wales (a situation unthinkable for the UK as a whole). Clearly, Wales requires more private sector R&D; until this happens, higher education needs to be protected—Wales’s overall levels need to increase, rather than a zero-sum shift.

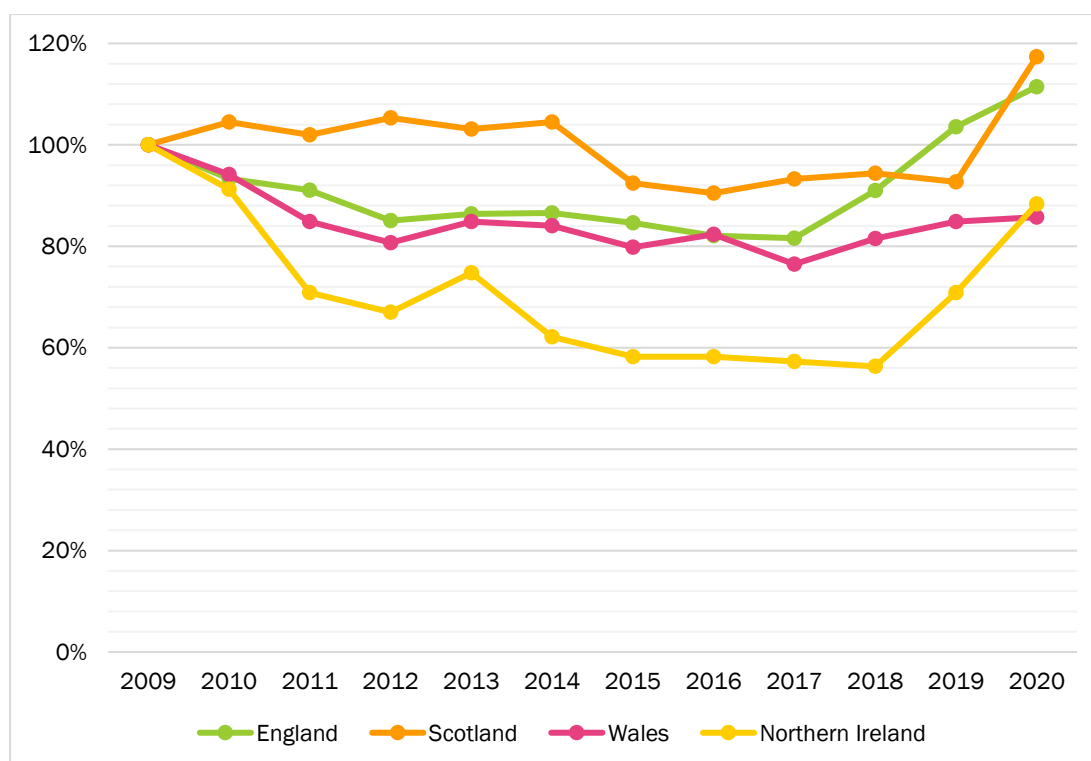
Graph 1: Higher education and private sector share of R&D, 2001–2019

- 1.3 CBI Economics also found physics innovators in Wales feel direct costs are the most substantial challenge to RDI, a finding more pronounced in Wales compared to UK. The innovators were, compared to UK counterparts, more dependent on financial support from the Welsh and UK governments and the EU. Even though the COVID-19 pandemic had a more disruptive impact on physics RDI in Wales, innovators were optimistic RDI spending would increase in the next five years *if conditions were right*.
- 1.4 Despite higher education doing more of the ‘heavy lifting’, HEFCW’s allocations for research have, at best, flatlined; when adjusted for inflation, Wales is failing to keep pace with other nations. Considering CBI Economics’ findings, the current situation does not augur well. Stagnant allocations for university research, coupled with the with current 10.1% rate of the consumer prices index, will create significant pressure in Wales.¹²

⁶ Henley, A. 2021. [Wales’ Productivity Challenge: Exploring the issues](#). Manchester: Productivity Institute.
⁷ Hutton, G. 2021. [Research Briefing: Research and development spending](#). London: UK Parliament.
⁸ Office for National Statistics. 2021. [Gross domestic expenditure on research and development, by region, UK](#). Newport: Office for National Statistics.
⁹ Office for National Statistics. 2021. [Annual regional labour productivity](#). Newport: Office for National Statistics.
¹⁰ CBI Economics. 2022. [Paradigm shift: Unlocking the power of physics innovation for a new industrial era](#). London: Institute of Physics.
¹¹ StatsWales. 2021. [Research and development expenditure in Wales by expenditure type and year](#). Cardiff: Welsh Government.
¹² Office for National Statistics. 2022. [Consumer price inflation, UK: September 2022](#). Newport: Office for National Statistics.

Graph 2: R&D allocations from core funder, 2009–20 (constant prices, where 2009=100%)

- 1.5 HEFCW will soon be folded into the new Commission for Tertiary Education and Research (CTER). The Tertiary Education & Research (Wales) Act included the provision that CTER should safeguard “continuous improvement in the quality of research and innovation carried out by relevant persons, and the competitiveness of that research and innovation compared to research and innovation carried out by other persons”.¹³ Funding increases, which will help make that provision a reality, should not be postponed until CTER is in full operation; the situation needs to be addressed now.
- 1.6 The IOP acknowledges the Welsh Government does not control all public funding for RDI, with UKRI, the Advanced Research and Invention Agency and replacements for EU funding reserved to Westminster.^{14 15} The IOP has put on record its criticisms of replacements for EU regional development funding as a *de facto* cut to science and innovation in Wales, also calling for greater involvement from Wales in the running and structures of UKRI (this was rejected most recently in Sir David Grant’s review of UKRI).^{16 17 18}
- 1.7 But this inquiry relates to the powers directly within the Welsh Government’s remit. The last public review of Welsh Government-funded RDI, led by Professor Graeme Reid, proposed uplifts to existing streams and the creation of new funding pots. Reid proposed two set of funding allocations: one if the Welsh Government controlled replacement funds and one if it did not. As stands, the Welsh Government has still fallen short of the latter.
- 1.8 The Centre for Innovation Policy Research produced a report on the state of the RDI landscape in Wales, with the report being presented to the Welsh Government’s Innovation Advisory Council for

¹³ [Tertiary Education and Research \(Wales\) Act 2022](#). asc. 1.

¹⁴ [Government of Wales Act 2006](#). c. 32.

¹⁵ [United Kingdom Internal Market Act 2020](#). c. 27.

¹⁶ Institute of Physics. 2022. [Response to the Senedd Finance Committee’s inquiry into post-EU funding \(13 May 2022\)](#). London: Institute of Physics.

¹⁷ Institute of Physics. 2022. [IOP Response to the Nurse Review](#). London: Institute of Physics.

¹⁸ UK Government. 2022. [Independent review of UK Research and Innovation \(UKRI\): final report and recommendations](#). London: UK Government.

Wales in 2021.¹⁹ It noted the problems with the current quasi-implementation of Reid. The Welsh Government's position is that it will only implement all of Reid with uplifts to its budget as part of a post-EU settlement.²⁰ ***This is not consistent with the recommendations from Reid, and the IOP believes Reid's original proposals should be implemented in full and at pace.***

1.9 The Welsh Government's draft innovation strategy has been issued for consultation and responses are now being reviewed.²¹ The strategy did not appear to include any new funding commitments, which would be a serious flaw. The draft budget should include funding to allow for several clear actions that are required:

- Full implementation of the Reid review recommendations.
- Further uplift to QR to compensate for the below inflation allocations in the last decade.²²
- Welsh Government recognizing the impact of full economic costs (FEC) not being recovered on all publicly funded research grants (an absence of FEC is known to create additional pressures in places, like Wales, already lagging for RDI activity).^{23 24}

1.10 The strategy lists what the Welsh Government wants from innovation and what it would like to see UKRI recipients to do with grant funding. But, if the money is from UKRI, then UKRI and the UK Government will decide what happens with it. ***For the Welsh Government to have an innovation strategy with deliverables, it will need to institute its own funding, increase existing streams and incentivise UKRI grant capture.***

1.11 As it stands, the UK Government has a target of increasing public R&D spend by 40% outside England's greater southeast by 2030, pivoting investment zones towards universities, maintaining its aim of R&D spending reaching 2.4% of GDP and protecting R&D budgets until 2025 (albeit in cash rather than real terms).^{25 26} Similarly, the Irish government has reaffirmed its own target of 2.5% GNP.²⁷ The Welsh Government cannot set an equivalent target, as it does not have the same fiscal powers as the other governments. However, one of its five priorities for RDI vowed to:

“Ensure Wales has a fair share of available research, development and innovation funding and we will work to secure funding levels at least equivalent to those we received historically, via the European Union. We will also work to address historic underfunding from both competitive and non-competitive UK investment sources.”²⁸

1.12 Wales was insufficiently RDI-active before Brexit; returning to those levels is unlikely to meet the challenges we face. Indeed, Welsh universities warned publicly this summer about the pressures that are arising from flatlined QR budgets.²⁹ Like the IOP, they also warned about the shortfall that will be incurred via the design of EU replacement funds.³⁰

2. Education and Welsh language

2.1 The IOP is working closely with the Welsh Government on a range of government-funded projects intended to increase the number of physics teachers and ensure current physics teachers have the best possible support. This includes the Stimulating Physics Network Wales and associated

¹⁹ Delbridge, R., Henderson, D. and Morgan, K. 2021. [Scoping the future of Innovation Policy in Wales](#). Cardiff: Centre for Innovation Policy Research.

²⁰ Welsh Government. 2019. [Wales: Protecting research and innovation after EU exit](#). Cardiff: Welsh Government.

²¹ Welsh Government. 2022. [Innovation strategy for Wales](#). Cardiff: Welsh Government.

²² Institute of Physics. 2022. [Physics: investing in our future](#). London: Institute of Physics.

²³ Institute of Physics. 2022. [IOP Response to the Nurse Review](#). London: Institute of Physics.

²⁴ Chaytor, S., Gottlieb, G. and Reid, G. 2021. [Regional policy and R&D: evidence, experiments and expectations](#). Oxford: Higher Education Policy Institute.

²⁵ UK Government. 2022. [Levelling Up the United Kingdom](#). London: UK Government.

²⁶ UK Government. 2022. [Autumn Statement 2022: documents](#). London: UK Government.

²⁷ Government of Ireland. 2022. [Impact 2030: Ireland's Research and Innovation Strategy](#). Dublin: Government of Ireland.

²⁸ Drakeford, M. 2021. [Written Statement: Five priorities for research, development and innovation](#). Cardiff: Welsh Government.

²⁹ McIntyre, F. 2022. [Flatlined QR funding in Wales prompts concern](#). London: Research Professional.

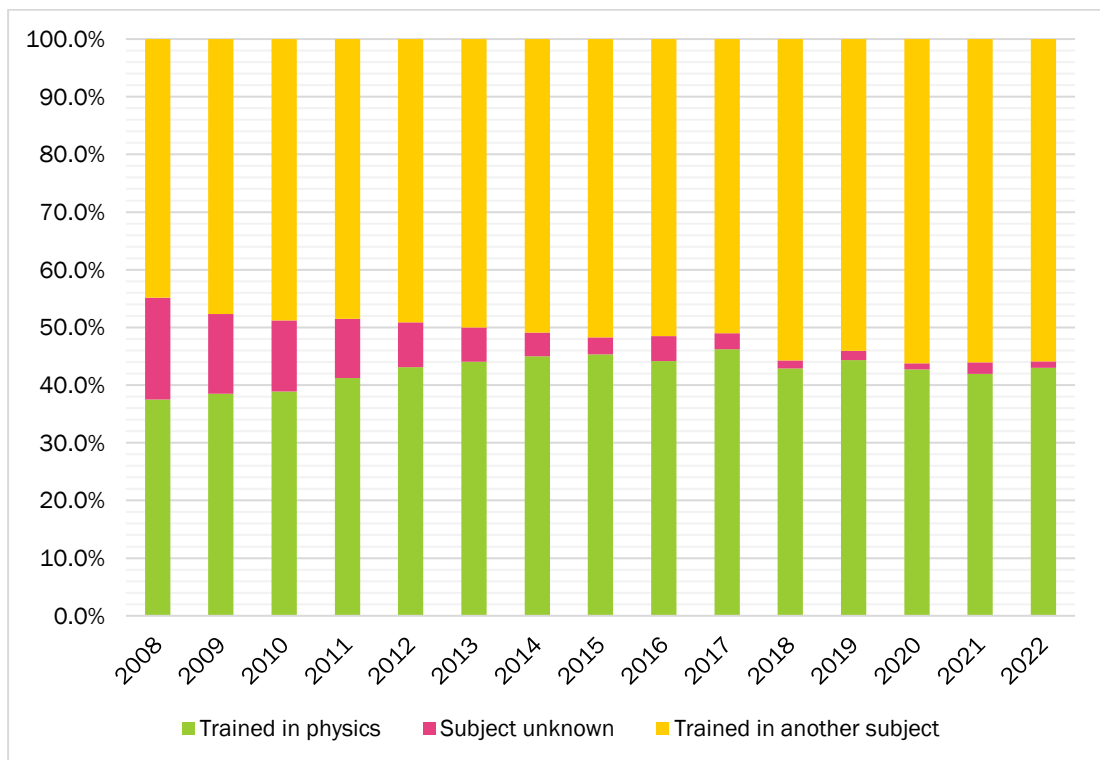
³⁰ Inge, S. 2022. [Shared Prosperity Fund guidance omits R&D and universities](#). London: Research Professional.

whole-school equity and inclusion project, as well as the Physics Mentoring Project.³¹ Audit Wales has pointed to the need to maintain sufficient investment in professional learning to deliver CfW.³² This is consistent with lessons to be learned from Scotland’s Curriculum for Excellence.³³

2.2 IOP’s projects are funded on an annual basis and face regular funding cliff-edges. Such projects are what the physics teaching community needs and wants, as clarified by a 2020 study from the IOP (for which the Welsh Government was an observer).³⁴ ***The IOP would welcome the draft budget clarifying projects’ potential continuation and, preferably, multi-annual funding.***

2.3 Such projects are, in part, a response to the known shortage of physics-trained teachers, a problem Wales shares with the rest of the UK. In 2022, only 43% of those teaching physics in secondary schools were trained in the subject.³⁵ Available data indicates no majority trained in the subject since 2013, with potentially no majority since records started.³⁶

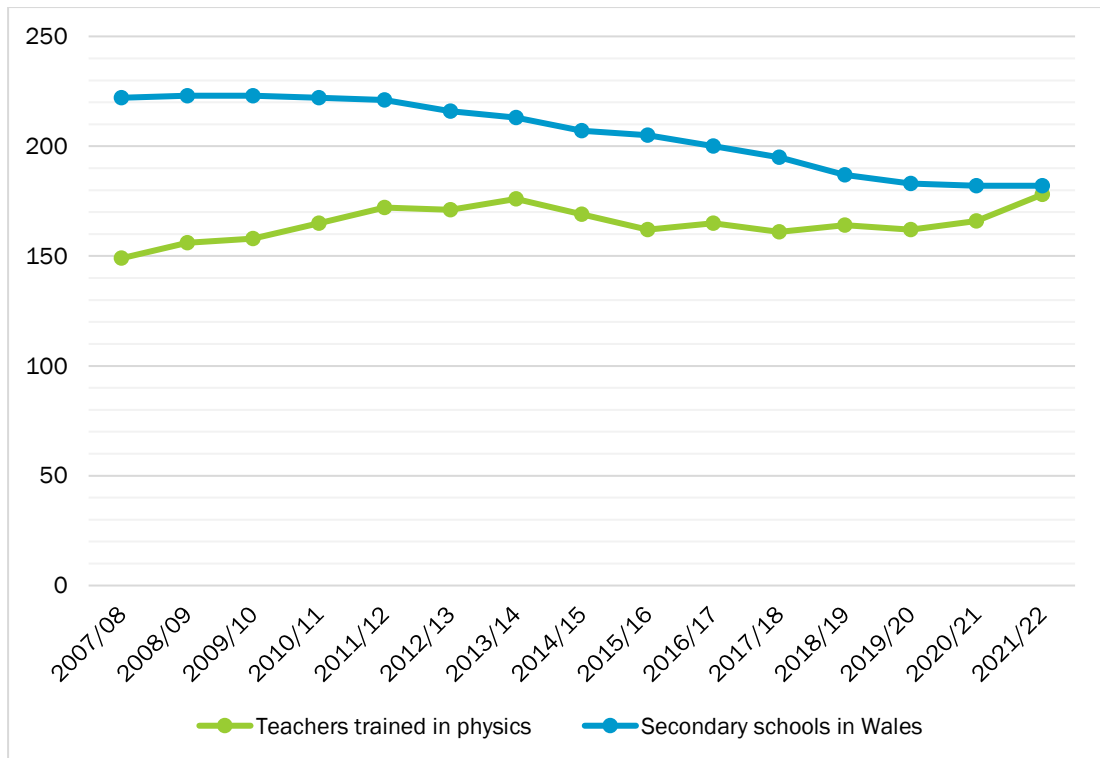
Graph 3: Percentage of physics teachers in Wales trained in physics, 2008–22

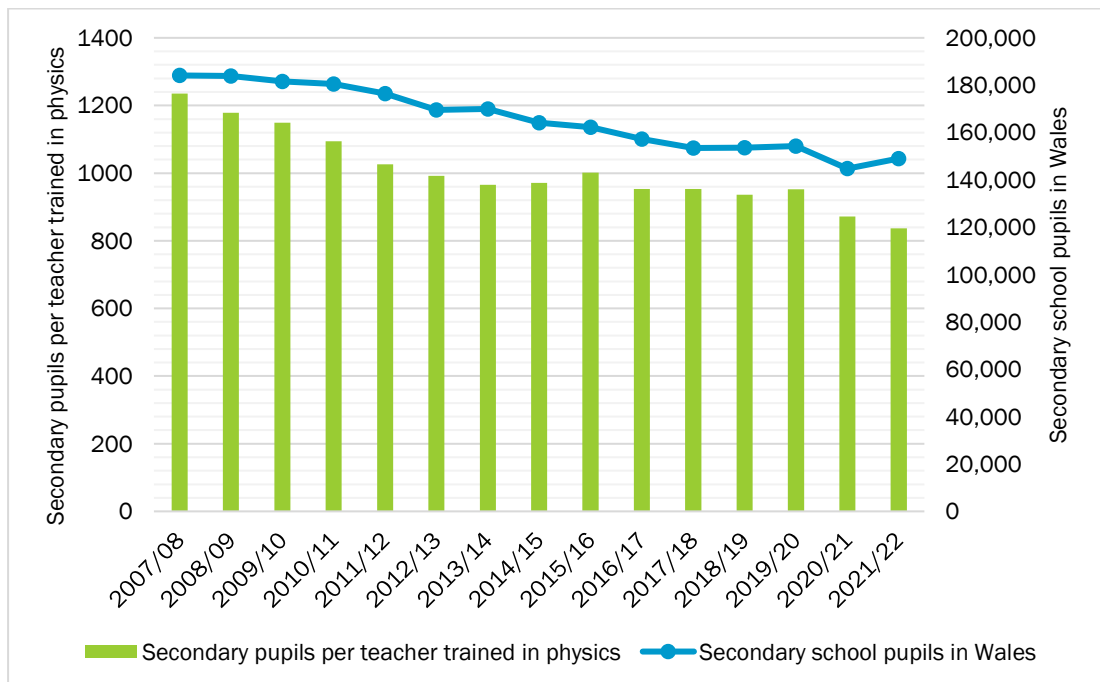
2.4 The upshot is that Wales has fewer physics-trained teachers (178) than secondary schools (182). For the latest year, there were 837 secondary school pupils in Wales per teacher trained in physics (note, this is not teachers of physics).³⁷ ³⁸ The gap has narrowed in the last decade, but *the number trained in physics has risen as the proportion of ‘subject known’ has fallen; one cannot be conclusive as to whether there are more physics-trained teachers in the system.*

³¹ Physics Mentoring Project. 2022. [Our Aims](#). Cardiff: Physics Mentoring Project.
³² Auditor General for Wales. 2022. [The new Curriculum for Wales](#). Cardiff: Audit Wales.
³³ Muir, K. 2021. [Putting Learners at the Centre: Towards a Future Vision for Scottish Education](#). Edinburgh: Scottish Government.
³⁴ Institute of Physics. 2020. [Subjects Matter](#). London: Institute of Physics.
³⁵ Education Workforce Council. 2022. [Annual Education Workforce Statistics for Wales 2022](#). Cardiff: Education Workforce Council.
³⁶ Education Workforce Council. 2022. [Education workforce statistics](#). Cardiff: Education Workforce Council.
³⁷ StatsWales. 2022. [Schools by local authority, region and type of school](#). Cardiff: Welsh Government.
³⁸ StatsWales. 2022. [Pupils present on census day by local authority and sector](#). Cardiff: Welsh Government.

Graph 4: Teachers trained in physics and secondary schools in Wales, 2008–22

Graph 5: Secondary school pupils per teacher trained in physics in Wales, 2008–22

2.5 The evidence is that the shortage is more pronounced in Welsh-medium education. Welsh Government-commissioned research found science as one of the most difficult subjects for recruitment.³⁹ Research from Bangor University noted, among many key findings, that “student

³⁹ Bryer, N. and Duggan, B. 2019. *Evaluation of Welsh-Medium Provision in Initial Teacher Education*. Cardiff: Welsh Government.

preference is often influenced by teacher bias and this can influence future engagement with Welsh in relation to STEM-related study/work”.⁴⁰

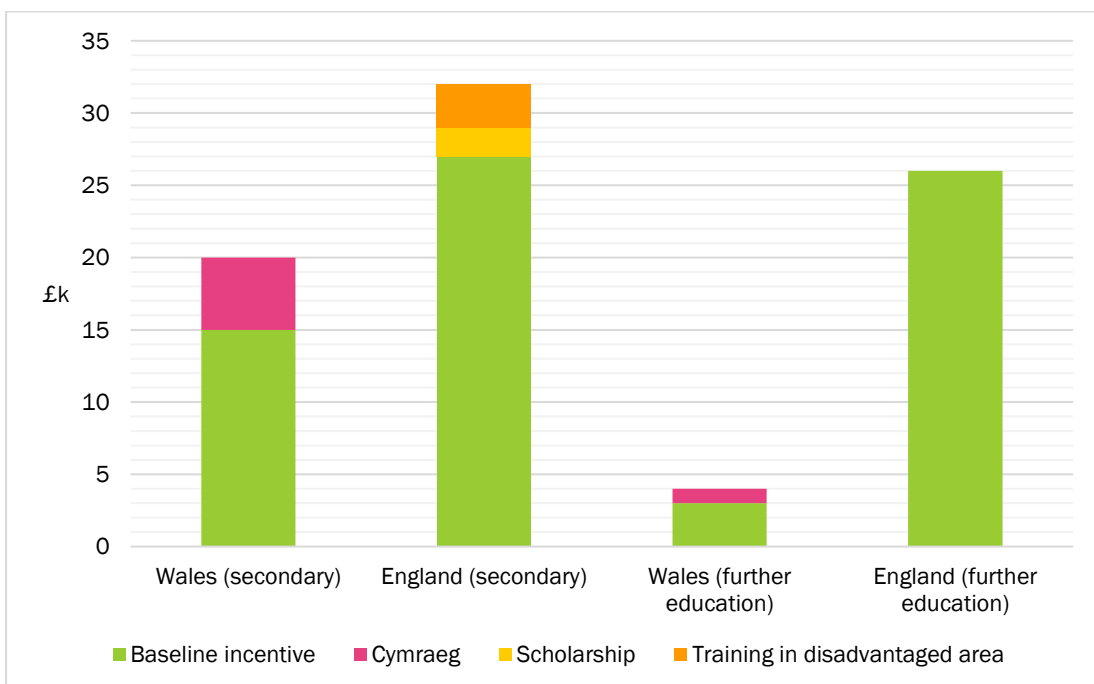
Table 1: ITE physics students and language route (rounded to nearest 5), 2010/11 to 2020/21⁴¹

Language	Year											
	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21	
Welsh	5	5	5	5	*	5	*	*	5	*	5	
English	35	35	30	25	25	20	15	15	15	10	35	

2.6 In line with Cymraeg 2050, the Welsh Government recently issued a 10-year plan for the Welsh-medium education workforce.^{42 43} The plan and associated data analysis acknowledged the shortage and the difficulty Welsh-medium schools face when recruiting science teachers.⁴⁴ The IOP supports the plan and its actions and welcomes the emphasis on longer-term planning. **Any such planning will require consistent funding to offer the best chance of success.**

2.6 The discrepancy between Wales and England for initial teacher education (ITE) incentives is pronounced. The financial incentive to train as a secondary physics teacher in Wales is £15,000, extended to £20,000 for those opting for Welsh-medium.^{45 46} In England, the offer is soon to become £27,000, rising to £29,000 for ‘high-calibre’ applicants, with a 3,000 incentive for those choosing to train in the most disadvantaged areas (a separate veterans offer is worth £40,000).⁴⁷ For those opting for further education teaching, the incentive is £3,000 in Wales, extended by £1,000 for those opting for Welsh-medium.⁴⁸ In England, the offer is £26,000.⁴⁹

Graph 6: ITE incentives for physics in Wales and England

⁴⁰ Thomas, E. and Parry, N. M. 2021. [Provision for Welsh-medium STEM subjects: an exploratory study](#). Bangor: Bangor University.
⁴¹ StatsWales. 2022. [First years on ITE courses in Wales by subject and year](#). Cardiff: Welsh Government.
⁴² Welsh Government. 2021. [Cymraeg 2050: work programme 2021 to 2026](#). Cardiff: Welsh Government.
⁴³ Welsh Government. 2022. [Welsh in education workforce plan](#). Cardiff: Welsh Government.
⁴⁴ Welsh Government. 2022. [Welsh in education workforce plan: data analysis](#). Cardiff: Welsh Government.
⁴⁵ Welsh Government. 2022. [Initial Teacher Education \(ITE\) Priority Subject Incentive: guidance for students 2022 to 2023](#). Cardiff: Welsh Government.
⁴⁶ Welsh Government. 2022. [Iaith Athrawon Yfory Incentive Scheme: guidance for students](#). Cardiff: Welsh Government.
⁴⁷ UK Government. 2022. [Boost for teacher training bursaries by up to £10,000 a year](#). London: UK Government.
⁴⁸ Welsh Government. 2022. [Teacher training incentives: PGCE \(FE\) students](#). Cardiff: Welsh Government.
⁴⁹ UK Government. 2022. [FE ITE bursaries funding manual: 2022 to 2023 academic year](#). London: UK Government.

- 2.7 Research for the Welsh Government was inconclusive as to whether funding incentives drive recruitment substantially, stating “further research is required to develop an understanding of this issue”.⁵⁰ But it did note “cases where young people were attracted to teach in England because of the incentive difference with Wales [which] raises the question of how prevalent this intention is and how likely it is that those who move to England intend to do so for a fixed period (with a longer-term intention to return to Wales)”.⁵¹ Welsh Government’s aforementioned Welsh-medium research advocated replacing the £5,000 language incentive with £10,000 delivered in instalments across five years (thereby incentivising retention).⁵²
- 2.8 Despite the recommendation to Welsh Government, the IOP is not aware of any further research taking place. However, the IOP can point to findings from England that cash incentives play a role as part of a wider package.⁵³ Concerningly, that research warned “physics is highly unlikely to meet its recruitment target under any package of measures [which] should prompt debate about how the education system can realistically and sustainably staff science departments in schools with a range of specialists”.⁵⁴ Also citing to a Gatsby paper, proposals included:⁵⁵
- Considering the range of training courses offered.
 - Extra subject specialism training for physics (both trainees and existing teachers).
 - Ensuring physics-trained teachers are teaching physics rather than other subjects.
 - Addressing relatively low numbers of students studying physics post-16.
- 2.9 Further studies on cross-border pulls for teacher trainees would be welcome. In lieu of the research, data is available on first year ITE physics students from Wales and location of study.⁵⁶ Between 2010/11 and 2020/21, there were 355 first year ITE physics students from Wales; of that total cohort, 120 (33.8%) went to train in England. *A third of potential physics teachers in Wales have gone to train in England and, with increasing curricular divergence, returning will be difficult.*
- 2.10 It is also worth noting the funding that England’s Department for Education has instituted for teaching internships in chemistry, computing, languages, maths and physics.⁵⁷ The funding is available for school-led partnerships to provide teaching internships for undergraduates studying for a degree in STEM-related subjects and languages. Such schemes already exist in Wales, with Swansea University running an undergraduate module to the same effect. However, schemes in Wales are not in receipt of dedicated funding from the Welsh Government.
- 2.11 ***Not all the above are Welsh Government budgetary matters. However, bursaries, specialist training (see section 2.1 and 2.2) and post-16 participation (see section 2.13 onwards) are. One alone is unlikely to close the teaching gap, which will take many years to close, so should be funded together on a multi-annual basis.***
- 2.13 More broadly, physics suffers from underrepresentation, with a range of communities underserved. Accordingly, the IOP has four policy asks for pre-16 education:
- Revising teachers’ professional standards with an expectation teachers will address injustice in professional practice and actively dismantle discrimination.
 - Ensuring teachers are trained to teach inclusively and tackle injustice, both via initial teacher education and continuing professional learning and development.
 - Directing Estyn to emphasise inclusive teaching and efforts to address injustice.

⁵⁰ Beaufort Research and National Foundation for Educational Research. 2019. [Research Study on the Attractiveness of Teaching and Retention of Teachers](#). Cardiff: Welsh Government.

⁵¹ Ibid.

⁵² Bryer, N. and Duggan, B. 2019. [Evaluation of Welsh-Medium Provision in Initial Teacher Education](#). Cardiff: Welsh Government.

⁵³ Worth, J., Tang, S. and Galvis, M. A. 2022. [Assessing the impact of pay and financial incentives in improving shortage subject teacher supply](#). Slough: National Foundation for Educational Research.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Sims, S. 2019. [Increasing the quantity and quality of science teachers in schools: Eight evidence-based principles](#). London: Gatsby.

⁵⁶ StatsWales. 2022. [First Years from Wales on ITE courses in the UK by subject and country of study](#). Cardiff: Welsh Government.

⁵⁷ UK Government. 2022. [Teaching internships programme](#). London: UK Government.

- Mandating whole-school approaches that are informed by ongoing data and evidence collection including students' choices.

2.14 The Welsh Government is making good progress on the above, with many issues acknowledged via the working group on Black, Asian and Minority Ethnic Communities, Contributions and Cynefin in the New Curriculum. The Welsh Government accepted all the group's recommendations, which the IOP welcomes.⁵⁸ ***With regards to training, the working group advocated "ringfenced funding within annual professional learning allocations" and it would be positive to see an amount in the draft budget.***⁵⁹

2.15 In light of the above, the IOP would welcome uplifts to the following budget lines (or uplifts indicated previously).

Table 2: Relevant budget lines from 2022–23 budget documents⁶⁰

Ministry	Budget expenditure line	2021–22 (£m)	2022–23 (£m)	2023–24 indicative (£m)	2024–25 indicative (£m)
Education and the Welsh Language	Additional learning needs	9.7	21.1	21.1	21.1
	Curriculum and assessment	7.8	11.0	11.0	11.0
	Curriculum reform	14.1	19.4	19.1	15.7
	Pupil development grant	113.5	133.5	133.5	133.5
	School improvement grant	134.2	171.2	163.2	154.2
	School standards support	1.5	2.8	4.1	5.2
	Teacher development and support	38.9	54.7	55.2	57.2
	Vulnerable groups	1.2	1.2	1.2	1.2
	Welsh in education	13.5	17.8	20.1	24.3
	Welsh language	21.1	22.4	22.4	22.4
Whole-school approach	2.0	5.2	7.4	9.6	
		357.5	460.3	458.3	433

⁵⁸ Institute of Physics. 2022. [IOP Wales welcomes progress on race equality recommendations](#). London: Institute of Physics.

⁵⁹ Welsh Government. 2021. [Black, Asian and Minority Ethnic Communities, Contributions and Cynefin in the New Curriculum Working Group](#). Cardiff: Welsh Government.

⁶⁰ Welsh Government. 2022. [Welsh Government budgets](#). Cardiff: Welsh Government.

Paul Davies AS
Cadeirydd
Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig
Senedd Cymru
Caerdydd
CF99 1SN

Paul.Davies@senedd.cymru

7 Rhagfyr 2022

Annwyl Paul,

Yn dilyn ein sesiwn graffu ar Fil Amaethyddiaeth (Cymru) yn sesiwn y Pwyllgor ar yr 16eg o Dachwedd. Addewais ddarparu rhagor o wybodaeth fel a nodir isod.

Trapiau Glud.

Ymrwymais i ddarparu nodyn ar ddefnyddio trapiau glud mewn lleoliadau cyhoeddus yng Nghymru. Roedd hyn yn cynnwys gwybodaeth am ysgolion, ysbytai a lleoliadau gofal iechyd eraill, Awdurdodau Lleol, a chontractwyr GIG.

Ni ellir gwadu y gall cnofilod beri risg iechyd cyhoeddus difrifol mewn mannau y mae bodau dynol ynddynt. Mae hefyd yn rhesymol tybio bod yna sefyllfaoedd sy'n gofyn am ateb cyflym fel, mewn ysbytai, o gwmpas yr ifanc ac yn agored i niwed fel arall, ac mewn unrhyw fath o wasanaeth bwyd.

Mae lles anifeiliaid yn flaenoriaeth i Lywodraeth Cymru a hyd yn oed yn nwylo rheolwyr pla proffesiynol, ni ellir ystyried trapiau glud yn ddull trugarog o ddal anifeiliaid asgwrn cefn. Ceir ffurfiau digonol, effeithlon, a mwy trugarog o reoli cnofilod sy'n cael eu defnyddio yn rheolaidd yng Nghymru. Mae dulliau o'r fath yn lleihau'r risg o ddal neu ladd anifeiliaid sydd ddim yn cael eu targedu yn ogystal â gwella safonau lles anifeiliaid. Mae cwmnïau rheoli plâu yn y DU gyda'u gwaharddiad eu hunain ar ddefnyddio trapiau glud yn gallu dal cnofilod problemus ym mhob amgylchiadau. Mae'r profiad hwnnw'n cael ei adleisio dramor mewn gwledydd lle mae byrddau glud wedi'u gwahardd a dulliau rheoli amgen wedi eu mabwysiadwyd yn gyflym.

Cynhaliwyd yr ymgynghoriad wedi'i dargedu â rhanddeiliaid rhwng Tachwedd 2021 – Ionawr 2022 ac roedd yn cynnwys cynrychiolwyr masnach y diwydiant rheoli plâu yn ogystal ag Awdurdodau Lleol yng Nghymru sy'n ymdrin â phroblemau rheoli plâu mewn gwahanol sefyllfaoedd iechyd cyhoeddus. Yn y dystiolaeth ysgrifenedig i'r ymgynghoriad, doedd y diwydiant eu hunain ddim yn gallu penderfynu ar nifer y digwyddiadau pan fydd trapiau glud yn cael eu defnyddio gan eu haelodau yn benodol yng Nghymru. Roedd yr Awdurdodau Lleol yng Nghymru yn gallu gwneud penderfyniad mwy penodol a chywir am lefel y defnydd o drapiau glud.

Fel y gwelir yn y ddogfen ymgynghori gryo, mae eu defnydd yn hynod gyfyngedig. Ni ddywedodd yr un awdurdod lleol fod trapiau glud yn ddull hanfodol o reoli cnofilod.

Ar hyn o bryd mae DEFRA yn dylunio system drwyddedu ac yn cael problemau, yn fwyaf arbennig gyda'r ffaith nad oes Cod Dosbarthiad Galwedigaethol Safonol (SOC) ar gyfer rheolwyr plâu ac nid oes angen cymwysterau na thrwydded i weithio yn y math hwnnw o rôl. Felly, byddai penderfynu ar gais dilys am drwydded i ddefnyddio trap glud yn broblematig iawn, gan gyfleu'r diffiniad o bwy sydd wedi'i eithrio yn y rheoliadau yn anodd iawn.

Mae Llywodraeth yr Alban hefyd yn ceisio cyflwyno deddfwriaeth i wahardd trapiau glud (yn ddieithriad) yn eu tymor seneddol presennol, eu bwriad yw gwahardd y gwerthiant yn ogystal â'r defnydd o drapiau glud.

Y Gweithgor Tir Comin.

Yn ystod sesiwn y pwyllgor, rhannais fod gweithgor ar dir comin wedi'i ffurfio, a ysgogodd gwestiynau ynghylch ei aelodaeth.

Rhodddwyd gwahoddiadau i amrywiaeth o randdeiliaid sydd â diddordeb ac arbenigedd i weinyddu rhaglenni amaethyddol ar dir comin. Mae hyn yn cynnwys yr undebau amaeth, a rhai cymdeithasau tir comin unigol i sicrhau bod gennym fewnbwn yn uniongyrchol o'r porwyr eu hunain.

I ddechrau, bydd y grŵp yn ystyried yr elfennau gweinyddol o weithio gyda phorwyr unigol a grwpiau o borwyr gyda hawliau pori, ac sy'n dibynnu ar dir comin. Bydd cylch gwaith manylach yn cael ei ddatblygu.

Bydd rhanddeiliaid ychwanegol yn cael eu gwahodd wrth i'r gweithgor fynd yn ei flaen, os gwelwn nad yw pob buddiant perthnasol yn cael ei gynrychioli.

Pwrpas y gweithgorau hyn yw archwilio cynigion y Cynllun Ffermio Cynaliadwy sy'n datblygu a'r berthynas â thir comin, i sicrhau bod y Cynllun Ffermio Cynaliadwy yn ymarferol ac yn hygyrch. Bydd yr allbwn o'r gweithgorau hyn yn cael ei ddefnyddio i fireinio ein cynigion Cynllun Ffermio Cynaliadwy mewn pryd ar gyfer ymgynghoriad terfynol y cynllun yn 2023.

Cofion,

A handwritten signature in black ink that reads "Lesley Griffiths". The signature is written in a cursive, flowing style.

Lesley Griffiths AS/MS
Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd
Minister for Rural Affairs and North Wales, and Trefnydd

Lesley Griffiths AS
Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru,
a'r Trefnydd

7 Rhagfyr 2022

Annwyl Lesley

Rheoliadau Cynhyrchu Organig (Diwygio) (Rhif 2) 2022

Diolch am eich llythyr dyddiedig 25 Tachwedd yn hysbysu fy Mhwyllgor o'ch penderfyniad i roi caniatâd i Lywodraeth y DU wneud y Rheoliadau uchod ddoe, 6 Rhagfyr.

Trafodwyd eich llythyr yn ein cyfarfod ar 28 Tachwedd. Rydym yn nodi'r rhesymau a roddwyd gennych dros roi caniatâd ac yn cydnabod eich eglurhad o rôl Gweithgor Cynhyrchion Organig y Pedair Gwlad wrth ddatblygu'r Rheoliadau.

Yn benodol, nodwn y rheswm a ganlyn a roddwyd gennych dros roi caniatâd i wneud y rheoliadau hyn ledled Prydain Fawr:

"Mae rhanddeiliaid organig yn aml wedi pwysleisio'u dymuniad i gael rheoliadau cyson ledled Prydain Fawr mewn perthynas â safonau organig, a hynny oherwydd bod cadwyni cyflenwi yn drawsffiniol. Mae'n fanteisiol i Gymru sicrhau bod y rheoliadau hyn yn gyson ac yn dod i rym ar yr un pryd ar draws Prydain Fawr."

Fodd bynnag, rydych hefyd yn nodi y bydd rheoliadau organig newydd yn cael eu datblygu, a "bydd y diweddariad sylweddol hwn i bolisiau organig yn cael ei wneud yn neddfwriaeth Cymru".

I ni, nid yw'n ymddangos bod y datganiadau hyn yn gydnaws: os oes angen rheoleiddio cyson ar randdeiliaid organig ledled Prydain Fawr, ac y gallai rheoliadau organig yn y dyfodol a wneir gan Weinidogion Cymru alluogi rheoleiddio cyson, nid yw'n glir pam na all y rheoliadau a gynigir ar hyn o bryd hefyd gael eu gwneud gan Weinidogion Cymru.

Yn hyn o beth, gwnaethoch hefyd ddweud: "Petasai Cymru'n defnyddio OS sydd ond yn berthnasol i Gymru i estyn y rhanddirymiadau hyn, efallai na fydd yn bosibl sicrhau eu bod yn weithredol cyn i'r rhanddirymiad presennol ddod i ben". Fel rhan o Weithgor Cynhyrchion Organig y Pedair Gwlad, nid yw'n glir pam nad oeddech yn ymwybodol o'r angen i ymestyn y rhanddirymiadau mewn da bryd i alluogi paratoi rheoliadau Cymru'n unig a'u gosod gerbron y Senedd, ochr yn ochr â rheoliadau a osodwyd gerbron Senedd y DU. Gallai rheoliadau cyfochrog o'r fath fod wedi dod i rym ar yr un dyddiad, gan osgoi unrhyw anghysondeb ar draws Prydain Fawr.

Yn sgil yr uchod, a fydddech cystal â rhoi eglurhad pellach, felly, ynghylch pam na allech baratoi a gosod rheoliadau ar gyfer Cymru'n unig ochr yn ochr â rheoliadau a baratowyd gan Defra.

Yn olaf, a allwch egluro pam y cymerodd bedair wythnos i'n hysbysu o'r Rheoliadau hyn (a'ch penderfyniad i gydsynio iddynt) ar ôl i gais ffurfiol ddod i law ar 24 Hydref, a pham nad oeddech mewn sefyllfa i roi gwybod inni am eich bwriad i gydsynio yn llawer cynharach, o ystyried, yn ôl pob tebyg, bod yr angen i wneud y rheoliadau hyn yn cael ei drafod yn llawer cynharach yn y Gweithgor?

Byddwn yn ddiolchgar o gael ymateb erbyn 5 Ionawr 2023.

Rwy'n anfon copi o'r llythyr hwn at Gadeirydd Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig.

Yn gywir

Huw Irranca-Davies

Huw Irranca-Davies
Cadeirydd

Public Accounts and Public
Administration Committee

7 Rhagfyr 2022

Annwyl Gadeirydd,

Ymchwiliad y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus i Benodiadau Cyhoeddus

Mae'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus yn cynnal ymchwiliad i benodiadau cyhoeddus. Yn ei ymgyngoriad ar graffu ar weinyddiaeth gyhoeddus yn hydref 2021, cafodd y Pwyllgor dystiolaeth a argymhellodd gynnal ymchwiliad yn y maes hwn. Barnwyd bod y mater hwn yn un sydd heb gael sylw digonol ers i'r Senedd gael ei sefydlu.

Ceir manylion ein cylch gorchwyl cytunedig ar gyfer yr ymchwiliad yn Atodiad A. Fodd bynnag, rydym yn ymwybodol y gallai pryderon am y broses penodiadau cyhoeddus fynd y tu hwnt i'r cylch gorchwyl hwnnw. Gan hynny, byddem yn croesawu safbwyntiau a phrofiadau eich pwyllgorau ar y materion a restrir ac ar unrhyw faterion eraill sydd, yn eich barn chi, yn berthnasol i'n gwaith.

Rwy'n edrych ymlaen at glywed gennych ac yn gofyn yn garedig am i ymatebion gyrraedd erbyn dydd Gwener 27 Ionawr 2023.

Yn gywir,

Mark Isherwood AS
Cadeirydd y Pwyllgor

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg.
We welcome correspondence in Welsh or English.

Atodiad A

Mae'r Pwyllgor yn cynnal ymchwiliad i ddull Llywodraeth Cymru o ymdrin â'r broses ar gyfer penodiadau cyhoeddus, gan gynnwys meysydd y gellid eu gwella i gynyddu amrywiaeth y penodiadau cyhoeddus a wneir gan Weinidogion Cymru. Mae'r materion i'w hystyried yn cynnwys y canlynol:

- Rôl yr Uned Cyrff Cyhoeddus ac effeithiolrwydd ei pherthynas â byrddau cyrff cyhoeddus o ran sicrhau llywodraethu da a threfniadau penodi cyhoeddus effeithiol. Mae hyn yn cynnwys unrhyw gymorth parhaus i aelodau byrddau.
- Barn y cyrff corfforaethol hynny sy'n cael penodiadau cyhoeddus am y broses penodiadau cyhoeddus.
- Rôl Comisiynydd Penodiadau Cyhoeddus.
- Beth yw'r prif rwystrau i gynyddu amrywiaeth ymgeiswyr ar gyfer penodiadau cyhoeddus yng Nghymru? Sut mae'r rhain yn amrywio yn ôl ffactorau, gan gynnwys yn ôl:
 - Oedran
 - Rhyw
 - Ethnigrwydd
 - Anabledd
- Pa mor effeithiol yw dulliau cyfredol Llywodraeth Cymru ar gyfer annog a chynyddu amrywiaeth yr ymgeiswyr?
- Ym mha ffordd y gellir gwella'r broses penodiadau cyhoeddus i gyflawni hyn?
- Sut y gall Llywodraeth Cymru greu proses penodiadau cyhoeddus fwy tryloyw ac agored?
- A oes enghreifftiau o arfer gorau mewn manau eraill yn y DU ac yn rhyngwladol y dylai Cymru ddysgu oddi wrthynt?

Eich cyf/Your ref
Ein cyf/Our ref

Peredur Owen Griffiths AS
Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid

7 Rhagfyr 2022

Annwyl Peredur,

Craffu ar oblygiadau ariannol Biliau

Rwy'n ysgrifennu i ymateb i'ch llythyr ar 16 Tachwedd 2022 ynglŷn â chraffu ar oblygiadau ariannol Biliau'r Llywodraeth.

Mae eich llythyr yn tynnu sylw at y pryder bod Llywodraeth Cymru wedi symud i ffwrdd o'r arfer yn y Bumed Senedd o ddarparu ymateb ysgrifenedig i adroddiadau Cyfnod 1 cyn dadl yr Egwyddorion Cyffredinol a Phenderfyniad Ariannol.

Yn ystod dadl Cyfnod 1 y mae Gweinidogion yn rhoi esboniad o ymateb y Llywodraeth i'r argymhellion ym mhob adroddiad Pwyllgor ac yn y rhan fwyaf o amgylchiadau, ond nid pob un, maent wedi rhoi mwy o fanylion drwy lythyr ffurfiol.

Er y bu achlysuron yn ystod y Bumed Senedd pan gyhoeddwyd ymatebion y Llywodraeth cyn neu ar ddyddiad dadl yr Egwyddorion Cyffredinol, nid oedd hyn yn rhywbeth arferol ar gyfer pob Bil. Mewn gwirionedd, cyhoeddwyd dros hanner yr ymatebion yn ysgrifenedig ar ôl y ddadl neu fe'u darparwyd ar lafar yn ystod y ddadl.

Mae Gweinidogion yn ymdrechu i ymateb i'r Pwyllgorau cyn gynted ag y bo'n rhesymol bosibl ond nid yw bob amser yn ymarferol i Weinidogion Cymru wneud hyn cyn dadl Cyfnod 1 ar gyfer pob Bil, felly yn ymarferol mae'n bosibl y darperir yr ymatebion ysgrifenedig hyn ar ôl i'r ddadl ddigwydd.

Efallai y bydd amgylchiadau pan fo angen mwy o amser i ystyried goblygiadau'r argymhellion neu pan nad yw'r manylion sydd eu hangen i ddarparu ymateb cyflawn ar gael cyn dadl Cyfnod 1. Yn ogystal, gall y ddeddfwriaeth fod yn fath newydd o ddeddfwriaeth ac er ein bod yn anelu at ddarparu'r amcangyfrifon gorau o'r costau tebygol, mae sefyllfa oedd

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Mark.Drakeford@llyw.cymru
Correspondence.Mark.Drakeford@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 18
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Ile mae sawl ffactor amrywiol yn golygu nad oes modd cyfrifo costau manwl nes bod y ddarpariaeth yn cael ei phrofi a'i hasesu. Fodd bynnag, byddwn yn parhau i roi gwybod i'r Pwyllgor Cyllid am yr wybodaeth ariannol sy'n ymwneud â phob Bil wrth iddynt fynd drwy wahanol gamau'r broses graffu yn y Senedd.

Yn ogystal, bydd Gweinidogion Cymru yn parhau â'r arfer a sefydlwyd yn ystod y Bumed Senedd o ysgrifennu at y Pwyllgorau pwnc a'r Pwyllgor Cyllid cyn gweithrediadau Cyfnod 3 o Fil os gwnaed newidiadau i'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol ar ôl Cyfnod 2.

Rwyf wedi anfon copi o'ch llythyr ynghyd â'r ateb hwn at bob un o Weinidogion Cymru. Anfonir yr ateb hwn hefyd i'r Pwyllgor Busnes a Chadeiryddion y Pwyllgorau Polisi.

A handwritten signature in black ink that reads "Mark Drakeford". The signature is written in a cursive, slightly slanted style.

MARK DRAKEFORD

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Huw Irranca-Davies AS
Cadeirydd
Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad
Senedd Cymru
Caerdydd
CF99 1SN

7 Rhagfyr 2022

Annwyl Huw,

Diolch am eich llythyr ar 25 Tachwedd am sesiwn dystiolaeth y pwyllgor ddydd Llun 21 Tachwedd am Fil Amaethyddiaeth (Cymru).

Rwyf wedi ystyried cwestiynau pellach y pwyllgor yn ofalus ac er mwyn eich helpu i ystyried y Bil rwyf wedi darparu'r wybodaeth yn yr atodiad sydd ynghlwm â'r llythyr hwn.

Cofion,

Lesley Griffiths AS/MS
Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd
Minister for Rural Affairs and North Wales, and Trefnydd

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain ar oedi.

Tudalen y pecyn 20
We welcome receiving correspondence in Welsh. Byddwn yn ateb gohebiaeth sy'n dod i law yn y Gymraeg yn cael ei ateb yn y Gymraeg ac ni fydd gohebu yn y Gymraeg yn arwain at oedi cyn ymateb.

Atodiad: Ymateb i gwestiynau pellach gan y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad ar Fil Amaethyddiaeth (Cymru) am dystiolaeth - Rhag 22

1. A fydddech cystal â nodi, ar gyfer pob pŵer gwneud rheoliadau yn y Bil, pryd yr ydych yn bwriadu defnyddio'r pŵer hwnnw gyntaf i wneud y rheoliadau perthnasol?

Oherwydd rhai o gymhlethdodau'r darpariaethau, penderfynwyd wrth ddrafftio'r Bil y byddai rhai darpariaethau'n cychwyn yn awtomatig ac y byddai rhai'n cychwyn drwy Orchymyn.

Ein bwriad yw cychwyn y rhai drwy Orchymyn ddeufis ar ôl rhoi'r Cydsyniad Brenhinol (ynghyd â'r rhan fwyaf o'r darpariaethau awtomatig), felly ni fydd gwahaniaeth o ran amseru, dim ond y cyfrwng ar gyfer eu cychwyn.

Mae'r darpariaethau sy'n ymwneud â Rheoli Tir yn Gynaliadwy ("SLM"), Pŵer Gweinidogion Cymru i Ddarparu Cymorth, Pwerau i Addasu Deddfwriaeth sy'n ymwneud â Chymorth Ariannol a Chymorth Arall, Tenantiaethau Amaethyddol a Bywyd Gwyllt yn dod i rym ddeufis ar ôl rhoi'r Cydsyniad Brenhinol i'r Bil.

Bydd pob darpariaeth arall yn y Bil (megis casglu a rhannu data) yn dod i rym drwy Orchymyn cychwyn ar wahân.

Daw rhai darpariaethau yn Rhan 4 sy'n ymwneud â Choedwigaeth i rym y diwrnod ar ôl dyddiad rhoi'r Cydsyniad Brenhinol i'r Bil at ddiben gwneud rheoliadau o dan adran 32 o Ddeddf 1967. Daw'r darpariaethau coedwigaeth eraill i rym drwy Orchymyn cychwyn ar wahân.

Mae nifer o bwerau i wneud rheoliadau yn y Bil sy'n cael eu disgrifio isod:

Rhan 1 – Rheoli Tir yn Gynaliadwy (SLM):

Adran 6(10) – pŵer i ddiwygio adran 6(9), sy'n diffinio'r "cyfnod adrodd" ar gyfer adroddiadau SLM. Daw cyfnod adrodd yr adroddiad cyntaf i ben ar 31 Rhagfyr 2025 a chyhoeddir adroddiadau dilynol bob pum mlynedd wedi hynny. Nid oes cynlluniau ar y gweill i ddiwygio cyfnod adrodd SLM. Gellir defnyddio'r pŵer, er enghraifft, i alinio â'r pŵer i ddarparu Adroddiad ar Effaith y Cymorth (adran 13) pe bai anghysondeb o ran amser.

Rhan 2 Pennod 1 - Pŵer i Ddarparu darpariaethau Cymorth

Adran 8(4) – pŵer i ddiwygio'r rhestr o ddibenion. Nid oes unrhyw gynlluniau ar y gweill i ddiwygio'r rhestr o ddibenion. Fodd bynnag, ar ôl gwerthuso'r cymorth a

ddarperir, efallai y gwelir nad yw'r dibenion, neu rai ohonynt, yn ateb eu diben mwyach. Os felly, os oes angen, gellid defnyddio'r pŵer gwneud rheoliadau i ychwanegu diben, dileu diben neu newid disgrifiad diben ar y rhestr.

Adran 10(1) – Cyhoeddi gwybodaeth am gymorth. Nid oes dyddiad wedi'i bennu ar gyfer pryd y caiff y pŵer hwn ei ddefnyddio gyntaf.

Adran 11(1) – pŵer i wneud darpariaeth ynghylch cadarnhau pwy sy'n gymwys am gymorth (a materion eraill). Nid oes dyddiad wedi'i bennu ar gyfer pryd y caiff y pŵer hwn ei ddefnyddio gyntaf.

Adran 13(7) – Pŵer i ddiwygio cyfnod adrodd yr Adroddiad Effaith yn adran 13(6). Nid oes cynlluniau ar y gweill i ddefnyddio'r pŵer hwn. Mae darpariaethau'r Adroddiad Effaith eisoes yn darparu ar gyfer cyfnod adrodd cyntaf estynedig sy'n dod i ben ar 31 Rhagfyr 2029 a phob pum mlynedd wedi hynny i gyd-fynd â chyfnod adrodd SLM. Gellid eu defnyddio, er enghraifft, pe bai anghysondeb o ran amseru â'r adroddiad SLM.

Rhan 2 Pennod 2 - pwerau i addasu deddfwriaeth sy'n ymwneud â chymorth ariannol a chymorth arall

Fel yr wyf wedi'i nodi yng nghwestiwn 2, nid yw'n fwriad gennym wneud newidiadau nes y gallwn brofi bod system newydd wedi'i chynllunio'n ddigonol, ein bod wedi cynnal yr asesiadau effaith perthnasol a'n bod yn hyderus ei bod yn weinyddol ymarferol.

Y pŵer i addasu deddfwriaeth sy'n ymwneud â chymorth i gynllun gwenyniaeth sy'n rhan o gyfraith yr UE a ddargedwir. Nid oes cynlluniau ar y gweill i addasu'r ddeddfwriaeth hon.

Rhan 2 Pennod 3 - Ymyrryd mewn Marchnadoedd Amaethyddol

Adrannau 20 a 21 – darpariaethau ar gyfer datgan amodau eithriadol yn y farchnad a darparu cymorth ariannol i gynhyrchwyr amaethyddol mewn amodau o'r fath. Nid oes dyddiad wedi'i bennu ar gyfer pryd y caiff y pwerau hyn eu defnyddio gyntaf.

Adran 22 – Darpariaeth i newid cyfraith yr UE a ddargedwir sy'n ymwneud ag ymyrraeth gyhoeddus yn y farchnad a chymorth ar gyfer storfeydd preifat.

Mae Gweinidogion Cymru am ddiwygio'r darpariaethau hyn am y rhesymau a eglurir yn yr ateb i Gwestiwn 18. Mae'r newidiadau sydd ar y gweill i gyfraith yr UE a ddargedwir sy'n rheoli ymyrraeth gyhoeddus yn y farchnad a chymorth ar gyfer storfeydd preifat yn deillio o bwerau yn Neddf Amaethyddiaeth 2020, gan na fydd y

darpariaethau ym Mil Amaethyddiaeth (Cymru) wedi dod i rym pan fydd angen gwneud y newidiadau hynny. Does dim dyddiad wedi'i bennu ar gyfer pryd y caiff y pwerau ym Mil Amaethyddiaeth (Cymru) eu defnyddio gyntaf.

Rhan 3 Pennod 1 - Casglu a rhannu data:

Adran 24(2) – Darparu gwybodaeth sy'n ymwneud â'r Cyflenwad Bwyd-Amaeth. Nid oes dyddiad wedi'i bennu ar gyfer pryd y caiff y pŵer hwn ei ddefnyddio.

Adran 26(2) – Darparu gwybodaeth am weithgareddau perthnasol. Nid oes dyddiad wedi'i bennu ar gyfer pryd y caiff y pŵer hwn ei ddefnyddio gyntaf.

Adran 31(1) – Darpariaeth ar gyfer gorfodi gofynion gwybodaeth. Unwaith eto nid oes dyddiad wedi'i bennu ar gyfer pryd y caiff y pŵer hwn ei ddefnyddio gyntaf, ond disgwylir iddo gyd-fynd â'r pwerau gwneud rheoliadau yn adrannau 24(2) a 26(2).

Rhan 3 Pennod 2 - Safonau Marchnata

Adrannau 32(1) a 32(6) – darpariaeth ynghylch y safonau y bydd gofyn i'r cynhyrchion amaethyddol a restrir yn Atodlen 1 gydymffurfio â nhw a darpariaeth i ddiwygio Atodlen 1. Nid oes dyddiad wedi'i bennu ar gyfer pryd y caiff y pwerau hyn eu defnyddio gyntaf.

Rhan 3 Pennod 3 – Categoriadau Carcasau

Adran 33(1) - darpariaeth ynghylch categoriadau, adnabod a chyflwyno carcasau gwartheg, moch a defaid. Nid oes dyddiad wedi'i bennu ar gyfer pryd y caiff y pwerau hyn eu defnyddio gyntaf. Rydym yn bwriadu creu rheoliadau ar gategoriadau carcasau defaid, ond gan ddefnyddio'r pwerau yn Neddf Amaethyddiaeth 2020, gan na fydd darpariaethau yn y Bil hwn wedi dod i rym pan ddisgwylir cyflwyno'r rheoliadau hyn.

Rhan 6: Cyffredinol

Adran 50 – Yn darparu'r pŵer i newid ystyr "amaethyddiaeth" (adran 48) a "gweithgaredd ategol" (adran 49). Nid oes cynlluniau i newid y diffiniadau hyn ar hyn o bryd. Datblygwyd y pŵer i'w newid yr un pryd â diffiniad cynhwysfawr o Amaethyddiaeth a Gweithgareddau Ategol. Ei ddiben yw sicrhau bod y Bil, a'r pwerau a'r swyddogaethau sydd ynddo, yn gallu addasu i adlewyrchu unrhyw newidiadau i arferion amaethyddol o ganlyniad i newid i ddulliau rheoli tir neu dechnoleg yn y dyfodol ac i gydsymud â'r sector.

2. A allwch ddarparu rhagor o wybodaeth ynghylch pam nad oes gennych unrhyw gynlluniau machlud ar gyfer pwerau parhad y Cynllun Taliad Sylfaenol na'r Polisi Amaethyddol Cyffredin, yn enwedig gan mai'r bwriad yw i'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy fod yn brif ffynhonnell gyllid i ffermwyr yn y dyfodol, a dirwyn y Cynllun Taliad Sylfaenol i ben dros y cyfnod trosglwyddo?

Rwyf wedi cyhoeddi fy mwriad i gadw Cynllun y Taliad Sylfaenol tan 2023 er mwyn rhoi cymorth i ffermwyr wrth i ni gydweithio i newid i'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy.

Ni fyddwn yn gwneud unrhyw newidiadau nes y gallwn fod yn siŵr bod y system newydd wedi'i chynllunio'n ddigonol, ein bod wedi cynnal yr asesiadau effaith perthnasol a'n bod yn hyderus ei bod yn weinyddol ymarferol.

Bydd tystiolaeth sy'n cael ei chasglu drwy Gyd-ddylunio yn cyfrannu at y sylfaen dystiolaeth ehangach (ynghyd â ffynonellau tystiolaeth eraill) ac yn ein helpu i ddylunio cynlluniau yn y dyfodol. Byddaf yn ymgynghori ar y cynllun terfynol a'r trefniadau pontio yn 2023.

Bydd penderfyniad terfynol ar y cynigion ac felly'r rheoliadau sy'n ffurfio'r cynllun yn cael eu gwneud ar ôl yr ymgynghoriad yn 2023.

3. A allwch chi nodi pa asesiad yr ydych wedi'i wneud o effaith bosibl Deddf y Farchnad Fewnol (UKIMA) ar effeithiolrwydd darpariaethau'r Bil os cânt eu pasio gan y Senedd a dod yn gyfraith?

Bydd Cymru'n cael llunio ei safonau ei hun y mae'n rhaid i'r cynhyrchion amaethyddol a restrir yn atodlen 1 i Ddeddf Marchnad Fewnol y DU gydymffurfio â nhw pan gânt eu marchnata yng Nghymru, a chategoreiddio, adnabod a chyflwyno carcasau gwartheg, moch a defaid.

Yn yr un modd, bydd gan Loegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon y pŵer i wneud eu darpariaethau eu hunain yn y materion hyn.

Fel sy'n wir o ran Bil Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru), rydym yn glir bod Senedd Cymru'n cael deddfu heb orfod ystyried gofynion UKIMA.

Felly, bydd y safonau ar gynhyrchion amaethyddol sy'n cael eu marchnata yng Nghymru'n berthnasol waeth o ble yn y DU y daw'r cynhyrchion hynny.

Mae Llywodraeth Cymru wedi mynegi ei barn yn glir am UKIMA gydol taith Bil Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru). Nid yw wedi newid - mewn meysydd sydd wedi'u datganoli, mae'r Senedd yn parhau i gael deddfu heb orfod ystyried gofynion UKIMA.

4. Mae adran 23 o'r Bil yn rhoi llwybr i denantiaid y Ddeddf Daliadau Amaethyddol ddatrys anghydfod. A yw hyn yn ddigon i sicrhau bod tenantiaid yn gallu cael cymorth amaethyddol a ddarperir o dan y Bil? A ydych chi wedi ystyried unrhyw ddarpariaeth amgen, neu ddarpariaeth ychwanegol, i hyrwyddo mynediad?

Mae tir sy'n cael ei rentu gan denantiaid yn ffurfio rhan sylweddol o dir amaeth Cymru ac mae sicrhau bod denantiaid yn cael rhannu manteision y Cynllun Ffermio Cynaliadwy (SFS) a chymorth yn y dyfodol yn bwysig i ni o ran gwireddu ein canlyniadau.

Nod y ddarpariaeth, gyda dylunio cynlluniau'n ofalus, yw sicrhau mynediad teg i ffermwyr tenant i gymorth amaethyddol o dan y Bil.

Mae'r gweithredoedd sylfaenol yn cael eu dylunio gyda'r nod y gall ffermwyr tenant eu cynnal. Byddan nhw'n helpu ffermydd i ddod yn fwy cynaliadwy. Dylen nhw fod o fewn cyrraedd rhwydd y rhan fwyaf o ffermwyr a dylen nhw allu eu hintegreiddio â'u harferion ffermio presennol. Y gweithredoedd hyn fydd y sylfaen i ffermwr allu mynd yn eu blaenau a gwneud mwy drwy ddewis gweithredoedd ychwanegol a derbyn taliadau ychwanegol.

Rydym am gynnig cymaint o hyblygrwydd ag sy'n ymarferol i ffermwyr gynnal y gweithredoedd sylfaenol mewn ffordd sy'n gweithio orau i'w fferm, gan geisio sicrhau yr un pryd y gwireddir y dibenion y rhoddir cymorth ar eu cyfer, ac sy'n cyfrannu tuag at amcanion SLM. Rydym yn cydnabod efallai na fydd rhai ffermydd yn gallu cynnal pob Gweithred Sylfaenol o'r cychwyn cyntaf (er enghraifft, oherwydd natur y fferm, ei thopograffeg neu gontractau rheoli tir). Felly, er y bydd rhai eithriadau, fel man cychwyn dylai pob fferm yn y Cynllun gynnal pob Gweithred Sylfaenol.

Rydym yn deall y gallai rhai tenantiaid ei gweld hi'n anodd cynnal y gweithredoedd opsiynol oherwydd telerau eu cytundeb tenantiaeth. Rydym wrthi'n ystyried sut y gallai landlordiaid a thenantiaid gydweithio i lofnodi cytundebau er budd y ddwy ochr, fel yr enghreifftiau yn Adolygiad Rock.

Rydym wedi sefydlu gweithgor tenantiaeth i weithio gyda ni i ystyried y rhwystrau y gallai ffermwyr tenantiaid eu hwynebu wrth gymryd rhan yn yr SFS.

Mae'r ddarpariaeth yn y Bil yn cyflwyno cyfrwng ar gyfer datrys anghydfodau ar gyfer tenantiaethau Deddf 1986. Gwnaethom ystyried a oedd angen darpariaethau tebyg yn Neddf 1995, ond ceir yn honno drefn gyffredinol eisoes ar gyfer datrys anghydfodau, felly byddai trefniadau ychwanegol yn ddiangen.

5. Mae adran 29 o'r Bil yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru "gyhoeddi" gofyniad drafft o dan adrannau 24(1) neu 26(1). Ble fydd hwn yn cael ei gyhoeddi? A fydd y diffyg cywirdeb mewn perthynas â chyhoeddi'r wybodaeth hon yn amharu ar hygyrchedd?

Fel pob ymgynghoriad, bydd y gofynion a'r hysbysiadau preifatrwydd ar gyfer casglu a rhannu data yn cael eu cyhoeddi ar wefan Llywodraeth Cymru, a byddant ar gael yn ddwyieithog.

6. Yn ogystal ag ystod o bwerau gwneud is-ddeddfwriaeth, mae'r Bil yn diwygio nifer o ddarnau hŷn o ddeddfwriaeth (yn y Saesneg) fel Deddf Coedwigaeth 1967. A wnaethoch chi ystyried gwneud darpariaeth ar wyneb y Bil, yn hytrach na diwygio deddfwriaeth arall, a hynny er mwyn galluogi'r darpariaethau i fod yn gwbl ddwyieithog ac i wella hygyrchedd y gyfraith i bobl Cymru?

Mae'r Bil yn diwygio rhai trefniadau statudol sydd wedi hen ennill eu plwyf, fel y rhai yn Neddf Coedwigaeth 1967 a Deddf Bywyd Gwylt a Chefn Gwlad 1981.

Byddai ceisio cyflawni'r polisi trwy ddarpariaethau annibynnol mewn Mesur Senedd Cymru wedi arwain at broblemau hygyrchedd a chymhlethdod diangen.

Os mai'r hyn sy'n cael ei awgrymu yw y gellid bod wedi defnyddio'r Bil i ddileu pob darpariaeth Gymreig yn Neddf 1967, a'i hail-ddatgan gydag unrhyw newidiadau angenrheidiol, yna byddai hwnnw wedi bod yn ddarn sylweddol o waith. Yn wyneb hynny ac am y byddai wedi ailffocysu'r Bil ar draul y diwygiadau amaethyddol neu'r gwelliannau sydd y fy marn i yn angenrheidiol er mwyn rhoi fy mholisiau pwysig yn y maes hwn ar waith, dewisais y llwybr a nodir yn y Bil.

7. Sut mae'r pwerau i ganiatáu i gorff Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) ddiwygio, atal neu ddirymu trwydded cwmpo coed y mae wedi'i rhoi yn rhai priodol a chymesur? Sut y bydd Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod CNC yn defnyddio'r pwerau hyn yn briodol?

Mae swyddogion wedi cyhoeddi canllawiau anstatudol i CNC ar sut y mae gweithredu'r pwerau hyn er mwyn sicrhau defnydd priodol a chymesur.

Mae CNC wedi datblygu papur lefel uchel sy'n adlewyrchu'r canllawiau hyn. Mae'r dogfennau hyn wedi eu cyhoeddi ar wefan Llywodraeth Cymru fel rhan o Ddatganiad o Fwriad y Polisi sy'n cefnogi'r Bil.

Mae CNC bellach yn datblygu canllawiau mewnol ac allanol llawn er mwyn sicrhau dull cyson a chymesur o weithredu'r pwerau hyn. Byddan nhw'n cael eu cyhoeddi i gyd-fynd â chychwyn y darpariaethau.

Bydd fy swyddogion yn cynnal adolygiad ôl-weithredu o'r ddeddfwriaeth o fewn 3 blynedd ar ôl cychwyn y diwygiadau i Ddeddf Coedwigaeth 1967.

Byddwn ni'n gweithio gyda CNC a rhanddeiliaid i gytuno ar gasgliad o ddata perthnasol ar ôl ei chychwyn er mwyn monitro effaith y ddarpariaeth goedwigaeth yn y Bil.

8. A oes gan Weinidogion Cymru bwerau digonol i ymyrryd os canfyddir nad oedd CNC yn defnyddio'i bwerau'n briodol?

Mae gan Lywodraeth Cymru y pwerau i roi gorchymyn i CNC mewn perthynas â gweithredu'r pwerau hyn os oes angen.

9. Mae adran 40 yn diwygio adran 17 o Ddeddf Coedwigaeth 1967 (cosb am gwympo coed heb drwydded) i gynyddu'r ddirwy uchaf am gwympo coed yn anghyfreithlon o ddirwy lefel 4 (£2,500) i ddirwy lefel 5 (anghyfyngedig). Yn eich barn chi, a yw'r cynnydd hwn yn y gosb ariannol yn gymesur ac yn gyfiawn?

Fel y mae Deddf Coedwigaeth 1967 ar hyn o bryd, gall person gael llai o ddirwy am gwympo coeden yn anghyfreithlon nag am dorri amod trwydded gwympo.

Eir i'r afael â'r anghysondeb hwn drwy gynyddu'r gosb ariannol am gwympo'n anghyfreithlon i'r un lefel â'r gosb orfodi bresennol am beidio â chydymffurfio ag amodau cwmpo. Gallai gadael yr anghysondeb hwn heb ei ddatrys danseilio'r pwerau newydd yn y ddarpariaeth goedwigaeth.

Bydd hefyd yn rhoi hyblygrwydd i'r llysoedd osod dirwyon uwch pan geir achos difrifol a bydd yn anogaeth hefyd yn erbyn cwmpo coed yn anghyfreithlon.

Mae hyn yn gyson â Lloegr, lle cafodd y terfyn ar y dirwyon hyn ei ddileu gan Atodlen 16 para 2 Deddf yr Amgylchedd 2021 (sydd heb gychwyn eto).

10. Pa fesurau diogelu y mae'r Bil yn eu darparu i ddiogelu data personol unigolion?

Mae darpariaethau casglu data'r Bil yn cydymffurfio â GDPR y DU a deddfwriaeth diogelu data cyffredinol.

Mae darpariaethau rhannu data'r Bil yn fanwl iawn ac yn cynnwys nifer o gyfyngiadau a mesurau diogelu, megis y dibenion y gellir casglu data ar eu cyfer a sut mae prosesu'r data.

Ni chaniateir casglu data ond er ychwanegu at un neu ragor o ddibenion mewn rhestr benodol a chyfyngedig sydd wedi'u nodi yn y Bil, megis helpu i gynyddu

cynhyrchiant, hyrwyddo tryloywder neu degwch mewn cadwyni cyflenwi bwyd-amaeth neu fonitro ffynonellau cyflenwi bwyd.

At hynny, dim ond drwy ddefnyddio gweithdrefn gadarnhaol y Senedd y caiff Gweinidogion Cymru wneud unrhyw reoliadau o dan y Bil sy'n cyflwyno rhwymedigaeth i ddarparu gwybodaeth. Mae hynny'n rhoi pwerau craffu sylweddol i aelodau'r Senedd mewn perthynas â'r wybodaeth sy'n cael ei chasglu.

Ceir mesurau diogelu pellach. Yn unol â'n rhwymedigaeth statudol i ymgynghori â Swyddfa'r Comisiynwyr Gwybodaeth (ICO) fel Rheoleiddiwr y DU (Erthygl 36(4) o'r Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol) wrth ddrafftio deddfwriaeth sy'n effeithio ar brosesu data personol, mae fy swyddogion wedi ymgynghori â'r ICO ar y darpariaethau data o fewn y Bil.

Mae pob agwedd ar gasglu a diogelu data ynglŷn â'r Bil hwn yn faes trafod parhaus. Mae'r ICO yn sicrhau bod y darpariaethau'n cydymffurfio â'r egwyddorion diogelu data yn GDPR y DU a Deddf Diogelu Data 2018. O ganlyniad, ni all Llywodraeth Cymru roi deddfwriaeth ar waith sy'n diystyru'r egwyddorion hyn ac nad yw'n parchu GDPR y DU.

11. A allech chi egluro'r mesurau y bydd Llywodraeth Cymru yn eu rhoi ar waith i sicrhau bod unigolion yn deall yn glir sut y caiff eu gwybodaeth ei defnyddio a'i phrosesu?

Cyn casglu unrhyw ddata, byddwn yn cyhoeddi'r math o ddata fydd yn cael eu casglu, pwrpas eu casglu, sut y bydd y data'n cael eu casglu a'u defnyddio, yn ogystal â pha mor aml y byddwn yn eu casglu o dan y gofyniad.

Mae'r Bil yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru fod wedi cyhoeddi eu gofynion drafft arfaethedig o leiaf bedair wythnos cyn gofyn am y wybodaeth honno, hynny er mwyn gweld sylwadau. Rhaid i'r gofynion hyn nodi dibenion prosesu'r wybodaeth ac ni chaiff prosesu'r wybodaeth fynd yn groes i'r gofynion a bennir.

Bydd unigolion yn cael gwybodaeth preifatrwydd clir am sut y bydd Llywodraeth Cymru ac unrhyw bartneriaid yn defnyddio data.

12. Yn unol â GDPR y DU a deddfwriaeth diogelu data arall, a fydd yn ofynnol i unigolion, gan gynnwys ffermwyr, gydsynio i brosesu eu data?

Os bydd ffermwyr yn rhoi data yn wirfoddol, er enghraifft, trwy'r Arolwg Busnes Fferm Blyneddol, bydd angen eu caniatâd i brosesu'r data.

Mae'r Bil hefyd yn cynnwys mecanweithiau statudol a all ei gwneud yn ofynnol i ffermwyr ddarparu mathau penodol o ddata at ddibenion cyfyngedig a phenodol ac er na fydd angen caniatâd ffermwyr i ddefnyddio'r mecanweithiau hyn, bydd ffermwyr yn gallu dylanwadu ar y gofynion drwy gyflwyno'u sylwadau eu hunain, drwy gynrychiolwyr rhanddeiliaid neu aelodau'r Senedd am natur ac effeithiau ymarferol y gofynion arfaethedig.

Fel y nodwyd eisoes, bydd unigolion gan gynnwys ffermwyr yn cael gwybodaeth preifatrwydd clir ynghylch sut y bydd Llywodraeth Cymru ac unrhyw bartneriaid yn defnyddio data.

13. Rydym yn nodi nad yw'n bolisi nac yn bwriad ehangach gan Lywodraeth Cymru i werthu unrhyw ddata a gesglir yn unol â Phennod 1 o Ran 3 o'r Bil i drydydd partïon. Fel y cyfryw, a fydddech yn ystyried diwygio'r Bil i roi gwaharddiad penodol ar werthu data o'r fath?

Er nad oes darpariaeth o fewn y Bil sy'n benodol yn gwahardd gwerthu gwybodaeth a gasglwyd i drydydd partïon, nid yw'n bolisi nac yn fwriad gan Lywodraeth Cymru i werthu data i drydydd partïon, felly nid wyf yn credu bod angen gwaharddiad penodol ar werthu data.

O dan **GDPR y DU does ond angen datgan beth fydd yn cael ei wneud gydag unrhyw ddata**, ac felly, nid yw'n ofynnol datgan beth na fydd yn cael ei wneud. Rydyn ni ond yn nodi'r hyn y gellir ei wneud gyda'r data o fewn y Bil a'r rheoliadau sy'n cyd-fynd â nhw.

Byddai cynnwys darpariaeth i wahardd gwerthu data yn benodol, yn golygu y bydd angen ystyried gweithredu darpariaethau pellach i fynd i'r afael â **phob** maes na chaiff data eu ddefnyddio.

14. Byddai'r Bil yn rhoi pwerau i Weinidogion Cymru addasu cyfraith yr UE a ddargedwir. A yw Llywodraeth Cymru yn bwriadu cadw cyfraith yr UE a ddargedwir yn y meysydd y mae'r Bil hwn yn eu cwmpasu, a hynny gan ddefnyddio pwerau o dan Fil Cyfraith yr UE a Ddargedwir (REUL)?

Mae Llywodraeth Cymru yn ystyried sut y bydd yn ymateb i'r sefyllfa sydd i bob pwrpas wedi'i gorfodi arnom gan Lywodraeth y DU o ran adolygu REUL. Yn gyffredinol, ein barn yw bod cyfraith yr UE a ddargedwir, fel cyfraith yr UE o'i blaen, yn gweithio'n dda ac, o ganlyniad, heblaw am ddiwygiadau graddol i'r gyfraith yn ôl y gofyn dros amser fel gydag unrhyw gorff arall o gyfraith, nid oedd gennym unrhyw fwriad i ddiddymu, dirymu na diwygio REUL erbyn dyddiad mympwyol ar sail ideolegol.

15. A allai Llywodraeth Cymru gadw cyfraith yr UE a ddargedwir yn y meysydd y mae'r Bil hwn yn eu cwmpasu, neu a yw'n dibynnu ar

Lywodraeth y DU i gadw cyfraith berthnasol yr UE a ddargedwir hefyd, yn gyfan gwbl neu'n rhannol, i ailadrodd y sefyllfa fel y mae ar hyn o bryd?

Fel y mae wedi'i ddrafftio, mae gan y Bil REUL bwerau y gallai Llywodraeth Cymru eu harfer i gadw REUL mewn meysydd sydd wedi'u datganoli. Mae Llywodraeth Cymru yn ystyried sut y bydd yn ymateb i'r Bil hwn ac yn gweithio gyda Llywodraeth y DU i nodi pob REUL sydd wedi'i ddatganoli gan gynnwys yr offerynnau hynny a wnaed gan Lywodraeth a Senedd y DU.

16. Pa drafodaethau sydd wedi'u cynnal gyda llywodraethau eraill y DU mewn perthynas â chyfraith yr UE a ddargedwir yn y meysydd y mae'r Bil hwn yn eu cwmpasu. Er enghraifft, a yw Llywodraeth Cymru yn ymwybodol o unrhyw gynlluniau sydd gan Lywodraeth y DU ar gyfer y gyfraith hon yr UE a ddargedwir?

Mae rhai o adrannau Llywodraeth y DU (gan gynnwys DEFRA) wedi dechrau rhannu eu dehongliad cychwynnol o'r rhaniad yng nghyfraith yr UE a ddargedwir sydd wedi'i dargadw/datganoli â swyddogion Llywodraeth Cymru ac maent wrthi'n ystyried sut i ymateb a pha wybodaeth bellach sydd ei hangen. Mae'r gwaith hwn yn ddeinamig gan fod offerynnau REUL newydd yn cael eu nodi wrth i'r gwaith fynd yn ei flaen.

17. Sut y gallai cynlluniau o'r fath effeithio ar bwerau y mae'r Bil hwn yn eu rhoi i Weinidogion Cymru?

Byddwn yn parhau i drafod hyn ac yr un pryd, rydym yn ystyried sut i ymateb yn y misoedd nesaf wrth i farn Llywodraeth newydd y DU ar y Bil ddod yn hysbys.

18. O dan Fil Cyfraith yr UE a Ddargedwir (REUL), gallai cyfraith yr UE a ddargedwir yn y meysydd y mae'r Bil hwn yn eu cwmpasu ddod i ben yn awtomatig ar ddiwedd 2023. Sut y gallai hynny effeithio ar allu Llywodraeth Cymru i gyflawni amcanion y Bil hwn (yn benodol mewn perthynas ag ymyrraeth yn y farchnad gyhoeddus neu gymorth ar gyfer storio preifat)?

Fel yr wyf wedi'i ddweud o'r blaen, byddwn yn parhau i gymryd rhan ac yr un pryd, yn ystyried sut i ymateb yn y misoedd nesaf wrth i farn Llywodraeth newydd y DU ar y Bil ddod yn hysbys. Unwaith y bydd pethau'n fwy eglur, byddwn yn gallu asesu sut y bydd y Bil REUL yn effeithio ar ymyrraeth gyhoeddus a chymorth ar gyfer storfeydd preifat.

Rydym yn bwriadu dod ag Ymyrraeth Gyhoeddus i ben a diwygio cynlluniau Cymorth ar gyfer Storfeydd Preifat mewn deddfwriaeth Gymreig y flwyddyn nesaf.

Mae cynlluniau Ymyrraeth Gyhoeddus yn fath aneffeithlon o gymorth i'r farchnad, gyda chostau cysylltiedig uchel. Felly rydym am iddo ddod i ben am nad yw'n rhoi gwerth ein harian i ni.

Rydym hefyd yn bwriadu dileu'r gofynion ar i weithredwyr gyflwyno ernes ar gyfer contractau Cymorth Storfeydd Preifat ac i'r Asiantaeth Taliadau Gwledig gynnal archwiliadau interim o gynhyrchion mewn cynlluniau o'r fath.

Peredur Owen Griffiths AS
Cadeirydd
y Pwyllgor Cyllid

8 Rhagfyr 2022

Annwyl Peredur,

Diolch am y cyfle i drafod Bil Amaethyddiaeth (Cymru) yn sesiwn y Pwyllgor ar y 9fed o Dachwedd, 2022.

Ymrwymais i ddarparu rhagor o wybodaeth i Aelodau'r Pwyllgor fel a nodir isod:

Amodau eithriadol y farchnad.

Codwyd cwestiwn ynghylch cost defnyddio pwerau yn y gorffennol i ddatgan amodau eithriadol yn y farchnad, pan ddarparwyd enghreifftiau o ymyriadau blaenorol megis Traed a'r Genau a BSE. I egluro, cafodd ffermwyr iawndal o dan Ddeddf Iechyd Anifeiliaid 1981 am y digwyddiadau hyn, yn hytrach na phwerau ar gyfer amodau eithriadol y farchnad.

Yn y cyfnod 2011-2021, lanswyd dau gynllun ymyrraeth argyfwng, er mwyn cefnogi'r sector llaeth. Daeth un ar ffurf cefnogaeth ar draws yr UE yn 2016, a oedd mewn ymateb i galedi a achoswyd gan ddiwedd cwotâu llaeth, gwaharddiad Rwsia ar fewnforion bwyd yr UE a phrisiau olew isel.

Dylid nodi efallai na fydd y cynllun hwn yn adlewyrchu'n uniongyrchol y math o gynllun sy'n bosibl o dan y pwerau arfaethedig ar gyfer amodau eithriadol y farchnad yn y Bil Amaethyddiaeth (Cymru), gan iddo gael ei gynnig fel cyfres ehangach o gymorth gan yr UE i'r sector llaeth. O dan gynllun 2016, dyrannwyd €30,195,996 i'r DU o dan y mesur ymyrraeth argyfwng hwn. Ar y pryd, amcangyfrifodd swyddogion y byddai'r cymorth i Gymru tua £3.2 miliwn. Wedi ei addasu ar gyfer chwyddiant, yn 2022 byddai hyn werth £4 miliwn.

Yn 2020, lanswyd cynllun i gefnogi'r sector llaeth pan orfododd pandemig Covid-19 y sefydliadau lletygarwch i gau. Er i'r cynllun hwn ddefnyddio pwerau dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, fe'u defnyddiwyd mewn ffordd debyg i sut y gellid defnyddio'r pwerau arfaethedig. O dan y cynllun yma, cafodd £1,018,500 ei dalu i ffermwyr llaeth Cymru, sydd, o'u haddasu ar gyfer chwyddiant, yn cyfateb i £1,182,000 ym mhrisiau 2022.

Cynlluniau a'u heffaith ariannol.

Gwnes i ymrwymo i ddarparu gwybodaeth ychwanegol am y gofynion monitro ac adrodd o fewn y Bil, mewn perthynas â'r cynlluniau a allai weithredu o dan y pŵer i ddarparu cymorth a'u heffaith ariannol. Mae'r Bil yn darparu ar gyfer tri math o adrodd, ac mae pob un ohonynt yn cael ei amlinellu ymhellach isod. Yn gyntaf, adroddiadau rheoli tir yn gynaliadwy (SLM), gan gynnwys gosod targedau a dangosyddion, yn ail yr Adroddiad Blynyddol, ac yn drydydd yr Adroddiad Effaith, y ddau adroddiad olaf sy'n dod o dan y pŵer i ddarparu darpariaethau cymorth. Mae'r Asesiad o'r Effaith Reoleiddio yn nodi costau dangosol cynllun yn y dyfodol sy'n gweithredu o dan y pŵer i ddarparu cefnogaeth sy'n cyfrannu at gyflawni targedau SLM a Llywodraeth Cymru yn ehangach.

Monitro ac adrodd ar Reoli Tir yn Gynaliadwy (SLM)

Mae'r darpariaethau monitro ac adrodd SLM (adrannau 4 i 7) yn ceisio sicrhau gweithredu effeithiol ac atebolrwydd ac ymgysylltu priodol â'r Senedd a rhanddeiliaid. Maent yn darparu'r gallu i asesu effeithiolrwydd polisiâu a byddant yn ffurfio sylfaen dystiolaeth bwysig sy'n datblygu ar gyfer datblygu polisiâu parhaus.

Mae'r Bil yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru baratoi datganiad yn nodi dangosyddion SLM i fesur cynnydd tuag at gyflawni amcanion SLM, a thargedau mewn perthynas â'r dangosyddion hynny (adran 4). Bydd y rhain yn rhan allweddol o fonitro ac adrodd y darpariaethau SLM a bydd yn helpu i lywio penderfyniadau polisi'r dyfodol o ran yr hyn sy'n gweithio i'r sector a'r hyn sydd angen ei newid.

Gall dangosyddion a thargedau ddarparu ffyrdd penodol a mesuradwy o gofnodi cynnydd yn erbyn amcanion SLM. Mae gosod targedau yn fodd i wella atebolrwydd, er enghraifft, drwy wella tryloywder. Cyn gosod dangosyddion a thargedau, rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori, gan gynnwys Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, ac mae'n ofynnol iddynt roi sylw i rai materion, gan gynnwys yr Adroddiad Effaith diweddaraf (os o gwbl) a gyhoeddwyd o dan adran 13 o'r Bil (adran 5).

Rhaid cyhoeddi a gosod y datganiad cyntaf o ddangosyddion a thargedau gerbron y Senedd erbyn 31 Rhagfyr 2025 fan bellaf. Dewiswyd y dyddiad hwn er mwyn sicrhau digon o amser ar gyfer ystyriaeth briodol a pharatoi'r dangosyddion a'r targedau, gan gynnwys ymgynghori.

Mae'n ofynnol hefyd i Weinidogion Cymru adrodd o bryd i'w gilydd ar y cynnydd a wnaed yn erbyn amcanion SLM, trwy arfer y swyddogaethau y mae'r ddyletswydd SLM yn gymwys iddynt (adran 6).

Rhaid i adroddiadau'r SLM nodi asesiad Gweinidogion Cymru o'r cynnydd cronrus a wnaed, ers i'r ddyletswydd SLM ddod i rym, tuag at gyflawni amcanion SLM a'r cynnydd a wnaed, yn ystod y cyfnod adrodd, tuag at gyflawni'r amcanion hynny.

Daw'r cyfnod adrodd SLM cyntaf i ben ar 31 Rhagfyr 2025, ac mae'r cyfnodau adrodd dilynol am gyfnodau olynol o bum mlynedd. Mae hyn er mwyn cyd-fynd â'r adrodd gyda hyd y contract arfaethedig ar gyfer y Cynllun Ffermio Cynaliadwy. Gwneir darpariaeth hefyd i Weinidogion Cymru newid y cyfnod adrodd yn ôl y rheoliadau. Rhaid i adroddiadau SLM gael eu cyhoeddi a'u gosod gerbron y Senedd ddim hwyrach na 12 mis ar ôl diwedd pob cyfnod adrodd.

Mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru roi sylw i rai materion wrth baratoi adroddiadau SLM, gan gynnwys yr adroddiad Effaith diweddaraf (os o gwbl) a gyhoeddwyd o dan adran 13 o'r Bil (adran 7). Mae hyn yn golygu y bydd Gweinidogion Cymru yn ystyried yr Adroddiad Effaith (os o gwbl), a materion perthnasol eraill, i asesu ac adrodd ar y cynnydd a wnaed yn erbyn yr amcanion SLM.

Adroddiad Blynyddol.

Gyda'r bwriad o ddarparu llywodraethiant, atebolrwydd a thryloywder da o arian cyhoeddus, mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru baratoi Adroddiad Blynyddol mewn perthynas â phob cyfnod adrodd. Bydd yr Adroddiad Blynyddol cychwynnol yn ymdrin â'r cyfnod hyd at 31 Mawrth 2025, ac yna bydd yr Adroddiad Blynyddol yn ymdrin â'r flwyddyn ariannol. Bydd yr Adroddiad Blynyddol yn cynnwys gwariant ariannol yr holl gymorth a ddarperir yn ystod y cyfnod dan sylw yn yr adroddiad. Pan fydd cefnogaeth heb fod yn ariannol wedi cael ei ddarparu, bydd manylion hyn hefyd yn cael ei gynnwys.

Mae'n rhaid i'r Adroddiad Blynyddol gynnwys y meysydd allweddol canlynol:

- a) Cyfanswm y cymorth ariannol a ddarperir yn ystod y flwyddyn ariannol.
- b) Manylion bob cymorth ariannol a ddarperir yn ystod y flwyddyn.
- c) Manylion yr holl gymorth ariannol a heb fod yn ariannol a ddarperir o dan bob cynllun cymorth a sefydlwyd yn unol â'r pŵer i ddarparu cymorth (adran 8).

Yn ogystal, caiff yr Adroddiad Blynyddol hefyd ddarparu unrhyw wybodaeth arall y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried ei bod yn briodol. Gall hyn gynnwys, er enghraifft, fanylion am unrhyw gefnogaeth a dynnwyd yn ôl, neu a yw unrhyw gymorth ariannol a gafodd ei dalu, yn cael ei adennill a'r rheswm dros hyn. Gall hefyd dynnu sylw at unrhyw daliadau untro i gefnogi unrhyw brosiectau gwariant cyfalaf. Caiff Gweinidogion Cymru hefyd ddarparu gwybodaeth am nifer y sawl sy'n elwa o gymorth, o dan bob cynllun cymorth neu unrhyw gymorth a ddarperir.

Nid bwriad yr Adroddiad Blynyddol yw cynnwys unrhyw asesiad mewn perthynas â'r pŵer i ddarparu dibenion cymorth, na'r amcanion Rheoli Tir Cynaliadwy.

Adroddiad effaith

Rhaid paratoi Adroddiad Effaith mewn perthynas â phob cyfnod adrodd - y cyfnod cyntaf yn dod i ben ar 31 Rhagfyr 2029, a chyfnodau olynol o bum mlynedd ar ôl y dyddiad hwnnw. Bwriad yr Adroddiad Effaith yw darparu mecanwaith hanfodol i werthuso effaith ac effeithiolrwydd yr holl gefnogaeth, a ddarperir gan unrhyw gynlluniau sy'n gweithredu o dan y pŵer i ddarparu cefnogaeth. Bwriad yr Adroddiad Effaith yw dangos a yw rhai camau yn parhau i fod yn addas i'r diben. Ar ben hynny, mae'r adroddiad hwn yn darparu proses o atebolrwydd, tryloywder, yn ogystal â ffordd o fesur yn erbyn y dibenion y rhoddir cefnogaeth ar eu cyfer, ac asesiad o'r cyfraniad cefnogol tuag at gyflawni amcanion SLM. Bydd hyn yn ffurfio sylfaen dystiolaeth bwysig a pharhaus ar gyfer datblygu polisi yn y dyfodol. Mae'r Adroddiadau Effaith yn un o nifer o ddogfennau a fydd yn llywio Adroddiad SLM.

Asesiad Effaith Rheoleiddio.

Yn yr Asesiad o'r Effaith Rheoleiddio (RIA) rydym yn nodi costau dangosol cynllun yn y dyfodol sy'n bodloni gofynion SLM a thargedau sydd wedi ymrwymo iddynt gan Lywodraeth Cymru.

O ran cynllun SFS y dyfodol, mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddio yn amcangyfrif y costau mewn 6 maes gwahanol:

- costau gweinyddol i Lywodraeth Cymru;
- y costau cydymffurfio;
- amcangyfrif costau taliadau blynyddol i ffermwyr;
- Costau Amcangyfrif Cyswllt Ffermio a'r Gwasanaeth Cyswllt Fferm
- amcangyfrif o'r costau i CNC;
- a'r amcangyfrif o gostau i'r sector amaeth o fynd i mewn i'r cynllun arfaethedig.

Dyma gyfrif cynhwysfawr o'r costau tebygol.

O ran amcangyfrif o gostau taliadau blynyddol i ffermwyr, nid ydym eto mewn sefyllfa i nodi'r gwariant blynyddol disgwylidig ar daliadau i ffermwyr o dan y cynllun i'r dyfodol.

Ym mis Gorffennaf 2022, cyhoeddais gynigion amlinellol y Cynllun Ffermio Cynaliadwy cyn y Sioe Frenhinol i drafod â ffermwyr yn y broses o gyd-ddylunio. Mae'r cynigion hefyd yn dangos yn glir y mathau o gynllun rwy'n bwriadu ei gyflwyno o dan bŵer darpariaethau cymorth yn y Bil.

Byddaf yn ymgynghori ar y cynllun terfynol y flwyddyn nesaf. Bydd hyn yn cynnwys ystod o dystiolaeth ynghylch asesiad o'r Cynllun a'r canlyniadau yr ydym yn disgwyl eu cyflawni.

Nid yw Bil Amaethyddiaeth (Cymru) yn diffinio'r mecanwaith cyflenwi ar gyfer cefnogaeth i'r dyfodol. Gan fod yr SFS arfaethedig yn dal i gael ei ddylunio (yn cael ei gyd-ddylunio â rhanddeiliaid ar hyn o bryd) nid oes modd cynnal asesiad meintiol o'r buddion ar hyn o bryd.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i gynnal dadansoddiad economaidd o'r SFS arfaethedig a fydd yn mesur manteision y cynllun cymorth yn y dyfodol unwaith y bydd dyluniad y cynllun wedi'i gwblhau.

Yn gywir,

A handwritten signature in black ink that reads "Lesley Griffiths". The signature is written in a cursive, flowing style.

Lesley Griffiths AS/MS
Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd
Minister for Rural Affairs and North Wales, and Trefnydd

Eitem 2.8

**Pwyllgor yr Economi,
Masnach a Materion Gwledig**

**Economy, Trade and
Rural Affairs Committee**

Senedd Cymru

Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1SN
SeneddEconomi@senedd.cymru
senedd.cymru/SeneddEconomi
0300 200 6565

Welsh Parliament

Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1SN
SeneddEconomy@senedd.wales
senedd.wales/SeneddEconomy
0300 200 6565

Jack Sargeant AS

Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau

Dyddiad: 9 Rhagfyr 2022

Pwnc: Deiseb rhif P-06-1291 - Cynnal ymchwiliad i'r pryniant corfforaethol o'r proffesiwn milfeddygol yng Nghymru

Annwyl Jack,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 1 Tachwedd am y ddeiseb uchod. Nododd y Pwyllgor ei gynnwys yn ei gyfarfod ar 9 Tachwedd.

Mae rhaglen waith y Pwyllgor yn ystod tymor yr hydref a thymor y gwanwyn wedi'i hymrwymo i raddau helaeth i graffu ar ddeddfwriaeth. Serch hynny, pan gawn gyfle nesaf i ystyried ein rhaglen waith ar gyfer y dyfodol, byddaf yn sicrhau y rhoddir ystyriaeth i unrhyw waith y gallai'r Pwyllgor ei wneud i fod yn ddefnyddiol mewn perthynas â phwnc y ddeiseb.

Cofion cynnes,

Paul Davies AS

Cadeirydd: Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg/We welcome correspondence in Welsh or English.

Cadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg
Cadeirydd Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith
Cadeirydd y Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon, a
Chysylltiadau Rhyngwladol
Cadeirydd Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig
Cadeirydd y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol
Cadeirydd, y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol
Cadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad
Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai

12 Rhagfyr 2022

Annwyl Gadeiryddion y Pwyllgorau

Cyllideb Ddrafft 2023-24

Ysgrifennais atoch cyn toriad yr haf mewn perthynas â gwaith ymgysylltu y Pwyllgor Cyllid cyn y Gyllideb a dadl y Pwyllgor yn y Cyfarfod Llawn ar Flaenoriaethau Gwariant Llywodraeth Cymru ar gyfer y Gyllideb sydd i ddod. Ysgrifennaf yn awr i roi diweddariad pellach ar y gwaith craffu ar y Gyllideb Ddrafft.

Ymgynghoriad

Ar ddechrau tymor yr hydref, cynhaliodd y Pwyllgor Cyllid ymgynghoriad i geisio gwybodaeth am y Gyllideb Ddrafft ar ran yr holl Bwyllgorau. Cawsom 29 o ymatebion ac mae'r rhain ar gael ar [wefan y Pwyllgor Cyllid](#).

Amserlen

Fel y gwyddoch, mae Llywodraeth wedi gohirio cyhoeddi ei Chyllideb Ddrafft eto eleni oherwydd Datganiad Hydref y DU a gyhoeddwyd ar 17 Tachwedd. Mae'r Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol (y Gweinidog) wedi cadarnhau y bydd yn cyhoeddi'r fersiynau amlinellol a manwl o'r Gyllideb Ddrafft gyda'i gilydd ar 13 Rhagfyr. Bydd y Gweinidog yn ymddangos gerbron y Pwyllgor Cyllid ar 14 Rhagfyr am sesiwn dystiolaeth gychwynnol ar y Gyllideb Ddrafft.

Ffocws y Gyllideb

Mae Cyllideb eleni yn debygol o ganolbwyntio ar yr argyfwng costau byw, costau ynni cynyddol a chwyddiant uchel. Yn ogystal, mae'r Pwyllgor Cyllid wedi nodi nifer o feysydd yr ydym am i'r gwaith craffu ganolbwyntio arnynt, sef:

- pa effaith y mae pwysau chwyddiant yn ei chael ar gyllidebau refeniw a chyfalaf a sut mae hyn wedi newid fforddiadwyedd cynlluniau blaenorol;
- sut y dylid targedu adnoddau i gefnogi adferiad economaidd a pha sectorau yn benodol y mae angen eu blaenoriaethu;
- i ba raddau y dylid blaenoriaethu lliniaru newid yn yr hinsawdd wrth gefnogi adferiad economaidd;
- sut mae dyraniadau cyllideb yn cefnogi'r dyheadau yng nghynllun Sero Net Cymru;
- polisiau Llywodraeth Cymru i leihau tlodi ac effaith argyfwng costau byw ac anghydraddoldeb rhywiol;
- y dull gweithredu o ran gwariant ataliol, a sut y cynrychiolir hyn wrth ddyrannu adnoddau (gwariant ataliol = gwariant sy'n canolbwyntio ar atal problemau a lliniaru'r galw am wasanaethau yn y dyfodol, drwy ymyrryd yn gynnar);
- cynaliadwyedd gwasanaethau cyhoeddus, arloesi a gweddnewid gwasanaethau;
- sut y mae tystiolaeth yn llywio gwaith Llywodraeth Cymru o ran pennu blaenoriaethau a dyrannu'r gyllideb;
- sut y dylai Llywodraeth Cymru ddefnyddio pwerau trethu a benthyca;
- cefnogaeth i fusnesau, twf economaidd ac amaethyddiaeth ar ôl cyfnod pontio'r UE;
- beth yw'r cyfleoedd allweddol i fuddsoddiad y Llywodraeth gefnogi 'ailgodi'n gryfach' (h.y. cefnogi economi a gwasanaethau cyhoeddus sy'n cyflawni'n well yn erbyn y nodau llesiant yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol).

Yn ogystal, nodwyd y meysydd canlynol fel blaenoriaethau yn ystod digwyddiadau rhanddeiliaid ac ymgysylltu'r Pwyllgor yn ystod tymor yr haf:

- mynd i'r afael ag anghydraddoldeb a thlodi – beth yw'r blaenoriaethau a pha mor addas yw'r cymorth presennol o ystyried cyfran y bobl sy'n byw mewn tlodi cymharol o ran incwm, yng Nghymru?

- Rhestrau aros y GIG – a oes tystiolaeth o gynllun cadarn, wedi'i ategu gan adnoddau digonol, i fynd i'r afael â'r nifer uchaf erioed o bobl yng Nghymru sydd ar restrau aros ar gyfer triniaeth gan y GIG sydd wedi'i chynllunio neu nad yw'n fater brys, a yw'n amlwg bod hyn yn flaenoriaeth i Lywodraeth Cymru?
- plant a phobl ifanc – a yw digon o arian yn cael ei ddarparu a'i gyfeirio'n briodol i gefnogi plant a phobl ifanc y mae'r pandemig wedi effeithio ar eu haddysg, eu datblygiad, eu hiechyd meddwl a'u llesiant?
- materion yn ymwneud â chynaliadwyedd hirdymor y GIG, gofal cymdeithasol, addysg bellach ac uwch, llywodraeth leol a gwasanaethau cyhoeddus eraill, gan gynnwys sut y gallant wneud arbedion effeithlonrwydd a thrawsnewid y ffordd y maent yn darparu gwasanaethau.
- yr economi a seilwaith – a yw'r cynlluniau cywir yn cael eu blaenoriaethu i gefnogi busnesau ac economi Cymru, sut mae Llywodraeth Cymru yn galluogi Cymru i ffynnu ar ôl COVID-19 a Brexit?
- sut y dylai'r Gyllideb fynd i'r afael ag anghenion pobl sy'n byw mewn cymunedau gwledig a datblygu economïau gwledig?
- creu Cymru wyrddach – a yw cynlluniau Llywodraeth Cymru i symud i economi wyrddach yn glir ac a oes digon o fuddsoddiad yn cael ei wneud i fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd a'i effeithiau? A oes angen diwygio'r cynlluniau hyn i adlewyrchu'r brys cynyddol i leihau'r ddibyniaeth ar nwy ac olew o ystyried y rhyfel yn Wcráin?
- y trydydd sector a gwirfoddoli – sut y gall Llywodraeth Cymru gefnogi sefydliadau'r trydydd sector wrth iddynt fynd i'r afael â heriau ariannol a galw cynyddol am rai gwasanaethau o ganlyniad i'r argyfwng costau byw a'r pandemig?
- trethiant - sut y dylai Llywodraeth Cymru ddefnyddio ei phwerau codi trethi a benthyca ac a ydych yn teimlo y dylid ehangu'r pwerau hyn, eu cadw'r un fath neu eu lleihau?

Gobeithiwn y bydd yr [ymgyngoriad](#) a'r [gwaith ymgysylltu](#) yn ategu ac yn llywio gwaith y Pwyllgorau polisi, a byddwn yn eich annog i ddefnyddio rhai o'r meysydd a amlinellir uchod fel ffocws ar gyfer eich gwaith craffu ar y gyllideb.

Protocol Proses y Gyllideb

Fel y crybwyllwyd, mae Llywodraeth Cymru wedi gohirio cyhoeddi ei Chyllideb Ddrafft eto eleni. Dyma'r bedwaredd flwyddyn yn olynol y bu oedi, sydd wedi arwain at gyfnodau craffu cwtogedig i'r Senedd. Mae'r Pwyllgor Cyllid o'r farn, felly, ei bod yn bryd adolygu [Protocol Proses y Gyllideb](#) a gyflwynwyd yn 2017. Mae gan y protocol lawer o fanteision, ond credwn fod angen ei ddiweddarau i

adlewyrchu arferion sefydledig a phrofiadau diweddar, yn enwedig y duedd yn ystod y blynyddoedd diwethaf i Lywodraeth Cymru ohirio cyhoeddi ei Chyllideb Ddrafft oherwydd amseriad digwyddiadau cyllidol y DU. Rwyf [wedi ysgrifennu](#) at y Gweinidog yn ddiweddar yn cynnig newidiadau yn y meysydd a ganlyn:

- ffurfioli gwaith ymgysylltu cyn y Gyllideb a gwaith craffu'r Pwyllgor; a
- darparu mwy o sicrwydd mewn perthynas ag amseriad y Gyllideb Ddrafft.

Mae'r Gweinidog eisoes wedi mynegi parodrwydd i ymgysylltu â'r Pwyllgor Cyllid ar y mater hwn, ac rydym yn gobeithio y bydd yn barnu bod y newidiadau hyn yn gymesur. Byddaf yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i Gadeiryddion y Pwyllgorau ar y mater hwn unwaith y byddaf wedi cael ymateb y Gweinidog. Mae'r Pwyllgor Cyllid yn gobeithio y gellir mynd i'r afael â'r newidiadau hyn a'u rhoi ar waith cyn cylch cyllideb 2024-25.

Os oes gennych gwestiynau am unrhyw agwedd ar broses y Gyllideb Ddrafft, mae croeso i chi gysylltu â mi neu ag Owain Roberts, Clerc y Pwyllgor Cyllid, ar 0300 200 6372 neu yn seneddcyllid@senedd.cymru.

Yn gywir,

Peredur Owen Griffiths
Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

Eich cyf/Your ref
Ein cyf/Our ref

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Paul Davies AS
Cadeirydd Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig
Senedd Cymru
Bae Caerdydd,
CF99 1SN
SeneddEconomy@senedd.wales

12 Rhagfyr 2022

Annwyl Paul,

Diolch am eich llythyr ar 21 Tachwedd yn ymwneud â sut mae Llywodraeth Cymru'n cefnogi a hyrwyddo seiberddiogelwch a'r diwydiant yn ehangach.

Fel y gwnaethoch gyfeirio yn eich llythyr, mae seiber yn faes sy'n newid yn gyflym gyda datblygiadau ac arloesi newydd cyson. Rwy'n cydnabod pwysigrwydd seiberddiogelwch a'i fod yn rhychwantu sawl maes, gan greu 'eco-system' sy'n rhoi cyfle i ddod â manteision i'n dinasyddion, gwasanaethau cyhoeddus a'n heconomi. Am y rheswm hwn, fel yr amlinellir yn ein Strategaeth Ddigidol i Gymru rydym yn datblygu Cynllun Gweithredu Seiber i Gymru fydd yn creu datganiad cydlynol o uchelgais a gweithgarwch ar seiber yng Nghymru.

Mae seiber eisoes yn gryfder mawr yng Nghymru. Mae gennym un o'r ecosystemau seiber mwyaf yn y DU, ac un o'r cryfaf yn Ewrop diolch i'n partneriaethau rhwng diwydiant, y byd academiaidd a'r llywodraeth. Fel y nodwyd yn adroddiad y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad, mae Strategaeth Ryngwladol Llywodraeth Cymru yn nodi bod seiber yn un o dair o ganolfannau rhagoriaeth Cymru. Yn dilyn cyhoeddi'r Strategaeth Ryngwladol mae '*Perthnasoedd a rhwydweithiau rhanbarthol sy'n cael blaenoriaeth 2020 i 2025*', hefyd yn amlinellu sut y byddwn yn defnyddio seiber i gryfhau ein cysylltiadau â rhanbarthau sydd â synergeddau gyda'n gwaith.

O ran yr Ail Brotocol Ychwanegol i Gonfensiwn Cyngor Ewrop ar Seiberdroseddu, rydym yn nodi adroddiad y Pwyllgor ac yn cytuno ar gamau gweithredu. Fel yr ydych yn tynnu sylw ato, mae atal, canfod ac ymchwilio i droseddau yn faterion sydd wedi'u cadw'n ôl. Mae fy nghyfrifoldebau fel y Prif Weinidog yn cynnwys diogelwch cenedlaethol, gan gynnwys gwrth-

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Mark.Drakeford@llyw.cymru
Correspondence.Mark.Drakeford@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

derfysgaeth a seiberddiogelwch ac rydym yn cymryd camau hanfodol i leihau'r risgiau seiber i Gymru. Fel y cyhoeddais yn CYBERUK22, mae gwaith yn mynd rhagddo i gaffael a sefydlu Canolfan Gweithrediadau Seiberddiogelwch (CymruSOC) ar gyfer 18 Awdurdod Lleol Cymru a 3 Gwasanaeth Tân ac Achub. Bydd CymruSOC yn dwyn ynghyd y gwasanaethau hyn gyda'r Llywodraeth, y Ganolfan Seiberddiogelwch Genedlaethol (NCSC), ac arbenigwr technegol, gan alluogi lefel o wybodaeth a rhannu adnoddau a fydd yn caniatáu dull 'Amddiffyn fel Un' cryf.

Gwnaethoch holi pa waith rydym wedi'i wneud i uwchsgilio ein gweithlu ar risg gwirioneddol, llywodraethu a sgiliau polisïau seiberddiogelwch. Mae ein Strategaeth Ddigidol i Gymru yn amlinellu ein nod o greu gweithlu sydd â'r sgiliau digidol, y gallu a'r hyder i ragori yn y gweithle ac mewn bywyd bob dydd. Rydym yn gweld sgiliau seiber yn rhan bwysig o gyflawni'r nod hwn ac wrth ddatblygu'r Cynllun Gweithredu Seiber, rydym yn edrych ar sut i ddefnyddio manteision ein hymyriadau lluosog sy'n bodoli eisoes, i ddenu a datblygu'r sgiliau seiber sydd eu hangen arnom fel cenedl drwy feithrin talent seiber o oedran ysgol hyd at y gweithlu.

O safbwynt y llywodraeth a gwasanaethau cyhoeddus, rydym yn gweithio'n agos â'r NCSC i ddarparu arweinyddiaeth i sefydliadau ledled Cymru, yn enwedig yn y sector cyhoeddus, i ddefnyddio a chymhwyso cyngor ac arweiniad yr NCSC. Bydd hyn yn helpu i gadw ein dinasyddion yn ddiogel a'u diogelu ar-lein ac, yn hollbwysig, sicrhau bod ein gwasanaethau cyhoeddus yn ddiogel a bod pobl yn ymddiried ynddynt. Rydym yn gweithio gyda'n gwasanaethau cyhoeddus i annog diwylliant sefydliadol lle mae seiber yn fusnes i bawb, o arweinyddion i'r rheng flaen. Rydym wedi bod yn gweithio gyda byrddau gweithredol ar draws y sector cyhoeddus, drwy ein benthyciad allanol unigryw o swyddog i'r NCSC, i'w hysbysu o'u cyfrifoldebau seiberddiogelwch a gwydnwch. Yn ogystal â'r gwaith hwn, rydym yn darparu fersiwn wedi'i hwyluso o fodel Ymarferiad Blwch NCSC i gyrrff sector cyhoeddus Cymru ac rydym yn cynnal cynllun peilot i feithrin mwy o ddilyniant o Fframwaith Asesu Seiber (CAF) NCSC.

Rydym yn darparu tystysgrif NCSC Cyber Essentials/Essentials + i dros 20% o gwmnïau cyfreithiol o Gymru a bydd y model hwn yn cael ei wylïo'n agos er mwyn canfod a fyddai'n bosibl ei ddefnyddio mewn sectorau eraill yng Nghymru.

I'r rhai o oedran ysgol, efallai eu bod yn ymwybodol o'r rhaglen CyberFirst ehangach sydd wedi'i chynllunio i nodi a meithrin ystod amrywiol o bobl ifanc dalentog i yrfa ym maes seiberddiogelwch. Rydym yn gweithio'n agos gyda'r NCSC i godi ymwybyddiaeth o'r cyfleoedd seiber i ddysgwyr ac ysgolion yng Nghymru. Yn 2020, gwnaethom gefnogi'r NCSC i dreialu'r cynllun Ysgolion/ colegau CyberFirst. Mae ysgolion a cholegau o bob cwr o Gymru wedi cael cydnabyddiaeth CyberFirst ar lefelau Aur, Arian ac Efydd.

Drwy ein gwaith gyda'r NCSC rydym yn awr wedi sicrhau cyllid i gefnogi'r gwaith o gyflwyno rhaglen CyberFirst Ysgolion ledled y wlad yn dilyn darpariaeth gref mewn ardaloedd braenaru yng Nghymru. Bydd hyn yn cael ei weithredu gan y Ganolfan Ecsbloetio Ddigidol Genedlaethol (NDEC) mewn cydweithrediad â Phrifysgol De Cymru. Bydd y fenter ddigidol / codio hon sy'n edrych ar wella'r sgiliau TG seiberddiogelwch i ddysgwyr yn lansio yn 2023 ac yn cael ei darparu mewn ysgolion ar y cyd â Technocamps.

Mae gan Gymru arlwy addysg uwch gref gyda phartneriaethau rhwng prifysgolion a diwydiant i ddatblygu myfyrwyr ar y llwybr tuag at yrfa ym maes seiber. Mae cynnig mentrau achrededig, o safon fyd-eang a ffurfio partneriaeth gyda diwydiant yn golygu bod Cymru'n lle deniadol i fyfyrwyr astudio a dilyn llwybr i yrfa ym maes seiber.

Mae hyn hefyd yn cael ei gefnogi gan brentisiaethau Seiberddiogelwch yng Nghymru sy'n ymateb i brinder sgiliau rhanbarthol a chenedlaethol ac yn helpu i sbarduno ymwybyddiaeth a diddordeb yn y sector.

Mae gennym ddarpariaeth TG a phrentisiaethau digidol helaeth yng Nghymru, gyda naw rhaglen is-radd (lefelau 2, 3, 4 a 5) a thri fframwaith prentisiaeth lefel gradd, gan gynnwys Prentisiaeth Gradd Seiberddiogelwch.

I uwchsgilio oedolion, mae ein rhaglen cyflogadwyedd i oedolion ReAct + yn cynnig cefnogaeth unigol i oedolion di-waith 18+ a allai gynnwys pobl sy'n gadael y coleg a'r brifysgol sydd wedi astudio seiberddiogelwch. Gall hyn helpu i roi hwb i gyflogadwyedd pobl yn y diwydiant seiberddiogelwch ar ôl cymhwyso.

Hefyd, cefnogir y Ganolfan Arloesedd Seiber gan ein buddsoddiad o £3 miliwn a wnaed gan Lywodraeth Cymru dros 2 flynedd, gyda £3 miliwn o gyllid ar y cyd gan Brifddinas-Ranbarth Caerdydd a £3.5 miliwn o gyllid cyfatebol mewn nwyddau gan bartneriaid consortiwm. Bydd hyn yn cefnogi yr agenda sgiliau seiber yn helaeth a chyflogadwyedd i Gymru gyda'i nod o hyfforddi mwy na 1,500 o unigolion seiber-fedrus a datblygu'r sector seiberddiogelwch yng Nghymru dros 50% erbyn 2030. Mae'r Ganolfan yn dod â phartneriaid ym myd diwydiant, y llywodraeth, amddiffyn ac academaidd ynghyd i ddatblygu sector seiberddiogelwch Cymru, gan alluogi Cymru i fanteisio ar y twf disgwylid yn y sector yn y DU, ac yn fyd-eang, drwy fuddsoddi mewn dull cydgysylltiedig o sgiliau, arloesi a chreu mentrau newydd. Bydd y fenter hon yn ein cefnogi i sicrhau bod gennym gronfa o dalent yn barod i ateb galw sector sy'n tyfu a rhoi cyfleoedd i bobl ddatblygu sgiliau ar gyfer sector a allai gynnig gyrfa gydol oes. Bydd dull y Ganolfan o fynd i'r afael â heriau arloesi o dan arweiniad y farchnad a sbarduno datblygiad datrysiadau newydd, arloesol yn gyflym yn helpu i gefnogi a darparu cyfleoedd ym maes seiber ac mae hon yn un rhan o ecosystem seiber gref sy'n datblygu yng Nghymru.

Gwnaethoch hefyd holi a yw Llywodraeth Cymru yn cymryd unrhyw gamau i annog mwy o fenywod i'r sector seiber. Rydym yn ymwybodol mai un feirniadaeth drwy'r llwybr gyrfa seiber yw amrywiaeth a phwysigrwydd datblygu gweithlu amrywiol, sy'n adlewyrchu ein cymdeithas yng Nghymru. Rydym yn cefnogi, drwy ymgysylltu â'n sianeli cyfathrebu ag ysgolion, Cystadleuaeth Merched CyberFirst blynyddol yr NCSC. Gall ysgolion gystadlu gyda thimau o ferched Blwyddyn 8 mewn heriau ar thema seiber sydd wedi'u cynllunio i ysgogi diddordeb mewn gyfaoedd technoleg a chynyddu'r nifer o fyfyrwyr benywaidd sy'n astudio pynciau TGAU Cyfrifiadura. Mae gan Gymru hefyd un o'r 'Menywod mewn Clystyrau Seiber' mwyaf gweithgar sy'n ymwneud yn rheolaidd â chynadleddau'r DU ac Ewrop i drafod y pwnc a'i waith yng Nghymru.

Rydym yn cydnabod y gellir gwneud mwy ynghylch amrywiaeth y gweithlu seiber ac annog menywod i'r sector, ac mae hyn yn cael ei ystyried fel rhan o ddatblygiad y Cynllun Gweithredu Seiber.

Yn olaf, mae eich llythyr yn gofyn am werthu cyfran Nexperia BV yn Nexperia Newport Limited. Ein blaenoriaeth ar hyn o bryd yw diogelu dyfodol y cannoedd o swyddi hynod fedrus yng Nghasnewydd. Rydym yn parhau i fod yn gwbl ymrwymedig i sicrhau datblygiad parhaus ein clwstwr lled-ddargludyddion cyfansawdd yn ne Ddwyrain Cymru a'r rôl y mae'n ei chwarae ar raddfa ehangach yn y DU. Yng ngoleuni penderfyniad Llywodraeth y DU, mae gweinidogion y DU bellach yn amlwg yn gweld y sector lled-ddargludyddion cyfansawdd yng Nghymru fel ased cenedlaethol strategol yn ogystal â'i fod yn cael ei gydnabod yn rhyngwladol. Rydym felly'n galw ar Lywodraeth y DU i fuddsoddi yn y sector i ddiogelu ei ddyfodol. Nid oes gennym gyfrifoldebau diogelwch cenedlaethol, ac nid oes gennym unrhyw wybodaeth am y rhesymau pam y daeth llywodraeth y DU i'r casgliad a wnaeth. Yr hyn rwy'n gredu sydd wedi dod yn llawer cliriach yn sgil y penderfyniad yw nad

yw gwerthiant y cwmni yn mynd i ddigwydd yn gyflym. Mae'r buddsoddiad fydd ei angen i symud Nexperia - neu'r olynydd i Nexperia - o waith gweithgynhyrchu sglodynod ar gyfer cwsmeriaid Nexperia i un sy'n cynhyrchu lled-ddargludyddion eraill i berchennog newydd hefyd yn debygol o gymryd cannoedd o filiynau o bunnau. Mae hwn yn benderfyniad canlyniadol iawn, a BEIS fydd nawr yn gorfod helpu i ddelio â chanlyniadau'r penderfyniad hwnnw. Mae mater Nexperia a sut y mae symud i berchnogaeth newydd i gael ei gefnogi yn fater i lywodraeth y DU rwy'n credu gan mai hwy wnaeth y penderfyniad yn y lle cyntaf.

A handwritten signature in black ink that reads "Mark Drakeford". The signature is written in a cursive, slightly slanted style.

MARK DRAKEFORD

Paul Davies AS
Cadeirydd Pwyllgor yr Economi, Masnach a
Materion Gwledig

14 Rhagfyr 2022

Annwyl Paul

Cydsyniad Deddfwriaethol: Bil Cyfraith yr UE a Ddargedwir (Dirymu a Diwygio)

Byddwch yn ymwybodol bod Llywodraeth y DU wedi cyflwyno Bil Cyfraith yr UE a Ddargedwir (Dirymu a Diwygio) ('y Bil') i Senedd y DU. Pe bai'r Bil yn cael ei basio, byddai'n rhoi ar waith gynllun Llywodraeth y DU i ddargadw, dirymu neu ddiwygio miloedd o ddarnau o gyfraith yr UE a ddargedwir. Byddai hefyd yn dechrau'r cloc ar y cyfnod hyd at 31 Rhagfyr 2023, pan fydd y rhan fwyaf o gyfraith yr UE a ddargedwir yn dod i ben yn awtomatig oni bai bod Gweinidogion yn cymryd camau i'w achub neu ei ddiwygio. Yr hyn sy'n destun pryder i ni, fel deddfwyr, yw'r ffaith y byddai'r Bil yn galluogi Gweinidogion, yn hytrach na seneddau, i newid tirwedd reoleiddio a chyfreithiol y DU yn sylweddol.

Mae fy Mhwyllgor i, ers peth amser, wedi bod yn cadw llygad ar gynllun Llywodraeth y DU ar gyfer cyfraith yr UE a ddargedwir, a gwnaethom ddechrau gofyn cwestiynau i Lywodraeth Cymru rai misoedd yn ôl.

Gyda'r Bil yn cael ei gyflwyno gerbron Senedd y DU, a chan ragweld y bydd Llywodraeth Cymru yn cyflwyno'r memorandwm cydsyniad sy'n debygol o fod yn angenrheidiol, cytunodd fy Mhwyllgor i glywed barn rhanddeiliaid yng Nghymru a ledled y DU. Gofynnwyd am safbwyntiau ar nifer o faterion gan gynnwys i ba raddau y gallai'r Bil effeithio ar dirwedd reoleiddiol Cymru; pa rôl ddylai fod gan y Senedd o ran dirymu a diwygio cyfraith yr UE a ddargedwir mewn meysydd datganoledig; penderfyniad Llywodraeth Cymru i beidio â chynnal ei hasesiad ei hun o gyfraith yr UE a ddargedwir, gan gynnwys peidio â ffurfio ei barn ei hun ar yr hyn sydd wedi'i ddatganoli a'r hyn sydd wedi'i gadw;

ac a allai'r Bil gyflwyno cyfyngiadau newydd i Lywodraeth Cymru, sydd am wella'r safonau a oedd ar waith cyn Brexit, lle bo modd.

Amgaeir y dystiolaeth a gawsom gan Dr Gravey a Dr Whitten o Brifysgol Queen's yn Belfast, NFU Cymru, yr RSPCA, Ffederasiwn Bwyd a Diod Cymru, yr Asiantaeth Safonau Bwyd, y Gymdeithas Cadwraeth Forol, Canolfan Llywodraethiant Cymru a Chyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru, a'r Athro Jo Hunt o Ysgol y Gyfraith a Gwleidyddiaeth ym Mhrifysgol Caerdydd. Credwn y gallai'r dystiolaeth hon fod o ddiddordeb i'ch Pwyllgor.

Byddwch hefyd yn ymwybodol bod Llywodraeth Cymru bellach wedi gosod memorandwm cydsyniad deddfwriaethol gerbron y Senedd mewn perthynas â'r Bil, ac mai fy Mhwyllgor i sydd â'r prif gyfrifoldeb am graffu ar y memorandwm.

Yn ein cyfarfod ddydd Llun 5 Rhagfyr, cawsom dystiolaeth gan Mick Antoniw AS, y Cwnsler Cyffredinol a Gweinidog y Cyfansoddiad, mewn perthynas â'r Bil a memorandwm cydsyniad deddfwriaethol Llywodraeth Cymru. Efallai yr hoffech nodi bod y Cwnsler Cyffredinol wedi ailadrodd ei bryderon y gallai gweithredu'r Bil, pe bai'n cael ei basio a'i ddeddfu, lethu llywodraethau'r DU. Efallai yr hoffech nodi hefyd y cafodd pryderon ynghylch y goblygiadau i Fusnes y Senedd ac i raglen ddeddfwriaethol Llywodraeth Cymru eu trafod hefyd.

Rwy'n ysgrifennu at bwyllgorau eraill y Senedd i dynnu sylw at y dystiolaeth a gawsom sy'n dod o fewn cylch gwaith a buddiannau eu Pwyllgorau.

Yn gywir,

Huw Irranca-Davies
Cadeirydd

Evidence for the Legislation, Justice and Constitution Committee of the Senedd – LCM on the Retained EU Law Revocation and Reform Bill

This evidence was drafted by Dr Viviane Gravey and Dr Lisa-Claire Whitten, Queen’s University Belfast. It builds on their ESRC-funded research for Brexit & Environment (VG) and Post-Brexit Governance NI (LCW) on the REUL Bill¹² and prior evidence to the House of Commons Public Bills Committee³.

1. the Bill’s impact in Wales

The Bill will have three different types of impact on Wales, both direct and indirect, and in the short or longer term. In the short term, the Bill will require a large amount of work from both the Welsh government and the Senedd – the first impact of the Bill is indirect, in terms of opportunity costs for the devolved administrations. While the Bill is a priority for the UK government it is not one for the devolved administrations who are effectively told to put their plans on hold for 2023. In the medium term, the Bill will have a direct impact on the Welsh regulatory landscape, in both reserved and devolved matters falling within the scope of the Bill (REUL SIs) – it remains to be seen who will be making decisions on the future of these instruments. In the longer term the Bill risks fueling regulatory divergence across the UK with as yet difficult to measure indirect impacts on the UK internal market and Wales’ place in it.

2. to what extent the Bill might impact Wales’ regulatory landscape

The Bill’s impact on the Welsh regulatory landscape depends on two separate issues: first, what is the extent of REUL falling within the scope of the Bill? Second, who will be making decisions on the future of these rules, and how?

We do not know the extent of REUL, either at the UK level, or in Wales. At the UK level, the Dashboard is incomplete: key departments such as DEFRA have not yet provided information as to what part of their REUL is built on primary, or secondary (thus within scope) legislation. The Dashboard does not indicate whether rules listed are reserved or not. The Dashboard furthermore does not include the 1400 ‘new’ REUL uncovered by the National Archives. In Wales, beyond requesting that the UK Government expands the Dashboard to devolved matters, mapping or listing of within-scope REUL has been published. Conversely in NI, both DAERA (600) and DFI (500) have conducted initial reviews of REUL within their remit. While the two devolution settlements are different, the NI numbers provide a good proxy for the

¹ <https://www.brexitenvironment.co.uk/2022/10/17/ten-questions-for-the-reul-bill-in-northern-ireland/>

² <https://www.brexitenvironment.co.uk/2022/10/10/reul-bill-devolution/>

³ https://publications.parliament.uk/pa/bills/cbill/58-03/0156/PBC156_Retained_EU_Law_1st2nd_Compilation_08_11_2022.pdf

consequent scale of REUL in Wales which would fall within scope of this Bill. But mapping across the four administrations will differ: different choices made at the time of transposing a directive (whether to do so via primary or secondary legislation) are now having a direct impact on whether a piece of REUL is in scope of the Bill or not. For example, the Strategic Environmental Assessment directive was transposed via primary legislation in Scotland (thus not concerned by REUL bill) but via secondary legislation elsewhere (Environmental Assessment (Scotland) Act 2005 (replacing interim SSI 2004/258), and SI 2004/1633 (England), SI 2004/1656 (Wales), SRO 2004/280 (NI)). A decision made by the Scottish Government in 2005 thus puts Strategic Environmental Assessment outside the scope of the REUL Bill in Scotland, while it is in scope for the rest of the UK.

A further uncertainty on the impact is to do with who will be in charge of deciding on the future of REUL in Wales in devolved matters. The Bill as it stands allows for decisions on those items of devolved REUL to be taken either jointly or concurrently by the UK and Devolved administrations. This, as Charles Whitmore (Wales Governance Centre) explained to the House of Commons Public Bills Committee is highly concerning:

“It is a constitutional anomaly within our legislation that the UK Government can use concurrent powers in the Bill to legislate in areas of devolved competence without any form of seeking consent from relevant devolved Ministers. It is egregiously out of keeping not only with the Sewel convention, which is already under significant strain but with other EU withdrawal-related pieces of legislation.”⁴

This is even more of an issue due, once more, to past decisions during transposition. If, for simplicity’s sake, a single UK-wide SI was taken to transpose a directive in a devolved area, then there is a real risk that if the UK Government were to revoke this piece of REUL it would do so for the whole of the UK.

As such, it is critical that the UK government commits to not making decisions on REUL in devolved matters without the consent of the devolved administrations (and ideally, of the devolved assemblies). But, if the 2023 sunset is kept, this would then put the onus on the Welsh government to restate all relevant REUL within a very short timeframe.

3. what role should the Senedd have in the revocation and reform of retained EU law in devolved areas
4. implications arising from the potential deadlines introduced by the Bill
5. the Welsh Government’s decision not to carry out its own assessment of REUL, including not forming its own view on what is devolved and reserved

The Senedd has managed to carve a role for itself in the Brexit SIs work – an area where consent had been agreed, via the 2018 MOU on an intergovernmental basis. But the 2023 sunset, and the lack of REUL mapping from the Welsh Government create a situation in which there is likely to be a trade-off between on the one hand, parliamentary oversight of policy-making and on the other hand, ensuring no single piece of REUL falls off the 2023 sunset cliff-edge by mistake, or through lack of time to restate it.

As such and because the Welsh Government is not in favour of this Bill and its potential to weaken regulations in Wales, the Senedd may wish to push instead for a blanket policy by the Welsh Government

⁴ https://publications.parliament.uk/pa/bills/cbill/58-03/0156/PBC156_Retained_EU_Law_1st2nd_Compilation_08_11_2022.pdf

to *restate* REUL and focus parliamentary work on the cases where the Welsh Government would like to revoke or amend REUL (if any). To do so, however, the Welsh Government must be able to identify REUL that exists within its competence because, under the Bill, ‘sunsetting’ is the default.

6. the Welsh Government’s capacity to carry out such an assessment and to use its powers under the Bill

The finding by the National Archive of 1400 new pieces of relevant REUL is concerning – six months after the publication of the UKG dashboard, more REUL keeps on emerging. This makes the 2023 deadline untenable if it is maintained, even more so in devolved areas where mapping has just started/is yet to start, REUL will fall, and regulatory gaps will occur simply through lack of time.

The Welsh Government’s position so far has been to reject the Bill’s draw on its resources and to refuse to engage in lengthy mapping: this position, while understandable, means that REUL in Wales may be most at risk out of the four administrations, as it is more likely to not be identified in time. The UKG dashboard is explicitly “not intended to provide an authoritative account of REUL that sits within the competence of the Devolved Administrations”⁵ this puts an onus on devolved institutions to carry out specific mapping.

On the issue of REUL mapping, it is worth noting that, during the Common Frameworks initiative, 65 areas of devolved competence in Wales were found to ‘cross-sect’ with, and be underpinned by, EU law and policy.⁶ Findings from the Common Frameworks mapping would be a good place to start mapping the potential scope of REUL that is applicable in Wales but, as yet, ‘missing’ from related policy debates.

Notably, powers granted Welsh Ministers under Schedule 2 of the European Union Withdrawal Act 2018⁷ to amend retained EU law were used to pass 88 Welsh statutory instruments. Any legislation that was amended by these 88 WSIs will likely be subject to REUL sunsetting and may not (yet) feature in any mapping exercise, including that of the UKG dashboard.

7. the Welsh Government’s role in, and plans for, the UK Government’s joint review, announced alongside the Bill

Notwithstanding the UK Government stated intention to work with “Government Departments and the Devolved Administrations” to carry out a review before the end of 2023 to “determine which retained EU law can be reformed to benefit the UK, which can expire and which needs to be preserved and incorporated into domestic law in modified form” its procedure for doing so is unclear. This being so it is worth noting that alongside powers granted Welsh Ministers to review/revoke/restate REUL within devolved competence the Bill also enables central UK government Ministers to review/revoke/restate REUL in devolved areas. This creates the possibility of conflicting actions being taken in respect of REUL at devolved and central government level and again underlines the key question regarding who will make decisions about the future of REUL in Wales.

⁵ See ‘Retained EU Law – Public Dashboard’ Available:

<https://public.tableau.com/app/profile/governmentreporting/viz/UKGovernment-RetainedEULawDashboard/Guidance>

⁶ See UK Government ‘Frameworks Analysis’ 2021. Available:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1031808/UK_Common_Frameworks_Analysis_2021.pdf (accessed 11 November 2022).

⁷ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2018/16/schedule/2>

Clarifying the process by which the UK government plans to carry out its 'joint review' and determining the extent to which this truly will be *jointly* administered by devolved and central Ministers ought to therefore be an urgent priority for the Welsh Government.

8. the scope of regulation-making powers granted to the Welsh Ministers by the Bill including the scrutiny procedures attached to those powers

The scope should be in line with those of Ministers of the Crown, including revising the sunset date. This is even more the case for Wales where no mapping has been produced and thus where the risk of accidentally sunsetting REUL is the highest. The sunset cliff-edge discourages lengthy scrutiny – considering the breadth of the work that must be done, scrutiny risks being a hurried afterthought.

9. whether the Bill might introduce new limitations for the Welsh Government, which wants to improve pre-Brexit standards, where possible

In line with our answer to question 1, main limitations are those of opportunity costs (Welsh Government having to delay its own agenda, including pre-Brexit standards) to focus on fighting to stand still; and indirect impact of facilitated deregulation in England, which may make improving pre-Brexit standards in Wales more onerous for Welsh businesses (and skew the level playing field in the UK).

10. steps that the Committee could take in future, including with regards to powers exercised under the Bill

The Committee is in a unique position to discuss and comment on the impact that powers under the Bill will have on the broader post-Brexit policy infrastructure, in particular the Common Frameworks and the operation of the UK Internal Market Act. The few provisional Common Frameworks agreed all refer to REUL and will need to be amended. The framework analysis of where Common Frameworks were needed or not was based on both an assumption that there was no significant risk of divergence in many areas (an assumption voided by the REUL Bill) and that pre-existing ways of working between the administrations were sufficient. This Committee should ask that equivalent efforts to cooperate (and at least institute an early warning of any change) is put in place between the four administrations whether the policy topic is covered by a provisional common framework, or pre-existing arrangements.

11. implications for Wales' legal landscape, including the introduction of new categories of legislation, and issues relating to clarity and accessibility

This Bill risks making the already messy post-Brexit legal landscape even messier with reduced clarity and accessibility, and much greater intra-UK divergence, potentially overnight (at the end of 2023).

To: The Senedd Legislation, Justice and Constitution Committee Date: 16th November 2022
Cc: Ref:
Contact:
Tel: [REDACTED]
Fax:
Email: [REDACTED]

Dear Committee

The Retained EU Law (Revocation and Reform) Bill

NFU Cymru champions Welsh farming and represents farmers throughout Wales and across all sectors. NFU Cymru's vision is for a productive, profitable, and progressive farming sector producing world renowned climate-friendly food in an environment and landscape that provides habitats for our nature to thrive. Welsh food and farming delivering economic, environmental, cultural, and social benefits for all the people of Wales whilst meeting our ambition for net zero agriculture by 2040.

We welcome the opportunity to provide the Legislation, Justice, and Constitution Committee with our thoughts on the REUL Bill. Our views set out in this submission are based on our current understanding of the Bill as introduced, an understanding which is almost certainly imperfect, which will probably evolve further as we develop our knowledge of the Bill and its implications, and as the Bill itself is amended as part of the scrutiny process.

Regulation and agriculture

1. Regulation is something which has become part and parcel of modern agriculture, and over the course of almost half a century of EU membership, agriculture has been more exposed to EU law-making than any other sector of the economy. We recognise the value and importance of sound regulation, particularly as it relates to the safeguarding of the environment, human and animal health and the protection of consumers.
2. Good regulation balances the fundamental value of an economic activity with appropriate controls which ensure that the risk of harm is minimised. In contrast poor regulation imposes burdens on business which are disproportionate to any benefits derived, these burdens add to costs, place businesses under competitive disadvantage, and may deter businesses from undertaking activities which are valuable to society.
3. NFU Cymru has long advocated for better regulation and has been at the forefront of calls to reform and improve poor regulation and regulatory practices. Having left the EU, we see opportunities to review the regulation of the agricultural sector.

4. The regulatory environment within which farmers operate needs to be proportionate in the way it impacts on farm businesses, as well as a means by which intended outcomes are delivered. Regulations must be well designed, clear, accessible, and easily understood, and Government must remain open to reviewing and updating regulations so that they stay current and fit for purpose.
5. As part of our response to the Welsh Government Agriculture (Wales) Bill White Paper in March 2021 we called for a full-scale review of the current regulatory framework that farmers operate within. We said that this should consider areas of duplication, the coherence between different regulations, areas where there is overlap between regulators and the potential for misunderstanding and misinterpretation of regulations. Decisions around regulation should be based on robust evidence with comprehensive regulatory impact assessments, with due consideration of alternative interventions that may shape business behaviours.
6. NFU Cymru does have concerns about the REUL Bill both in terms of what it proposes to do and how it proposes to do it. Good, sound law-making and regulatory reform takes time and should properly engage Ministers, Governments, legislatures as well as encompassing discussion and consultation with stakeholders, interested and affected parties.
7. The conferral of unprecedented powers on Ministers to change the regulatory landscape (with few of the usual checks and balances), coupled with revocation by default of retained EU law invites the creation of legal uncertainty and an incoherent regulatory landscape. We would instead advocate for an incremental approach to regulatory reform and the development of the law in a manner which is clear, predictable, and understood by all.
8. If we are denied the opportunity to properly work through the body of REUL then we run the risk of discarding important regulatory protections, and also incurring the opportunity cost of failing to realise the desired outcome of designing better regulation or regulatory approaches in some areas.
9. Where regulations end up being repealed without due regard to the likely impacts or there is a failure to properly understand the interdependencies of pieces of law then Governments may find themselves fighting hasty rear-guard actions to close legislative gaps which have opened up. Such a scenarios will be damaging for business and consumer confidence and certainty.
10. Regulatory changes and reforms, however desirable they are, need to be trailed as far in advance as possible, and introduced gradually so that implementation, compliance, and enforcement requirements can be aligned to the new regulatory environment and that those impacted may properly prepare for the altered regulatory landscape.
11. At this point we would remind any intending reformers of the cautionary principle of 'Chesterton's fence,' specifically that reforms should not be attempted until the reasoning behind the existing state of affairs is properly understood.

The Bill's impact in Wales and on Wales' regulatory landscape, the role of the Senedd and the implications of the deadlines introduced by the Bill

12. NFU Cymru supports the position that powers to amend legislation relating to devolved matters should rest with Welsh Ministers and where the Bill provides for concurrent powers, UK Ministers should seek the consent of Welsh Ministers before exercising these powers.
13. The Bill as drafted creates concurrent powers for Ministers of the Crown and Welsh Ministers, powers which could be exercised by Ministers of the Crown with or without the consent of Welsh Ministers, or alternatively by Welsh Ministers acting alone.
14. It is therefore difficult to arrive at a view in terms of the Bill's impacts in Wales without knowing exactly what approach might be taken to exercising the powers conferred by the Bill in respect of areas of devolved competence.
15. It is however worth noting of course that retained EU law very often intersects extensively with devolved competencies, for example the volume of legislation relating to agriculture exceeds that relating to any other sector. The exercise of powers contained in the Bill, whether by UK Government Ministers or by Welsh Ministers is likely to place a significant resource demand on stakeholders such as NFU Cymru at the very time when they are properly concerned with matters of first order importance, such as the Agriculture (Wales) Bill.
16. We are also concerned at the resource implication that this opens up for Welsh Government departments which will have to direct resources and capacity away from other important work areas, something which is likely to be exacerbated in light of any future public spending restraints. The creation of an (artificial) sunset deadline of the end of 2023 introduces further resource strain on UK and Welsh Government departments, particularly those departments which are home to large amounts of retained EU law.
17. We would not want any piece of regulation discarded without a proper assessment, including stakeholder consultation, on whether it ought to be retained, amended, or discarded, or indeed whether it would be sensible to prepare an entirely new regulation or regulatory approach. We are concerned that insufficient capacity coupled with a tight deadline heightens the risk of errors and oversights.
18. It is likely that NFU Cymru would need to conduct an extensive analysis of retained EU law and liaise with Welsh Government and UK Government departments in order to help them arrive at views as to what should happen with retained EU law, this is a process which requires time and resource. By removing the sunset provisions altogether and not working to a highly truncated timeline, we would be better placed to properly resource such an exercise, and work properly with government on post-Brexit regulatory reform.
19. The December 2023 deadline therefore imports a particular risk. A piece of REUL for which no saving provision is made will fall away at the end of next year at the expiry of the sunset deadline. We point once again to the real possibility that there will be oversights, and pieces of law which it might be desirable to save will simply fall away,

while opportunity costs will be incurred as we fail to properly examine if and how we might better integrate, and reform retained EU law within our domestic legal system.

20. We therefore call on the UK Government to consider extending the sunseting deadline beyond the end of 2023, or alternatively removing the legislative cliff-edge altogether. A review of REUL can then take place without the backdrop of a hard deadline.
21. We also foresee a potential for significant (and ultimately unnecessary, time consuming and unproductive) disputes about where devolved competence lies, and as such matters become contested then we expect that they will place a further strain on intergovernmental relations.

The lack of Welsh Government assessment of REUL and the Welsh Government's capacity to carry out such an assessment and to use its powers under the Bill

22. Welsh Government is of course best placed to speak to its decision not to undertake an assessment of REUL, and NFU Cymru's discussions with Welsh Government have not given any indication of the reasons behind its decision not to carry out an assessment of REUL.
23. This lack of assessment could be due to capacity issue and may also, in part, be down to the fact that the UK Government may not have held much in the way of pre-legislative discussions with Welsh Government as regards its intentions in relation to the REUL Bill.
24. Owing to where EU law typically intersects with devolved competence this will disproportionately impact certain portfolios, particularly those taking in matters such as agriculture and the environment. These are comparatively small departments in terms of headcounts, which are at the moment engaged with pressing issues such as the passage of the Agriculture Bill.
25. It is certainly the case that any assessment of REUL within various Welsh Government Ministerial portfolios will take time, as will the exercise of those powers conferred on Welsh Ministers under the Bill.
26. If the decision by Welsh Government not to scope out the extent of REUL is indeed due to capacity issues, then this would also indicate that the Welsh Government may also struggle to use the powers conferred upon it in the Bill.
27. Although the UK Government has sought to bring together all REUL as a dashboard, it remains the case that pieces of REUL are still being uncovered. It is quite possible that there are pieces of REUL which have not been populated to the dashboard.
28. Unless these pieces of REUL are all identified, and a decision made on whether they are to be amended, repealed, or replaced, they will fall automatically fall away on the passing of the sunset deadline creating risks of gaps in the law.

The scope of regulation-making powers granted to Welsh Ministers and scrutiny procedures attached to those powers

29. NFU Cymru acknowledges that Welsh Ministers have not sought these powers in relation to REUL for themselves, rather these powers are set to be conferred on Welsh Ministers at the initiative of the UK Government.
30. NFU Cymru believes that there should be oversight and involvement for the Senedd when it comes to the exercise of these powers by Welsh Ministers. We are uncomfortable with the way in which the Bill places democratic oversight of changes to REUL in the hands of UK and Welsh Ministers and not the Westminster and Welsh Parliaments.
31. At Clause 1(2) Welsh Ministers and Ministers of the Crown are granted powers to delay the sunset of REUL indefinitely. It therefore seems quite anomalous to us that Welsh Ministers are not granted the power to delay sunset until 23rd June 2026 in the same way as Ministers of the Crown are at Clause 2.
32. We are keen to avoid a situation arising whereby the sunset of REUL at the end of 2023 could potentially be leveraged for the purposes of reducing scrutiny of actions to amend or replace REUL. For example, we would be concerned if Ministers in London or Cardiff were to introduce legislation to amend or replace retained EU law late on in 2023, in the full knowledge that if their respective parliaments were to delay its passage, the retained EU law will simply fall away, leaving a gap in the statute book.
33. This would put Parliamentarians in an invidious position whereby they may not be able to press for the scrutiny that they might desire for fear that they would end up with no legislation at all governing a particular field.
34. Similarly, we would be concerned at the prospect of Welsh or UK Ministers making late decisions about whether to save retained EU, amend it or simply let it fall away. This is likely to leave little time for businesses to implement and comply with new regulatory requirements.
35. Clause 15 confers very wide-ranging discretions on Ministers to make such alternative provisions as they might consider appropriate with very few oversight requirements, such as duties to consult which may well have accompanied the original REUL which is being replaced. This could mean significant policy changes with no proper oversight or stakeholder engagement.

Improving on pre-Brexit standards

36. It is worth noting that one legacy of our EU membership is some of the highest environmental and animal welfare standards in the world. The starting point is therefore one of very high standards, standards which have not always been rewarded by the marketplace and which going forward we feel are at increasing jeopardy as a result of trade deals struck with countries operating to lower standards.
37. Our members are proud of these high standards of production which underpin Welsh agriculture, and we would regard the desire to uphold our high standards as commendable. These high standards must however be properly rewarded from the

marketplace, otherwise our producers will simply be placed at a competitive disadvantage.

38. NFU Cymru notes the provisions at Clause 15 which will not permit a relevant national authority to increase the regulatory burden when it replaces secondary retained EU law with another provision, and so in essence REUL represents a regulatory ceiling. As a Union we fully recognise how this forecloses on what might otherwise have been legitimate devolved policy choices directed at improving on pre-Brexit standards, within the competence of the Senedd and Welsh Ministers.
39. Setting aside the impact of Clause 15, when it comes to making decisions around standards expected of their producers, Welsh Ministers cannot be naïve to what might be happening in England, the other UK home nations, the EU27 and further afield. If they chose to pay no attention to standards in other jurisdictions whilst increasing the standards demanded of their own producers, then they will end up putting their own producers at a competitive disadvantage.
40. In this context we would also point to the provisions of the Internal Market Act 2020 which prevents Welsh Government from being able to exclude products produced to different (lower) standards from being marketed and sold within Wales' borders.
41. We recognise that the Clause 15 provision introduces new limits on devolved competence in relation to standards and we urge Welsh Government to continue to work with Governments in the other UK home nations to advocate for high standards and resist any race to the bottom when it comes standards.
42. The interrelationship between domestic regulation and international trade must be properly taken into account as part of any regulatory review process to avoid the introduction of unnecessary barriers to trade for our agri-food products.
43. We are very much of the view that over the coming years and decades, Governments in London and Cardiff will need to work together to strike the correct balance between desirable regulatory reform and regulatory stability whilst also being mindful of our obligations at international law.

RSPCA RESPONSE TO THE SENEDD LEGISLATION, JUSTICE AND CONSTITUTION COMMITTEE ON THE RETAINED (EU) LAW (REVOCATION AND REFORM) BILL

Summary

There are 44 animal welfare laws that have come across under the European Union (Withdrawal) Act 2018 that need to be filtered and assessed or these will no longer apply. 31 are devolved to Wales including the battery hen ban, cosmetics testing on animals and the labelling of eggs. The RSPCA has three major concerns with the REUL Bill on its impact on devolution and Wales. While the majority of the 44 laws are devolved, the Bill is unclear as to how the Welsh Government can ensure that any laws with reserved powers are carried over and not lost. Also with animal welfare laws that are devolved the Senedd is given a very tight time period to assess all these laws (December 2023) and could see laws being lost due to time constraints. In addition, the filtering process to ascertain if a retained EU law should be maintained is unclear.

Defra, with responsibility for 570 laws which contain the UK's high animal welfare and environmental standards, has the hardest task. It will have to decide which are reserved before negotiating with the Welsh Government which ones they wish to keep. Defra and the Welsh Government will have to agree which ones are devolved and under the competence of Wales. Budgetary reductions now about to be imposed will make this task more difficult. Finally there is clearly a split between the Welsh Government position, of trusting and wishing to keep the devolved EU derived animal welfare laws and the UK Government view of mistrust of EU derived laws so that each needs to be assessed. This could lead to a large widening of standards between the two countries, and conflict on the Common Frameworks process and the interpretation of the Internal Markets Act 2020. The Government has already recommended withholding of consent on this Bill.

1. The RSPCA is pleased to respond to the Legislation, Justice and Constitution Committee on the Retained (EU) Law (Revocation and Reform) Bill and its impact on Wales. The RSPCA is the oldest and largest animal welfare organisation in the world and writes the standards used by RSPCA Assured, the UK's only animal welfare assurance scheme. RSPCA Assured accounts for over 85% of egg production in Wales and 23% of pig production in the UK. The RSPCA undertakes around 85% of enforcement effort under the Animal Welfare Act 2006 in Wales for animal welfare investigations and prosecutions. The RSPCA set up Eurogroup for Animals in 1980 to act as its European coordination office to campaign for and influence European legislation on animal welfare. Since 1980 Eurogroup for Animals has acted as the Secretariat of the Intergroup for Animal Welfare in the European Parliament and has worked on and influenced all 44 pieces of animal welfare legislation that are part of the *acquis* and were transferred over to UK law under the European Union (Withdrawal) Act 2018.

- *What is the Bill's impact in Wales*

2. Enormous. All EU derived legislation was carried over into UK and Welsh legislation

by a series of primary or secondary laws depending on whether they were Regulations, Directives or Decisions. When the UK left the EU on 31st December 2020 all the animal welfare legislation in Table 1 (below) had been carried over into Welsh and UK legislation and was only amended from a technical perspective, such as deleting language relating to the European Commission. Legislation was transferred under the principle that it was part of the legislative library, in some cases for nearly 50 years, and was therefore relevant and important to maintain. The Retained EU Law (Revocation and Reform) Bill works in the opposite principle. It deletes all legislation that has been transferred across unless it is proven to be useful. It also does so within a prescribed timetable and without any clear vetting or transparent audit process.

3. There are 570 pieces of legislation that are managed by Defra¹, responsible for the largest number of EU derived laws and so has the greatest burden in sifting and assessing these laws. 44 of these laws promote the welfare of animals. Thirteen of the 44 were Directives that are devolved and so have been implemented into Welsh legislation subsequent to their adoption and 31 were Regulations and Decisions. 18 of these could be devolved, 13 fall into reserved legislation. Legislation was transferred across on a piecemeal basis by Defra and the Senedd between 2018 and 2020 and it is fair to say that the quick time period did result in technical small legislative mistakes being made, some of which were correct in the past two years. Ironically this two time period is longer than the 12 month period prescribed under this Bill.
4. The largest body of animal welfare legislation concerns farm animals with 18 relevant EU laws adopted. All except the animal health ones are all devolved. For instance the five laws setting standards on the way farm animals are reared and produced such as laying hens, veal calves, meat chickens and pigs and the laws on how animals are transported and killed. Legislation covering consumer information, such as mandatory labelling of the provenance of eggs and beef, is also devolved. The legislation setting standards on the management of wildlife is devolved such as the hunting, trapping and protection of habitat and legislation.
5. However there is a large body of animal welfare legislation that is reserved. The RSPCA estimates these as 13 laws. For instance the bans on use of veterinary products such as the use of hormones in cattle, including BST, is reserved. Other EU derived animal welfare laws that are reserved include those part of international treaties such as the law to prohibit the import of wild caught birds, the import ban on seal products due to welfare concerns on the manner in which these animals are kept and killed. The use of animals in research and testing is also reserved.
 - *to what extent the Bill might impact Wales' regulatory landscape;*
6. The Bill's impact on Wales' animal welfare regulatory landscape is huge. The 44 animal welfare provisions that are being considered under the REUL Bill brought in some of the most totemic and important changes in animal welfare in Wales such as the prohibition of the conventional battery cage for laying hens, the sow stall ban, the veal crate ban, the end of cosmetics testing on animals and the banning of GMOs and cloned animals. EU retained laws brought in standards and protection for the management of wild animals, stopping the imports of wild caught birds and ending the use of growth promoters in farming. These could all be at risk under this process.

¹ <https://public.tableau.com/views/UKGovernment.RetainedEULonDashboard/REULMap?%3AshowVizHome=no>

7. The Welsh Government and Senedd have made clear in their LCM that they do not share the policy objectives of the UK Government and that “it is our view that the body of REUL is, in general, functioning well and does not need to be treated collectively in this way.”² The RSPCA believe that there are four main issues impacting on the Welsh regulatory landscape. Firstly the devolved animal welfare laws that the Senedd will have to carry over if they wish to, which has to be completed by December 31 2023. The time issue will be very pressing to get all the devolved legislation through the Senedd in time. The Bill makes no postponement of that deadline which seems to be penalising the devolved Governments. Secondly, the impact the Welsh Government can have on those animal welfare laws that are reserved to the UK Government so that these are carried over. The date for this could be extended to December 2026 but it is unclear how the Welsh Government will engage in this process. If it is through the Common Frameworks process but there is no agreement on process between the two Governments, it is unclear how this will be resolved. Thirdly the REUL Bill could have large constitutional consequences on devolution itself (LCM note para 83 footnote 2). Many of the powers in the REUL Bill are solely for Ministers of the Crown not Ministers of the Welsh Government. For instance the extension of the sifting deadline from 2023 for a further three years is not a power given to the Welsh Government who have to complete their sifting by December 2023. Finally the REUL has large implications on how products are produced and moved within Great Britain and it is not clear how it works with the Common Frameworks programme³ and the Internal Markets Act 2020.

- *what role should the Senedd have in the revocation and reform of retained EU law in devolved areas*

8. The Senedd should have a role in the revocation, reform or retention of all devolved EU retained legislation. As the UK Government may agree a different view and position on devolved animal welfare legislation in England it is important for the Senedd to sift all legislation relevant to Wales and within its competence.

- *implications arising from the potential deadlines introduced by the Bill;*

9. Clause 1 of the Bill sets out that the filtering process to assess the legislation will stop on 31 December 2023. Clause 2 allows for it to be postponed no later than 31 December 2026. However this power is only for the UK Government not the Welsh Government which has to complete all its filtering process by 2023. As Defra has over 570 laws to be sifted and it is envisaged that the majority of these are devolved, the Senedd will have to sift all those in under 13 months. 44 of these are animal welfare laws (Table 1). There are only around 170 parliamentary sitting days before the first deadline for the Senedd to consider which works out as a rate of over three pieces of legislation a day to meet that deadline. This is clearly not feasible and could result in relevant legislation being lost due to time constraints and lack of proper scrutiny. However if the Welsh Government intends to restate all EU retained legislation, which seems probable from its LCM², there may be a fast track solution to the time issue. There have been indications at 2nd Reading in Westminster that the Government will consider extending the sunset clause but this would only apply to reserved issues⁴. The RSPCA would support this as an interim measure, as it believes that it is practically impossible to filter and assess all the legislation in the

² Para 82 <https://senedd.wales/media/wu0fwcny/lcm-ld15434-e.pdf>

³ <https://www.gov.uk/government/collections/uk-common-frameworks>

⁴ [https://hansard.parliament.uk/commons/2022-10-25/debates/246DE276-1887-475F-8016-DB81309C6D81/RetainedEULaw\(RevocationAndReform\)Bill](https://hansard.parliament.uk/commons/2022-10-25/debates/246DE276-1887-475F-8016-DB81309C6D81/RetainedEULaw(RevocationAndReform)Bill)

allocated time frame and this risks good legislation being lost.

- *the Welsh Government's decision not to carry out its own assessment of REUL, including not forming its own view on what is devolved and reserved;*
10. The RSPCA would recommend the Welsh Government undertook its own assessment of REUL particularly on which of the 2,417 laws that come under the REUL are devolved. Should this not be undertaken the Government risks leaving that decision to the UK Government which may have a different view. There have been instances in the past few years on what animal welfare legislation is devolved and what is reserved so it is important that there is not a land grab by the UK Government on legislation.
- *the Welsh Government's capacity to carry out such an assessment and to use its powers under the Bill;*
11. This will be difficult from a time and financial perspective but if this process is not completed the concerns raised in para 10 could occur.
- *the Welsh Government's role in, and plans for, the UK Government's joint review, announced alongside the Bill;*
12. The Welsh Government should fully participate in the UK's joint review but to do so will need a position on which laws are devolved and which reserved which indicates they will need to form a view on the 2,417 laws and the RSPCA would recommend certainly to undertake on the 570 covered by Defra which include the 44 animal welfare laws. 13 of these are reserved.
- *the scope of regulation-making powers granted to the Welsh Ministers by the Bill including the scrutiny procedures attached to those powers;*
13. The Minister of the Crown has no limits under this Act in their power to bring in Regulations that are consequential from the Act (Clause 19). The process of tabling secondary legislation is clearly laid out under Schedule 3 but there is no clear process laid out for how each individual Ministry will approach the pieces of reserved legislation that come under it. As Defra has 570 relevant pieces of legislation, 13 of which are relevant to implementing our animal welfare and health standards and are reserved, a clear and transparent process is needed and followed.
14. There are no clear scrutiny processes laid out for Welsh Ministers for devolved legislation but the RSPCA would propose that Welsh Ministers clearly lay out which legislation they believe are devolved and a timetable for considering these laws. Should the Welsh Government wish to simply restate all these laws, which is in their power to do so, this could be completed in a timely manner by December 2023. The Welsh Government could then agree if there is any devolved legislation they wish to amend or reject and fully involve the Senedd in discussion on these laws.
15. The Welsh Government will need to agree a position on those animal welfare laws that are reserved to the UK Government so that these are carried over. The date for this could be extended to December 2026 but it is unclear how the Welsh Government will engage in this process. If it is through the Common Frameworks process but there is no agreement on process between the two Governments, it is unclear how this will be resolved.
16. The REUL Bill could have large constitutional consequences on devolution itself (para 83 footnote 2). Many of the powers in the REUL Bill are solely for Ministers of the

Crown not Ministers of the Welsh Government. For instance the extension of the sifting deadline from 2023 for a further three years is not a power given to the Welsh Government who have to complete their sifting by December 2023. Finally the REUL has large implications on how products are produced and moved within Great Britain and it is not clear how it works with the Common Frameworks programme⁵ and the Internal Markets Act 2020.

- *whether the Bill might introduce new limitations for the Welsh Government, which wants to improve pre-Brexit standards, where possible;*
17. The Bill does not have any impact on those devolved areas of animal welfare legislation that the Welsh Government may want to improve post Brexit but where those intervene with the operation of the internal GB market these may interact with the Internal Markets Act 2020 and the Common Frameworks Programme where those products are circulated to other countries in Great Britain.
- *steps that the Committee could take in future, including with regards to powers exercised under the Bill;*
18. Clause 2 of the Bill states the measures do not apply to any law specified in regulations from a national authority but it is not clear from the Bill how the UK Government will undertake this process or for measures that are reserved, such as the import ban on dog and cat fur, how they will ensure that the views of the Welsh Senedd are taken into account as the process of filtering the legislation occurs. The Welsh Government should clarify this process with the UK Government.
- *implications for Wales' legal landscape, including the introduction of new categories of legislation, and issues relating to clarity and accessibility.*
19. There are large implications for the Welsh legal landscape. Even if the Welsh Government decided to restate all the devolved pieces of legislation huge questions remain for the future Welsh landscape on reserved laws. For instance the Welsh Government has been clear that they have no wish to allow the use of growth promoters or the marketing of products made from them. This legislation (the Animals and Animal Products (Examination for Residues and Maximum Residue Limits) (England and Scotland) Regulations⁶ would fall under the Bill. The provisions about allowing in meat treated with growth promoters has become an important issue for the UK in pursuing trade deals with countries that use these promoters such as Canada and Mexico. The UK has always maintained that such meat cannot enter the UK market as there is legislation to stop this happening. The Bill has the powers to revoke this legislation. As this decision is a reserved issue, the Welsh Government could find such products being sold in Wales despite its objections.

⁵ <https://www.gov.uk/government/collections/uk-common-frameworks>

⁶ <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2015/787/contents>

Table 1 Summary of the 44 pieces of retained EU animal welfare laws and which are reserved and devolved

	EU Legislation <i>Directives</i>	International agreements	Devolved ?	Main goals
Farm Animals <ul style="list-style-type: none"> • General protection • Laying hens • Meat chickens • Veal calves • Live transport • Pigs • Slaughter • Bans on BST • Farm subsidies • Country labelling • Poultry meat • Beef labelling • Egg labelling • Organic Production • Horse identification • Feed and food law 	98/58 1999/74 2007/43 2008/199 1/2005 2008/120 2016/336 1099/2009 1305/2013 1307/2013 1169/2011 543/2008 566/2008 1097/90 5/2001 834/2007	OIE Guideline OIE Guideline OIE Guideline	Yes Yes Yes Yes Yes Yes Yes Yes Yes Yes Yes Yes Yes Yes Yes	Baseline standards on welfare of farm animals Prohibits battery cage for laying hens Minimum standards on chickens Prohibits veal crate and white veal Maximum transport times for farmed animals Prohibits sow stalls Standards on slaughter of farmed animals Stops use of growth promoting hormones Agriculture Act 2020: animal welfare schemes Labels products on country of origin Sets terms for poultry labelling Sets terms for beef labelling Mandatory labelling of eggs Sets standards for organic food production Identification of equines Controls on the production of food and feed
Wildlife <ul style="list-style-type: none"> • Trade in endangered species • Whaling • Habitat protection, hunting and trapping • Wild birds protection • Driftnet bans • Seal import ban • Zoos • Traps management • Wild bird import ban • Invasive alien species • Fur labelling 	338/97 812/2004 92/43, 82/72 2009/147 1239/98 2015/1850 1999/22 3254/91 139/2013 1143/2014 1007/2011	CITES IWC Bern Convention Bern Convention Bern Convention	No No Yes Yes No No Yes Yes No No Yes	Implements CITES to manage and regulate the trade in endangered species and products Bans trade in whale products Sets rules on wild animal protection, humaneness of hunting and trapping animals Protects and regulates hunting of wild birds Bans use of driftnets to protect marine life Bans seal products due to inhumaneness Licensing and management of zoos Regulates use of traps for wild animals Stops imports of wild caught birds Prevents import & spread of alien species Labels fur products
Animals in science <ul style="list-style-type: none"> • The use of animals in research, testing • EC party to ETS 123 	2010/63 1999/575 2003/584	OIE Guideline Council of Europe	No No No	Regulates use of animals in laboratories for research, testing and education Makes UK member of Council of Europe's Convention on the use of animals in laboratories

<ul style="list-style-type: none"> ● Updates ETS 123 ● REACH ● Plant Protection Products ● Biocidal Products ● Cosmetics ● Novel foods 	<p>1907/2006 1107/2009</p> <p>528/2012 1223/2009 258/1997*</p>		<p>No No No No Yes</p>	<p>Sets rules on testing using animals for chemical production and use</p> <p>Sets rules using animals for biocidal/plants</p> <p>Bans the use of animals in testing for cosmetics and the marketing of such products</p> <p>Regulates the production of GMO animals</p>
<p>Pets</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Non commercial trade dogs, cats. ● Pet Imports ● Commercial trade ● Imports on dog and cat fur 	<p>576/2013,</p> <p>577/2013 2013/31 92/65 1523/2007</p>		<p>Yes Yes Yes No</p>	<p>Manages the cross border movement of pet cats and dogs</p> <p>Limits the commercial trade in cats and dogs</p> <p>Bans the import of dog and cat fur and its sale</p>

FDf Cymru Submission

Legislation, Justice and Constitution Committee

18 November 2022

Introduction

The Food and Drink Federation (FDF) Cymru¹ represents the food and drink manufacturing industry in Wales. We are Wales' largest manufacturing sector, accounting for over 12% of total manufacturing turnover. Our gross value added to the economy is £1.7 billion, representing over 15% of Welsh manufacturing value added. We have 555 food and drink manufacturing businesses, employing 22,500 people, which represents 16% of the Welsh manufacturing workforce. In 2021, manufactured food and drink exports from Wales increased by 20.1% to £558 million from 2020.

Food and drink manufacturers are proud to make a wide variety of great-tasting, safe and nutritious products which are available to, and affordable by everyone. Food and drink are essential for people's lives and brings pleasure and joy to millions. Food and drink are deeply embedded in our history and our culture. Our relationship with food and drink goes way beyond its intrinsic nutritional value; eating and drinking and the occasions that surround them are part of what defines us.

Overview

In relation to the EU Retained Law Bill currently going through parliamentary scrutiny, in principle, the FDF can see the benefit in the domestication and consolidation of all retained EU law to ensure we have a functioning UK statute book, now that we are outside of the EU.

It remains unclear however as to why such an exercise is required to be carried out at such pace with a very concerning sunset date having been set as the end of 2023. With this, it could be easy for legislative mistakes to be made.

This is also compounded by the sheer scale of legislation to review and then for considered decisions to be taken to either keep, amend or lose. Such a process is further complicated by there being no full authoritative list of all EU law in scope.

¹ FDF Cymru is a division of FDF representing the food and drink manufacturing industry in Cymru.

The specific Welsh context is yet to be completely understood, particularly in terms of its impact on future law making in areas of already devolved policy. This has the potential to drive through significant divergence if changes are not aligned on a UK basis and this would then put additional burdens on Welsh businesses, particularly smaller enterprises.

The FDF would echo the Food Standards Agency's already aired concerns with this Bill's challenging timeframe and potential to erode consumer protections. We therefore would prefer the creation of a roadmap with more appropriate timeframe to allow due process to be followed. This would allow all UK authorities time to working together, in collaboration with industry stakeholders, to identify areas of suitable reform that would continue to maintain consumer protection, business compliance and trade.

In terms of the specific questions raised by the committee we would respond as follows

- To what extent the Bill might impact Wales' regulatory landscape;

From the [UK Governments public dashboard](#), of the 2,400 pieces of legislation that form the estimated scale of Retained EU Law (REUL) required to be adopted into UK law, 723 items can be initially identified as potentially within the devolved powers of Welsh Government. This assessment combines 570 for Department of Environment and Rural Affairs (Defra), 137 for Department of Health and Social Care (including FSA and 16 for the Department of Education.

For food and drink manufacturers, our focus is on the close to 30% of the overall total that are identified as under the remit of Defra and FSA. At this stage we have not been able to complete a detailed review and impact assessment, however the scale of this impact is potentially of a very significant nature to the food and drink supply chain in Wales.

Unfortunately, for the remaining questions we are unable to take a view, as we are unclear of how the Westminster Bill will impact the regulatory landscape in Wales.

This in itself is a cause of serious concern as an industry we pride ourselves on the integrity and safety of the food and drink we produce in Wales.

SeneddLJC@senedd.wales

18 Tachwedd 2022

Cyfeirnod: MC2022/00298

Annwyl Weinidog / Annwyl Mr Irranca-Davies

Rwy'n ysgrifennu mewn ymateb i'ch cais yn gofyn i randdeiliaid wneud sylwadau ar y darpariaethau ym Mhil Cyfraith yr UE a Ddargedwir (REUL) er mwyn llywio'r gwaith o graffu ar y Bil a memoranda cydsynio deddfwriaethol dilynol Llywodraeth Cymru.

Mae datganoli yn golygu bod cyfrifoldeb dros ddiogelwch a hylendid bwyd a bwyd anifeiliaid wedi trosglwyddo o lywodraeth y DU i Gymru, Gogledd Iwerddon a'r Alban. Mae hyn yn golygu bod yr Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB) yn gyfrifol am ddatblygu polisïau a chynghori Gweinidogion Cymru ar y meysydd hyn. Mae ein hymrwymiad i weithio ar draws y pedair gwlad yn sicrhau y gallwn ddiogelu iechyd y cyhoedd a buddiannau defnyddwyr yn effeithiol ledled Cymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon, gan weithio gyda Safonau Bwyd yr Alban.

Fel y gwyddoch, mae'r Bil yn bwriadu dirwyn i ben Cyfraith yr UE a Ddargedwir (REUL) yn awtomatig ar ddiwedd 2023, oni bai bod Gweinidogion yn cytuno i'w hystyngiadau, ei chadw, ei diwygio neu ei haildatgan. Mae'r Bil hefyd yn cynnwys yr opsiwn i ymestyn REUL i ganiatáu diwygio yn ystod y cyfnod hyd at 2026.

Yn yr Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB), rydym yn glir na allwn ddirwyn i ben y deddfau ar ddiogelwch a dilysrwydd bwyd heb beri dirywiad yn safonau bwyd y DU a risg sylweddol i iechyd y cyhoedd. Er fy mod yn siŵr nad dyma yw bwriad y Llywodraeth gyda'r cynlluniau hyn, mae'r amserlen bresennol yn peri peth pryder i mi. Bydd angen i ni weithio drwy fwy na 150 o ddarnau o gyfraith yr UE a ddargedwir, y mae 39 ohonynt yn benodol i Gymru, yn gyflym iawn, a chynghori gweinidogion ar y ffordd orau o ymgorffori rheolau pwysig sy'n diogelu diogelwch bwyd ac iechyd y cyhoedd yn ein deddfwriaeth ddomestig.

Ein prif flaenoriaeth o hyd yw sicrhau bod gan bobl fwyd y gallant ymddiried ynddo. Rydym hefyd yn cydnabod bod hwn yn gyfle i adolygu a diwygio'r cyfreithiau hyn fel bod busnesau'n cael eu rheoleiddio yn y ffordd gywir i'w galluogi i ddarparu bwyd diogel y gellir ymddiried ynddo, i fasnachu'n rhyngwladol, ac i dyfu.

Lloriau 6 a 7, Clive House
70 Petty France, Llundain SW1H 9EX
E-bost:

SGÔR HYLENDID BWYD
FOOD HYGIENE RATING

I gael gwybodaeth am gleientiaid yr Asiantaeth Safonau Bwyd, cliciwch [yma](#) / I gael gwybodaeth am Bolisi Preifatrwydd yr ASB, cliciwch [yma](#).

I gael mwy o wybodaeth am y ffordd rydym yn trin eich data personol, cliciwch [yma](#) neu ewch i <https://www.food.gov.uk/cv/about-us/rhybudd-preifatrwydd-gohebiaeth-y-swyddfa-Eich-dewis>

Maes o law, credwn mai Bil Bwyd a Bwyd Anifeiliaid newydd y DU fyddai'r cyfle gorau i ailfeddwl yn gynhwysfawr, wedi'i deilwra i anghenion y DU. Mae ein profiad yn dweud wrthym fod datblygu polisi mewn ffordd agored a thryloyw sydd wedi'i seilio ar dystiolaeth yn well i ddefnyddwyr ac i fusnesau, ond mae hyn yn cymryd amser i'w gael yn iawn.

Mae cyfraith bwyd yn fater datganoledig ac rydym yn cefnogi penderfyniadau datganoledig ar ddiogelwch a safonau bwyd a bwyd anifeiliaid. Byddwn yn parhau i weithio gyda swyddogion Llywodraeth Cymru ar effeithiau biliau yng Nghymru, a byddwn yn ystyried unrhyw ddiwygiadau yn unol ag ymrwymadau yn y cytundebau fframwaith cyffredin ar gyfer Hylendid a Diogelwch Bwyd a Bwyd Anifeiliaid a Safonau Ynghylch Cyfansoddiad a Labelu.

Yn gywir,

Yr Athro Susan Jebb OBE, PhD, FRCP (Anrh), FMedSci

Lloriau 6 a 7, Clive House
70 Petty France, Llundain SW1H 9EX
Ffôn: [REDACTED]
E-bost: [REDACTED]

FOOD HYGIENE RATING

[food.gov.uk/ratings](https://www.food.gov.uk/ratings)

I gael gwybodaeth am Bolisi Preifatrwydd yr ASB, cliciwch [yma](#).

I gael rhagor o wybodaeth am y ffordd rydym yn trin eich data personol, cliciwch [yma](#) neu rhwch: <https://www.food.gov.uk/cv/about-us/rhybudd-preifatrwydd-qahebiaeth-y-swddfa-breifat> yn eich porwr gwe.

Legislation, Justice and Constitution Committee response evidence REUL

Provided in addition to points raised in the WEL evidence submission.

The changes proposed by the Retained EU Law (Revocation and Reform) Bill (REUL) have the potential for significant impacts to cross border and Welsh Marine Protected Areas (MPAs).

There are risks of two-tier system for cross border sites, potentially hindering delivery of the biodiversity deep dive recommendations. The introduction of new categories of legislation could create issues relating to clarity and accessibility. Especially for marine developments that span more than one jurisdiction, e.g. Impacts resulting from offshore developments, for which Wales does not have devolved competency such as oil, gas, marine renewable energy.

The implications are twofold; firstly, degrading the current, often underperforming, legislation hindering Marine recovery ambitions even further and, secondly the REUL proposals could also limit Welsh Governments ability to enhance existing legislation in line with achieving the biodiversity deep dive recommendations.

For example, the *British Energy Security Strategy* is the UK Government's response to rising energy prices. With both areas not fully devolved to Wales and with proposals either within Welsh waters (Offshore Wind), or adjacent to the Welsh Sea Area (Oil & Gas). With respect to offshore wind energy and oil/ gas production the strategy calls for:

- Offshore Wind: 50GW by 2030 from offshore wind, with 5GW from floating offshore wind in deeper seas. Underpinned "*by new planning reforms to cut the approval times for new offshore wind farms from 4 years to 1 year and an overall streamlining which will radically reduce the time it takes for new projects to reach construction stages while improving the environment*"¹.
- Oil and gas: "*a licensing round for new North Sea oil and gas projects planned to launch in Autumn, with a new taskforce providing bespoke support to new developments – recognising the importance of these fuels to the transition and to our energy security, and that producing gas in the UK has a lower carbon footprint than imported from abroad*".

UK Government announced a Growth Plan (2022), with an aim of *accelerating the construction of vital infrastructure projects by liberalising the planning system and streamlining consultation and approval requirements*ⁱ reflects the objectives of the Energy Security Strategy towards the Planning Act (2008) and Habitats Regulations.

Section 3.36 of the Growth Plan (2022) indicates that reform will be via:

- reducing the burden of environmental assessments
- reducing bureaucracy in the consultation process
- reforming habitats and species regulations
- increasing flexibility to make changes to a Development Control Order (DCO) once it has been submitted.

The list indicates that reform will extend past the Habitats Regulations to the Planning Act (2008) and EIA Regulations. Losing or downgrading this assessment framework impacts the accuracy of supporting information to enable planning and marine licensing decisions that protect marine habitats and species. Considering some sites are cross border and that mobile features of Welsh Marine Protected Area (MPAs) may rely on UK MPAs outside Welsh waters, reduction in

¹ Possible link with Net Gain.

protection outside of Wales may have serious implications to the ability of Welsh Government to deliver the outcomes of the Biodiversity deep dive.

The proposals from UK Government policy pose a threat to the natural capital of the UK, and the MPA network, through their stated objective of removing the protections provided by EU derived regulations. It is unclear how such an approach would be applied to sites with shared management plans such as Liverpool Bay SPA or the Severn Estuary SAC. However, changes should not be limited to erosion of existing power or the lowering of standards. Below are some examples of risks and potential opportunities;

The Conservation of Habitats and Species Regulations 2017: The basis of the Habitats Regulations is to prevent impacts from developments, to protect sites and indirectly, our Natural Capital. The Conservation of Habitats and Species Regulations (2017) enables the designation of, and provides protection to, all European Special Protection Areas (SPA) and Special Areas of Conservation (SAC) within 12 miles of the UK coastline. If a plan or project, including energy or infrastructure proposals, are being considered within or adjacent to one of these European sites, the regulations require a Habitats Regulations Assessment (HRA) to be undertaken to assess the effect of such proposals on the integrity of the site's features (habitats and species). Such an assessment can be required to also consider the "in-combination" impacts of other plans and projects. Importantly, the regulations require HRAs to be undertaken as part of marine licensing under the Marine and Coastal Access Act 2009 and for development consent under the Planning Act 2008, including Nationally Significant Infrastructure Projects such as offshore wind developments.

Removal of the Habitats Regulations would take away the protections afforded to habitats and species within the UK inshore MPA framework based upon SPAs and SACs. Replacement legislation to establish and manage the existing and future SACs, SPAs or an alternative designation would be required. A key point is that the regulations form the legal basis that underpin the existing SAC and SPA sites within the UK MPA network, and Welsh waters.

While a possible replacement could be via the Marine Conservation Zone (MCZ) designation under the Marine and Coastal Access Act (2009) alongside with the MCZ assessment procedure, these would not be a like for like replacement. The Habitats Directive that forms the basis to the Regulations, has a huge amount of casework and legal decisions from the European Court of Justice (ECJ) and UK law that define the interpretation of the legal framework with respect to the designation and protection of SPAs and SACs. However, the HRA process will not necessarily lead to habitat improvement and recovery: i.e., the regulations may be adequate for development control, but a future revision could be further enhanced to enable proactive improvement of the sites designated under the regulations.

Conservation of Offshore Marine Habitats and Species Regulations 2017: The Conservation of Offshore Marine Habitats and Species Regulations 2017 provides similar statutory duties and protection to that of the Habitats and Species Regulations (above) but extends these powers offshore from 12 nautical miles of the coast. Regulations 28 and 29 of the Regulations are like those of the Habitats Regulations (above) with respect to assessment of plans and projects and overriding public interest. Removal of the Habitats Regulations would take away the protections afforded to habitats and species within the UK offshore and the MPA framework based upon SPAs and SACs.

Marine Works (Environmental Impact Assessment) (Amendment) Regulations 2017: The regulations amend those of 2007, providing the UK enabling legislation for the EU EIA Directive 2011/92/EU and the amendments of Directive 2014/52/EU. These amendments link to Part V (Marine Licensing) of the Marine and Coastal Protection Act (2009) and Part II (Deposits in the Sea) of the Food and Environmental Protection Act 1985 with respect to licensing. The regulations set out the requirements for undertaking an Environmental Impact Assessment (EIA), documented within an Environmental Statement (ES). Removal of the Marine Works (Environmental Assessment) Regulations would in effect undermine the ability of the UK marine licencing system to protect the marine environment from development and disposal activities.

Offshore Petroleum Licensing (Offshore Safety Directive) Regulations 2015: The Offshore Petroleum (Offshore Safety Directive) Regulations 2015 enact the Directive 2004/35/EC. Regulation 10 places financial liability for the prevention and remediation of environmental damage resulting from offshore petroleum operations on the licensee. Environmental damage within the regulation's references, but does not document within the UK regulations, the definition used within Directive 2004/35/EC: *"damage to protected species and natural habitats, which is any damage that has significant adverse effects on reaching or maintaining the favorable conservation status of such habitats or species. The significance of such effects is to be assessed with reference to the baseline condition, taking account of the criteria set out in Annex I;"*

Article 5, Article 6, Article 7, Annex I and Annex II of the Directive sets out preventative and remedial actions to address environmental damage from offshore petroleum licensing. These too have not been clearly defined within the UK regulations, nor the Environment Act (2021).

Removal of the Offshore Petroleum (Offshore Safety Directive) Regulations 2015 would take away a legal definition of Environmental damage, together with the framework to prevent and remediate impacts to marine habitats from oil and gas development. While Welsh Government has made clear that no further oil and gas developments will occur in Welsh waters, UK government has set out proposals in adjacent waters – located near to the cross-border Liverpool Bay SPA. Therefore, erosion of protection in English waters could have implications for protection in Wales.

The Offshore Petroleum Activities (Conservation of Habitats) Regulations 2001: Provides the basis for undertaking appropriate assessment of oil and gas plans and projects with respect to the Habitats (Council Directive 92/43/EEC) and Birds (Directive 2009/147/EC). Regulation 5 sets out the requirements for appropriate assessment, with Regulation 6 specifying the conditions for overriding public interest. Removal of these regulations would have a similar impact to those of the other Habitats Regulations (see above).

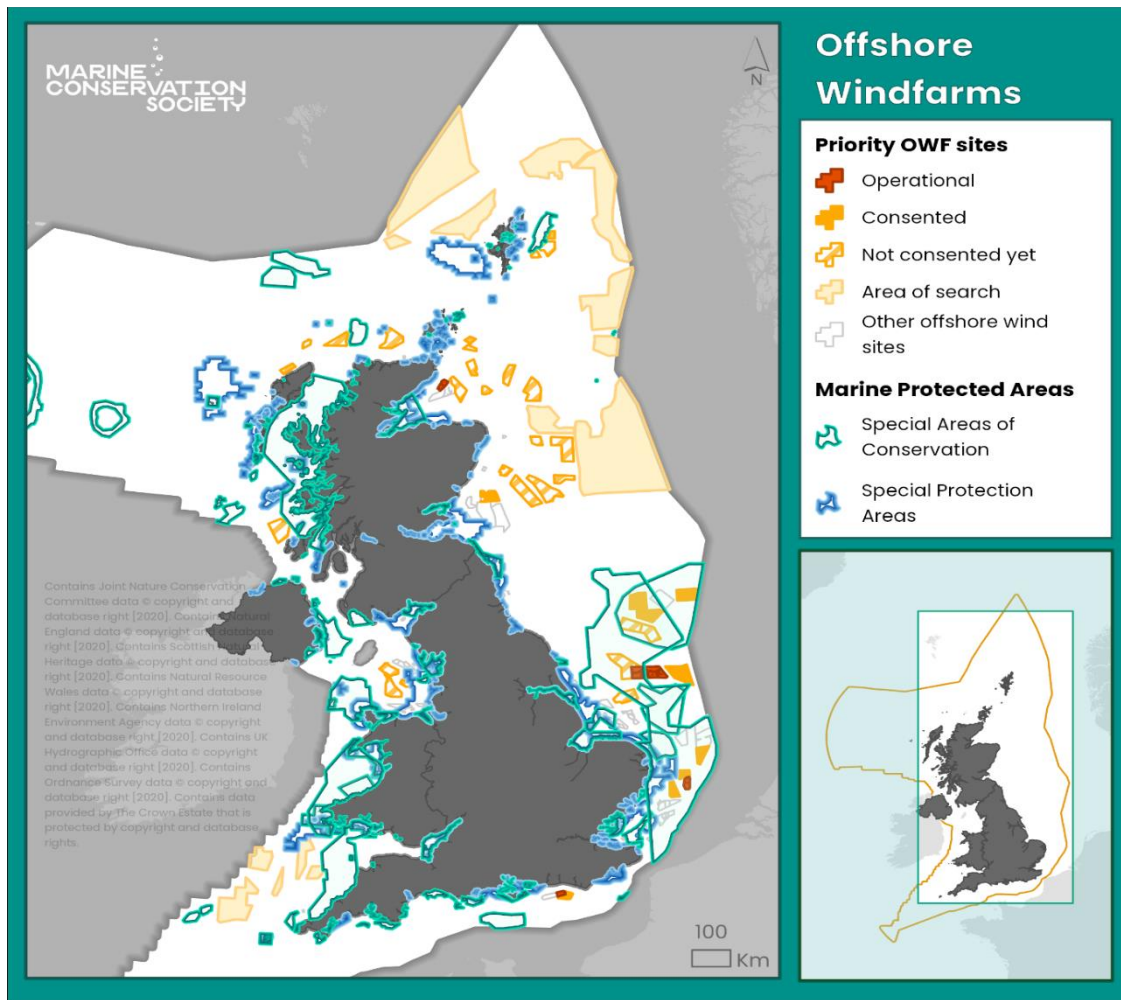
CASE STUDY: OFFSHORE RENEWABLES LICENSING

Annex B of the UK Government Growth Plan (2022) identifies groups of offshore wind projects² as priorities for reaching renewable energy targets. Map 1 (below) shows operational, consented and priority not consented/ proposed/ search areas for offshore wind. Many adjacent to Welsh MPAs, and likely to have some impact on the mobile features of these sites. Despite the protection supposed to be provided by MPA designation, sites (SACs, SPAs, and MCZs) in Wales may be impacted by a number of presently unconsented and proposed sites included in the Growth Strategy (2022).

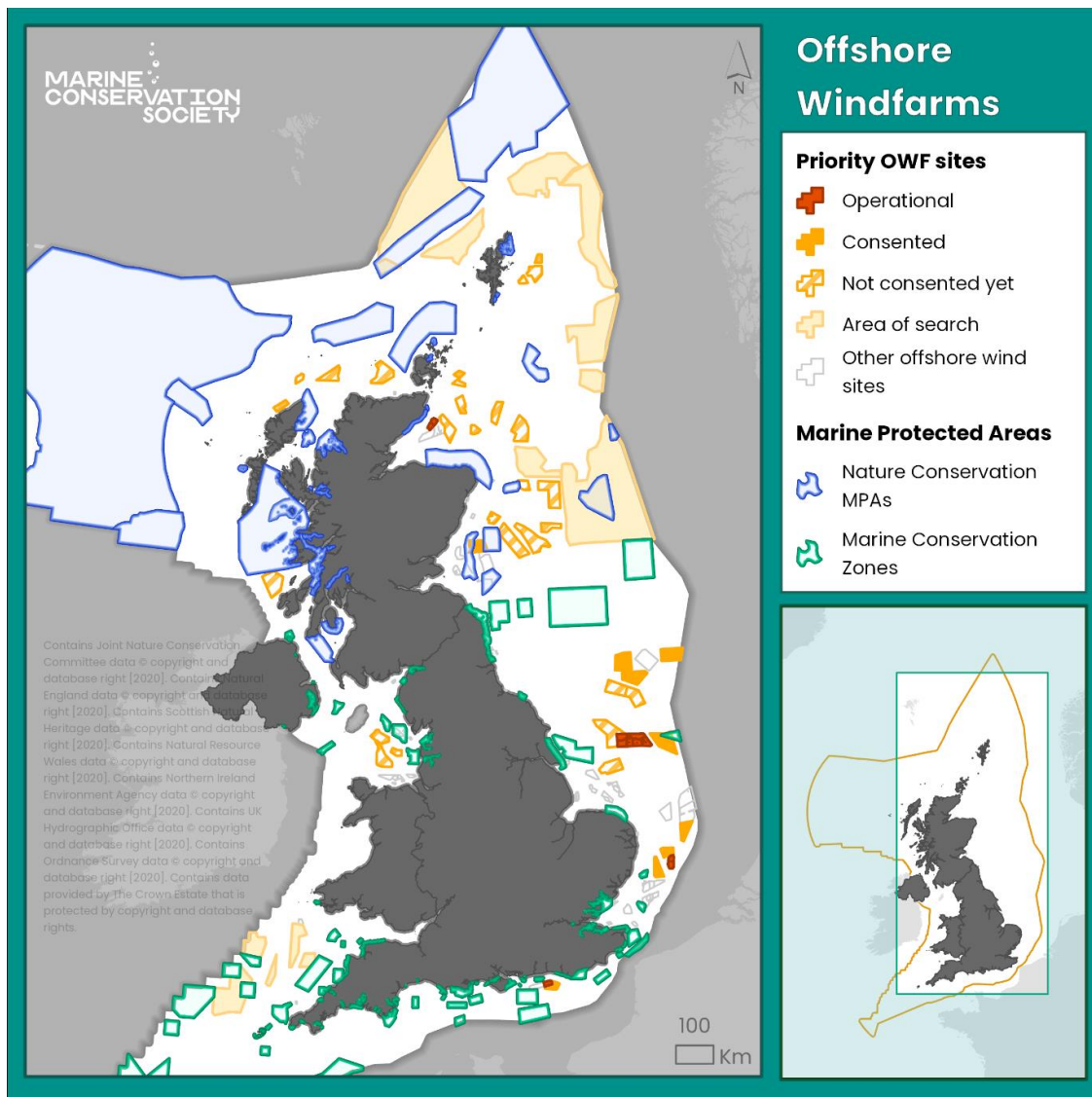
The development of offshore renewables to address climate change is essential, provided such developments *fully take into account the impacts on marine ecosystems and provide appropriate mitigation to eliminate or minimise to a negligible level such damage to these ecosystems*. Current technology enables static turbines to be placed in waters <60m deep, with Floating Offshore Wind Turbines (FOWT) able to be placed in deeper waters (>100m). The following sections define the potential impacts to marine ecosystems and the implications of losing EU derived legislation.

Noise and Electromagnetic Fields: construction of static turbine foundations, using pile driving results in extreme noise over large areas. For marine mammals this can cause avoidance behaviour, whilst fish species may suffer mortality from tissue damage. In extreme cases, piling has been cited as a cause of hearing loss in marine mammals. Associated activities of seabed preparation, drilling, dredging or intensified vessel traffic may cause marine mammal and fish species to leave the locality of construction. Long-term, the impact is potentially limited as species may return to the area once construction activity has ceased. As turbines increase in size, generation power and number; corresponding noise levels are likely to increase. The existing Habitats and Environmental Assessment Regulations require developers to consider the implications of such changes in the intensity of impacts.

Map 1 Marine Protected Areas (SACs and SPAs), Operational, consented and priority not consented/ proposed/ search areas for offshore wind.

Map 2 Marine Protected Areas, Operational, consented and priority not consented/ proposed/ search areas for offshore wind.

Species vulnerable to these impacts include harbour porpoise found within Bristol Channel Approaches / Dynesfeydd Môr Hafren, and seabird features of the Grassholm SPA, Skomer, Skokholm and the Seas off Pembrokeshire / Sgomer, Sgogwm a Moroedd Penfro and the Liverpool Bay / Bae Lerpwl SPA,

Pollution: Two potential sources of pollution have been identified during construction and operation of wind turbines. Firstly, the remobilisation of pollutants from sediments during construction (e.g., piling, dredging), particularly if those pollutants can accumulate in foodchains. Many UK Sea areas, notably locations within and near the estuaries of existing and former industrial areas have a legacy of marine pollution within sediments. The current provisions of the Habitats and EIA regulations require developers to consider and prevent these pollution risks but only if the safeguards provided by the legislation are left in place.

Areas that may be vulnerable to remobilisation of pollutants are sites near former or currently industrialised estuaries where cables are brought ashore and works involve disturbing sediments. Bird species will also be vulnerable to accidental spills. Pollution from shipping accidents pose a risk to adjacent SPAs designated for seabirds.

Entanglement: The use of mooring lines and cables by Floating Offshore Wind Turbines (FOWT) creates a risk of entangling and killing marine mammals and fish species. The impact takes two forms: primary and secondary entanglement. Primary entanglement is where a creature, potentially larger marine mammals, and sharks, becomes entangled in the turbine's moorings and cables. Secondary entanglement occurs where ropes, fishing gear etc. becomes entangled and in-turn entangles marine wildlife, like 'ghost fishing'. The impact is not well understood, as the use of FOWT is limited within UK

waters, emphasising the need to retain HRA and EIA regulations to ensure developers take account of entanglement risks. With developments planned in the Celtic Sea area, it is important that the legislation that requires the impacts to protected sites features is retained, to ensure that new developments are nature positive in addition to climate positive.

Habitat loss/change: Construction of offshore turbines could lead to habitat degradation and loss through direct impacts or changes in sedimentation regimes causing smothering. Piling of foundations, dredging and laying of cables and related infrastructure will damage and destroy seabed habitats in a similar way to oil and gas development. Construction within MPAs impacts protected species or is within sensitive/ vulnerable habitats (e.g., Habitats Directive Annex I Natural Habitats and Annex II Species) that are currently protected by the Habitats Regulations. In addition, removal of the EIA Regulations would undermine consideration for non-EU derived sites, e.g., MCZs.

The loss of this protection could lead to the disruption of ecosystem processes and properties by construction within these sensitive sites, altering food webs and impacting on associated species. A direct impact to benthic communities may then ripple through food webs to impact pelagic species distribution.

Alongside direct physical damage, constructing foundations for static wind turbines can disturb sediment into the water column during dredging and piling. Resultant increases in sediment (turbidity) can harm juvenile fish and other sensitive organisms and lead to smothering of seabed communities. In shallow inshore waters increase suspended sediments and alter sedimentation rates/ longshore sediment transport resulting in habitat change. Once again, undertaking a HRA or EIA can identify methods to mitigate these impacts, but only if the Habitats and EIA Regulations are retained.

MPAs vulnerable to seabed habitat damage include, of interest to Wales, South of Celtic Deep.

Invasive Species: Unfortunately, new at sea developments may be accompanied by opportunities for non-native/ invasive species colonisation. Turbine construction with the proliferation of new foundations and anchoring points across a wide, area may also provide corridors that allow non-native species to propagate and expand their range into previously unconnected areas. The cost of prevention is far lower than the cost of removal and existing planning and licensing conditions, advised by HRA and EIA, consider the need for monitoring and corrective actions if undesirable impacts (e.g., invasive species) occur. Loss of these regulations could remove the ability of regulators to justify such safeguards.

The Welsh Government therefore has an important role to play in ensuring the revocation and reform of retained EU law in devolved areas. For example, where proposals impact or hinder the delivery of Devolved legislation (E.g. the Future Generations and Wellbeing act), Welsh Government should have right to veto changes that would result in a lowering of standards.

While understandable given the resource implications for doing so, Welsh Government's decision not to carry out its own assessment of REUL, including not forming its own view on what is devolved and reserved potentially hinders the Welsh Government's ability to respond and challenge proposals made under the REUL bill. However, it should also be noted that the deadlines imposed by the bill provide a significant risk of their own, drawing Welsh government resource away from the implementation of planned or existing policies or legislation designed to improve the natural environment of Wales. Given the apparent limitations of Defra to fully review the extent of the implications of the REUL bill to UK Legislation, it would be unfair to expect Welsh Government to complete a similar review of its own.

We share the concern that the bill may introduce new limitations for the Welsh Government, which wants to improve pre-Brexit standards. The ambitions set out in the recent biodiversity deep dive set a clear agenda for improvement. In contrast the REUL bill, if implemented as proposed, would not only undermine those ambitions, but actively hinder them.

It is therefore imperative that the Welsh Government's plays an active role in the planned UK Government's joint review, ensuring the scope of regulation-making powers granted to the Welsh Ministers by the Bill not only include scrutiny procedures attached to those powers, but also the power to improve standards as required.

Examples of where existing powers could be strengthened;

1. Existing regulations and legislation could be strengthened to meet or exceed current EU derived standards by ensuring that the environmental principles (including the "Precautionary Principle") contained within the Environment Act 2021 are strengthened and clearly defined for incorporation into all future amendments and replacements of current regulation and legislation to protect MPAs, priority species and habitats.
2. Ensure that planning and marine licensing decisions continue to be supported by HRA (possibly via enhanced MCZ assessment) and EIA
3. Protection of the UK MPA network could be strengthened through:
 - a. the provision of minimum legal standards for HRA and EIA
 - b. legislation to meet or exceed current EU derived standards defining environmental damage and the framework for preventing and remediating such damage from the oil and gas industry within UK legislation
 - c. Extend the ecosystem approach from the Fisheries Act (2020) to cover all forms of development assessment within the MPA Network, retaining Marine Strategy Framework Regulations as guiding criteria that must be met.

ⁱ HM Treasury. 2022. The Growth Plan 2022. His Majesty's Stationary Office.

Ymateb i Alwad Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad y Senedd am Farnau

Charles Whitmore, Cydymaith Ymchwil, Prifysgol Caerdydd — Canolfan Llywodraethiant Cymru a Chyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru

Tachwedd 2022

Ynghylch y dystiolaeth hon

Ysgrifennwyd y dystiolaeth hon gan Charles Whitmore fel rhan o brosiect Fforwm Cymdeithas Sifil Cymru (y Fforwm). Partneriaeth yw hon rhwng Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (CGGC) a Chanolfan Llywodraethiant Cymru Prifysgol Caerdydd a ariennir gan y Legal Education Foundation. Ei nod yw darparu gofod cymdeithas ddinesig ar gyfer rhannu gwybodaeth, trafodaeth wybodus a chydlynu mewn meysydd sy'n destun newid cyfreithiol, gweinyddol a chyfansoddiadol sy'n deillio o ymadawiad y DU â'r Undeb Ewropeaidd.

CGGC yw'r mudiad aelodaeth cenedlaethol ar gyfer y sector gwirfoddol yng Nghymru.

Mae **Canolfan Llywodraethiant Cymru** yn uned ymchwil a noddur ac a gefnogir yn Ysgol y Gyfraith a Gwleidyddiaeth, Prifysgol Caerdydd.

1. Cyflwyniad

- 1.1 Diolch yn fawr i'r Pwyllgor am y gwahoddiad i gyflwyno barnau am Fil Cyfraith yr UE a Ddargedwir (Dirymu a Diwygio). Rwy'n gwneud hynny yn rhinwedd fy swydd fel cydlynnydd prosiect y Fforwm gan fod sefydliadau cymdeithas sifil yr ydym wedi ymgysylltu â nhw yng Nghymru ac ar lefel y DU wedi mynegi pryderon difrifol am sawl agwedd ar y ddeddfwriaeth. Mae swyddogaeth graidd y Bil – sef diddymu neu ddiwygio'n awtomatig gorff enfawr o gyfreithiau heb graffu seneddol neu gyhoeddus, tra'n trosglwyddo pwerau deddfu enfawr i weinidogion, heb fawr ddim ystyriaeth o'r goblygiadau datganoledig i'w gweld yn y gwaith drafftio – yn peri pryder mawr yn gyfansoddiadol. Bydd y bil:
 - a. Yn trosglwyddo pwerau deddfwriaethol sylweddol i weinidogion ar lefelau datganoledig a chanolog, fel ei gilydd Bydd hyd yn oed yn mynd cyn belled â chaniatáu i Weinidogion ddefnyddio'r pwerau cyffredinol yng nghymal 15 i ddiwygio darpariaethau cyfraith sylfaenol (yn rhinwedd cymal 12(2)b).

- b. Yn creu ansicrwydd cyfreithiol sylweddol.
- c. Yn debygol o arwain at wallau a hepgoriadau deddfwriaethol – gyda’r potensial i greu tyllau yn y llyfr statud y bydd angen rhagor o amser deddfwriaethol i’w datrys yn ddiweddarach.
- d. Yn tynnu capasiti oddi wrth y Senedd, Llywodraeth Cymru a chymdeithas sifil yng Nghymru – mater sy’n debygol o gael ei deimlo hyd yn oed yn fwy llym ar y lefel ddatganoledig.
- e. Yn grymuso’r gweithrediaethau i ddeddfu newid mewn polisi, naill ai’n fwriadol neu drwy hepgor o ganlyniad i ddiffyg gweithredu – mae hyn yn ffordd gwbl amhriodol o ddiwygio corff mor enfawr o gyfraith. Nid yw’n glir sut y byddid yn cyfleu penderfyniad o’r fath, asesu ei effaith, ymgynghori arno na’i herio.
- f. Yn peri risg machlud hawliau a safonau allweddol. Mae’r asesiad o’r effaith ar gydraddoldeb¹ a’r memorandwm hawliau dynol² ill dau yn nodi, mewn egwyddor, (er gwaethaf sicrwydd Llywodraeth y DU) bod risg y bydd amddiffyniadau gwrth-wahaniaethu a chyfraith yr UE a ddargedwir (REUL) sy’n berthnasol i Hawliau’r Confensiwn yn cael eu dal gan fecanwaith y machlud. Mae’r asesiad o’r effaith ar gydraddoldeb yn egluro bod risgiau i gydraddoldeb yn cael eu creu gan ddarpariaethau’r Bil ar wyro oddi wrth gyfraith achosion yr UE a ddargedwir, ond bod y rhain yn cael eu lliniaru gan ddyletswydd adran 3 y Ddeddf Hawliau Dynol ar y llysoedd i ddehongli deddfwriaeth ddomestig yn unol â’r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol (ECHR). **Mae hyn yn anwybyddu’r ffaith bod y Bil Hawliau hefyd yn cael ei ystyried gan Dŷ’r Cyffredin, a fydd yn diddymu’r ddyletswydd hon.**
- g. Yn tansilio gweithdrefnau deddfwriaethol cyffredin, goruchwyliaeth seneddol, a rôl cymdeithas sifil wrth graffu ar newid sylweddol i bolisi trwy ddarparu dim amser na mecanwaith ar gyfer asesu, craffu ar neu ymgynghori ar effaith machlud, cadwraeth, ailddatgan, diweddar, diddymu neu ddisodli posibl REUL.

1.2 Yn ogystal â’r uchod, mae pryderon pellach sy’n ymwneud yn benodol â diffyg ystyriaeth a chymhlethdod y rhyngweithio â datganoli y byddaf yn canolbwyntio arnynt yn awr.

2. Yr effaith ar dirwedd reoleiddiol Cymru a Rhyngweithiadau â Deddf Marchnad Fewnol y DU (UKIMA)

2.1 Yn amlwg, ychydig iawn o ystyriaeth a chysondeb sydd wedi bod wrth ddrafftio’r Bil ynghylch ei ryngweithiad â sefydliadau datganoli. Ystyrir datganoli yn bennaf ddwywaith yn unig yn nogfennau amrywiol y Bil – llai na hanner tudalen yn y nodiadau esboniadol,³ a pharagraff 36 yr Asesiad o’r Effaith ar Gydraddoldeb.⁴

- a. Mae’r nodiadau esboniadol yn nodi bod dull gweithredu’r Bil yn gyson â deddfwriaeth arall sy’n gysylltiedig â’r UE, yr ymgysylltwyd yn briodol ac yn rhagweithiol â’r ‘gweinyddiaethau’ datganoledig, bod y Bil yn adlewyrchu ymrwymiad i barchu’r setliadau datganoli a Chonfensiwn Sewel ac **‘na fydd yn creu mwy o ddargyfeirio o fewn y DU’** (fy mhwyslais i).
- b. I’r gwrthwyneb, mae’r Asesiad o’r Effaith ar Gydraddoldeb yn cydnabod bod y Bil yn debygol o arwain at ddargyfeirio rheoleiddiol ond y bydd hyn yn cael ei reoli gan Ddeddf Marchnad

¹ Bil Cyfraith yr UE a Ddargedwir (Dirymu a Diwygio), Asesiad o’r Effaith ar Gydraddoldeb, para. 27.

² Bil Cyfraith yr UE a Ddargedwir (Dirymu a Diwygio), Memorandwm ECHR, para. 8.

³ Bil Cyfraith yr UE a Ddargedwir (Dirymu a Diwygio), Nodiadau Esboniadol, Paragraffau 58-61.

⁴ Bil Cyfraith yr UE a Ddargedwir (Dirymu a Diwygio), Asesiad o’r Effaith ar Gydraddoldeb, para. 36.

Fewnol y DU a Fframweithiau Cyffredin. Mae cyfeiriad annelwig at sgysiau sydd wedi digwydd yn Whitehall (heb Lywodraeth Cymru, mae'n debyg) i sicrhau nad yw'r Bil yn 'newid effaith Deddf UKIM'. Mae'r asesiad effaith yn dod â'r ddatl hon i ben gan nodi y bydd egwyddorion mynediad i'r farchnad (MAPs) UKIMA yn berthnasol mewn sawl maes, lle mae dargyfeirio'n digwydd. **Mae'r asesiad hwn yn peri pryder ac mae hyd yn oed yn gamarweiniol mewn sawl ffordd - byddaf yn ystyried pob un yn ei dro.**

Y potensial am ddargyfeirio rheoleiddiol ac effaith hyn

- 2.2 Fel y gwelir yn yr Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb,⁵ mae'n hynod gamarweiniol i'r nodiadau esboniadol ddatgan gyda sicrwydd na fydd y Bil yn cynyddu dargyfeirio o fewn y DU. I'r gwrthwyneb, mae'r mecanweithiau yn y Bil yn rhoi cyfle sylweddol i ddargyfeirio, gan gynnwys mewn llawer o feysydd a allai sbarduno'r egwyddorion mynediad i'r farchnad – er enghraifft, o ran cyfansoddiad bwyd, labelu a pholisi amgylcheddol. Mewn egwyddor, mae'n bosibl y gall gwahanol rannau o'r DU ddewis caniatáu i wahanol ddarnau o REUL fachlud a/neu ddefnyddio'r pwerau ailddatgan, diweddar, diddymu a disodli yng nghymalau 12-16 yn wahanol ar draws corff mawr o gyfraith. Efallai y bydd hyd yn oed dulliau gwahanol o ailsefydlu egwyddor goruchafiaeth ac egwyddorion cyffredinol Cyfraith yr UE, yn enwedig o ystyried Deddfwriaeth Parhad yr Alban.
- 2.3 Mae'r esboniad byr a ddarperir ar hyn yn yr asesiad o'r effaith yn hynod gyfyngedig ac unochrog. Mae'n nodi dim ond y bydd UKIMA yn amddiffyn defnyddwyr a busnesau rhag y dargyfeirio sy'n deillio o hynny. Fodd bynnag, mae'n methu cydnabod **y gallai effeithiau polisi alldirioogaethol sylweddol ac annisgwyl godi o'r defnydd gwahanol o'r pwerau dirprwyedig helaeth yn y Bil mewn gwahanol rannau o'r DU yn rhinwedd MAPS UKIMA.** Fel yr archwiliwyd adeg taith UKIMA drwy'r Senedd, mae hyn yn debygol o weithio yn erbyn ymreolaeth polisi Cymru gan y bydd penderfyniadau i fachlud neu ddiwygio REUL/cyfraith wedi'i chymathu yn Lloegr yn cael mwy o effaith anghymesur ar rannau eraill o'r DU oherwydd pwysoliad economaidd Lloegr a'r anghydbwysedd cyfansoddiadol rhwng y lefelau canolog a datganoledig. **O ganlyniad, ni ddylai UKIMA fod yn fecanwaith diodyn ar gyfer rheoli effeithiau unrhyw ddarn o ddeddfwriaeth.** Cydnabyddir natur drechol a phroblemus y MAPs yn y dewis i roi rôl gyfyngedig i Fframweithiau Cyffredin wrth weithredu UKIMA. Mae hyn yn darparu rôl statudol ar gyfer cysylltiadau rhynglywodraethol wrth helpu i reoli dargyfeirio rheoleiddiol posibl a allai arwain at densiynau fel arall.⁶
- 2.4 Ac eto, yn dibynnu ar y cyfeiriadau polisi y mae'r gwahanol lywodraethau yn eu cymryd wrth ddefnyddio'r pwerau dirprwyedig ym Mil REUL, mae'r ddeddfwriaeth yn peryglu sbarduno'r MAPs ar raddfa ymhell y tu hwnt i'r hyn a luniwyd i ddechrau. **Yn ymarferol, mae hyn yn golygu y bydd angen i lywodraethau a deddfwrfeydd fod yn ymwybodol iawn o'r bwriadau polisi wrth wraidd defnyddio'r pwerau hyn mewn gwahanol rannau o'r DU gan y gallai hyn arwain at gyfyngiadau de facto i gymhwysedd.**

⁵ Mae cwestiwn arwyddocaol ynghylch pam nad oes gan y Bil hwn asesiad ehangach o'r effaith. Mae'n rhyfedd gweld yr asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb yn cael ei ddefnyddio i ystyried effeithiau rheoleiddio ehangach fel rhyngweithiadau posibl ag UKIMA.

⁶ Fel y profwyd yn ddiweddar yn sgil ehangu eithriadau i'r MAPs o ran plastigau untro gan ddefnyddio'r weithdrefn yn adran 10 UKIMA, sy'n darparu rôl ar gyfer fframweithiau cyffredin wrth drafod eithriadau pellach.

- 2.5 Mewn un enghraifft ddamcaniaethol, mae Rheoliad 1169/2011 yr UE ar ddarparu gwybodaeth am fwyd i ddefnyddwyr yn sefydlu gofynion hanfodol o ran gwybodaeth am faeth, allergenau a gwlad wreiddiol ar labeli bwyd. Mae darnau perthnasol o REUL ar lefelau datganoledig a'r DU yn gweithredu'r gofynion hyn (Rheoliadau Gwybodaeth am Fwyd (Cymru) 2014). Gan ddefnyddio cymal 15, gallai Llywodraeth y DU benderfynu lleihau'r gofynion labelu hyn – yn wir, mae'r pwerau hyn wedi'u drafftio'n glir gyda dadreoleiddio mewn golwg. Byddai hefyd o fewn cwrpas y pwerau yn y Bil i Lywodraeth Cymru gadw'r gofynion heb eu diwygio ar y lefel ddatganoledig. Dylid nodi na fyddai'n bosibl cyflwyno unrhyw newidiadau a allai ddod o fewn diffiniad hynod eang y Bil o 'fwy o faich rheoleiddiol'. Fodd bynnag, hyd yn oed os cânt eu cynnal, mae gofynion labelu yn debygol o ddod o fewn egwyddor cydgydnabod UKIMA ac, o ganlyniad, ni fyddai'n ofynnol i gynhyrchion sy'n tarddu o Loegr gydymffurfio â'r safonau 'cadwedig' yng Nghymru. Byddai angen iddynt gydymffurfio â'r safon is ddiwygiedig 'wedi'i chymhathu' yn Lloegr yn unig. Yn anochel, byddai hyn yn rhoi pwysau sylweddol ar lunwyr polisiâu yng Nghymru i gyd-fynd â'r safon a gyflwynir gan Lywodraeth y DU i sicrhau chwarae teg i gynhyrchwyr yng Nghymru.
- 2.6 O ystyried faint o REUL a gadwyd yn ôl a datganoledig y byddai angen ei ystyried mewn cyn lleied o amser, ei ehangder eithriadol, y capasiti cyfyngedig sydd ar gael, a diffyg system effeithiol o gysylltiadau rhynglywodraethol i gefnogi dadansoddiad ar y cyd mor fanwl mewn cymaint o feysydd, **mae'n debygol o fod yn amhosibl ystyried effaith pob dargyfeiriad posibl o'r fath ar dirwedd reoleiddiol Cymru tra na ddarperir unrhyw gyfeiriad polisi ar sut y gellid defnyddio'r pwerau hyn.** Mae hyn yn ansicrwydd cyfreithiol ar raddfa gyfansoddiadol.

Rôl bosibl y Fframweithiau Cyffredin

- 2.7 Mae'r asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb (a chwestiynau a ddarparwyd i mi gan Bwyllgor Bil Cyhoeddus Senedd y DU) yn awgrymu mai barn Llywodraeth y DU yw, pe bai dargyfeirio polisi sylweddol yn deillio o wahanol ddefnydd o bwerau dirprwyedig y Bil, y byddai'r Fframweithiau Cyffredin yn ddigon i reoli'r canlyniad hwn.
- 2.8 Pe na bai dyddiad machlud, dylai corff sylweddol o waith rhynglywodraethol ddigwydd ynghylch disodli REUL a gadwyd yn ôl a datganoledig oherwydd bod lle i ryngweithio ag UKIMA a bod angen nodi rhyngweithiadau a rhyngddibyniaethau posibl rhwng deddfau'r DU a deddfau datganoledig. Yn sicr, mae hyn yn unol ag ysbryd yr hyn y bwriadwyd i'r Fframweithiau Cyffredin ei ddarparu – sef cydweithrediad rhynglywodraethol yn seiliedig ar ymddiriedaeth a chonsensws mewn gofod a rennir i hwyluso gwahaniaethau polisi ystyrion. O ganlyniad, maent wedi gweld rhywfaint o lwyddiant,⁷ **ond maent yn annhebygol o fod yn fecanwaith digonol i reoli lefel y tarfu a allai ddeillio o Fil REUL:**
- a. Fe'u lluniwyd gyda lefel o gydweithrediad mewn golwg sy'n angenrheidiol i hwyluso ailwladoli cymwyseddau o'r UE fel yr archwiliwyd yn y dadansoddiad o fframweithiau.⁸

⁷ J. Hunt, T. Horsley, 'In Praise of Cooperation and Consensus under the Territorial Constitution: The Second Report of the House of Lords Common Frameworks Scrutiny Committee', 16 Gorffennaf 2022. Ar gael yn: <https://ukconstitutionallaw.org/2022/07/26/thomas-horsley-and-jo-hunt-in-praise-of-cooperation-and-consensus-under-the-territorial-constitution-the-second-report-of-the-house-of-lords-common-frameworks-scrutiny-committee/>

⁸ Swyddfa'r Cabinet, 'Revised Frameworks Analysis: Breakdown of areas of EU law that intersect with

Byddai maint posibl y dargyfeirio a'r tensiwn a allai ddeillio o wahanol ddefnydd o'r pwerau dirprwyedig yn y Bil a'r mecanwaith machlud, o achosion anghymesur o hepgor a chymryd gwahanol ymagweddau tuag at oruchafiaeth a'r egwyddorion cyffredinol – yn debygol o fod ymhell y tu hwnt i'r hyn y gall y fframweithiau cyffredin ei reoli. Byddai angen ymrwymiad lefel uwch i waith rhynglywodraethol ar sail consensws.

- b. Mae bylchau – nid oes gan rai meysydd polisi fframweithiau cyffredin ond mae ganddynt REUL. Yn wir, nododd y dadansoddiad o fframweithiau mai dim ond ar leiafrif o feysydd polisi yr oedd angen fframwaith cyffredin a gadawodd lawer o rai eraill i ddibynnu ar fecanweithiau eraill. Os disgwylir i'r fframweithiau cyffredin ddarparu rôl ffurfiol wrth reoli dargyfeirio sy'n deillio o Fil REUL, nid yw'n glir sut y byddai meysydd polisi heb fframwaith yn cael eu rheoli.
- c. Mae'n debygol bod gwahanol dimau yn y gwasanaeth sifil ar y lefelau datganoledig a chanolog yn gweithio ar y fframweithiau cyffredin a REUL. O ystyried yr heriau sylweddol o ran capasiti eisoes, mae'n debygol y bydd ystyriaethau ymarferol pellach o ran sicrhau cyfathrebu rhwng timau perthnasol.
- d. Er gwaethaf eu llwyddiannau, nid oes gan y Fframweithiau Cyffredin dryloywder a chysondeb. At hynny, roedd llinell amser ymadawiad y DU â'r UE yn ei gwneud yn ofynnol iddynt ddod i rym er bod llawer ohonynt yn anghyflawn a thros dro.

Nid yw'r Bil yn cyd-fynd â datganoli, ysbryd Confensiwn Sewell na darnau eraill o ddeddfwriaeth sy'n ymwneud ag ymadael â'r UE

- 2.9 Yn groes i'r honiad yn y nodiadau esboniadol, nid yw'r Bil yn parchu'r setliadau datganoli na Chonfensiwn Sewell. Ni ddigwyddodd digon o ymgysylltu *a priori* fel y dangosir gan gyfathrebiadau gan lywodraethau Cymru (a'r Alban). Hyd yn oed *a posteriori*, mae'n drawiadol na wahoddwyd Llywodraeth Cymru i roi tystiolaeth lafar ochr yn ochr â Llywodraeth yr Alban i'r Pwyllgor Biliau Cyhoeddus. Yn wir, yn ei sesiwn dystiolaeth ar 8 Tachwedd 2022, roedd yn ymddangos bod y Pwyllgor yn gosod Angus Robertson MSP, Ysgrifennydd y Cabinet dros y Cyfansoddiad, Materion Allanol a Diwylliant yn Llywodraeth yr Alban, mewn sefyllfa i gyflwyno barn Llywodraeth Cymru hefyd.⁹
- 2.10 Mae Llywodraeth Cymru a Llywodraeth yr Alban wedi argymhell yn erbyn cydsyniad deddfwriaethol ac, eto, o ystyried arferion diweddar, mae'n ymddangos yn debygol y bydd y ddeddfwriaeth yn cael ei phasio, beth bynnag. At hynny, mae'n rhoi pwerau deddfu i Lywodraeth y DU mewn meysydd cymhwysedd datganoledig i Gymru y gellir eu harfer heb ofyn am gydsyniad y Senedd na Llywodraeth Cymru. Byddai pŵer cymal 16 i ddiweddar cyfraith wedi'i chymathu, nad yw'n ymddangos ei bod yn gyfyngedig o ran amser hyd at 2026, yn rhoi pŵer amhenodol i Lywodraeth y DU ddiweddar cyfraith Cymru lle mae 'datblygiad mewn dealltwriaeth wyddonol'. Mae hyn yn gwneud y Bil yn anghymesur o ran sut mae'n mynd i'r

devolved competence in Scotland, Wales and Northern Ireland', Ebrill 2019. Ar gael yn:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/792738/20190404-FrameworksAnalysis.pdf

⁹Mae trawsgrifiad ar gael yn: [https://www.theyworkforyou.com/psc/2022-23/Retained EU Law %28Revocation and Reform%29 Bill/02-0 2022-11-08a.76.2](https://www.theyworkforyou.com/psc/2022-23/Retained%20EU%20Law%20Revocation%20and%20Reform%29%20Bill/02-0%202022-11-08a.76.2)

afael â datganoli, gan fod Atodlen 2 yn gosod cyfyngiadau ar gymhwysedd datganoledig, gan atal y defnydd o bwerau gan yr awdurdodau datganoledig, ond nid yw'n creu unrhyw gyfyngiad na mecanwaith cydsynio cyfochrog ar arfer pwerau gweinidogol gan Lywodraeth y DU mewn meysydd datganoledig.

- 2.11 Hefyd, yn groes i'r datganiad yn y nodiadau esboniadol, mae absenoldeb mecanwaith cydsynio yn golygu nad yw'r Bil yn gydnaws â deddfwriaeth arall sy'n gysylltiedig ag Ymadael â'r UE.
- e. Er enghraifft, mae adrannau 6(7), 8(9), 10(9) o UKIMA yn ei gwneud yn ofynnol i Lywodraeth y DU ofyn am gydsyniad Gweinidogion Cymru wrth arfer pwerau dirprwyedig perthnasol.
 - f. Mae'r Ddeddf Ymadael a'i chytundeb rhynglywodraethol cysylltiedig yn darparu enghraifft gadarnach yn gyfansoddiadol o fecanwaith cydsynio. Pe bai Llywodraeth y DU yn arfer y pwerau i rewi cymhwysedd datganoledig, roedd y system yn mynnu bod y Llywydd yn cael ei hysbysu a bod y rheoliadau perthnasol yn cael eu darparu i Lywodraeth Cymru. Yna, byddai'r Senedd yn cael cyfle i gydsynio. Os oedd Llywodraeth y DU yn dymuno bwrw ymlaen heb gydsyniad, byddai llywodraethau datganoledig a chanolog yn darparu datganiad ysgrifenedig i Senedd y DU yn esbonio pam y gwrthodwyd cydsyniad. Yna, gallai Senedd y DU benderfynu a ddylid cymeradwyo'r rheoliadau ai peidio. **Mae'n gyfansoddiadol hynod na roddir unrhyw ystyriaeth ar wyneb Bil REUL i geisio cydsyniad awdurdodau datganoledig wrth arfer pwerau cydredol sydd, yn achos y Bil hwn, yn enfawr.**
- 2.12 Yn yr un modd, mae sawl problem â'r pŵer i ymestyn y machlud gan nad yw'n glir pam y caiff hyn ei roi i Lywodraeth y DU yn unig. Er bod y llywodraeth wedi nodi mai 'methu-diogel' yw bwriad hyn, mae'n debygol o fod yn hanfodol o ystyried pa mor dynn yw'r dyddiad cyflawni. Mae'r un mor bryderus y bydd hawliau uniongyrchol effeithiol sy'n deillio o gyfraith achosion yr UE, cytuniadau'r UE a chyfarwyddbau'r UE yn machlud yn 2023 yn rhinwedd cymal 3 heb y posibilrwydd o'u hymestyn, pan fydd yn gwbl ansicr beth fydd effeithiau hyn yn y pen draw.
- 2.13 Mae'r mecanwaith yng nghymal 1(2) i gadw rhag machlud yn darparu opsiwn sy'n agored i Lywodraeth Cymru, ond mae hefyd yn mynnu bod pob REUL datganoledig yn cael ei nodi cyn y dyddiad cyflawni. Mae hefyd ymhell o fod yn ddelfrydol ei fod yn ddarostyngedig i'r weithdrefn negyddol. Nid yw'r mynegiant a'r gwahaniaethau rhwng mecanweithiau cymal 1(2) a chymal 2 yn gwbl glir, er ei bod yn ymddangos y gallai mecanwaith cymal 2 gael ei ddefnyddio mewn perthynas â chategorïau o ddeddfwriaeth, gan ei gwneud yn ehangach o bosibl. Yn y naill achos neu'r llall, mae'n bosibl y bydd dyddiad terfynol y machlud yn arwain at ruthr i ymestyn neu ddiogelu REUL datganoledig o'r machlud a bydd hyn yn agored i hepgoriadau a chamgymeriadau deddfwriaethol, gyda goblygiadau difrifol posibl i'r llyfr statud ac i sicrwydd cyfreithiol.
- 2.14 At hynny, mae'r broses yn gwbl amhriodol o safbwynt craffu seneddol, gan na fydd gan y Senedd unrhyw benderfyniad ystyrion i'w wneud os cyflwynir corff o REUL datganoledig iddo mewn *un swmp* i'w ddiogelu. Byddai'r penderfyniad i beidio â diogelu wir yn rhy broblemus. **Dylai fod gan y Senedd rôl ddeddfwriaethol gyffredin o ran craffu ar y newidiadau i REUL dros gyfnod llawer mwy hirfaith, lle y gall rhinweddau diwygiadau deddfwriaethol penodol fod yn destun trafodaeth, asesiad effaith ac ymgynghoriad ystyriol. Dylid dileu neu newid y mecanwaith machlud fel bod yn rhaid nodi bod offerynnau i'w cynnwys o fewn ei gwmpas, fel y gellir craffu ar y penderfyniad i wneud hynny. Dylid hefyd ystyried mecanwaith sy'n debyg i'r un yn y**

Ddeddf Ymadael fel bod gan y Senedd rôl graffu lle y mae Llywodraeth y DU yn arfer pwerau cydredol mewn meysydd cymhwysedd datganoledig.

3 Pryderon capasiti

3.1 Bydd y dyddiad terfyn a grëwyd gan y machlud yng nghymal 1 yn rhoi pwysau enfawr ar Lywodraeth Cymru a'r Senedd gan fod y llinell amser ar gyfer nodi pob REUL datganoledig yn amhosib o dynn. **Mae hyn gyfystyr â Llywodraeth y DU yn gofyn bod blaenoriaethau deddfwriaethol a gweithredol Cymru yn cael eu hatal am gyfnod tra bydd ymarfer cwbl ddiangen yn digwydd na all ond arwain at ansicrwydd cyfreithiol sylweddol a thensiwn rhwng awdurdodau canolog a datganoledig.** Mae'r pryderon hyn o ran capasiti yn ymestyn i fudiadau trydydd sector Cymru, a fydd yn ei chael hi'n anodd i gyflawni unrhyw graffu ystyrlon gan gymdeithas ddinesig ar ddefnyddio'r pwerau machlud a gweinidogol. Mae'n rhyfeddol y dylai ailgyfeirio capasiti mor fawr a diangen ddigwydd tra bod y wlad yn mynd i'r afael â'r argyfwng costau byw, argyfwng ynni a sgîl-ffeithiau'r rhyfel yn Wcráin.

3.2 Mae Llywodraeth Cymru wedi datgan na ddylai mapio REUL datganoledig at ddiben y Bil hwn gael ei osod yn faich ar awdurdodau datganoledig. Er ei bod yn ddealladwy ar lefel wleidyddol, yn ymarferol, os bydd y Bil yn pasio heb ei ddiwygio i raddau helaeth, bydd yn hanfodol bod REUL datganoledig yn cael eu nodi mor gynhwysfawr â phosibl, gan fod canlyniadau cael eu dal gan y machlud yn rhai difrifol.

3.3 Fodd bynnag, nid yw'r pwysau o ran capasiti y bydd y Bil yn eu creu wedi'i gyfyngu i nodi REUL datganoledig. Mae angen cydlynu rhynglywodraethol sylweddol i sicrhau bod goblygiadau polisi trawsffiniol yn cael eu nodi a'u hystyried ar y cyd cyn unrhyw benderfyniadau i fachlud, ailddatgan, diwygio neu ddiddymu offerynnau penodol. Hefyd, dylid cynnal deialog lle byddai newidiadau i feysydd polisi a gedwir yn ôl gan ddefnyddio'r pwerau hyn yn arwain at oblygiadau sylweddol yng Nghymru (er enghraifft o ran newidiadau posibl i hawliau llafur).

3.4 Nid yw'n ddefnyddiol nad yw'r dangosfwrdd yn nodi REUL datganoledig perthnasol, gan fod hyn yn golygu bod awdurdodau datganoledig yn ôl pob tebyg ymhellach ar ei hôl hi yn y broses hon na Llywodraeth y DU. Maent yn debygol hefyd o fod yn ddarostyngedig i gyfyngiadau hyd yn oed yn fwy llym ar gapasiti. Fodd bynnag, hyd yn oed pe bai'r Dangosfwrdd yn gwahaniaethu rhwng REUL datganoledig a REUL a gadwyd yn ôl, ni fyddai hyn yn arbennig o ddefnyddiol gan nad yw'n mynd i'r manylder angenrheidiol i gefnogi ymarfer polisi o'r natur a'r raddfa hon. Yn wir, mae gwaith diweddar gan yr Archifau Gwladol wedi amlygu pa mor anghyflawn ydyw fel cronfa ddata – gan nodi eu bod wedi nodi 1,400 darn pellach o REUL.¹⁰ Yn y cyfamser, ychydig neu ddim ystyriaeth a roddwyd mewn trafodaethau yn Senedd y DU i absenoldeb REUL datganoledig o'r gronfa ddata.

4 Cwmpas y pwerau newydd i wneud rheoliadau a chraffu arnynt

¹⁰ Gweler adroddiad y Financial Times ar 7 Tachwedd 2022. Ar gael yma: <https://www.ft.com/content/0c0593a3-19f1-45fe-aad1-2ed25e30b5f8>

- 4.1 Bydd y bil yn trosglwyddo llawer iawn o bwerau deddfu o'r deddfwrfeydd i'r gweithrediaethau heb unrhyw broses graffu, ymgynghori nac asesu effaith ystyrion – **mae hyn yn gyfansoddiadol amhriodol ni waeth ar ba lefel llywodraethu y mae'n digwydd**. Mae'n tansilio rôl y Senedd a'r rôl graffu ddemocrataidd a ddarperir gan gymdeithas ddinesig ehangach. Byddai cymal 12 (2) (b) hyd yn oed yn caniatáu i Weinidogion ddiwygio darpariaethau deddfwriaeth sylfaenol gan ddefnyddio'r pwerau sydd eisoes yn eithafol yng Nghymal 15. At hynny, **bydd yn galluogi Gweinidogion, naill ai drwy fwriad neu anwaith, i ddeddfu diwygiadau i bolisi drwy ddiffyg gweithredu**. Nid yw'n glir sut, neu hyd yn oed p'un a, fyddai'r bwriad i ganiatáu i ddarn o REUL fachlud yn cael ei gyfleu, heb sôn am ei herio, o ystyried y dyddiad terfyn tynn.
- 4.2 Mae cymal 15 yn arbennig o hynod mewn dwy ffordd. Yn gyntaf, mae'n drawiadol o ran ehangder y pwerau a roddir i weinidogion, a fyddai'n gallu dirymu a disodli REUL gydag unrhyw ddewis arall sy'n 'briodol' yn eu barn nhw. Yn ail, er gwaethaf sicrwydd gwleidyddol, mae tôn a mecanweithiau cymalau 15(5) a 15(10) yn amlwg yn ddadroleiddiol.
- a. Byddai cymal 15(5) yn gosod cyfyngiad ar allu Llywodraeth Cymru i ddefnyddio'r pwerau dirprwyedig yng Nghymal 15 i wneud unrhyw newidiadau y gellid dehongli eu bod yn cynyddu'r 'baich rheoleiddiol'.
- b. Yn y cyfamser, mae cymal 15(10) yn sefydlu diffiniad anhygoel o eang (a phenagored) o'r hyn a all fod yn faich rheoleiddiol. Mae hyn yn cynnwys, er enghraifft, 'rhwystrau rhag effeithlonrwydd, cynhyrchiant, neu broffidioldeb, 'cost ariannol' neu hyd yn oed '**anghyfleustra** gweinyddol'. Nid yw'n glir sut y gellid trafod a mynd i'r afael â gwahaniaethau mewn dehongli o ran y diffiniadau hyn. Mae'r hyn y mae un awdurdod yn ei ystyried yn faich yn safon reoleiddio uwch i awdurdod arall. I bob pwrpas, byddai hyn yn atal safonau rheoleiddiol rhag cael eu codi gan ddefnyddio'r pwerau hyn sydd, mae'n bwysig cofio, yn bwerau y gall Llywodraeth y DU eu harfer yn unochrog mewn meysydd cymhwysedd datganoledig. Gellid defnyddio prosesau deddfwriaethol cyffredin i ailsefydlu neu godi safonau, fodd bynnag, mae pryderon ynghylch amser deddfwriaethol, capasiti, a risg bosibl y gallai unrhyw newidiadau a gyflwynir gan ddefnyddio'r pwerau gweinidogol hyn ymwreiddio.

Retained EU Law (Revocation and Reform) Bill

Written Evidence for Legislation, Justice and Constitution Committee, Senedd Cymru/Welsh Parliament

Professor Jo Hunt, Cardiff School of Law and Politics, Wales Governance Centre

Please find my response to selected questions suggested in your call for evidence. I have focused my responses in particular on the constitutional consequences of the Bill and its impact on devolved competence. I would be happy to discuss any of these, and other issues raised by the Bill with the Committee.

The Bill's impact in Wales – General Comments:

The Retained EU Law (Revocation and Reform) Bill (hereinafter REUL Bill) is the most recent in a line of Westminster legislation dealing with the domestic legal and constitutional consequences of the UK's withdrawal from the European Union.

The Bill follows in the same vein as the EU (Withdrawal) Act 2018, and the UK Internal Market Act 2020 in that it provides new challenges to the effective operation of devolved competence, in part in the apparent pursuit of ensuring cross-UK regulatory consistency following the end of EU membership which brought with it a large body of common, harmonised (though not necessarily identical) regulation.

An additional aim appears to be to facilitate the pursuit of a deregulatory agenda, on which there may be different views across the Governments of the UK. Further the Bill seeks to limit regulation which creates obstacles to trade, which, if interpreted to mean intra-UK trade, could have significant repercussions for devolved regulatory competence.

The approach of the proposed legislation does nothing to support the more collaborative and cooperative intergovernmental modes of governance that might operate across the UK, i.e. through the common frameworks process. The frameworks process was introduced as a means of managing (which includes, where appropriate, accommodating) regulatory divergence. There is no acknowledgement in the Bill of the fact that the existing regulations that fall within the scope of the powers to restate, revoke or replace, may form part of a framework. Under the agreed process for the operation of frameworks however, any proposed change in policy and amendment to the law should be raised with the other governments. None of the powers under the Bill come with a trigger for the frameworks process to be engaged. The approach of the Bill risks undermining the frameworks process.

Additionally, the ideologically-driven commitment in the Bill to a sunset clause for retained EU law (except that transposed by Act of Parliament or the Senedd) places resource pressures on Welsh government departments, requiring them to work through the options of restating, replacing, or rejecting existing legislation, and up against a deadline not of their making. The Welsh Government's existing programme of government will not have taken into consideration the resources required for this exercise.

The Bill provides for concurrent powers for UK and Welsh Ministers to restate, revoke or replace the law within areas of devolved competence. The absence of any requirement to seek consent from Welsh Ministers (or the Senedd) before UK Government Ministers can exercise powers in areas of devolved competence is out of line with previous Brexit legislation, and appears anomalous, and without clear justification.

To what extent might the Bill impact Wales’ regulatory landscape?

The operation of the powers under the Bill has the potential to generate a number of unwelcome impacts on Wales’ regulatory landscape. The potential for *either* government to take actions that restate, revoke or replace existing regulations within devolved competence may create uncertainty, and complexity for those seeking to navigate the statute book applying to Wales.

Further, any attempt to that the Welsh Government may make to improve pre-Brexit standards will engage the requirement in clause 15 (5) that any replacement regulation does not increase the regulatory burden – which is defined in clause 15 (10) as including (among other things)— (a) a financial cost; (b) an administrative inconvenience; (c) *an obstacle to trade* (my emphasis) or innovation; (d) an obstacle to efficiency, productivity or profitability; (e) a sanction (criminal or otherwise) which affects the carrying on of any lawful activity.

This formulation differs from the definition of burden in the Legislative and Regulatory Reform Act 2006, as the Bill includes ‘an obstacle to trade’ – which might be read as a limitation on the exercise of competence where this may result in regulatory divergence that may impact on intra-UK trade flows. Importantly, if it is interpreted in this way, this would go further than the already problematic UK Internal Market Act, which impacts the effects but not legal capacity to regulate.

The Bill ties the devolved governments to an agenda that has been set elsewhere, cutting into the operation of devolved competence, regardless of policy commitments the Welsh Government might have made.

The Bill should be amended to provide either for the removal of UK Government ministerial powers within areas of devolved competence, or for a consent requirement by at least the Welsh Government for the exercise of these powers. Further, the ‘impact on trade’ provision in clause 15(10) should be removed, or more broadly the requirement that the regulatory burden is not increased should be excluded from applying to law making by the devolved legislatures and ministers, within devolved competence.

Implications arising from the potential deadlines introduced by the Bill

The initial deadline for action before the operation of the sunset revoking existing retained (and subsequently, assimilated) EU law is set at ‘the end of 2023’ (Clause 1(1)). This may be extended, to the end of 2026, but the Bill only gives this power to extend to a UK Minister (Clause 2). There is no clear justification why that power is not also given, for law within devolved competence, to Welsh Government ministers.

The date selected for the operation of the sunset does not appear to have been reached on the basis of the feasibility of the task at hand. The true extent of retained EU law within the UK

legal order is a live question, and there is further a lack of detail about measures falling within devolved competence. Against this background, there is an understandable concern that legislation may be sunsetted inadvertently, due to a lack of knowledge.

If a sunset clause is to be incorporated, then it should reflect a more realistic time scale, and should also apply only to positively identified measures, to avoid unforeseen gaps with possible unexpected consequences.

Professor Jo Hunt
Cardiff, November 2022.

Paul Davies
Cadeirydd
Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig
Senedd Cymru,
Bae Caerdydd,
Caerdydd,
CF99 1SN

14 Rhagfyr 2022

Annwyl Paul

Diolch am eich llythyr ar 25 Tachwedd mewn perthynas â Chytundeb Masnach Rydd y Deyrnas Unedig a Seland Newydd a'r effeithiau posib ar Gymru. Rwyf wedi ymateb i bob un o'ch argymhellion isod.

Argymhelliad 1: Dylai Llywodraeth Cymru gyflwyno'r un sylwadau mewn perthynas â'r cytundeb masnach â Seland Newydd ag a argymhellwyd gan y Pwyllgor mewn perthynas â Chytundeb Masnach Rydd y DU-Awstralia. Mae'r Pwyllgor hefyd yn gofyn am gael gwybod am unrhyw drafodaethau yn y gorffennol a'r dyfodol rhwng Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU ar y mater hwn.

Mae swyddogion Llywodraeth Cymru yn parhau i ymgysylltu'n rhagweithiol â swyddogion Llywodraeth y DU ar y cynnydd sy'n cael ei wneud i weithredu Cytundeb Masnach Rydd Seland Newydd. Nodaf gais y pwyllgorau a byddaf yn parhau i roi gwybod i'r pwyllgor am drafodaethau Llywodraeth Cymru ar y materion hyn.

Argymhelliad 2: Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda busnesau i nodi a manteisio ar gyfleoedd sy'n codi o ganlyniad i'r Cytundeb, gan gynnwys y sectorau y cyfeiriodd yr arbenigwyr masnach atynt yn eu tystiolaeth i'r Pwyllgor.

Mae ein Cynllun Allforio Llywodraeth Cymru yn cynnwys ymrwymiad i: *'Sicrhau bod ein hallforwyr yn barod am unrhyw (ofynion) amgylchedd masnachu newydd gyda'r UE, ar ôl i'r cyfnod pontio ddod i ben yn dilyn ymadawiad y DU o'r UE ac unrhyw gytundebau masnach rydd newydd eraill'*.

Er mwyn cyflawni'r ymrwymiad hwn, mae gan Lywodraeth Cymru nifer o ffyrdd yr ydym yn ymgysylltu'n uniongyrchol â busnesau, a byddwn yn defnyddio'r strwythurau presennol hyn i nodi a manteisio ar gyfleoedd a gyflwynir gan Gytundebau Masnach Rydd. Rydym yn

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

hyderus bod gennym ni, ynghyd â'r system eco allforio yng Nghymru, y rhaglenni angenrheidiol ar waith i integreiddio'r gofynion ar gyfer gweithredu Cytundeb Masnach Rydd. Wrth i Gytundebau Masnach Rydd ddod i rym, byddant yn dod yn rhan annatod o'r system cymorth allforio.

Mae rhaglenni allforio Llywodraeth Cymru yn cynnig lefel amrywiol o gymorth i gwmnïau o Gymru. Yn ogystal â chefnogaeth Llywodraeth Cymru, gall cwmnïau o Gymru hefyd gael cymorth gan yr Adran Masnach Ryngwladol (DIT).

Mae cymorth Llywodraeth Cymru yn seiliedig ar ddarparu cefnogaeth un i un ac un i lawer. Gall rhaglenni allforio Llywodraeth Cymru ddarparu gwasanaethau pwrpasol i gwmnïau o Gymru ar fanylion Cytundebau Masnach Rydd ar gyfer nwyddau a gwasanaethau. Mae gweminarau sy'n canolbwyntio ar farchnadoedd allweddol penodol yn cynnwys gwledydd/rhanbarthau Cytundeb Masnach Rydd. Mae rhaglenni allforio presennol Llywodraeth Cymru a all glymu i mewn gyda gweithredu Cytundeb Masnach Rydd yn cynnwys:

- **Datblygu Masnach Ryngwladol (ITD)** – Cefnogaeth i nodi cyfleoedd yn y farchnad/deallusrwydd marchnad. Nodi gofynion penodol Cytundeb Masnach Rydd ar gyfer nwyddau a gwasanaethau.
- **Cyfleoedd Masnach Ryngwladol (ITO)** – Cymorth yn y farchnad i gael gwybodaeth reoleiddio ddyfnach a nodi partneriaid busnes.
- **Ymweliadau Datblygu Busnes Dramor (OBDV)** – Cefnogaeth ariannol i gwmnïau o Gymru i ymweld â marchnadoedd Cytundeb Masnach Rydd (bydd meini prawf cymhwysedd).
- **Teithiau Masnach Llywodraeth Cymru** – Mae teithiau masnach LIC wedi amlygu yn rhaglen 2022/23 sawl gwlad Cytundeb Masnach Rydd: Awstralia, Canada, De Affrica, Qatar, Mecsico, Japan & UAE – [Busnes Cymru – Allforio – Digwyddiadau Tramor](#)
- **Cynllun Allforio Bwyd a Diod Llywodraeth Cymru:** [Cynllun Allforio](#)
- **Rhaglen cenhadaeth Bwyd a Diod Llywodraeth Cymru:** [Rhaglen Cenhadaeth Bwyd a Diod](#)
- **Rhaglen weminarau** – Amlygu cyfleoedd Cytundeb Masnach Rydd mewn marchnadoedd penodol: [Gweminarau | Busnes Cymru – Allforio](#)
- **Rhaglen Clwstwr Allforio** – Canolbwyntio ar sectorau allweddol yng Nghymru gan ganolbwyntio ar gyfleoedd penodol o fewn y farchnad. [Y Rhaglen Clwstwr Allforio | Busnes Cymru \(llyw.cymru\)](#)
- **Digwyddiadau/cyflwyniadau allanol** - Cyfle i hyrwyddo Cytundeb Masnach Rydd
- **Hyb Allforio**– Adroddiadau ac offer i gefnogi taith allforio cwmnïau Cymru - [Hyb Allforio | Busnes Cymru - Allforio \(llyw.cymru\)](#) Mae darpariaethau ar waith i gynnwys gwybodaeth am Gytundebau Masnach Rydd.
- **Swyddfeydd tramor Llywodraeth Cymru** - mae gan Lywodraeth Cymru swyddfeydd tramor mewn gwledydd Cytundeb Masnach rydd, sy'n gallu cefnogi cwmnïau o Gymru.

Argymhelliad 3: Mae'r Pwyllgor yn gofyn am gael diweddariadau rheolaidd gan Lywodraeth Cymru ar weithgareddau monitro sy'n ymwneud â'r Cytundeb Masnach Rydd. Mae'r Pwyllgor hefyd yn gofyn am yr wybodaeth ddiweddaraf ynglŷn â'r trafodaethau y mae wedi'u cael gyda Llywodraeth y DU yn dilyn ei chais am ddata masnach manylach ar gyfer Cymru er mwyn cynorthwyo gwaith dadansoddi yn y maes hwn.

Nodwn gais y pwyllgor a gallwn gadarnhau ein bod wedi cyflwyno cais i'r Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS) am fynediad at ddata manwl ar fasnach nwyddau yng Nghymru. Ar hyn o bryd rydym yn disgwyl cael cadarnhad a fydd mynediad yn cael ei ganiatáu. Heb y data hwn, cyfyngir Llywodraeth Cymru yn ei gallu i lunio dadansoddiad manwl penodol i Gymru. Byddwn yn diweddarau'r pwyllgor o unrhyw ddatblygiadau yn y maes hwn.

Argymhelliad 4: Mae'r Pwyllgor yn galw ar Lywodraeth Cymru i gyflwyno sylwadau ar unwaith i Lywodraeth y DU i sicrhau bod ganddi gynrychiolaeth ar y Gweithgor Lles Anifeiliaid a sefydlwyd o dan y Cytundeb Masnach Rydd, a bod y Pwyllgor yn cael gwybod am waith y grŵp hwn.

Mae'r Pwyllgor yn galw ar Lywodraeth Cymru i gyflwyno sylwadau ar unwaith i Lywodraeth y DU i sicrhau bod ganddi gynrychiolaeth ar y Gweithgor Lles Anifeiliaid a sefydlwyd dan y Cytundeb Masnach Rydd, a bod y Pwyllgor yn cael gwybodaeth am waith y grŵp hwn.

Gan fod Iechyd a Lles Anifeiliaid yn gyfrifoldebau wedi'u datganoli mae gan Lywodraeth Cymru hawl i gyfrannu yn y fforwm hwn a fforymau eraill. Mae swyddogion yn Swyddfa'r Prif Swyddog Milfeddygol yn arwain ar y gweithgaredd hwn ac mae ein cynrychiolaeth yn cynnwys cyfrannu at yr agenda, papurau a sesiynau briffio a gallu gofyn i fod yn bresenol mewn cyfarfodydd pwyllgor. Cafwyd trafodaethau da eisoes gyda DEFRA ar rai o'r pwyllgorau a sefydlwyd o dan Gytundebau Masnach Rydd, gan gynnwys trafodaethau da ar gyfarfodydd y pwyllgor SPS ar gyfer Cytundeb Masnach a Chydweithredu y DU-UE. Byddwn yn parhau i weithio ochr yn ochr â chydweithwyr DEFRA i sicrhau bod swyddogion Llywodraeth Cymru yn cael pob cyfle i gael trafodaethau a chynrychiolaeth ystyrlon yn y pwyllgor a sefydlwyd dan Gytundeb Masnach Rydd Seland Newydd yn ogystal â grwpiau / pwyllgorau eraill wrth i'r rhaglen Cytundeb Masnach Rydd esblygu. Nodwn gais y pwyllgor i gael gwybod am waith y grŵp hwn.

Argymhelliad 5: Mae'r Pwyllgor yn gofyn am gael yr wybodaeth ddiweddaraf am drafodaethau sy'n ymwneud ag ehangu gwaith ymgysylltu Llywodraeth y DU â Llywodraeth Cymru yn ystod y trafodaethau fel eu bod hefyd yn cynnwys ymgysylltu ar feysydd a allai gael effaith sylweddol ar feysydd polisi datganoledig.

Mae trafodaethau â'r Adran Masnach Ryngwladol wedi gwella dros amser, gan gynnwys mewn meysydd sy'n cael effaith ar Gymru ond sy'n cael eu hystyried fel meysydd a gedwir yn ôl, megis mynediad i'r farchnad. Yn ddiweddar, mae Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU wedi cytuno ar gytundeb rhannu gwybodaeth gwell ar gyfer trafodaethau Cytundeb Masnach Rydd a ddylai wella'r trafod â'r Adran Masnach Ryngwladol ymhellach. Bydd trefniadau newydd yn cael eu rhoi ar waith yn y flwyddyn newydd ac mae swyddogion yn aros i ddeall yn well sut y bydd y trefniadau hyn yn gweithio'n ymarferol.

Argymhelliad 6: Mae'r Pwyllgor yn gofyn am gael yr wybodaeth ddiweddaraf am unrhyw drafodaethau a sylwadau a wneir gan Lywodraeth Cymru i Lywodraeth y DU ar y mater o gytuno ar Ddynodiadau Daearyddol newydd gyda Seland Newydd.

Rydym yn nodi cais y pwyllgor a byddwn yn rhoi diweddariadau i'r pwyllgor ar drafodaethau a sylwadau a wneir gan Lywodraeth Cymru i Lywodraeth y DU ar y mater o gytuno ar sefydliadau anllywodraethol newydd gyda Seland Newydd. Yn y cyswllt hwn gyda'r Cytundeb Masnach Rydd yn dal i aros i'w gadarnhau a'i weithredu nid oes trafodaethau parhaus ar y mater hwn.

Argymhelliad 7: Gofynnwn i'r Pwyllgor gael yr wybodaeth ddiweddaraf am unrhyw gynnydd a wneir o ran cytuno ar rôl i Lywodraeth Cymru yn nhrefniadau llywodraethu'r Cytundebau Masnach Rydd ag Awstralia a Seland Newydd.

Mae swyddogion Llywodraeth Cymru yn trafod yn dda gyda swyddogion yr Adran Masnach Ryngwladol am faterion yn gysylltiedig â Masnach Ryngwladol. Bydd cam nesaf y trafodaethau hyn yn canolbwyntio ar weithredu Cytundebau Masnach Rydd y cytunwyd arnynt gan gynnwys Awstralia a Seland Newydd. Mae'r Adran Masnach Ryngwladol wedi cytuno y gall swyddogion Llywodraeth Cymru, ar yr amod y bydd trafodaeth gan y ddwy ochr, ofyn am fynychu'r pwyllgorau a sefydlwyd fel rhan o weithredu y Cytundeb Masnach Rydd, lle mae ganddynt ddiddordeb penodol. Byddwn yn parhau i sicrhau ein bod yn trafod gwaith Llywodraeth y DU ar bwyllgorau a strwythurau llywodraethu eraill sy'n gysylltiedig â Cytundebau Masnach Rydd wrth iddynt gael eu sefydlu.

Yn gywir,

Vaughan Gething AS/MS
Gweinidog yr Economi
Minister for Economy

Huw Irranca-Davies
Chair
Legislation, Justice and Constitution Committee
Welsh Parliament
Cardiff
CF99 1SN

16 December 2022

In order to assist the Committee in the ongoing process of Stage 1 scrutiny of the Agriculture (Wales) Bill, I want to provide points of clarification on a number of other matters relating to the 21 November evidence session to assist the Committee in considering their report.

Consultations

I stated “we've done several consultations, and we've had those three consultation exercises and also the White Paper”. To clarify my meaning, there have been three formal consultation exercises; Brexit and our Land (2018), Sustainable Farming and our Land (2019) and the White Paper which focused on future Welsh agricultural policy. In addition, we have recently concluded the survey, workshops and interviews which formed the second round of co-design for the Sustainable Farming Scheme (SFS) and intend to publish a full report in 2023.

Sustainable Land Management

We discussed the objectives which are on the face of the Bill (section 1) and the meaning of Sustainable Land Management (“SLM”) at the Committee, if I provide a fuller response and expand on those objectives and the duty placed on Welsh Ministers below for information.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

The SLM objectives are as follows:

- (1) The first objective is to produce food and other goods in a sustainable manner.
- (2) The second objective is to mitigate and adapt to climate change.
- (3) The third objective is to maintain and enhance the resilience of ecosystems and the benefits they provide.
- (4) The fourth objective is to conserve and enhance the countryside and cultural resources and promote public access to and engagement with them, and to sustain the Welsh language and promote and facilitate its use.

In each case, in doing so is to (a) to meet the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs, and (b) to contribute to achieving the well-being goals in section 4 of the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015.

The SLM duty (sections 2 and 3) requires certain functions¹ to be exercised in a particular way - i.e. in the way the Welsh Ministers' consider best contributes to achieving the SLM objectives. This serves to focus action to contribute to achieving particular outcomes. It is a high threshold, and in so doing, this requires the exercise of discretion in the way the Welsh Ministers' consider best contributes to achieving the SLM objectives (in the round), so far as consistent with the proper exercise of the function.

The SLM duty and objectives are supplemented by detailed monitoring and reporting provisions, which include provision for indicators and targets to be prepared, published and laid before the Senedd. The indicators and targets will enable progress to be measured, which in turn will be used to assess and report on the progress made towards achieving the SLM objectives. In preparing or revising indicators and targets, the Welsh Ministers must consult the Future Generations Commissioner for Wales and any other persons they consider appropriate. The first report must be published and laid before the Senedd no later than 31 December 2026, and subsequent reports must be published and laid before the Senedd at least every 5 years. Together, these monitoring and reporting provisions are intended to provide important evidence for policy development, and effective participation and scrutiny by the Senedd, stakeholders and the wider public.

I would also re-iterate the “made in Wales” legislation which has informed the development of SLM (in particular, the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015 and the Environment (Wales) Act 2016), and the policy response to the climate and nature emergencies declared by the Senedd.

Further, to clarify for the committee, the SLM provisions provide a framework for the exercise of certain functions, and those functions, including the power to provide support, must be exercised in a way that is consistent with the SLM duty, but the SLM provisions are not the basis on which support would be provided.

¹ The functions referred to are, (a) functions under the Act, (b) functions under any other enactment that require or allow the Welsh Ministers to provide support for (i) agriculture, or other activities carried out on land used for agriculture, or (ii) ancillary activities; (c) functions under any other enactment that require or allow the Welsh Ministers to regulate (i) agriculture, or other activities carried out on land used for agriculture, or (ii) ancillary activities (section 2). This is subject to certain exceptions relating to the basic payment scheme as set out at section 3.

Section 32 and 33 Enforcement provisions

I highlighted the different enforcement provisions for different matters and I thought it may be worthwhile providing some examples to highlight why all the individual provisions are not on the face of the bill.

Some examples of current enforcement regulations which have been made using powers previously contained within European legislation include:

- Eggs and Chicks Marketing (Wales) Regulations 2010
- The Poultrymeat (Wales) Regulations 2011
- The Beef and Veal Labelling (Wales) Regulations 2011

These are all very different product types and represent only a few of those product types for which the provisions within the bill will provide the powers to marketing standards for. It is my view the provisions would be overly long on the face of the Bill to provide regulation for all of the products for which specific marketing standards apply.

The Schedule to the Bill provides a list of products for which marketing standards can be made, and although this list of products can be amended, this would be by way of regulations made under the affirmative procedure allowing for full Senedd scrutiny, as will the making of regulations setting out the enforcement regime for the specific subject matters.

Therefore, we have arrived at a framework which does contain a significant amount of detail, and a list of products for which enforcement regimes can be made as well as the flexibility to tailor that regime to the product type, with the scrutiny of the Senedd through the use of the affirmative procedure.

Likewise, carcass classification considers pigs, bovine and sheep. But these carcasses comply to different standards and so could potentially have different enforcement regimes around them.

Section 43 Glue Traps

I would also like to bring one other point of clarity to the committee's attention regarding the questions raised on Local Authorities (LA) consultation on Glue Traps. We did contact all 22 LA's but not all replied. Responses covered seven of the 22 Local Authorities in Wales were received to the targeted stakeholder consultation. Of these, five responded to state they rarely use glue traps and only in extremely limited circumstances.

Regards,

A handwritten signature in black ink that reads "Lesley Griffiths". The signature is written in a cursive style with a large, sweeping flourish at the end of the name.

Lesley Griffiths AS/MS
Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd
Minister for Rural Affairs and North Wales, and Trefnydd

**Pwyllgor yr Economi,
Masnach a Materion Gwledig**

**Economy, Trade and
Rural Affairs Committee**

Senedd Cymru

Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1SN
SeneddEconomi@senedd.cymru
senedd.cymru/SeneddEconomi
0300 200 6565

Welsh Parliament

Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1SN
SeneddEconomi@senedd.cymru
<https://senedd.cymru/pwyllgorau/pwyllgor-yr-economi-masnach-a-materion-gwledig/>
0300 200 6565

Lesley Griffiths AS

Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru,
a'r Trefnydd:

16 Rhagfyr 2022

Annwyl Weinidog

Fel y byddwch yn ymwybodol, cafodd y **Bil Bwyd (Cymru)** ei gyflwyno i'r Senedd gan Peter Fox AS ddydd Llun 12 Rhagfyr. Mae'r Bil wedi'i gyfeirio at ein Pwyllgor er mwyn cynnal gwaith craffu Cyfnod 1.

Fe'i gwnaethoch yn glir yn flaenorol nad yw Llywodraeth Cymru'n cefnogi'r Bil. Yn ystod cwestiynau ar 25 Mai 2022 fe wnaethoch gyfeirio at y *Strategaeth Bwyd Cymunedol* fel cyfrwng i ddwyn cynigion a geir yn y Bil yn eu blaen:

... nid yw Llywodraeth Cymru yn cefnogi Bil bwyd Peter Fox. Mae Peter a minnau wedi cyfarfod, ac mae Peter yn ymwybodol iawn o'r rhesymau pam nad ydym yn cefnogi'r Bil bwyd. Credaf y gallwn wneud llawer o awgrymiadau Peter, sy'n rhai da iawn, heb ddeddfwriaeth, a byddwn yn hapus iawn i barhau i weithio gydag ef a chyda Phlaid Cymru fel rhan o'r cytundeb cydweithio, gan fwrw ymlaen â'r strategaeth bwyd cymunedol, a fydd, yn fy marn i, yn cwmpasu llawer o'r cynigion ym Mil Peter Fox.

Mae'r Memorandwm Esboniadol i'r Bil yn nodi'r ymrwymiad hwn ac yn tynnu sylw at y ffaith mai ychydig o wybodaeth sydd ar gael ar hyn o bryd am y *Strategaeth Bwyd Cymunedol*.

Nodwn y wybodaeth ar y Strategaeth a ddarparwyd yn eich papur i ni ym mis Mehefin 2022. Fodd bynnag, er mwyn i'r Pwyllgor a'n rhanddeiliaid feddu ar well dealltwriaeth o gynlluniau Llywodraeth Cymru yn y maes polisi hwn, er mwyn llywio'r gwaith craffu ar y Bil, byddem yn croesawu'r manylion diweddaraf am y *Strategaeth Bwyd Cymunedol* ac unrhyw waith datblygu polisi perthnasol arall.

Cofion cynnes

Paul Davies AS

Cadeirydd: Economy, Trade and Rural Affairs Committee

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg / We welcome correspondence in both Welsh and English.

Paul Davies AS
Cadeirydd
Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig
Senedd Cymru
Caerdydd
CF99 1SN

19 Rhagfyr 2022

Annwyl Paul.

Diolch am eich llythyr dyddiedig 28 Tachwedd am gig defaid a safonau marchnata ym Mil Amaethyddiaeth (Cymru).

Fel y dywedwch yn eich llythyr, mae'r darpariaethau ym Mil Amaethyddiaeth (Cymru) sy'n caniatáu Gweinidogion Cymru i wneud rheoliadau ar safonau marchnata yn tarddu o Reoliad (UE) 1308/2013, y Rheoliad CMO, sydd bellach yn un o Gyfreithiau'r UE a ddargadwyd, hynny trwy Ddeddf yr Undeb Ewropeaidd (Ymadael) 2018. Mae'r rhestr yn y rheoliad hwn o gynnyrch amaethyddol y ceir pennu safonau marchnata penodol ar eu cyfer yn ffrwyth blynyddoedd lawer o drafod rhwng sefydliadau Ewropeaidd a'r diwydiant. Er bod y rhestr hon wedi'i hymgorffori mewn deddfwriaeth Gymreig, nid yw hynny'n golygu bod y cynnyrch hyn yn bwysicach na chynnyrch eraill nad oes gofyn am safonau marchnata ar eu cyfer.

Cig defaid yw un o'r prif fwydydd a gynhyrchir yng Nghymru. Mae'n bwysig i'n heconomi amaeth ac i'n diwylliant. Rheolir y ffordd y caiff ei labelu gan Reoliad Gwybodaeth i Ddefnyddwyr (FIC) 1169/2011, sydd hefyd yn elfen o gyfraith yr UE sydd wedi'i dargadw. Mae Erthygl 26 ac Anecs XI o Reoliad FIC yn dweud bod rhaid nodi tarddle'r cig defaid neu'r wlad y daw ohono ar y label. Gorfodir y gofyniad hwn gan Reoliadau Bwyd (Gwybodaeth) 2014 mewn perthynas â busnesau bwyd yng Nghymru.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Efallai ichi sylwi sut mae cymal 32(6) o Fil Amaethyddiaeth (Cymru) yn caniatáu i Weinidogion Cymru newid Atodlen 1 y Bil, er mwyn ychwanegu neu ddileu cynnyrch o'r rhestr. Mae'r rhestr yn fwriadol anghyflawn er mwyn gallu diogelu'r sector amaethyddol yn y dyfodol, ac nid yw'n atal cynhyrchion eraill rhag cael eu hychwanegu.

Wrth ddiwygio'r rheoliadau ar safonau marchnata, byddai'n rhaid i mi ystyried effaith y newidiadau hyn ar y fasnach ryngwladol a'r fasnach â gwledydd eraill y DU. Pe bai'r safonau marchnata yng Nghymru'n wahanol i'r rheini yng ngweddill y DU, gallai sefyllfa godi lle byddai gofyn i gynhyrchwyr gydymffurfio â dwy set o reolau ar safonau marchnata. O'r herwydd, rhaid ystyried unrhyw newidiadau posibl yn ofalus rhag creu rhwystrau i fasnach, a'u trafod yn fanwl gyda llywodraethau eraill y DU.

Mae gwledydd y DU wrthi'n gweithio gyda'i gilydd ar reoliadau categoreiddio carcasau defaid er mwyn gwneud y safonau'n fwy effeithiol. Mae Llywodraeth Cymru'n cydweithio â DEFRA a Llywodraeth yr Alban i lunio rheoliadau fyddai'n gwneud y farchnad cig defaid yn fwy effeithlon. Er na fyddai hynny'n effeithio ar safonau marchnata'r cynnyrch terfynol a werthir i'r defnyddiwr, byddai'n golygu y gallai ffermwyr a phroseswyr ddisgwyl pris cyson ar sail ansawdd eu cynnyrch. .

Cofion,

A handwritten signature in cursive script, reading 'Lesley Griffiths'. The signature is written in black ink on a white background.

Lesley Griffiths AS/MS
Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd
Minister for Rural Affairs and North Wales, and Trefnydd

Mark Drakeford AS
Y Prif Weinidog

19 Rhagfyr 2022

Annwyl Brif Weinidog

Craffu ar oblygiadau ariannol Biliau

Diolch am eich llythyr dyddiedig **7 Rhagfyr**, a anfonwyd gennych mewn ymateb i gais y Pwyllgor Cyllid fod Llywodraeth Cymru yn dychwelyd i'r arfer o ddarparu ymatebion ysgrifenedig i adroddiadau Cyfnod 1 gan bwyllgorau cyn i'r ddadl Cyfnod 1 gael ei chynnal.

Mae'n siomedig nad ydych yn gallu rhoi ymrwymiad mewn perthynas â'r cais rhesymol hwn. Rydych yn dweud yn eich llythyr: "Yn ystod dadl Cyfnod 1 y mae Gweinidogion yn rhoi esboniad o ymateb y Llywodraeth i'r argymhellion ym mhob adroddiad Pwyllgor". Fodd bynnag, rydym o'r farn na ddylid ystyried y dull hwn yn arfer cyffredin, gan nad yw bob amser yn bosibl i Weinidogion ddarparu ymateb llawn a thrylwyr i bob argymhelliad, o ystyried yr amser cyfyngedig sydd ar gael yn ystod y ddadl ei hun. Fel y nodais yn fy llythyr cychwynnol, yr arfer safonol yw bod y cynnig ynghylch y Penderfyniad Ariannol yn cael ei drafod yn syth ar ôl cytuno ar y cynnig Cyfnod 1. Felly, ychydig iawn o amser sydd gan y Senedd i ystyried ymateb y Llywodraeth cyn gorfod gwneud penderfyniad ynghylch a ddylid ymrwymo adnoddau.

Rydych hefyd yn nodi'r posibilrwydd y bydd amgylchiadau pan fo angen mwy o amser i ystyried rhai argymhellion neu pan nad yw'r manylion sydd eu hangen i ddarparu ymateb cyflawn ar gael cyn cynnal dadl Cyfnod 1. O ystyried bod yr amserlenni ar gyfer Biliau'r Llywodraeth yn cael eu cynnig gan Lywodraeth Cymru, gyda'r Pwyllgor Busnes yn cytuno ar y dyddiadau cau ar gyfer Cyfnodau 1 a 2, dylid ystyried rhoi'r gorau i'r arfer o bleidleisio ar y cynnig ynghylch y Penderfyniad Ariannol ar yr un diwrnod â'r ddadl Cyfnod 1. Gwnaed penderfyniad tebyg yn y Pedwerydd Cynulliad, gan wrthdroi'r sefyllfa ddiodyn er mwyn gohirio'r bleidlais ar y cynnig Cyfnod 4 hyd nes bod wythnos wedi mynd heibio ar ôl i'r trafodion Cyfnod 3 ddod i ben, a hynny er mwyn rhoi cyfle i'r Aelodau drafod

fersiwn derfynol o'r Bil cyn gofyn i'r Senedd ei chymeradwyo. Rydym o'r farn y dylai'r un egwyddor fod yn berthnasol i'r cynnig ynghylch y Penderfyniad Ariannol. Byddai hyn yn rhoi amser i'r Aelodau fyfyrion ar ymateb Llywodraeth Cymru i adroddiad y Pwyllgor Cyllid. Rydym o'r farn bod hyn yn arbennig o bwysig o ystyried nad oes gan y Senedd unrhyw gyfleoedd pellach i ystyried goblygiadau ariannol Biliau yn ffurfiol ar ôl i'r cynnig gael ei gytuno.

Yn olaf, rydych yn nodi y gallai deddfwriaeth "fod yn fath newydd o ddeddfwriaeth", ac y gallai fod "sefyllfaoedd lle mae sawl ffactor amrywiol yn golygu nad oes modd cyfrifo costau manwl nes bod y ddarpariaeth yn cael ei phrofi a'i hasesu". Mae'r Pwyllgor yn cydnabod yr heriau hyn. Fodd bynnag, nid yw'n dderbyniol i Lywodraeth Cymru beidio â cheisio cyfrifo costau posibl deddfwriaeth. Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn arf allweddol o ran asesu'n feirniadol yr ystod o ddulliau a archwiliwyd mewn perthynas â datblygu cynnig deddfwriaethol, ac o ran darparu dull o wneud penderfyniadau polisi sy'n seiliedig ar dystiolaeth. Rydym yn cydnabod y ffaith na fydd yn bosibl darparu "costau manwl" bob amser. Fodd bynnag, mae'n hollbwysig bod Asesiadau Effaith Rheoleiddiol yn cynnwys yr amcangyfrif gorau posibl ar gyfer costau a buddion, a hynny er mwyn ein galluogi i graffu'n llawn ar oblygiadau ariannol cyffredinol Bil – pwynt y mae'r Pwyllgor wedi'i wneud droeon.

Rydym yn gresynu'r ffaith ei bod yn ymddangos bod yr Asesiadau Effaith Rheoleiddiol sydd wedi cael eu cyhoeddi gyda'r Biliau a gyflwynwyd hyd yma yn y Senedd hon yn rhyw fath o "sgil-gynnyrch" yn y broses o wneud penderfyniadau, yn hytrach na'r offeryn sy'n llywio'r broses honno. Mae'r Bil diweddaraf a drafodwyd gennym, sef y Bil Amaeth (Cymru), yn Fil fframwaith, lle mae cyfran sylweddol o'r costau yn ymwneud â'r cynllun Rheoli Tir yn Gynaliadwy – cynllun na fydd yn cael ei gwblhau tan y flwyddyn nesaf. Yn y sefyllfaoedd hyn, gallai'r Senedd gytuno yn y pen draw ar Benderfyniad Ariannol ar gyfer Bil, yn seiliedig ar y wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol a gyhoeddwyd adeg ei gyflwyno, ond a allai gynyddu'n sylweddol yn dilyn hynny. Mae'r diffyg eglurder hwn yn gwneud ein rôl fel Pwyllgor Cyllid yn un heriol iawn, ac yn amharu'n sylweddol ar ein gallu i wneud penderfyniad ynghylch a yw costau'n rhesymol ai peidio.

Pe bai Llywodraeth Cymru yn parhau i ddarparu Asesiadau Effaith Rheoleiddiol sy'n cynnwys gwybodaeth anghyflawn neu annigonol, ni fyddai gan y Pwyllgor lawer o ddewis ond gorfodi Gweinidogion i ailymddangos gerbron y Pwyllgor unwaith y byddai'r wybodaeth y gofynnwyd amdani ar gael, a hynny er mwyn sicrhau bod y wybodaeth ariannol a ddarperir gan Lywodraeth Cymru yn destun gwaith craffu cadarn.

Fel y gwyddoch, mae nifer o bwyllgorau'r Senedd wedi codi pryderon tebyg ynghylch prydlondeb ymatebion Llywodraeth Cymru cyn cynnal dadleuon Cyfnod 1. Mae hyn yn creu darlun anffodus, ac yn codi cwestiynau ynghylch

ysbryd y gwaith ymgysylltu y mae Llywodraeth Cymru yn ei wneud â'r Senedd mewn perthynas â materion deddfwriaethol. Felly, rwyf yn gofyn i chi fyfyrion ar y materion uchod ac i ailystyried safbwynt Llywodraeth Cymru ynghylch darparu ymatebion ysgrifenedig i adroddiadau'r Pwyllgor Cyllid cyn y cynhelir dadleuon Cyfnod 1, ac i ystyried cyflwyno'r cynnig ynghylch y Penderfyniad Ariannol o leiaf wythnos ar ôl i ddarpariaethau Cyfnod 1 gael eu cytuno. O ystyried y pwysau ar gyllidebau cyhoeddus, mae'n bwysicach fyth bod Llywodraeth Cymru yn darparu cymaint o eglurder a sicrwydd â phosibl cyn gofyn i Aelodau awdurdodi gwariant sy'n gysylltiedig â Biliau.

Gan fod y materion hyn yn berthnasol i gylchoedd gwaith holl bwyllgorau'r Senedd, mae copi o'r llythyr hwn wedi'i anfon at Gadeiryddion y pwyllgorau hynny.

Yn gywir

Peredur Owen Griffiths AS
Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Our ref: RE/808/22

John Glen MP
Chief Secretary to the Treasury
HM Treasury
1 Horse Guards Road
London
SW1A 2HQ

12 December 2022

Dear John,

The review of the Energy Bills Relief Scheme (EBRS) provides the opportunity to ensure the Scheme is targeted to where support is most needed and that sectors have the certainty they need to plan. I enclose the Welsh Government's contribution to the review setting out our priorities, along with views from a range of stakeholders.

It is disappointing the Welsh Government was not engaged in determining the Review's Terms of Reference and I am concerned that the scope has been drawn too narrowly.

The high cost of energy is an acute issue for Wales because energy-intensive industries (e.g. mining, quarrying, and metal manufacturing) make a proportionately larger contribution to the Welsh economy than the UK average.

With no sign that energy prices will fall significantly in the short-term, support for non-domestic energy users must continue beyond March 2023 at a level that helps maintain the competitiveness of UK businesses and allows the public and third sectors to continue to deliver vital services, including for the most vulnerable.

Whilst excluded from the scope of the review, this is essential given that public spending is not increasing at the pace needed to absorb energy costs, alongside other pressures including inflation and pay. The Review must address this challenge and, if required, consideration should be given to the scope to further expand windfall taxes temporarily to ensure support can be maintained.

We recognise the need to target support. This targeting should be done using transparent criteria. Non-domestic users who use off-grid heating oil and Liquefied Natural Gas fuel sources should not be excluded from support.

More generally, a 'road map' setting out how support will evolve in the future will help non-domestic users navigate the extremely uncertain and challenging environment.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Correspondence.Rebecca.Evans@gov.wales
Gohebiaeth.Rebecca.Evans@llyw.cymru

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 94
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Changes to the EBRIS must be combined with other policies to address the long-term issues of decarbonisation and energy resilience including increased UK Government funding for investment in energy use reduction and improving energy efficiency by non-domestic users. The changes must also address the structurally high energy costs faced by industry in the UK compared with those of other European countries, with the negative consequences for competitiveness and investment decisions.

I am grateful for the constructive engagement between officials, and it would be helpful to discuss how our contribution has informed the outcome of the review at the next meeting of the Finance: Inter Ministerial Standing Committee.

This letter has been copied to Vaughan Gething MS, Minister for the Economy and Julie James MS, Minister for Climate Change.

Yours sincerely,

A handwritten signature in black ink that reads "Rebecca Evans". The signature is written in a cursive, flowing style.

Rebecca Evans AS/MS

Y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol
Minister for Finance and Local Government

WELSH GOVERNMENT COMMENTS ON THE REVIEWS OF THE ENERGY BILL RELIEF SCHEME (EBRS)

Introduction

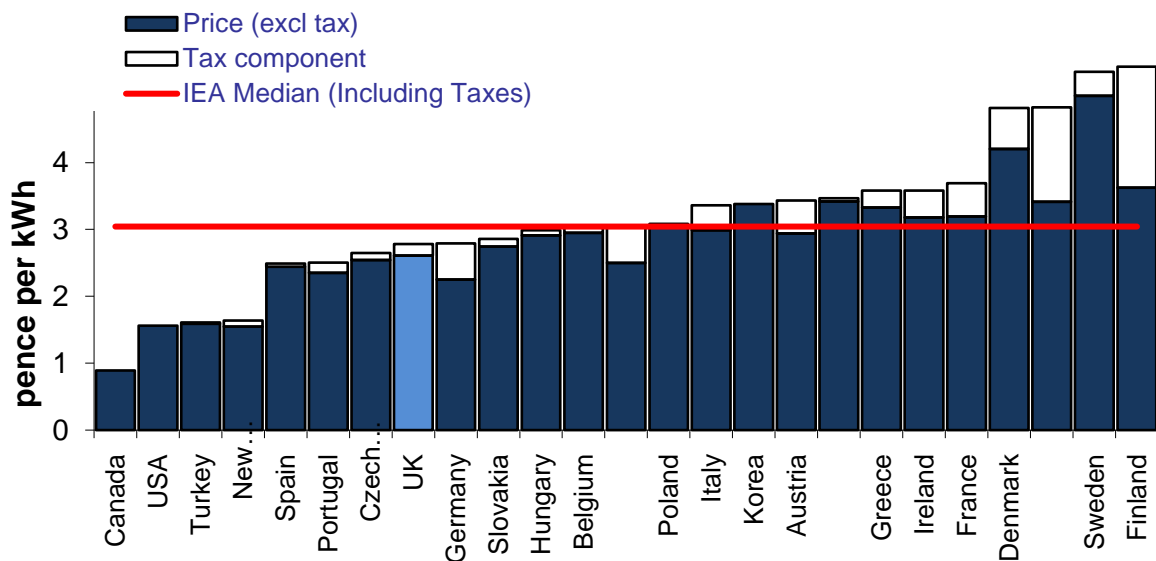
This note summarises feedback from a sample of the Welsh Government’s stakeholder on the operation and review of the Energy Bill Relief Scheme (EBRS)

Key issues raised by stakeholders include the scope and duration of the scheme, and comparisons with support in other countries. The issue of competitiveness with companies operating in other countries is particularly important to energy intensive industries.

Background

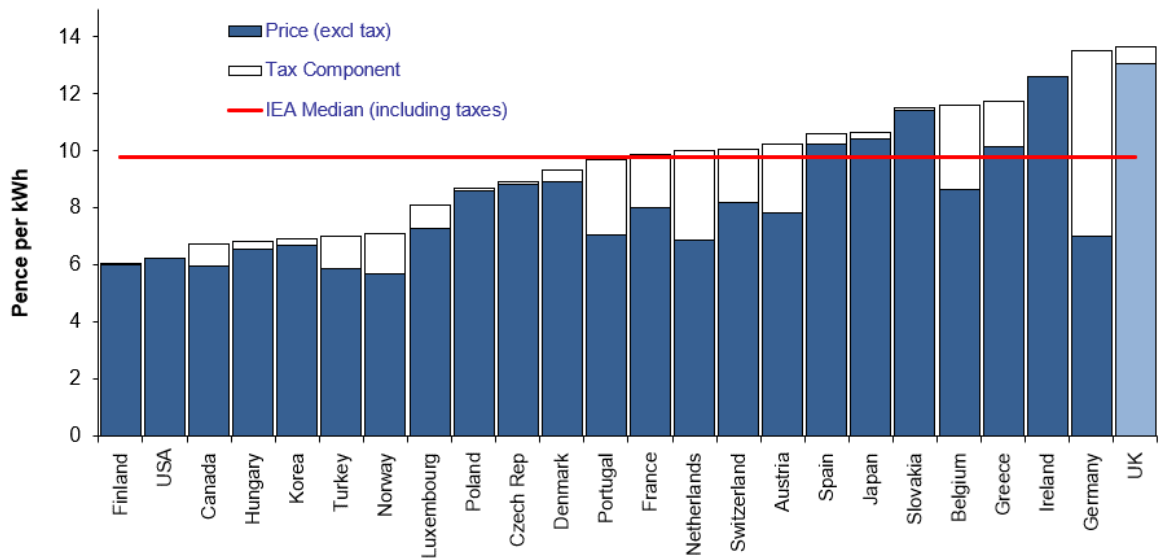
Latest official figures, show whilst industrial gas prices in the UK in 2021 were below the IEA median (Figure 1), industrial electricity prices in the UK were the highest in the IEA in 2021 (Figure 2).

Figure 1: Industrial gas prices in the IEA - 2021

Source: [International industrial energy prices, BEIS.](#)

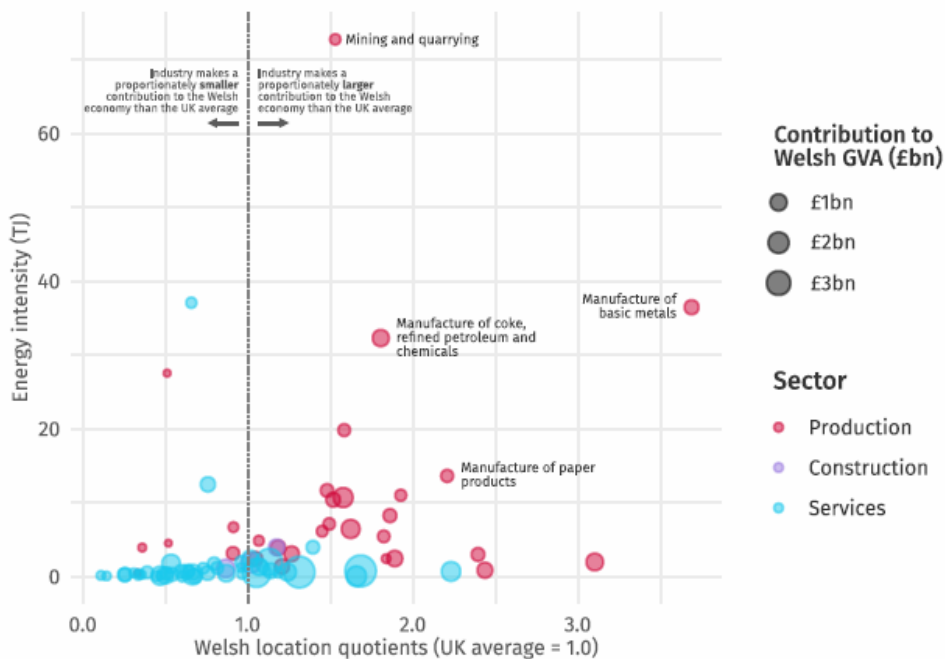
Figure 2: Industrial electricity prices in the IEA - 2021

Source: [International industrial energy prices, BEIS.](#)

Work by Wales Fiscal Analysis, Cardiff University illustrates the high cost of energy is a particular issue for Wales because energy-intensive industries (e.g., mining, quarrying, and metal manufacturing) make a proportionately larger contribution to the Welsh economy than the UK average.

Figure 3: Estimated energy intensity of Welsh industries and their contribution to the Welsh economy, 2020

Source: WFA analysis of ONS (2022) Energy intensity in the United Kingdom; ONS (2022) Regional gross value added by industry.

Notes: Energy intensity is calculated by dividing reallocated energy consumption by Gross Value Added (GVA). The energy consumption of Welsh industries is estimated by taking a share of the industry's UK-wide energy consumption equivalent to Wales's contribution to UK GVA for that industry. The location quotient is the ratio of each sector's share of GVA in Wales to that sector's share of UK GVA. A location quotient of more than one signifies that the industry makes a proportionately larger contribution to the Welsh economy than the UK average (specialisation in that sector). A location quotient of less than one signifies that the industry makes a proportionately smaller contribution to the Welsh economy than the UK average (under-representation in that sector).

The latest wave of the ONS's [Business Insights and Conditions Survey \(BICS\)](#) shows the cost of energy is the biggest concern for businesses in Wales. 30% surveyed businesses not permanently stopped trading said energy prices are their largest concern (Figure 2), the second highest proportion of all the UK countries and regions.

Figure 4

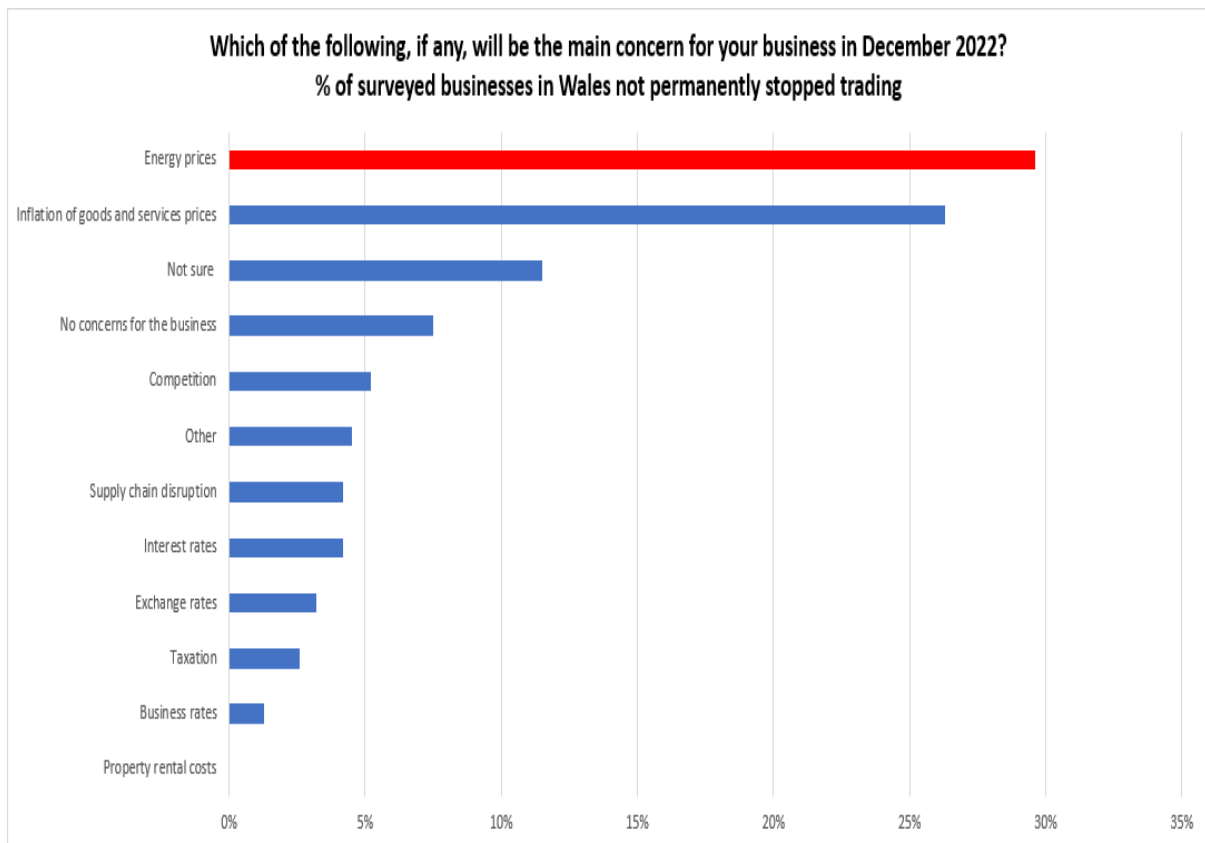
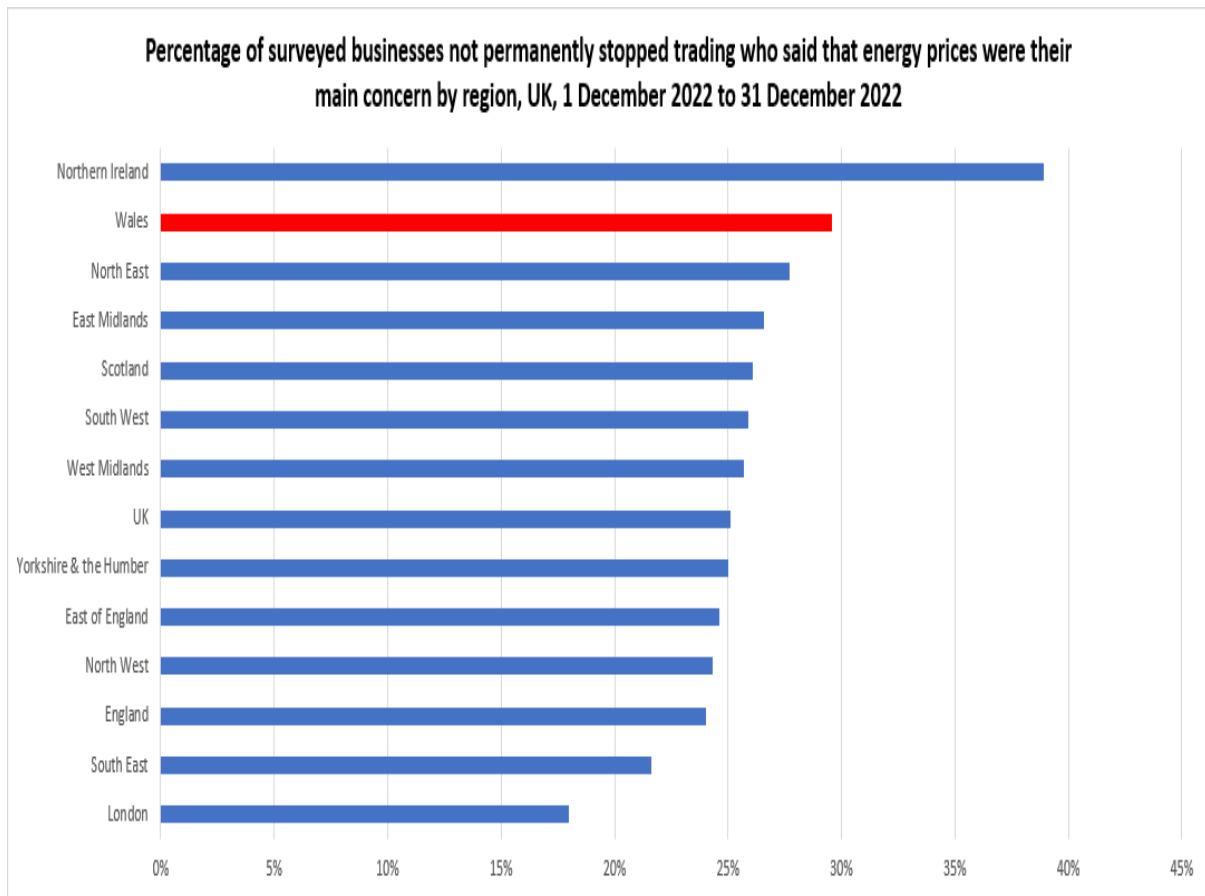

Figure 4

What do stakeholders in Wales want to see from the review?

1. Short- and long-term needs be considered

With no sign that energy prices will fall significantly in the short-term, support for non-domestic energy users must continue beyond March 2023 at a level that helps maintain the competitiveness of UK businesses and allows the public sector and charities to deliver vital services.

The Welsh Government is supporting businesses, especially SMEs and micro-businesses to become more energy efficient and to generate their own energy on-site, where practicable. This is being supported by the Development Bank of Wales (DBW) which hopes to launch a loan scheme to support decarbonisation initiatives early in 2023.

Whilst energy policy is a non-devolved matter, Welsh Ministers have raised with the UK Government, on several occasions, the high energy costs faced by industry in the UK compared with those of other European countries. These have potential negative consequences for competitiveness and investment decisions.

- i. Changes to the EBRS must, in conjunction with other policies, support businesses become more energy resilient, where practicable.
- ii. The transition from fossil fuels to renewable sources to decarbonise the economy in line with commitments and obligations.

2. A Level playing field for Welsh Business

The current outlook suggests that matters impacting on energy prices, including the Ukraine situation, will not change in the short term and businesses will need ongoing support beyond March 2023, and at a level comparable with that being offered by other governments internationally. For example, in Germany the equivalent support scheme for Energy Intensive Industries places a cap on 70% of industrial electricity prices throughout 2023 and Spain and Portugal have introduced a price cap for gas for 12 months.

- 3. Transparent criteria for deciding who is eligible for support.** High Intensive industries will need support whether large or small.
4. With no sign that energy prices will fall significantly in the short-term, support for non-domestic energy users must continue beyond March 2023 at a level that helps maintain the competitiveness of UK businesses and allows the public sector and charities to deliver vital services.
- 5. A ‘road map’ setting out how support will evolve in the future,** including how and when support will be withdrawn, to help Non-Domestic users plan.
- 6. Greater transparency in how revenues from environmental measures are used to support energy efficiency.** Welsh businesses contribute disproportionately to the revenues generated by the UK ETS. We should have more clarity on how revenues from the ETS and other measures are being used to improve energy efficiency. Lack of transparency makes it hard for us to defend measures to those who view them as punitive taxes.

The scope of the review of the EBRS includes businesses but not public sector bodies:

“Public sector organisations will not be eligible for support through the review. The review will however consider private sector firms which are providers of public services and voluntary sector organisations such as charities.”

Whilst excluded from the scope of the review, we consider it of critical importance to the provision of essential public sector services in Wales that relief on the cost of energy is a priority across the public sector in Wales.

ANNEX 1: Distinct Views

Food and Drink Sector

Food and drink colleagues within Welsh Government have raised concerns about businesses which are not on mains grids but which use LNG as their fuel. One company in this position has calculated the potential impact on it.

“On the assumption that the energy price cap for LNG would be similar to mains gas, then the energy cap would be worth £660k to us in Q4 2022. Our supplier Flo Gas cannot confirm whether this price cap would apply therefore we are in a current position of not knowing whether we will have a £660k hole in our finances just for Q4 2022”.

Food and drink colleagues are urging that those businesses using LNG are treated in a similar way to those heating oil.

Many food businesses are concerned about energy price increases and other input inflation which is happening across the board. There has been some collection of anecdotal evidence but no survey work (see points below). What the anecdotal stuff shows is typical of the wider UK scene as reported in the trade press. Until the summer, big retail and wholesale was pushing back hard on producers putting the case for price increases but that has changed now as it is widely accepted the position was unsustainable. Consequently there are price rises happening across the board with food price inflation in double digits and set to stay that way.

A medium size Bakery business has informed us that their electricity costs are going up from £72,996.38 to £277,655.98 for the same quantity of electric a year. As a growing business they predict further cost. Their current contract ends in February, and still haven't found a suitable supplier. They have also needed to change over from oil. They used to be able to use red diesel (gas oil) but the change in legislation now means they have swapped to use kerosene. This has increased fuel costs from 72p a unit to 81p a unit. They currently use around 10,000 litres a month. Off grid fuel use is not covered by the current cap.

Another medium sized Welsh bakery, employing c:100 FTE has gone into administration, citing the dramatic rise in fixed costs.

It is understood that the energy CAP is paid in arrears after costs incurred and businesses concerned about the pressures on cashflow in the interim.

Some businesses are reporting delays in receiving monies from the EBRF. There is also one company that has gone to a four-day week due to rising electricity costs.

They are not reporting a negative impact on their business and are considering adopting permanently.

The Business Energy Cap has certainly made a difference. A large cereal manufacturer stated that without the cap, they would certainly have ceased trading. However, there was still concern regarding the end of the cap and the inability to pass costs on to customers.

Two large employers in particularly rural areas have stressed the difficulty in filling vacancies, especially lower paid roles. Both businesses have laid on transport for employees due to the cost of commuting and the need to recruit from larger centres of population which could be 50+ miles away. The cost to the businesses is considerable (one citing £300k and rising). The length of the journeys (up to 4hrs per day) due to multiple pick-ups and convoluted routes meant that staff retention was difficult. The business separately suggested that support for employee transport would be very welcome with a dedicated scheme to collaborate across North Wales to bring costs and journey times down, cars off the road etc.

One of our great claims regarding food manufacturing in Wales has been it is spatially spread across the whole of Wales. This may well change if labour necessitates relocation nearer to centres of population.

Regards funding support for food businesses, this is an issue across industry and not just the Food sector – Food Division don't have any revenue support schemes or budget to offer such support. The Food Business Accelerator Scheme (capital grant scheme) has been launched. One of the key aims of the scheme is to support innovation and improved efficiency/more energy efficient processes etc. so it will be interesting at this point to see if/how energy/cost of living costs have impacted on businesses and whether it impacts on their ambitions for growth and investment

Broadly speaking the energy use / position of a food business in Wales is going to be the same as pretty much anywhere else in the UK. There may be some off the gas grid, but relatively speaking these are going to be micro businesses so relatively small in the grand scheme of things.

The issues otherwise are going to be these (a) what proportion of their operating costs is energy (and how has that changed); (b) have they fixed their energy costs or not; (c) how energy intensive is their product/s (and that depends on what they are making and also how efficient they are at making it and (d) how successful they have been in winning price rises from customers and suppressing price increases from their own suppliers.

Federation of Small Businesses

The FSB has provided the following response:

<https://www.fsb.org.uk/resources-page/fsb-report---energy-bill-relief-scheme-review--november-2022.html>

The associated press release:

<https://www.fsb.org.uk/resources-page/stay-vigilant-with-energy-suppliers-to-ensure-small-firms-are-not-overpaying-government-urged.html>

Net Zero Industry Wales

The key messages from Net Zero Industry Wales are:

The relief scheme shouldn't come to an end by March, as the prices will remain high whilst the war in Ukraine and associated Russian economic measures, continue. The current outlook is that this will not change anytime soon and therefore businesses will need ongoing support / relief beyond March 2023.

The replacement scheme needs to be targeted to ensure that it's aligned with other European schemes. This is to prevent an unlevel playing field arising that further increases the economic pressure that businesses are under. In particular for the industries and other businesses that operate in a European and/or Global competitive market.

Some individual member comments are:

- EBRS should not just stop at the end of March, prices are still massively elevated and pressure will continue to be felt both on our own energy prices and the cost passed on to us from our suppliers.
- We should ensure that whatever European schemes are in place, that cover like for like industries, that similar are provided for UK companies so we are not disadvantaged. We shouldn't be disadvantaged versus more comprehensive European schemes.
- It was felt that the current scheme could have been better applied, and any continuation should have clarity of application, and certainty of discount, built in months ahead of its start.

- All commentary would suggest that the fundamentals behind the current crisis (no Russian supply) will not be alleviated until 2024 at the earliest and 2023 is likely to be more challenging than 2022.
- The current scheme was blanket coverage and designed on the hoof. Any new scheme/extension to the existing scheme should be better targeted/thought out.

It is good that action was taken with the EBRS to help industry with the cost escalation. The introduction of the EBRS certainly seemed to calm the extremes of the electricity market. The EBRS may or may not be continued for energy intensives after March. This does not give any confidence re forward planning. It is likely to be a further few weeks before we hear whether we are considered vulnerable and therefore in need of being included in any extension.

We do not operate in an isolated market. For us, the UK is not ring-fenced. Much of our competition comes from near (EU) countries. Schemes are being introduced which mean lower costs than the EBRS gives (e.g. in Germany) – BEIS are already aware of this and the need to ensure we have competitive energy prices. So, there needs to be flexibility around the scheme to reflect the competitive situation.

UK Steel – Steel Sector Reaction to EBRS

<https://www.makeuk.org/news-and-events/news/steel-sector-reaction-to-energy-bill-relief-scheme>

- Steel production and processing is an incredibly energy intensive process, with energy making up a substantial proportion of the cost of converting globally priced raw materials into finished steel products for consumers.
- The price of electricity directly impacts competitiveness and which price UK steel producers can sell their steel at on the global market. It also affects the ability to attract investment and, longer-term, to decarbonise.
- The UK steel industry's electricity use is equivalent to 800,000 homes, and gas use is comparable to 400,000 homes.
- Prior to the UKG's intervention [EBRS], UK Steel analysis showed that UK steel producers faced significantly higher electricity prices than their European competitors, with the price disparity skyrocketing since energy prices increased.

- The price cap is at 4-5 x the historical average, but the critical issue for the steel industry is competitive electricity and gas prices, in line with European and global competitors.

UK Steel's Electricity Price Comparison

As part of their [five-steel-sector-priorities-for-a-new-government---september-2022.pdf](#) UK Steel see that the number one priority is competitive electricity prices. The report provides the following statistical comparison to EU competitors.

Competitive electricity prices

- UK steel producers have long suffered the competitive disadvantage of having the highest industrial electricity prices in Europe, and the current energy price crisis has hugely exacerbated this situation with steel companies this year estimated to pay 30% and 70% more than their German and French counterparts respectively.
- This disparity is not sustainable, resulting in an estimated £300 million additional production cost for UK producers this year.
- It has demonstrably deterred investment from current and potential new UK steel plants and is now acting as a major barrier to decarbonisation as all low-carbon steel technologies are extremely electricity intensive.
- More urgently, UK power prices in recent months have risen to such an extent that UK steel producers are increasingly unable to produce steel at below market prices.
- The steel sector welcomes the initial steps the new government has taken to reduce business energy costs, but it is critical it now works with industry on what steps will be taken beyond this winter to ensure competitive prices for steelmakers as well as plans for fundamental reform of the wholesale market to deliver permanently lower prices.

Voluntary Organisations and Charities Providing Public Services

A charitable leisure trust which provides leisure and cultural services for 3 Welsh local authorities and 22 outside Wales has expressed its concerns about support to assist with energy costs. The trust operates more than 60 swimming pools and has temporarily closed some due to the costs of heating.

The trust has seen its energy bill increase from £8m to £20m, with energy being a large proportion of the costs for swimming pools. In Wales alone there has been an extra £3.5m/year of cost.

The trust has proposed the following to help the sector:

- (1) Public Sector leisure must be identified as a vulnerable sector in the upcoming January review to put in place support beyond the 31st March 2023
- (2) That support should be bespoke to the sector and be more "generous" than the current cap position which still results in unsustainable losses
- (3) Urgent government backed liquidity loans, as were put in place during Covid, are needed to secure the viability of the sector and prevent catastrophic failure of organisations with consequent loss of service and jobs (we employ 5000 people)
- (4) More direct support for energy management schemes would also assist in the medium term
- (5) Re-instatement of a sector targeted Economic Resilience Fund or equivalent for Businesses across Wales to support them through these unprecedented times.

**Pwyllgor yr Economi,
Masnach a Materion Gwledig**

**Economy, Trade and
Rural Affairs Committee**

Senedd Cymru

Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1SN
SeneddEconomi@senedd.cymru
senedd.cymru/SeneddEconomi
0300 200 6565

Senedd Cymru

Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1SN
SeneddEconomi@senedd.cymru
[https://senedd.cymru/pwyllgorau/pwyllgor-yr-economi-
masnach-a-materion-gwledig/](https://senedd.cymru/pwyllgorau/pwyllgor-yr-economi-masnach-a-materion-gwledig/)
0300 200 6565

Vaughan Gething AS

Gweinidog yr Economi

20 Rhagfyr 2022

Annwyl Weinidog,

Diolch am ddod i'n sesiwn graffu gyffredinol ar waith y gweinidog ar 7 Rhagfyr 2022. Roedd rhan sylweddol o'n sesiwn yn canolbwyntio ar bwysau costau byw a'r camau y mae Llywodraeth Cymru yn eu cymryd i liniaru effaith y costau hynny.

Yng ngoleuni'r amgylchiadau economaidd presennol, rydym hefyd wedi cael tystiolaeth dros yr wythnosau diwethaf ynghylch y costau gwneud busnes a'r Warant i Bobl Ifanc. Mae'r gwaith hwn yn adeiladu ar ein hadroddiad ar bwysau costau byw ym mis Gorffennaf 2022, ac a drafodwyd gan y Senedd yn y Cyfarfod Llawn ar 16 Tachwedd 2022.

Mae'r atodiad i'r llythyr hwn yn nodi rhai o'r meysydd allweddol y byddem yn croesawu rhagor o wybodaeth gennych arnynt. Bydd y manylion hyn yn llywio ein gwaith parhaus ar effaith economaidd a gwledig pwysau costau byw.

Bydd copi o'r llythyr hwn hefyd yn cael ei rannu gyda Gweinidog y Gymraeg ac Addysg a'r Dirprwy Weinidog Iechyd Meddwl a Llesiant ar sail ei berthnasedd i'w meysydd cyfrifoldeb.

Cofion cynnes

Paul Davies AS

Cadeirydd Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg | We welcome correspondence in Welsh or English.

Ardrethi busnes

Wrth roi tystiolaeth i ni ar 7 Rhagfyr 2022, soniodd Consortiwm Manwerthu Cymru (WRC) a Chyddfederasiwn Diwydiant Prydain (CBI) Cymru mai ardrethi busnes yw'r prif fater y mae cwmnïau'n eu hwynebu. Roeddem yn croesawu'r eglurder yr oeddech yn gallu ei ddarparu o ran rhyddhad ardrethi busnes, ac yn nodi'r datganiad a wnaeth y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol ar 12 Rhagfyr yn cadarnhau y bydd cymorth ardrethi busnes gwerth £460 miliwn yn cael ei ddarparu dros y ddwy flynedd ariannol nesaf.

Mae llawer o'r sefydliadau busnes a roddodd dystiolaeth i ni wedi ymateb yn gadarnhaol i gyhoeddiad y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol. Ond dywedodd rhai ohonynt wrthym hefyd eu bod am weld cymorth ardrethi busnes yn mynd y tu hwnt i'r hyn a gaiff ei gynnig yn Lloegr. Er enghraifft, roedd Ffederasiwn y Busnesau Bach (FSB) Cymru am weld rhyddhad ardrethi o 100% yn cael ei gynnig i fusnesau yn y sectorau manwerthu, hamdden a lletygarwch, ac awgrymodd y gellid targedu cymorth ychwanegol i gwmnïau gwledig i gynorthwyo gyda'r costau ychwanegol y maent yn aml yn eu hwynebu.

Rydym yn croesawu'r arwydd a roddwyd gennych yn ystod ein sesiwn ar 7 Rhagfyr 2022 o'ch parodrwydd i ymgysylltu â'n Pwyllgor mewn sgwrs fwy hirdymor am ddyfodol ardrethi busnes, yn dilyn y Gyllideb Ddrafft. Yn y cyfamser, byddem yn ddiolchgar pe gallech esbonio pa ystyriaeth a roddwyd gennych i fynd ymhellach o ran ardrethi busnes na'r mesurau a gyhoeddwyd ar gyfer Lloegr, yn hytrach nag efelychu'r mesurau hyn.

Cymorth i fusnesau i ddatgarboneiddio

Mae sefydliadau sy'n cynrychioli busnesau wedi codi'r mater bod cymorth gan y llywodraeth yn bwysig er mwyn helpu cwmnïau i ddatgarboneiddio. Argymhellwyd yn ein hadroddiad ym mis Gorffennaf 2022 y dylai Llywodraeth Cymru ystyried cefnogi busnesau i fuddsoddi mewn arbedion effeithlonrwydd a fydd yn eu helpu i leihau costau tanwydd ac ynni a'u hól troed carbon. Roeddem yn falch o glywed gennych, felly, y bydd Llywodraeth Cymru yn lansio cronfa ddatgarboneiddio i fusnesau yn gynnar yn y flwyddyn newydd, yn ogystal â menter ddatgarboneiddio i fusnesau y bydd Banc Datblygu Cymru yn ei lansio.

Er ein bod yn gwerthfawrogi y caiff rhagor o fanylion am y cynllun hwn eu cyhoeddi yn y dyfodol agos, byddem yn ddiolchgar o gael ymateb i'r cwestiynau canlynol:

- Sut y bydd arian Llywodraeth Cymru a Banc Datblygu Cymru yn ategu ei gilydd?
- A fydd cronfa Llywodraeth Cymru'n cynnwys grantiau, benthyciadau neu gymysgedd o'r ddau, a faint o arian fydd ar gael?
- O ystyried y brwdfrydedd a fydd i gyllid o'r fath, yn ôl cyrff sy'n cynrychioli busnesau, sut y bydd Llywodraeth Cymru'n sicrhau bod busnesau sydd â'r angen mwyaf yn elwa o'r cyllid hwn?
- Sut y byddwch yn hyrwyddo'r cyllid hwn er mwyn sicrhau bod cymaint o fusnesau â phosibl yn ymwybodol ohono cyn ei lansio?

Tynnodd cynrychiolwyr busnes sylw at yr effaith a gaiff biliau ynni cynyddol yn benodol, ar ddiwydiannau ynni-ddwys a busnesau bach mewn sectorau fel manwerthu, bwyd a llety. Canfu [arolwg o'r DU gyfan a gynhaliwyd gan yr FSB](#) yn ddiweddar y byddai'n rhaid i 42% o fusnesau llety a bwyd gau, mynd yn llai neu ailstrwythuro os yw'r cymorth sydd ar gael drwy Gynllun Rhyddhad Bil Ynni Llywodraeth y DU yn lleihau ar ôl mis Mawrth 2023.

O ystyried yr heriau y mae'r sectorau hyn yn eu hwynebu, byddem yn ddiolchgar pe baech yn amlinellu sut rydych yn rhagweld y bydd y cymorth a ddarperir gan Lywodraeth Cymru yn eu cynorthwyo, a pha gymorth rydych chi o'r farn fydd ei angen ar y sectorau hyn o fis Ebrill 2023.

Buddsoddiad cyfalaf

Fel y dywedasoch yn eich tystiolaeth i ni, mae'r Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol yn disgwyl i fuddsoddiad busnes cyffredinol ostwng 4% dros y flwyddyn nesaf, gyda darlun anwastad ar draws gwahanol sectorau economaidd. Mae'r dystiolaeth a glywsom ar 7 Rhagfyr 2022 gan sefydliadau sy'n cynrychioli busnesau yn nodi'n glir yr heriau y mae eu haelodau sy'n fusnesau yn eu hwynebu.

Nododd UKHospitality Cymru bod elw busnesau lletygarwch yn cael ei ddyrnu, ac mae hynny wedyn yn golygu nad oes gallu i fuddsoddi. Yn yr un modd, dywedodd CBI Cymru wrthym fod buddsoddiad cyfalaf ar hyn o bryd wedi'i ddal yn ôl gan lawer o'i aelodau, gydag ansicrwydd yn ffactor allweddol sy'n sail i hyn. Datganodd CBI ei ddymuniad i weithio gyda Llywodraeth Cymru ar ddad-beryglu buddsoddiad o'r fath, a deall beth mae'r Llywodraeth yn ystyried yw ei rôl yn y maes hwn.

Yn sgil y dystiolaeth a gafwyd, byddem yn ddiolchgar o gael amlinelliad o'r canlynol:

- yr ysgogiadau polisi y mae Llywodraeth Cymru'n bwriadu eu defnyddio i gefnogi buddsoddiad busnesau yn ystod yr heriau economaidd presennol, er mwyn cefnogi mwy o gynhyrchiant a thwf;

- sut rydych chi'n bwriadu gweithio gyda busnesau i ddad-beryglu buddsoddiad.

Adolygiad Argyfwng o Gyllideb yr Alban

Tynnodd CBI Cymru sylw at y gwaith a wnaed gan banel arbenigol economaidd fel rhan o Adolygiad Argyfwng o Gyllideb Llywodraeth yr Alban fel enghraifft o arfer da i'w ddilyn. Gwnaeth yr adolygiad nifer o argymhellion i gefnogi busnesau gyda chostau cynyddol, ac a ddylanwadwyd arnynt drwy ymgysylltu â busnesau unigol, sectorau a sefydliadau sy'n cynrychioli busnesau. Galwodd CBI Cymru ar Lywodraeth Cymru i ystyried y broses a ddilynwyd – a'r argymhellion a wnaed – gan Lywodraeth yr Alban.

I lywio ein gwaith parhaus, byddem yn ddiolchgar o gael amlinelliad o'r canlynol:

- i ba raddau y mae arbenigwyr economaidd annibynnol fel Bwrdd Cynghori'r Gweinidog Economaidd wedi llywio datblygiad polisi Llywodraeth Cymru o ran cefnogi busnesau gyda chostau cynyddol;
- yr ystyriaeth a roddwyd gan Lywodraeth Cymru i ddilyn trywydd tebyg i Lywodraeth Yr Alban.

Costau byw a'r Warant i Bobl Ifanc

Ar 24 Tachwedd 2022 cynhaliwyd sesiwn dystiolaeth i ystyried sut mae pwysau costau byw yn effeithio ar weithredu'r Warant i Bobl Ifanc. Er i'r tystion awgrymu bod y Warant yn cael effaith gadarnhaol, a bod y rhaglenni ynddo yn bwysig, cafwyd awgrymiadau ar gyfer gwelliannau. Roedd y rhain yn cynnwys: lefel a dyraniad y cymorth a ddarperir o dan y Warant; cyngor gyrfaoedd a chyfleu'r opsiynau sydd ar gael i bobl ifanc yn effeithiol; darpariaeth iechyd meddwl i gefnogi ymgysylltu mewn cyflogaeth a hyfforddiant; ac ymyrraeth gynnar i atal pobl rhag dod yn NEET.

Nodwn eich bod, yn dilyn ein sesiwn, wedi gwneud Datganiad yn y Cyfarfod Llawn ar y Warant i Bobl Ifanc ar 13 Rhagfyr 2022.

Nid yw cymorth yn cyd-fynd â chostau byw

Clywsom bryderon y gallai rhai pobl ifanc fod yn gadael rhaglenni galwedigaethol ac yn mynd i waith sgiliau isel er mwyn eu galluogi i ddiwallu eu hanghenion sylfaenol.

Dywedodd Ffederasiwn Hyfforddiant Cenedlaethol Cymru, oni bai ein bod yn gwneud rhywbeth i gefnogi pobl ifanc, maen nhw'n mynd i ddewis swyddi rhan-amser heb fawr o hyfforddiant ac ychydig o ragolygon, ac nad yw'r lwfans hyfforddi sydd ar gael o dan rhaglenni fel Twf Swyddi Cymru yn caniatáu iddyn nhw weithredu'n llawn.

Yn ystod ein trafodaethau, fe ddywedasoch wrthym efallai y bydd angen symud y patrymau cymorth sydd ar gael, ac y bydd mwy o fanylion ar gael yn yr adroddiad blynyddol ar y Warant i Bobl Ifanc a ddisgwylir ym mis Ionawr 2023. Dywedasoch hefyd y bydd angen edrych ar y data hwnnw ac yna ystyried yr hyn fydd angen ei wneud.

Yng ngoleuni'r dystiolaeth a gasglwyd gennym, ac i lywio ein gwaith yn y maes hwn yn y dyfodol, byddem yn ddiolchgar pe gallech ddarparu amlinelliad o'r canlynol:

- unrhyw newidiadau y mae Llywodraeth Cymru yn rhagweld y bydd angen eu gwneud i sicrhau bod rhaglenni o dan y Warant i Bobl Ifanc fel Twf Swyddi Cymru+ yn opsiwn ymarferol i'r rhai sydd ar gyrion tlodi;
- eich asesiad o ddigonolrwydd y cymorth hyfforddiant, ac effaith bosibl hynny ar gymryd rhan mewn cynlluniau cyflogadwyedd a hyfforddiant.

Cyfeirio cymorth i'r lle mae ei angen

Dywedwyd wrthym fod effaith costau byw yn cael effaith anghyfartal mewn gwahanol ranbarthau daearyddol. Dywedodd Dr Barry Walters (Coleg Sir Benfro a'r Grŵp Strategol Dysgu Seiliedig ar Waith) wrthym y gall costau trafndiaeth cynyddol gael effaith gwanychol i rai dysgwyr. Esboniodd John Graystone (Sefydliad Dysgu a Gwaith) y gall diboblogi mewn ardaloedd gwledig effeithio ar y farchnad swyddi.

Awgrymodd Ffederasiwn Hyfforddiant Cenedlaethol Cymru hefyd y dylai Llywodraeth Cymru fyfyrion ac edrych ddegraddau mynegeion amddifadedd cymdeithasol a sicrhau bod unrhyw gymorth ychwanegol i'r dysgwyr mwyaf bregus yn mynd i'r lle iawn ac i'r bobl iawn.

Yn ystod ein trafodaethau fe ddywedasoch wrthym fod Llywodraeth Cymru, yn ystod blwyddyn gyntaf y Warant i Bobl Ifanc, wedi bod yn casglu adborth ac yn gweithio i sicrhau bod y Warant yn llwyddiannus ar gyfer gwahanol garfannau o bobl, a bod newidiadau i'r Warant yn cael eu gwneud fel rhan o broses ailadroddol. Yn eich datganiad ar 13 Rhagfyr 2022, fe ddywedasoch hefyd fod Llywodraeth Cymru yn edrych ar gydweithio pellach i gynyddu'r pecyn o gefnogaeth i'r rhai sy'n wynebu anfanteision cymhleth, a bod y sgwrs genedlaethol gyda phobl ifanc wedi bod wrth wraidd y gwaith o ddatblygu eich gallu i ddeall yn well y materion y mae pobl ifanc yn eu hwynebu.

Yng ngoleuni'r dystiolaeth a gasglwyd gennym, ac i lywio ein gwaith yn y maes polisi hwn yn y dyfodol, byddem yn ddiolchgar pe gallech ddarparu amlinelliad o'r canlynol:

- sut rydych chi'n sicrhau bod y Warant i Bobl Ifanc yn mynd i'r afael â gwahanol anghenion pobl ifanc yng Nghymru, gan gynnwys y rhai sy'n

deillioi o wahaniaethau rhanbarthol neu ar gyfer y rhai sydd ag anfanteision cymhleth;

- pa newidiadau, os o gwbl, rydych chi'n eu hystyried i sicrhau bod cefnogaeth yn cyrraedd y rhai sydd ei angen fwyaf, a phryd y byddai'r newidiadau hynny'n cael eu gweithredu.

Darpariaeth iechyd meddwl i gefnogi ymgysylltiad mewn cyflogaeth a hyfforddiant

Rydyn ni wedi clywed bod costau byw yn cael effaith ar iechyd meddwl pobl ifanc. Fel y gwnaethoch ei nodi yn eich datganiad ar **13 Rhagfyr**, mae ôl-ffeithiau'r pandemig yn dal i ddod i'r amlwg. Dywedodd Ffederasiwn Hyfforddiant Cenedlaethol Cymru bod darparwyr yn darparu mwy a mwy, yn enwedig o ran iechyd meddwl ... ar eu cost eu hunain. Fel Gweinidog, fe ddywedasoch wrthym fod dealltwriaeth gliriach bellach o'r natur amddiffynnol ar gyfer iechyd meddwl o ran ymgysylltu'n llwyddiannus mewn addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant, a'ch bod wedi cael sgysiau uniongyrchol â'r Dirprwy Weinidog Iechyd Meddwl ynglŷn â chysylltu eich gwaith.

Byddem yn ddiolchgar pe gallech egluro:

- canlyniadau eich sgysiau â'r Dirprwy Weinidog Iechyd Meddwl yn hyn o beth;
- sut rydych yn bwriadu gweithredu newid diriaethol ar gyfer pobl ifanc sydd angen cymorth iechyd meddwl neu gymorth llesiant i gynnal eu cyflogaeth neu hyfforddiant.

Ymyrraeth gynnar, a chyfeirio pobl ifanc at raglenni

Dyweodd [eich papur tystiolaeth](#) i ni cyn ein sesiwn ar y 7 Rhagfyr:

Lle unwaith yr oedd ystod ddryslud o opsiynau, cyfleoedd, a systemau cynghori ar gael i bobl ifanc, mae gwasanaeth Cymru'n Gweithio bellach yn darparu llwybr unigol, syml i gefnogaeth ynghyd â chyngor gyrfaoedd annibynnol proffesiynol.

Fodd bynnag, dywedodd Ffederasiwn Hyfforddiant Cenedlaethol Cymru wrthym fod angen i ni edrych ar Cymru'n Gweithio, gan nad ydynt yn gweld y niferoedd a bod tueddiad i weld eu dysgwyr eu hunain yn cael eu recriwtio o hyd. Dywedodd y Sefydliad Dysgu a Gwaith ei bod yn bwysig iawn sicrhau bod y rhwydwaith ehangach o sefydliadau sy'n cefnogi pobl ifanc yn wirioneddol ymwybodol o'r hyn sydd ar gael trwy Cymru'n Gweithio a'r warant i bobl ifanc, a bod y sefydliadau hynny'n chwarae eu rhan wrth gyfeirio cyngor a mentora i symud y bobl ifanc hynny i'r cyfeiriadau y maent am fynd.

Pwysleisiodd Dr Barry Walters bwysigrwydd targedu dysgwyr mewn addysg cyn 16 cyn iddynt ddod yn NEET a dod yn fyw anodd fyth i'w cyrraedd.

Yn ystod ein sesiwn ar 7 Rhagfyr, fe ddywedasoeh fod Llywodraeth Cymru wastad yn chwilio am ffyrdd o wella'r berthynas rhwng ysgolion, y gwasanaeth gyrfaoedd, a phobl ifanc, a'r opsiynau sydd ar gael. Fe ddywedasoeh hefyd mai gorau po gyntaf y gallwn ymyrryd. Felly, mae gwaith mewn ysgolion cyn i bobl gyrraedd 16 oed yn bwysig iawn er mwyn canfod y bobl sydd â siawns gwirioneddol o beidio â bod mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant yn y pen draw.

Byddem yn ddiolchgar pe gallech amlinellu'r canlynol:

- sut rydych yn gwerthuso perfformiad y gwasanaeth Cymru'n Gweithio, gan gynnwys pa adborth rydych chi wedi ei glywed am ba mor effeithiol yw o ran cyfeirio pobl ifanc at yr ystod lawn o raglenni sydd ar gael fel rhan o'r Warrant i Bobl Ifanc;
- eich asesiad o ba mor effeithiol y mae ysgolion, darparwyr cyngor gyrfaoedd a darparwyr addysg bellach a hyfforddiant yn gweithio gyda'i gilydd i helpu dysgwyr i ddeall yr ystod lawn o opsiynau ar ôl addysg orfodol, ac a oes unrhyw feysydd yn y berthynas hon y gellid eu gwella;
- mwy o fanylion am y camau y mae Llywodraeth Cymru yn eu cymryd i adeiladu ymyrraeth gynnar i'r Warrant i Bobl Ifanc.

Paul Davies AS
Cadeirydd Pwyllgor yr Economi,
Masnach a Materion Gwledig

SeneddEconomy@senedd.cymru

Huw Irranca-Davies AS
Cadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth,
Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

SeneddLJC@assembly.cymru

23 Rhagfyr 2022

Annwyl Paul a Huw,

Dyma eich hysbysu, yn unol â'r Cytundeb Cysylltiadau Rhyngsefydliadol, fod cyfarfod y Fforwm Gweinidogol ar gyfer Masnach wedi'i drefnu ar gyfer 09 Ionawr 2023.

Bydd yr agenda yn cynnwys:

- Cyflwyniadau
- Rhannu Gwybodaeth
- CPTPP
- India
- GCC

Anfonaf ragor o wybodaeth atoch ar ôl y cyfarfod.

Yn gywir,

Vaughan Gething AS
Gweinidog yr Economi

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

YPCCGB@llyw.cymru PSCGMET@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Eich cyf/Your ref
Ein cyf/Our ref

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

23 Rhagfyr 2022

Annwyl Huw,

Yn unol â'r cytundeb cysylltiadau rhyng-sefydliadol, hoffwn roi gwybod i chi fod cyfarfod pellach o'r Grŵp Rhyng-Weinidogol ar gyfer yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig wedi'i gynnal ar 5 Rhagfyr.

Cadeiriwyd y cyfarfod gan yr Arglwydd Richard Benyon, y Gweinidog Bioddiogelwch, y Môr a Materion Gwledig, Llywodraeth y DU. Mynychwyd y cyfarfod hefyd gan Mairi Gougeon ASP, Ysgrifennydd y Cabinet dros Faterion Gwledig a'r Ynysoedd, Llywodraeth yr Alban; Lorna Slater ASA, Gweinidog Sgiliau Gwyrdd, Economi Gylchol a Bioamrywiaeth, Llywodraeth yr Alban; Mrs Katrina Godfrey, Ysgrifennydd Parhaol, Adran yr Amgylchedd Amaeth a Materion Gwledig, Llywodraeth Gogledd Iwerddon (yn lle'r Gweinidog); James Davies AS, Is-ysgrifennydd Seneddol Cymru; a John Lamont AS, Is-ysgrifennydd Gwladol yr Alban.

Yn y cyfarfod buom yn trafod y materion sy'n cael effaith ar y sector dofednod ac wyau ar hyn o bryd, yn unol â'r cais gan Lesley Griffiths, y Gweinidog Materion Gwledig, Gogledd Cymru a'r Trefnydd, yn dilyn pryderon a godwyd gan ein rhanddeiliaid.

Buom yn trafod statws Bil Cyfraith yr UE a Ddargedwir (Diwygio a Dirymu). Gofynnais i Defra roi manylion i swyddogion am ei gynlluniau cyn gynted â phosib.

Rhoddodd yr Arglwydd Benyon ddiweddariad ar Becyn Gwella Amgylchedd Gwynt ar y Môr, a diwygiadau arfaethedig i gydsynio prosiectau gwynt ar y môr. Er fy mod yn cytuno gyda bwriadau'r gwaith, pwysleisiais fy mhryderon dros y ddeddfwriaeth arfaethedig a phwysleisiodd fod yn rhaid parchu'r setliad datganoli.

Trafodwyd ffiniau a gweithredu'r Model Gweithredu Targed nesaf ac amlinellais bwysigrwydd Llywodraeth y DU yn yn trafod yn gynnar â llywodraethau datganoledig.

Yn olaf, buom yn siarad am gyfarfod COP15 sydd ar ddod ac yn trafod ein huchelgeisiau a'n hymateb ar y cyd ar fioamrywiaeth.

Cynhelir y cyfarfod nesaf ddydd Llun 23 Ionawr 2023.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Julie.James@llyw.cymru
Correspondence.Julie.James@gov.Wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Bydd cyd-hysbysiad am y cyfarfod yma yn cael ei gyhoeddi ar wefan Llywodraeth y DU ar <https://www.gov.uk/government/publications/communique-from-the-inter-ministerial-group-for-environment-food-and-rural-affairs>

Rwy'n anfon o'r llythyr hwn at y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd, a Seilwaith ac i Bwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

Yn gywir

Julie James AS/MS

Y Gweinidog Newid Hinsawdd

Memorandwm ar Gynigion y Gyllideb Ddrafft ar gyfer Materion Gwledig ar gyfer 2023-24

Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig – 12 Ionawr 2022 09:30

1.0 Diben

1.1 Mae'r papur hwn yn darparu gwybodaeth i Bwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig ar y cynigion ar gyfer Prif Grŵp Gwariant (MEG) Materion Gwledig a amlinellir yng Nghyllideb Ddrafft 2023-24, a gyhoeddwyd ar 13 Rhagfyr. Mae'n rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf ar feysydd sydd o ddiddordeb penodol i'r Pwyllgor hefyd. Mae'r crynodeb o strwythur y gyllideb i'w weld yn Atodiad A o'r papur tystiolaeth.

2. Crynodeb o Newidiadau i'r Gyllideb

1.2 Mae'r tabl isod yn rhoi trosolwg o'r cynlluniau sydd wedi'u crynhoi ar lefel uchel yn ôl maes busnes ar gyfer y MEG Materion Gwledig a gyhoeddwyd yng Nghyllideb Ddrafft 2023-24.

Mae cyfanswm y gyllideb adnoddau wedi'i grynhoi yn Nhabl 1 isod:

TABLE 1: Overview of the Resource Budget							
	2022-23 Final Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Revenue							
Agriculture, Food & Fisheries	300,212	354,284	54,072	18%	376,284	22,000	6%
Protect and Improve Animal Health & Welfare	41,499	41,499	0	0%	41,499	0	0%
Rural Affairs Monitoring and EU Exit Strategy	3,434	3,434	0	0%	3,434	0	0%
Sub Total	345,145	399,217	54,072	16%	421,217	22,000	6%
Non Cash							
Agriculture, Food & Fisheries	10,817	10,817	0	0%	10,817	0	0%
Sub Total	10,817	10,817	0	0%	10,817	0	0%
TOTAL	355,962	410,034	54,072	15%	432,034	22,000	5%

Mae cyfanswm y gyllideb gyfalaf wedi'i grynhoi yn Nhabl 2 isod:

TABLE 2: Overview of the Capital Budget

	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
General Capital							
Agriculture, Food & Fisheries	37,200	37,200	0	0%	37,000	(200)	-1%
Rural Affairs Monitoring and EU Exit Strategy	0	0	0	0%	0	0	0%
TOTAL	37,200	37,200	0	0%	37,000	(200)	-1%

Adnoddau

Mae'r cynnydd yn y gyllideb adnoddau ar gyfer blwyddyn ariannol 2023-24 wedi'i nodi yn Nhabl 3 isod:

TABLE 3: Fiscal Resource Budget Movements	
	2023-24 £'000
Additional Allocations	
Replacement Farm Funding	63,000
Reductions	
Rural Investment Schemes	(8,928)
Total Fiscal Resource Movements	54,072

- 1.3 Yn 2023-24, mae'r gyllideb Refeniw yn cynyddu £54.1 miliwn yn erbyn llinell sylfaen 22-23. O hyn, £63 miliwn yw'r cyllid disodli ar gyfer Ffermydd gan y DU sy'n disodli'n uniongyrchol gyllid yr UE ar gyfer Cynllun y Taliad Sylfaenol a'r Rhaglen Datblygu Gwledig.
- 1.4 Mae gostyngiad o £8.9 miliwn o'i gymharu â'r Gyllideb Ddrafft 22-23 a briodolir i Linell Wariant yn y Gyllideb (BEL) y Cynlluniau Buddsoddi Gwledig. Cynhaliwyd ymarfer ail-flaenoriaethu ar draws Llywodraeth Cymru gyfan dan arweiniad y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol er mwyn targedu dyraniadau i ddiogelu gwasanaethau cyhoeddus rheng flaen, y Rhaglen Lywodraethu a helpu'r rhai sy'n cael eu heffeithio gan yr Argyfwng Costau Byw.

Cyfalaf

Nodir dyraniad y gyllideb gyfalaf o £37.2 miliwn ar gyfer 2023-24 yn Nhabl 4 fel a ganlyn:

TABLE 4: Capital Budget Allocations	
	2023-24 £'000
Allocations	
General Capital	
Livestock Identification and Movement	1,000
Marine & Fisheries	200
Rural Payments Wales IT	6,000
WG Rural Communities - RDP	9,500
WG Rural Communities - RESP	20,500
Total Capital Allocations	37,200

1.5 Darperir dadansoddiad o'r MEG Materion Gwledig yn ôl maes gwariant, Cam Gweithredu a BEL ar gyfer 2023-24 a blynyddoedd yn y dyfodol yn Atodiad A. Darparwyd esboniad naratif tryloyw i egluro cynnydd a gostyngiadau, lle nad ydynt wedi'u cynnwys yn y papur tystiolaeth. Dim ond y cyllidebau sydd wedi'u craffu fel rhan o'r pwyllgor hwn sy'n cael sylw ynddo.

2.0 Monitro cyllidebau

2.1 Mae pob cyllideb yn parhau i gael ei monitro a'i herio bob mis yn ystod 2022-23, er mwyn ystyried y rhagolygon diweddaraf a symudiadau'r gyllideb yn ôl yr angen. Rydw i'n derbyn diweddariadau ariannol rheolaidd ar y rhagolygon ar gyfer y MEG er mwyn sicrhau bod cyllidebau'n parhau ar y trywydd iawn i gyflawni fy mlaenoriaethau. Rydym yn monitro'r sefyllfa'n ofalus iawn er mwyn sicrhau bod cyllid yn cael ei fuddsoddi lle mae ei angen fwyaf gan gefnogi ein blaenoriaethau yr un pryd

3.0 Sylfaen dystiolaeth ar gyfer penderfyniadau cyllidebol.

3.1 Rydym wedi ymrwymo i ddarparu dull strategol o ymdrin â Physgodfeydd, gan gydweithio â rhanddeiliaid. Bydd ffocws clir ar ddarparu pysgodfeydd cynaliadwy, sy'n cael eu rheoli mewn ffordd addasol, ac mae gennym gyllideb wedi'i dyrannu ar gyfer hyn yn y flwyddyn ariannol. Rydw i'n bwriadu cydweithio â rhanddeiliaid i bennu'r blaenoriaethau ar gyfer cyflawni.

3.2 Un o'r prif alluogwyr fydd cael cynllun clir ar gyfer buddsoddi yn ein sector bwyd môr i ategu ein dull strategol, ac yn hanfodol i'r buddsoddiad hwn fydd y cymorth a ddarparwn drwy gynllun a fydd yn disodli cynllun Cronfa'r Môr a Physgodfeydd Ewrop (EMFF) drwy Reoliadau Cynllun Morol, Pysgodfeydd a Dyframaethu (Cymorth Ariannol) 2022 a ddaeth i rym ar 1 Rhagfyr. Bydd y cynllun hwn yn galluogi Gweinidogion Cymru i gefnogi twf cynaliadwy'r economi forol gan amddiffyn a gwella'r amgylchedd morol yr un pryd.

3.3 Mae'r Rhaglen Monitro a Modelu'r Amgylchedd a Materion Gwledig (ERAMMP) yn cefnogi'r gwaith o ddatblygu'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy arfaethedig (gweler para 5.1). Yn ogystal, mae'r gwaith sy'n amcangyfrif effeithiau economaidd y Cynllun arfaethedig yn cael ei wneud gan gonsortium

o academyddion ac ymgynghorwyr sy'n cael ei arwain gan Wasanaeth Datblygu a Chynghori Amaethyddol (ADAS). Mae'r gwaith hwn yn cynrychioli asesiad annibynnol o effeithiau economaidd ein cynigion. Mae'r gwaith yn amcangyfrif effeithiau economaidd camau allweddol rydym yn rhagweld y bydd yn ffurfio rhan bwysig o'r Cynllun arfaethedig. Mae'r camau hyn yn cynnwys rheoli cynefinoedd; rheoli a chreu coetiroedd; a rheoli tir a maethynnau.

- 3.4 Mae'r rhaglen sy'n disodli'r PAC yn cyd-fynd yn strategol â blaenoriaethau allweddol Llywodraeth Cymru ynghylch ymateb i'r argyfwng hinsawdd, gwrthdroi colli bioamrywiaeth a sicrhau bod ffermio Cymru'n gynaliadwy ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.
- 3.5 Mae'n cynnwys dylunio polisi seiliedig ar dystiolaeth, datblygu'r fframwaith deddfwriaethol sylfaenol a phob agwedd ar ymgysylltu â rhanddeiliaid a newidiadau busnes yn y diwydiant amaethyddol.

4.0 Effaith Costau Byw ar ddyraniadau a rhaglenni'r gyllideb

- 4.1 Rydw i'n cydnabod yr effaith y mae'r argyfwng costau byw yn ei chael yng Nghymru ac mae Llywodraeth Cymru wedi gweithio'n galed gyda chynigion ein cyllideb ddrafft ar gyfer 2023/24 i ddiogelu cymaint â phosibl y rhai mwyaf bregus yn ein cymdeithas rhag effeithiau'r argyfwng hwn.
- 4.2 Mae hyn yn arbennig o wir am gymunedau gwledig sydd yn aml â chostau cymudo ac ynni uwch o gymharu â'r rhai sy'n byw mewn cymunedau trefol. Rydw i'n parhau i fod wedi ymrwymo i sicrhau ein bod yn parhau i gyrraedd ein targedau i ddarparu taliadau o dan Gynllun y Taliad Sylfaenol a chynlluniau amnewid mor gyflym â phosibl i roi sicrwydd o incwm i'r rhai sydd â hawl iddo.

5.0 Goblygiadau parhaol y pandemig

Mae'r gadwyn fwyd gyfan yn parhau i gael trafferth llenwi swyddi gwag, o ofynion llafur tymhorol a oedd yn arfer cael eu llenwi â gweithwyr mudol, yn y diwydiant amaethyddiaeth a gweithgynhyrchu bwyd i lawer o swyddi gwag parhaol ar bob lefel sgiliau ar draws y sectorau gweithgynhyrchu bwyd a lletygarwch. Mae gweithgynhyrchwyr bwyd wedi lleihau eu harlwy o gynhyrchion a lleihau wythnosau gwaith mewn ymateb i'r argyfwng llafur. Mae gan y DU broblem sylweddol am fod niferoedd mawr yn y grŵp oedran 50+ wedi gadael y gweithlu yn ystod Covid ac yn anfodlon dychwelyd.

6.0 Effaith ar Amddifadedd a Thlodi

- 6.1 Dros y tair blynedd nesaf (gan gynnwys 22-23) rydw i'n sicrhau bod £257 miliwn ar gael i gefnogi gwydnwch yr economi wledig a'n hamgylchedd naturiol ac rydw i eisoes wedi cyhoeddi gwerth £227 miliwn o gynlluniau buddsoddi gwledig. Mae'r cyllid hwn yn darparu cefnogaeth hanfodol i'n

sectorau cynhyrchu a bwyd sylfaenol sydd wedi teimlo effeithiau Covid, ymadawiad y DU â'r Undeb Ewropeaidd ac, yn awr, yr argyfwng costau byw, ac maent yn parhau i deimlo'r effeithiau hyn.

7.0 Ymadael â'r Undeb Ewropeaidd

- 7.1 Mae ymadawiad y DU â'r Undeb Ewropeaidd yn parhau i effeithio ar Gymru, gan arwain at feysydd gwaith hanfodol newydd i Lywodraeth Cymru. Roedd rhai i'w disgwyl fel paratoi ein ffiniau, ond nid yw effaith newidiadau eraill yn glir eto. Er enghraifft, adolygiad arfaethedig Llywodraeth y DU o Gyfraith yr UE a Ddargedwir a fydd yn gofyn ymdrech sylweddol ar draws y portffolio. Mae angen i ni barhau i addasu i'r cyd-destun esblygol hwn ac ymateb i ffordd hollol newydd o weithio i Gymru, o ran ein rôl yn y DU a'n hymwneud â'r UE a chenhedloedd masnachu eraill. Mae hyn yn gofyn cynnal llinellau cyfathrebu rhynglywodraethol effeithiol. Er enghraifft, mae'r Gweinidog Newid Hinsawdd a minnau'n rhan o grŵp Rhyngweinidogol ffurfiol gyda Llywodraeth y DU (Defra), Llywodraeth yr Alban a Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon, lle mae'n rhaid i ni yn awr gytuno ar sut rydym yn cydweithio i ddatblygu polisi lle mae pwerau wedi llifo'n ôl o'r UE.
- 7.2 Cefnogir y gwaith hwn gan gyfres o fframweithiau cyffredin y mae pwyllgorau perthnasol yn craffu arnynt ar ôl eu cyhoeddi. Mae'r rhain yn gosod trefniadau ar gyfer y ffordd rydym yn dod ynghyd ledled y DU mewn meysydd pwnc. At hynny, mae peirianwaith Cytundeb Masnach a Chydweithredu (TCA) yr UE yn dal i esblygu ac yn gofyn i ni feddwl yn wahanol am y ffordd rydym yn ymateb, yn yr un ffordd ag y mae angen i ni ddeall amgylchedd masnachu sy'n esblygu.

8.0 Rhaglen Lywodraethu 2021-2026 / Cytundeb Cydweithredu Llafur-Plaid:

- 8.1 [Eglurhad o sut mae dyraniadau'r gyllideb yn eich portffolio yn cyd-fynd ag ymrwymadau a blaenoriaethau'r Rhaglen Lywodraethu a Chytundeb Cydweithio Llafur-Plaid.](#)
- 8.2 Mae'r dyraniadau cyllideb ar gyfer y MEG Materion Gwledig yn sicrhau ei fod yn blaenoriaethu fy Ymrwymadau yn y Rhaglen Lywodraethu, nid yn unig yn y portffolio Materion Gwledig ond ar draws y Llywodraeth. Er enghraifft, mae llawer o ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu sy'n benodol i Newid Hinsawdd yn cael eu cefnogi gan Fuddsoddiad Gwledig o'r MEG Materion Gwledig.
- 8.3 Mae gan y Strategaeth Bwyd Cymunedol y potensial i sicrhau llawer o fuddion sy'n hyrwyddo nodau Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Er mai 'bwyd' yw'r ffactor cyffredin, gallai'r manteision cymdeithasol fod yn eang, gan gynnwys manteision economaidd, adfywio cymunedau lleol, gwella lles, iechyd meddwl a chorfforol a manteision o ran yr amgylchedd a chynaliadwyedd yn y dyfodol.

Ar 11 Gorffennaf 2022, cyhoeddodd y Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol gyllid o £3 miliwn gan Lywodraeth Cymru i gefnogi'r gwaith o ddatblygu partneriaethau bwyd traws-sector a chryfhau'r partneriaethau bwyd presennol

a all helpu i feithrin gwydnwch mewn rhwydweithiau bwyd lleol. Bydd y rhwydweithiau hyn yn darparu cydlyniad, gan fanteisio ar gefnogaeth ac arbenigedd gwasanaethau eraill fel lechyd Cyhoeddus Cymru, cymdeithasau tai Cymru a gwasanaethau cynghori, er mwyn deall a mynd i'r afael â'r angen lleol. Byddant yn sicrhau bod anghenion uniongyrchol a chynyddol aelwydydd sy'n profi tlodi bwyd yn cael eu diwallu gan ganolbwyntio adnoddau yr un pryd ar atal a chynaliadwyedd i gefnogi gwydnwch yn y tymor hwy.

- 8.4 [Sut mae'r dyraniadau'r gyllideb Materion Gwledig yn mynd i'r afael ag ymrwymiad Llywodraeth Cymru i ymateb i'r argyfyngau hinsawdd a natur ar draws pob maes polisi.](#)
- 8.5 Mae'r Is-adran Diwygio Maes Rheoli Tir yn gyfrifol am ddylunio fframwaith polisi a rhaglen newydd i ddisodli'r Polisi Amaethyddol Cyffredin (CAP) yng Nghymru wedi i'r DU ymadael â'r Undeb Ewropeaidd.
- 8.6 Mae'r rhaglen yn cyd-fynd yn strategol â blaenoriaethau allweddol Llywodraeth Cymru ynghylch ymateb i'r argyfwng hinsawdd, gwrthdroi colli bioamrywiaeth a sicrhau bod ffermio Cymru'n gynaliadwy ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.
- 8.7 Mae'n cynnwys dylunio polisi sy'n seiliedig ar dystiolaeth, datblygu'r fframwaith deddfwriaethol sylfaenol a phob agwedd ar ymgysylltu â rhanddeiliaid a newidiadau busnes yn y diwydiant amaethyddol.
- 8.8 Dros y tair blynedd nesaf (gan gynnwys 22-23) rydw i'n sicrhau bod £257 miliwn ar gael i gefnogi gwydnwch yr economi wledig a'n hamgylchedd naturiol ac rydw i eisoes wedi cyhoeddi gwerth £227 miliwn o gynlluniau buddsoddi gwledig. Byddaf yn gwneud rhagor o gyhoeddiadau am gyllid maes o law.
- 8.9 Mae'r arian sylweddol a gyhoeddwyd yn cefnogi ein ffermwyr, ein coedwigwyr, ein rheolwyr tir a'n busnesau bwyd i hyrwyddo'r broses o gynhyrchu bwyd yn gynaliadwy a chefnogi'r economi wledig ar y llwybr tuag at Gymru sero net a chadarnhaol o blaid natur. Mae'r cyllid yn cynnwys ffocws ar goetiroedd a choedwigaeth, gwelliannau amgylcheddol ar ffermydd, rheoli tir yn gynaliadwy, cynhyrchiant ac arallgyfeirio. Rydym yn targedu rheoli tir ar raddfa tirwedd a chadwyni cyflenwi bwyd a ffermio hefyd.

9.0 Gwariant ataliol

- 9.1 Mae'r cynigion cyllideb hyn yn adlewyrchu fy ymrwymiad parhaus i ddiogelu a blaenoriaethu buddsoddiad sy'n cefnogi mesurau ataliol hyd y bo modd. Mae gwerth am arian ac eglurder ynghylch sut rydym yn defnyddio ein hadnoddau yn effeithiol yn ganolog i gyflawni ein blaenoriaethau. Unwaith y bydd gwariant wedi'i gynllunio yn unol â blaenoriaethau, mae gennym brosesau sydd wedi hen ennill eu plwyf er mwyn sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithiol at y dibenion a fwriadwyd.

- 9.2 Mae'r cyllid sy'n cael ei ddyrannu i'r Rhaglen Datblygu Gwledig (RhDG) a'r cyllid amnewid i gyd yn ataliol – ac yn targedu gwelliannau amaeth-amgylchedd drwy Glastir; gwell cynhyrchiant a busnesau mwy hyfyw drwy Gynllun y Taliad Sylfaenol, creu ac adfer coetir; a nifer o gynlluniau eraill yn cael eu cyflwyno. Ar y llaw arall, mae'r Cynllun Sbarduno Busnesau Bwyd (FBIS a RBIS yn flaenorol o dan y CDG) yn cynnig grantiau cyfalaf i gefnogi twf cynaliadwy gweithgynhyrchu bwyd a gwelliannau mewn cynhyrchiant, tra bod cymorth Ffrwd Incwm Atodol (SIS) yn cynnig ystod o gymorth seiliedig ar referniw ac arbenigedd amrywiol i ddatblygu arloesedd a safonau achredu yn y sector gweithgynhyrchu bwyd.
- 9.3 Rydym wedi cynnal yr elfen arian cyfatebol o'r RhDG hyd at ddiwedd y rhaglen, gan sicrhau y byddwn yn gwario'r holl adnoddau sydd ar gael i ni. Mae'r holl gyllid newydd sy'n cael ei ddarparu gan Lywodraeth y DU yn cael ei drosglwyddo i fy nghyllideb i, a fydd yn cael ei ddefnyddio i gefnogi'r broses o bontio i'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy (SFS) ac ar gyfer blaenoriaethau eraill y Rhaglen Lywodraethu.
- 9.4 Mae CDG a rhaglenni cyllid cyfalaf newydd wedi'u cynllunio yn y fath fodd i hyrwyddo arferion cynaliadwy ac ysgogi gostyngiad mewn allyriadau carbon (ac felly'n gweithio i atal effaith y newid yn yr hinsawdd). Er enghraifft, drwy'r Grant Cynhyrchu Cynaliadwy, a ddarperir drwy'r RhDG, mae grantiau'n amrywio o £12,000 i £50,000 fel cyfanswm cyfraniad o 40% tuag at gostau prosiectau. Bydd yr eitemau sy'n cael eu cefnogi yn cynnwys, ymhlith pethau eraill, offer storio a rheoli slyri â gorchudd a heb orchudd. Bydd hyn yn rhoi cyfle i fwy o ffermwyr gymryd yr awenau wrth fynd i'r afael â llygredd amaeth er mwyn gwella ansawdd dŵr, pridd ac aer. Nod y Cynllun Sbarduno Busnesau Bwyd (FBAS) yw cefnogi twf cynaliadwy yn y maes gweithgynhyrchu bwyd yn benodol busnesau sy'n targedu gwelliannau amgylcheddol (datgarboneiddio, effeithlonrwydd gwastraff/dŵr/ygni), gwaith teg a gwthio'r ffiniau o ran arloesi.
- 9.5 Mae cynlluniau newydd sy'n cael eu hariannu gan yr UE yn cael eu llywio gan strategaethau a pholisïau adrannol, sydd wedi ystyried ffyrdd WFGA o weithio, gan gynnwys dulliau ataliol.
- 9.6 Ym mis Mai, fe wnes i lansio'r cynllun Grantiau Bach - Effeithlonrwydd, cynllun cyfalaf sydd â'r nod o helpu ffermwyr yng Nghymru i wella perfformiad technegol, ariannol ac amgylcheddol eu busnesau fferm. Ym mis Awst, agorais ffenestr ariannu ar gyfer y cynllun Grantiau Bach - Amgylchedd, a fydd yn darparu uchafswm o £7,500 ar gyfer gwaith cyfalaf i sicrhau canlyniadau amgylcheddol buddiol sy'n ymwneud â themâu carbon, dŵr a thirweddau a pheillwyr. Ym mis Tachwedd, agorais ddatganiad o ddiddordeb ar gyfer y Cynllun Sbarduno Busnesau Bwyd, yn darparu buddsoddiadau cyfalaf mewn offer a seilwaith prosesu, ynghyd â rhai costau cysylltiedig ac yn cynorthwyo prosiectau sy'n cynnig manteision clir a mesuradwy i'r diwydiant bwyd a diod yng Nghymru

10.0 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

- 10.1 Mae fy mharatodau ar gyfer y gyllideb ddrafft yn dangos sut rydw i wedi ceisio adlewyrchu fframwaith Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol wrth bennu ein blaenoriaethau gwario. Aethom ati i adolygu tueddiadau cyfredol a rhagamcaniadau y dyfodol a'u heffeithiau posibl yn y tymor byr, y tymor canolig a'r tymor hwy. Gwnaethpwyd hyn er mwyn sicrhau, hyd y bo modd, nad yw ymatebion tymor byr yn cael effeithiau niweidiol yn y tymor hwy.
- 10.2 Drwy'r Cynllun Rheoli Cynaliadwy, rydym yn cefnogi prosiectau cydweithredol ar raddfa tirwedd sy'n cyflawni camau sy'n gwella ein hadnoddau naturiol mewn ffordd sy'n sicrhau manteision i fusnesau fferm a busnesau gwledig a chymunedau gwledig. Bydd yn cefnogi ac yn hwyluso'r broses o gydlynu â chynlluniau eraill hefyd er mwyn ymgymryd â'r camau hanfodol sydd eu hangen i wella gallu busnesau fferm a busnesau gwledig a chymunedau gwledig i ymdopi ag effeithiau'r hinsawdd. Bwriad y Cynllun Rheoli Cynaliadwy yw cefnogi'r gwaith o gyflawni ein hymrwymiad i ddatblygu cynaliadwy fel y nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae'r angen i fynd i'r afael â heriau o ran pontio rhwng y cenedlaethau, fel newid yn yr hinsawdd a bioamrywiaeth sy'n dirywio, yn golygu bod angen ymyriadau a champau er mwyn galluogi Cymru i dyfu, i wella gwydnwch ac i reoli ein hadnoddau naturiol yn gynaliadwy ac yn effeithlon.
- 10.3 Bydd angen i'r holl gyllid amnewid ar gyfer datblygu gwledig gyd-fynd â'r blaenoriaethau ar gyfer rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy. Mae'r blaenoriaethau hyn wedi'u gosod o amgylch y ffyrdd y gall adnoddau naturiol gefnogi ein nodau llesiant a mynd i'r afael â'r risgiau i'r amgylchedd a'r buddion cymdeithasol ac economaidd y maent yn eu darparu.

11.0 Asesiadau Effaith

- 11.1 Ar ôl adolygu'r newidiadau allweddol uchod, bu nifer o raglenni allweddol yn destun Asesiadau Effaith Integredig yn cwmpasu cydraddoldeb, y Gymraeg a Hawliau Plant. Mae asesiadau effaith integredig yn rhan brif ffrwd o'r gwaith llunio polisi yn ogystal â phenderfyniadau cyllidebol.
- 11.2 Mae canlyniadau'r asesiadau effaith yn dangos nad oes unrhyw effeithiau anghymesur ar y grwpiau a nodwyd oherwydd y penderfyniadau cyllidebol hyn. Bydd asesiad pellach yn cael ei wneud cyn y Gyllideb Derfynol.

12.0 Asesiad cydraddoldeb, y Gymraeg a hawliau plant

- 12.1 Mae canlyniadau'r asesiadau effaith yn dangos nad oes unrhyw effeithiau anghymesur ar y grwpiau a nodwyd oherwydd y penderfyniadau cyllidebol hyn.
- 12.2 Cymru yw'r wlad gyntaf yn y DU, ac un o blith ychydig iawn o wledydd ledled y byd, i ymgorffori Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) i gyfraith ddomestig gyda Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011.

- 12.3 Mae'r dyletswyddau yn y Mesur yn cael eu gweithredu mewn dau gam ac yn gosod dyletswyddau ar Weinidogion Cymru i roi ystyriaeth gytbwys o'r hawliau yn CCUHP:
- 12.4 a'i brotocolau dewisol wrth lunio neu adolygu polisiau a deddfwriaeth; a phan fyddant yn defnyddio eu holl bwerau neu ddyletswyddau cyfreithiol.
- 12.5 Ar draws fy mhortffolio, mae gofyn i bob aelod staff ystyried sut mae eu gwaith yn effeithio ar hawliau plant, ac mae'r broses hon wedi llywio'r Asesiad Effaith Integredig. Nid oes unrhyw effeithiau sylweddol ar hawliau plant wedi eu nodi wrth osod y gyllideb hon.

13.0 Cyd-destun Strategol – meysydd penodol o ddiddordeb.

- 13.1 [Datblygu a gweithredu polisi amaethyddol gan gynnwys y Cynllun Ffermio Cynaliadwy arfaethedig i Gymru.](#)
- 13.2 Mae Llywodraeth y DU wedi mabwysiadu'r un fethodoleg mewn perthynas â'r cyllid sy'n disodli cyllid yr UE yn yr Adolygiad hwn o Wariant fel ag y mae wedi'i wneud yn 2021/22 a 2022/23, sy'n debydu gwariant yr UE sy'n weddill. Mae hyn eisoes wedi arwain at Gymru yn derbyn £222 miliwn yn llai na'r disgwyl (£85 miliwn yn llai yn 2022/23 a £137 miliwn yn llai yn 2021/22). Bydd parhad y dull hwn yn 2023/24 yn golygu y bydd Cymru'n colli £21 miliwn yn rhagor. Ynghyd â'i chymheiriaid yn Llywodraeth yr Alban a Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon, mae'r Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol wedi ysgrifennu at Brif Ysgrifennydd y Trysorlys yn amlinellu ein gwrthwynebiadau i'r dull hwn.
- 13.3 Bydd dyraniad y gyllideb o £650,000 yn ddigon yn 23/24 i ariannu'r gwaith datblygu polisi parhaus ar gyfer y Cynllun Ffermio Cynaliadwy.
- 13.4 Dyrannwyd y gyllideb hon i ariannu pecynnau tystiolaeth parhaus i gefnogi gwaith datblygu polisi ac ariannu prosiectau paratoi a threialu posibl wrth i ni symud yn agosach tuag at 2025 a lansio'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy. Bydd y dyraniad hwn o'r gyllideb hefyd yn ariannu'r ymgynghoriad terfynol ar y Cynllun Ffermio Cynaliadwy arfaethedig.
- 13.5 [Datblygu polisi pysgodfeydd, gan gynnwys darparu Cyd-ddatganiad Pysgodfeydd a Chynlluniau Rheoli Pysgodfeydd.](#)
- 13.6 Datblygu Polisi Pysgodfeydd a Chynlluniau Rheoli Pysgodfeydd yn unol â'r amserlenni a nodir yn y Cyd-ddatganiad ar Bysgodfeydd y DU sy'n gysylltiedig â Deddf Pysgodfeydd y DU 2020.
- 13.7 [Dileu TB buchol.](#)
- 13.8 Mae'r Rhaglen i Ddileu TB yn nodi gweledigaeth hirdymor Llywodraeth Cymru ar gyfer dileu TB buchol yng Nghymru. Mae'r rhaglen yn seiliedig ar y pedair

brif egwyddor ar gyfer rheoli clefydau heintus: Ei gadw draw, Ei ganfod yn gyflym, Ei atal rhag lledaenu, Ei ddileu. Rydym wedi gweld cynnydd da ers i'n rhaglen gael ei sefydlu gyntaf, gyda gostyngiadau hirdymor yn nifer yr achosion a mynychder y clefyd. Rhwng 2009 a 2020, bu gostyngiad o 48% mewn achosion newydd ac mae'n werth atgoffa ein hunain bod 94.8% o fuchesi yng Nghymru yn rhydd o TB ddiwedd mis Mehefin 2022.

- 13.9 Fel rhan o'i hymrwymiaid yn *Rhaglen Lywodraethu 2021 - 26*, mae Llywodraeth Cymru yn parhau i wahardd difa moch daear fel rhan o'r Rhaglen i Ddileu TB. Mae cyllid yn parhau i fod ar gael i gefnogi cynlluniau brechu preifat ledled Cymru, gan asesu'r un pryd y defnydd mwyaf priodol a chost-ffeithiol o'r brechlyn BCG Moch Daear fel mesur amddiffynnol.
- 13.10 Lansiodd dull rhanbarthol o ddileu TB yn 2017 gan greu Ardaloedd TB Isel, Canolradd ac Uchel ac mae polisïau'n parhau i gael eu mireinio, gan ymateb yn ddeinamig i'r darlun o'r clefyd sy'n newid drwy'r amser, ac ymateb i'r heriau penodol sy'n deillio o bandemig Covid-19.
- 13.11 Yn dilyn ymgynghoriad, a ddaeth i ben yn gynharach eleni, bydd y Gweinidog yn cyhoeddi diwygiadau i'r Rhaglen i Ddileu TB yn 2023.
- 13.12 [Ffliw Adar](#)
- 13.13 Dechreuodd yr achosion presennol o Ffliw Adar ym mis Hydref 2021 gydag achosion yn cynyddu'n gyflym ym mis Hydref 2022, gan roi pwysau sylweddol ar adnoddau a chyllid ar yr Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion (APHA) a chynyddu'r pwysau heb ei ariannu yn erbyn y gyllideb hon. Adeg ysgrifennu'r ddogfen hon, mae'r epidemig yn parhau ac mae'r risg o heintio i ffermydd dofednod yn "ganolog" os yw bioddiogelwch yn rhagorol ac yn "uchel" os yw bioddiogelwch yn is-optimaid. Mae'r risg o heintio adar gwyllt, ffynhonnell y feirws, yn "uchel iawn".
- 13.14 Mae'n amhosibl llunio rhagolygon cywir gan nad oes modd rhagweld nifer y safleoedd ac adar heintiedig. Fodd bynnag, doeth fyddai tybio y bydd pwysau cyllidebol sylweddol oherwydd rheolaethau fflw adar angenrheidiol yn y flwyddyn ariannol nesaf.
- 13.15 (Mae angen rheoli fflw adar i amddiffyn y diwydiant dofednod ac i atal y feirws rhag mwntanu ac ailgyfuno i ffurf a fyddai'n achosi fflw pandemig mewn pobl hefyd.)

Profion TB

- 13.16 Yng Nghymru defnyddir prawf croen (SICCT) ar wddf gwartheg i adnabod anifeiliaid heintiedig. Mae hyn yn cymharu'r adweithiau i'r chwistrelliad twbercwlin buchol ac adar. Yn gyffredinol, mae anifeiliaid sy'n adweithio i'r twbercwlin buchol yn fwy na'r twbercwlin adar yn cael eu hystyried fel adweithyddion prawf croen.

- 13.17 Mae hwn yn brawf sydd wedi hen ennill ei blwyf, ac fe'i defnyddir ledled y byd fel y prif brawf gwyliadwriaeth ar gyfer rhaglenni rheoli TB. Mae'r prawf yn debygol o adnabod un anifail â 'chanlyniad positif anghywir' yn unig ym mhob 5000 o wartheg sydd heb eu heintio a brofir. Ond, ar y gorau efallai mai dim ond 80% o anifeiliaid sydd wedi'u heintio y gall eu hadnabod. Ar hyn o bryd, nid oes prawf, na chyfuniad o brofion, a fydd yn:
- adnabod yr holl wartheg sydd wedi'u heintio â TB; ac yn
 - adnabod yr holl wartheg sydd heb eu heintio fel anifeiliaid negatiff.
- 13.18 Defnyddir prawf gwaed gama interfferon hefyd mewn rhai buchesi (fel prawf atodol) i helpu i adnabod anifeiliaid eraill sydd wedi'u heintio.

Yng Nghymru rydym yn profi:

- pob buches bob blwyddyn
 - unrhyw anifail cyn iddo symud oddi ar fferm, ar wahân i wartheg risg isel yn yr Ardal TB Isel
 - unrhyw anifail sy'n symud o fuches y tu allan i ardal TB Isel i fuches mewn Ardal TB Isel
- 13.19 Rydym yn archwilio anifeiliaid yn y lladd-dy i adnabod unrhyw rai sydd wedi'u heintio â TB, sydd heb eu canfod yn y rhaglen gwyliadwriaeth drwy brofi (maent yn dod yn "achosion lladd-dy" ac o ganlyniad bydd profion ar y fuches darddu).

13.20 [Iawndal TB](#)

13.21 Mae gan Lywodraeth Cymru ymrwymiad statudol i dalu iawndal TB.

13.22 Mae hwn yn faes gwariant sy'n cael ei arwain gan alw sy'n uniongyrchol gysylltiedig â nifer yr anifeiliaid sy'n cael eu lladd oherwydd TB. Mae newidynnau fel nifer yr anifeiliaid sy'n cael eu lladd, gwerth marchnad pob anifail a gwerth pob anifail wrth ei waredu yn cael effaith ar lefel y gwariant a'r derbyniadau wrth waredu a dderbyniwyd.

13.23 Mae perchnogion anifeiliaid yn cael eu talu gan Lywodraeth Cymru am wartheg sy'n cael eu lladd oherwydd TB fel y nodir yng Ngorchymyn Twbercwlosis (Cymru) 2010 (fel y'i diwygiwyd) (y Gorchymyn TB). Ar hyn o bryd cyfrifir y Taliad hwn yn seiliedig ar werth marchnad pob anifail unigol. Cafodd nifer o opsiynau talu amgen eu hamlinellu yn yr ymgynghoriad.

13.24 [Datblygu a gweithredu strategaeth bwyd a diod ôl-Brexit, gan gynnwys y Strategaeth Bwyd Cymunedol.](#)

13.25 Cyhoeddwyd gweledigaeth strategol Llywodraeth Cymru ar gyfer y diwydiant gweithgynhyrchu a phrosesu bwyd a diod ar [29 Tachwedd 2021](#), sef creu diwydiant cryf a bywiog sydd ag enw da ym mhedwar ban byd am ragoriaeth, ac sydd ag un o'r cadwyni cyflenwi mwyaf cyfrifol yn y byd yn amgylcheddol ac yn gymdeithasol. Mae'n canolbwyntio ar nodau i gyflawni'r canlynol:

- creu twf busnes a chynyddu cynhyrchiant;
- tyfu gwerthiant mewn marchnadoedd domestig a thramor;

- lledaenu Gwaith Teg i weithwyr;
- cyrraedd lefelau uwch o gynaliadwyedd amgylcheddol;
- codi a hyrwyddo enw da a safonau proffesiynol y diwydiant.

13.26 Mae'r dull yn adeiladu ar y gwaith a gyflawnwyd dros y degawd diwethaf, yn cydnabod y tarfu yn sgil ymadael â'r UE a Covid-19, ac mae'n gofyn am bartneriaeth â busnesau a rhanddeiliaid lle bydd cymorth Llywodraeth Cymru yn gynyddol amodol ar werthoedd a gweithredoedd cyffredin. Cynyddodd gwerth allforion bwyd a diod o Gymru yn 2020 gan gynnwys i'n marchnad fwyaf, i'r UE. Fodd bynnag, dirywiodd maint yr allforion i'r UE ac mae busnesau bach a rhai sectorau (bwyd môr) yn parhau i'w chael hi'n anodd masnachu.

13.27 Mae'r diwydiant yn gweithredu o fewn cyd-destun problemau economaidd-gymdeithasol fel yr ystyriaeth gynyddol i fynd i'r afael ag effeithiau amgylcheddol ac iechyd cynhyrchu bwyd a deiet, newidiadau i'r amgylchedd masnachu yn y DU, yr angen brys i ddatgarboneiddio a lleihau gwastraff ac effaith amgylcheddol. Gyda busnesau wedi'u lleoli ledled Cymru, mae'r diwydiant bwyd a diod yn rhan o economi sylfaenol ac yn rhan annatod o gadwyni cyflenwi sy'n cysylltu, mewn rhai sectorau pwysig, â ffermio a physgota Cymru, ac â sectorau manwerthu, cyfanwerthu a gwasanaeth lle mae brandio cynnyrch y diwydiant (Gwybodaeth Ddaearyddol, broliant cynaliadwyedd) yn cael ei werthfawrogi'n gynyddol gan ddefnyddwyr ac yn Bwynt Gwerthu Unigryw (USP) ar gyfer twristiaeth.

13.28 Bydd ymyrraeth Llywodraeth Cymru yn canolbwyntio ar ddeg prif faes:

- seilio penderfyniadau am bolisi a chymorth ar dystiolaeth, gan ddefnyddio ymchwil, gwerthuso a dealltwriaeth o'r farchnad i lywio ac arwain, a chynorthwyo busnesau a rhanddeiliaid i ddatblygu galluogrwydd gwybodaeth i helpu eu hunain.
- tyfu busnesau cryfach sy'n gallu tyfu'n gynaliadwy a sicrhau lefel cynhyrchiant gyda'r gorau yn y farchnad.
- adeiladu rhwydweithiau, ysgogi cydweithio drwy rwydweithiau, clystyrau, wedi'u hintegreiddio â chymorth technegol, i ledaenu arferion gorau a dod o hyd i gyfleoedd i ychwanegu gwerth.
- mynd i'r afael â gwendidau systemig fel cefnogi busnesau bach i fod yn fusnesau canolig, a rhai canolig i fod yn fawr, gwella seilwaith safleoedd busnes, cydgasglwyr a chyfanwerthwyr a chysylltu'r rhain i greu rhwydweithiau a chadwyni cyflenwi cryf, lleol.
- cefnogi arloesedd a darparu cefnogaeth dechnegol gref, gan adeiladu ar lwyddiant Arloesi Bwyd Cymru/Prosiect Helix.
- canfod a manteisio ar gyfleoedd ym marchnad y DU, gan hyrwyddo ein Cynllun Manwerthu, creu troedleoedd yn y sectorau gwasanaeth bwyd a chyfanwerthu, a manteisio ar y cyfleoedd o dyfu sianeli gwerthu Syth i'r Defnyddiwr.
- cynyddu ein hallforion a defnyddio ein cynhyrchion a'n busnesau i arddangos Cymru, a defnyddio Blas Cymru, ein digwyddiad blaenllaw, i hyrwyddo'r diwydiant i gynulleidfa'r DU a chynulleidfa ryngwladol.

- adeiladu brand cryf, gan ganolbwyntio ar gynhyrchion a busnesau sy'n cynrychioli'r gorau o Gymru, gan ehangu ein teulu o Enwau Bwyd Gwarchoddedig.
 - denu mewnfuddsoddiad i fusnesau a'n seilwaith bwyd.
 - sicrhau bod ein cefnogaeth yn cael ei ddefnyddio i sbarduno blaenoriaethau craidd Llywodraeth Cymru fel cynaliadwyedd, cymunedau ffyniannus, datgarboneiddio, a gwaith teg.
- 13.29 Gan ategu ein strategaeth ddiwydiant, rydym wedi dechrau gwaith ar Strategaeth Bwyd Cymunedol yr ydym yn rhagweld y bydd yn arwain ac yn grymuso gweithgarwch a diddordeb ar lawr gwlad mewn bwyd. Drwy feithrin gallu, rydym yn anelu at gael cadwyni cyflenwi bwyd lleol lle y bo hynny'n ymarferol.
- 13.30 [Adnoddau staffio digonol ar gyfer datblygu polisïau a deddfwriaeth sy'n gysylltiedig â Brexit.](#)
- 13.31 Mae ymadawiad y DU â'r Undeb Ewropeaidd yn parhau i effeithio ar Gymru, gan arwain at feysydd gwaith hanfodol newydd i Lywodraeth Cymru. Roedd rhai i'w disgwyl fel paratoi ein ffiniau, fodd bynnag, mae effaith newidiadau eraill i'w pennu o hyd. Er enghraifft, adolygiad arfaethedig Llywodraeth y DU o Gyfraith yr UE a ddargedwir a fydd yn gofyn ymdrech sylweddol ar draws y portffolio. Mae angen i ni barhau i addasu i'r cyd-destun esblygol hwn ac ymateb i ffordd hollol newydd o weithio i Gymru, o ran ein rôl yn y DU a'n hymwneud â'r UE a chenhedloedd masnachu eraill. Mae hyn yn gofyn cynnal llinellau cyfathrebu rhynglywodraethol effeithiol. Er enghraifft, mae'r Gweinidog Newid Hinsawdd a minnau'n rhan o grŵp Rhyngweinidogol ffurfiol gyda Llywodraeth y DU (Defra), Llywodraeth yr Alban a Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon, lle mae'n rhaid i ni yn awr gytuno ar sut rydym yn cydweithio i ddatblygu polisi lle mae pwerau wedi llifo'n ôl o'r UE.
- 13.32 Cefnogir y gwaith hwn gan gyfres o fframweithiau cyffredin y mae pwyllgorau perthnasol yn craffu arnynt ar ôl eu cyhoeddi. Mae'r rhain yn gosod trefniadau ar gyfer sut rydym yn dod ynghyd ledled y DU mewn meysydd pwnc. At hynny, mae peirianwaith Cytundeb Masnach a Chydweithredu (TCA) yr UE yn dal i esblygu ac yn gofyn i ni feddwl yn wahanol am y ffordd rydym yn ymateb, yn yr un ffordd ag y mae angen i ni ddeall amgylchedd masnachu sy'n esblygu.
- 13.33 [Yr wybodaeth ddiweddaraf am y trafodaethau â Llywodraeth y DU ynghylch cyllid yn y dyfodol ar gyfer cymorth i amaethyddiaeth, o ystyried anghytundeb yn y gorffennol.](#)
- 13.34 Ynghyd â'i chymheiriaid yn Llywodraeth yr Alban a Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon, mae'r Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol wedi ysgrifennu at Brif Ysgrifennydd y Trysorlys yn amlinellu ein gwrthwynebiadau i'r dull hwn.

14.0 [Deddfwriaeth](#)

- 14.1 [Taliadau amaethyddol parhaus cyn trosglwyddo i'r cynllun newydd – Cynllun y Taliad Sylfaenol, cynlluniau'r Rhaglen Datblygu Gwledig a chynlluniau newydd interim;](#)
- 14.2 Ar 15 Rhagfyr, cyhoeddais y byddai taliadau uniongyrchol i ffermwyr yng Nghymru yn parhau, ar yr un lefel â'r hyn a gafwyd dros y 3 blynedd diwethaf, gan gadarnhau cyllideb o £238 miliwn ar gyfer Cynllun y Taliad Sylfaenol 2023 a chyllideb ddangosol o £238 miliwn ar gyfer Cynllun y Taliad Sylfaenol 2024.
- 14.3 Bydd cyllid ar gyfer y Rhaglen Datblygu Gwledig 2014-2020 yn parhau i gael ei dynnu o'r Undeb Ewropeaidd, o dan delerau'r Cytundeb Ymadael. Daw'r rhaglen i ben ym mis Rhagfyr 2023. Ar 7 Rhagfyr 22, mae cyfanswm gwariant y rhaglen wedi mynd y tu hwnt i £676.98 miliwn, sef 80.4% o gyfanswm gwerth y rhaglen, gyda £468.30 miliwn yn gronfeydd yr UE.
- 14.4 Dros y tair blynedd nesaf (gan gynnwys 22-23) rydw i'n sicrhau bod £257 miliwn ar gael i gefnogi gwydnwch yr economi wledig a'n hamgylchedd naturiol ac rydw i eisoes wedi cyhoeddi gwerth £227 miliwn o gynlluniau buddsoddi gwledig. Byddaf yn gwneud rhagor o gyhoeddiadau cyllid maes o law.
- 14.5 Mae'r arian sylweddol a gyhoeddwyd yn cefnogi ein ffermwyr, ein coedwigwyr, ein rheolwyr tir a'n busnesau bwyd i hyrwyddo'r gwaith o gynhyrchu bwyd yn gynaliadwy a chefnogi'r economi wledig ar y llwybr tuag at Gymru sero net a chadarnhaol o ran natur. Mae'r cyllid yn cynnwys ffocws ar goetiroedd a choedwigaeth, ar welliannau amgylcheddol i ffermydd, rheoli tir yn gynaliadwy, cynhyrchiant ac arallgyfeirio. Rydym yn targedu rheoli tir ar raddfa tirwedd a chadwyni cyflenwi bwyd a ffermio hefyd. Mae'r dyraniad hwn o'r cyllid yn ymateb i ddiwedd Rhaglen Datblygu Gwledig (RhDG) yr UE, a fydd yn cau yn 2023. Bydd yn sicrhau bod cefnogaeth yn parhau ar gyfer camau pwysig a ariannwyd yn flaenorol o dan y RhDG. Mae'r fframwaith yn ategu'r gwaith o ddatblygu'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy hefyd, a fydd yn gwobrwyo ffermwyr a rheolwyr tir am y gwaith a wneir ganddynt i ymateb i heriau'r argyfyngau hinsawdd a natur ochr yn ochr â chynhyrchu bwyd yn gynaliadwy, gyda buddion o ran diogelwch bwyd yng Nghymru ac yn fyd-eang.
- 15.0 [Y broses o drosglwyddo i'r cynllun amaethyddol newydd, er enghraifft cynnal cynllun peilot, trefniadau gweinyddol ac ymchwil a datblygu;](#)
- 15.1 Mae nifer o gynlluniau o dan y Cynlluniau Buddsoddi Gwledig (2022-2025) wedi cael eu datblygu'n benodol i gynnig cymorth ac i baratoi ffermwyr ar gyfer y cynllun newydd a fydd yn cael ei weithredu yn 2025. Un enghraifft benodol yw'r cynllun Creu Coetir, gyda rhagor o gynlluniau'n cael eu hystyried i gefnogi cydweithio ar raddfa tirwedd.
- 15.2 Mae swyddogaethau a mecanweithiau newydd i fonitro a gwerthuso ein cynllun amaethyddol newydd hefyd yn cael eu hystyried, gan gynnwys

archwilio carbon ac adolygu cynefinoedd gan ddefnyddio dulliau arsylwi'r ddaear.

- 15.3 Sefydlwyd rhaglen newid Taliadau Gwledig Cymru (RPW) i adolygu ac adeiladu ar y trefniadau gweinyddol a ddefnyddiwyd ar gyfer darparu rhaglenni'r Polisi Amaethyddol Cyffredin (PAC) blaenorol. Bydd y gwaith hwn yn cael ei ddatblygu unwaith eto gyda rhanddeiliaid ffermio er mwyn sicrhau bod system ar-lein addas i'r diben a hawdd ei dilyn ar gael i ffermwyr gael mynediad i'r cynllun amaethyddol newydd.
- 15.4 Mae RPW yn ymchwilio a datblygu model newydd cydgysylltiedig ar gyfer cwsmeriaid i gael mynediad i'r cynllun a gwasanaethau a chymorth ehangach Llywodraeth Cymru yn ogystal â thechnolegau newydd ar y maes, a gefnogir gan Arsyliwr Ddaear a Delweddu Lloeren, i wella gofynion o ran casglu a dilysu data'r cynllun newydd.
- 15.5 [Rhaglen i Ddileu TB \(gan gynnwys Cynllun Darparu, profi ac iawndal\);](#)
- 15.6 Mae'r Rhaglen i Ddileu TB yn nodi gweledigaeth hirdymor Llywodraeth Cymru ar gyfer dileu TB buchol yng Nghymru. Mae'r rhaglen yn seiliedig ar y pedair brif egwyddor ar gyfer rheoli clefydau heintus: Ei gadw draw, Ei ganfod yn gyflym, Ei atal rhag lledaenu, Ei ddileu. Rydym wedi gweld cynnydd da ers i'n rhaglen gael ei sefydlu gyntaf, gyda gostyngiadau hirdymor yn nifer yr achosion a mynychder y clefyd. Rhwng 2009 a 2020, bu gostyngiad o 48% mewn achosion newydd ac mae'n werth atgoffa ein hunain bod 94.8% o fuchesi yng Nghymru yn rhydd o TB ddiwedd mis Mehefin 2022.
- 15.7 Fel rhan o'i hymrwymiaid yn *Rhaglen Lywodraethu 2021 - 26*, mae Llywodraeth Cymru yn parhau i wahardd difa moch daear fel rhan o'r Rhaglen i Ddileu TB. Mae cyllid yn parhau i fod ar gael i gefnogi cynlluniau brechu preifat ledled Cymru, gan asesu'r un pryd y defnydd mwyaf priodol a chost-ffeithiol o'r brechlyn BCG Moch Daear fel mesur amddiffynnol.
- 15.8 Lansiodd dull rhanbarthol o ddileu TB yn 2017 gan greu Ardaloedd TB Isel, Canolradd ac Uchel ac mae polisiâu'n parhau i gael eu mireinio, gan ymateb yn ddeinamig i'r darlun o'r clefyd sy'n newid drwy'r amser, ac ymateb i'r heriau penodol sy'n deillio o bandemig Covid-19.
- 15.9 Yn dilyn ymgynghoriad, a ddaeth i ben yn gynharach eleni, bydd y Gweinidog yn cyhoeddi diwygiadau i'r Rhaglen i Ddileu TB yn 2023.
- 15.10 [Y broses sy'n mynd rhagddi o weithredu Rheoliad Adnoddau Dŵr \(Rheoli Llygredd Amaethyddol\) 2021, gan gynnwys manylion y Cytundeb Lefel Gwasanaeth rhwng Llywodraeth Cymru a Chyfoeth Naturiol Cymru ar orfodi'r rheoliadau;](#)
- 15.11 Ar ôl cwblhau ei adolygiad sylfaenol, mae CNC yn parhau i gydweithio â swyddogion Llywodraeth Cymru i gyd-ddylunio cytundebau lefel gwasanaeth

(CLGau) ar gyfer pob maes polisi/cyflawni. Disgwylir i'r gwaith o ddatblygu'r CLGau gael ei gwblhau ddechrau 2023, a bydd yn cynnwys gweinyddu Rheoliadau Adnoddau Dŵr (Rheoli Llygredd Amaethyddol) (Cymru) 2021.

15.12 [Cymorth ariannol parhaus i'r sectorau morol, pysgodfeydd a dyframaethu ar ôl i Gronfa'r Môr a Physgodfeydd Ewrop \(EMFF\) ddod i ben;](#)

15.13 Mae Cronfa Môr a Physgodfeydd Ewrop (EMFF) 2014-2020 bellach wedi cau ac mae'n ofynnol cwblhau prosiectau sydd ar y gweill erbyn diwedd 2023.

15.14 Daeth Rheoliadau Cynllun Morol, Pysgodfeydd a Dyframaethu (Cymorth Ariannol) (Cymru) 2022 i rym ar 1 Rhagfyr. Bydd y cynllun hwn yn galluogi Gweinidogion Cymru i gefnogi twf cynaliadwy yr economi forol gan amddiffyn a gwella'r amgylchedd morol yr un pryd.

15.15 Bydd Cynllun y Môr a Physgodfeydd Cymru ar gael ar gyfer ceisiadau drwy rowndiau ariannu wedi'u targedu ochr yn ochr â buddsoddiad pellach drwy'r fenter Meithrin Gallu Cymunedau Arfordirol Cymru. Bydd yr ymyriadau hyn o fudd i sectorau morol, pysgodfeydd a dyframaethu Cymru.

16.0 [Polisiâu allweddol sydd wedi'u cynnwys yng Nghynllun Lles Anifeiliaid newydd Cymru 2021-26;](#)

16.1 Caiff y gwaith o weithredu'r cynllun ei gefnogi a'i fonitro gan Grŵp Fframwaith Iechyd a Lles Anifeiliaid Cymru. Mae'r wyth aelod, sy'n benodiadau cyhoeddus, yn dod â chyfoeth o brofiad a gwybodaeth ac mae eu cefndir mewn amrywiaeth eang o sectorau a meysydd arbenigedd.

16.2 Mae cynllun gweithredu presennol 2022-2024, ynghyd â Chynllun Lles Anifeiliaid Cymru 2021-2026, yn mynd i'r afael â sawl ymrwymiad allweddol yn y Rhaglen Lywodraethu yn ogystal â gwaith polisi parhaus Cymru a chydweithrediadau polisi'r DU/Prydain Fawr:

- Datblygu model cenedlaethol ar gyfer rheoleiddio lles anifeiliaid, gan gyflwyno cofrestru ar gyfer sefydliadau lles anifeiliaid, bridwyr masnachol ar gyfer anifeiliaid anwes neu ar gyfer saethu, ac arddangosfeydd anifeiliaid;
- Gwella'r cymwysterau i arolygwyr lles anifeiliaid er mwyn codi eu statws proffesiynol;
- Gofyniad i gael teledu cylch cyfyng (CCTV) ym mhob lladd-dy;
- Cyfyngu ar y defnydd o gewyll ar gyfer anifeiliaid sy'n cael eu ffermio.

16.3 [Polisi adnabod a symud da byw](#)

16.4 Yn dilyn yr ymgynghoriad ar Newidiadau i Drefniadau Adnabod, Cofrestru ac Adrodd ar Symudiadau Da Byw a gynhaliwyd yn 2021, rydym yn bwriadu gweithredu newidiadau deddfwriaethol gorfodol o 2024 i gynnwys tagiau Dyfais Adnabod Electronig (EID) Buchol, adrodd ar symudiadau cyfan, adrodd

24 awr gan Ganolfannau Cofnodi Canolog a chael gwared ar gofrestriadau papur ar gyfer gwartheg.

- 16.5 Mae EIDCymru yn cael ei ddatblygu i fod yn system a gwasanaeth olrhain amlywogaeth i Gymru ac rydym yn disgwyl i'r broses o gofrestru gwartheg ac adrodd ar symudiadau gael ei lansio ar EIDCymru yn ystod Hydref/Gaeaf 2023. O'i lansio, byddwn hefyd yn galluogi newidiadau gwirfoddol i gynnwys cofnodi gwybodaeth am siwrne, adrodd cyn symud, cofrestri daliadau ar-lein ac adrodd ar symudiadau cylchol ar gyfer sioeau.
- 16.6 Mae trafodaethau ar fanylebau tagiau ar gyfer EID Buchol ar y gweill a byddwn yn cynnal cynllun peilot ar EID Buchol i gasglu a chymharu data o dagiau a darllenwyr LF ac UHF. Bydd hyn yn ein helpu i ddeall gwir faint yr effeithiau y bydd pob math o dag a thechnoleg yn eu cael ar geidwaid, marchnadoedd, canolfannau casglu a lladd-dai yng Nghymru.
- 16.7 Pan fyddaf wedi cytuno ar y manylebau tag terfynol ar gyfer EID Buchol, byddaf yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Senedd ac yn rhannu'r dyddiad gweithredu arfaethedig ar gyfer EID Buchol.

Atodiad A

Strwythur y Gyllideb (yn ôl SPA a BEL)

1.0 Amaethyddiaeth, Bwyd a Physgodfeydd – ARIANNU CAMAU GWEITHREDU

Agriculture, Food & Fisheries	2022-23 Final Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Revenue	300,212	354,284	54,072	18%	376,284	22,000	6%
Non Cash	10,817	10,817	0	0%	10,817	0	0%
Capital	37,200	37,200	0	0%	37,000	(200)	-1%
TOTAL	348,229	402,301	54,072	16%	424,101	21,800	5%

Mae dadansoddiad manwl o Gamau Gweithredu yn ôl gweithgarwch BEL yn cael eu hegluro yn yr adrannau canlynol.

Datblygu a darparu polisi a rhaglenni cynhwysfawr mewn Amaethyddiaeth, Bwyd a'r Môr

Develop and deliver overarching policy and programmes on Agriculture, Food and Marine BEL's REVENUE	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Agriculture Strategy (2829)	650	650	0	0%	650	0	0%
Local Authority Framework Funding (2831)	200	200	0	0%	200	0	0%
Agriculture Customer Engagement (2860)	400	400	0	0%	400	0	0%
County Parish Holdings Project (2861)	500	500	0	0%	500	0	0%
EID Cymru (2862)	2,639	2,639	0	0%	2,639	0	0%
Livestock Identification (2863)	1,647	1,647	0	0%	1,647	0	0%
Technical Advice Services (2864)	358	358	0	0%	358	0	0%
Commons Act (2866)	433	433	0	0%	433	0	0%
Total Revenue	6,827	6,827	0	0%	6,827	0	0%

Develop and deliver overarching policy and programmes on Agriculture, Food and Marine BEL's CAPITAL	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
EID Cymru (2862)	0	0	0	0%	0	0	0%
Livestock Identification (2863)	1,000	1,000	0	0%	1,000	0	0%
Commons Act (2866)	0	0	0	0%	0	0	0%
Total CAPITAL	1,000	1,000	0	0%	1,000	0	0%

Mae'r BEL Gwasanaethau Cyngor Technegol (2864) yn cefnogi'r gwaith o gyflawni amrywiaeth o ddyletswyddau statudol, datblygiadau polisi a gwasanaethau cymorth mewn perthynas ag amaethyddiaeth a'r amgylchedd gan gynnwys, ond heb fod yn

gyfyngedig i, brisiadau TB, Rheoliadau Asesu'r Effeithiau Amgylcheddol Amaethyddiaeth, Dosbarthiad Tir Amaethyddol, iechyd planhigion, Tribiwnlysoedd Tir Amaethyddol, Cyflogau Amaethyddol, Panel Cynghori ar Amaethyddiaeth Cymru a Rheoliadau Rheoli Llygredd Amaethyddol.

BEL 2831 Caiff cyllid ei ddyrannu i Awdurdodau Lleol Cymru drwy'r Penaethiaid Safonau Masnach i ddarparu gweithgareddau gorfodi wedi'u targedu a gweithgareddau gorfodi ychwanegol mewn perthynas ag iechyd a lles anifeiliaid drwy Gynllun Datblygu Partneriaeth y cytunwyd arno gan yr awdurdod lleol. Mae'r Cynllun yn sicrhau canlyniadau sy'n mynd y tu hwnt i gyfrifoldebau statudol yr awdurdodau lleol yn ogystal â chanlyniadau i wella safonau iechyd a lles anifeiliaid ac atal unrhyw achosion o glefydau anifeiliaid ac ymateb yn fwy effeithlon iddynt. Mae hyn yn cyfrannu at liniaru'r costau sylweddol a'r pwysau o ran adnoddau y byddai achosion o'r fath yn eu hachosi i'r llywodraeth a'r diwydiant.

BEL 2860 Y gyllideb hon yw'r prif fecanwaith ar gyfer cyfathrebu ac ymgysylltu â chwsmeriaid ffermio a'r diwydiant ehangach ar gynlluniau, polisiau a mentrau a weinyddir gan Lywodraeth Cymru gan gynnwys cynhyrchu diweddariadau copi caled i holl hawlwyd Cynllun y Taliad Sylfaenol a chefnogi ffermwyr i gydymffurfio â'r Rheoliadau Rheoli Llygredd Amaethyddol.

Mae'r gyllideb yn cefnogi gweithgareddau sy'n gysylltiedig ag iechyd meddwl a lles ffermwyr hefyd gan gynnwys Grŵp Cefnogi Ffermwyr Cymru a gwaith parhaus i hyrwyddo FarmWell Cymru.

Mae'r gyllideb yn cynnwys cyllid uniongyrchol i Gymdeithas Amaethyddol Frenhinol Cymru yn ogystal â Chymdeithasau sioeau eraill ledled Cymru. Bydd arian tuag at weithredu argymhellion adolygiad annibynnol o wydnwch sioeau amaethyddol mewn ymateb i Covid 19 ar gael o'r gyllideb hon.

BEL 2861 - Mae'r dyraniad yn ariannu Prosiect Sir, Plwyf, Daliad, sy'n rhesymoli a glanhau tirwedd CPH yng Nghymru. Bydd y gyllideb a ddyrannwyd (£200,000) yn sicrhau bod RPW yn parhau i weinyddu a datblygu'r plattform TG presennol ac mae'r £300,000 arall ei angen i gefnogi gwaith achos a chostau eraill sy'n gysylltiedig â newid rhifau CPH er enghraifft diwygio cofnodion APHA

BEL 2862 EIDCymru yw'r gronfa ddata ar gyfer symudiadau defaid i ffermwyr Cymru, sy'n bodloni'r safonau fel y'u nodir yn Rheoliad y Cyngor Ewropeaidd 21/2004 lle mae'n ofynnol i aelod-wladwriaethau sefydlu sail ar gyfer system Ewropeaidd i nodi a chofnodi symudiadau defaid, geifr a cheirw. Gallai diffyg cydymffurfiaeth â'r rheoliadau hyn arwain at dorri cyfraith Ewropeaidd a chael effaith ar gytundebau masnach ar ôl ymadael â'r UE yn y dyfodol. Mae EIDCymru yn gwella'r gallu i olrhain, gan helpu i liniaru yn erbyn y gost sylweddol i'r llywodraeth a'r diwydiant pe bai achosion o glefyd anifeiliaid mewn defaid.

[Gweinyddu'r PAC a gwneud Taliadau yn unol â rheolau'r UE a Llywodraeth Cymru](#)

CAP administration and making Payments in accordance with EU and WAG rules BEL's REVENUE	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Agriculture EU Pillar 1 Direct Payments (2787)	238,000	238,000	0	0%	238,000	0	0%
Single Payment Scheme Administration (2790)	9,194	9,194	0	0%	9,194	0	0%
Total Revenue	247,194	247,194	0	0%	247,194	0	0%

CAP Administration and making payments according to EU and WG rules BEL's CAPITAL	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Common Agriculture Policy IT (2789)	6,000	6,000	0	0%	6,000	0	0%
Total CAPITAL	6,000	6,000	0	0%	6,000	0	0%

Mae Taliadau Uniongyrchol BEL 2787 yn daliadau'r Rhaglen Amaethyddol Gyffredin a ariennir 100% yng Nghymru. Mae taliadau'n cael eu gwneud yn uniongyrchol i ffermwyr sy'n defnyddio'r arian i dalu eu treuliau busnes a threuliau eraill. Gwneir taliadau ar gyfer 2021 ym mis Hydref (ymlaen llaw) ac ym mis Rhagfyr (taliadau olaf) Deddf Taliadau Uniongyrchol i Ffermwyr (Parhad Deddfwriaethol) 2020 (p.2),

Mae BEL 2790 - systemau TGCh RPW yn cynnwys tair prif elfen:

- **CAPIT:** System dilysu ceisiadau a thaliadau sy'n seiliedig ar reolau.
- **Golygydd y Cynllun:** System Adnabod Parseli Tir (LPIS) yn seiliedig ar System Gwybodaeth Ddaearyddol (GIS) a ddefnyddir i fapio'r holl dir sy'n cael ei ffermio a'i hawlio yng Nghymru naill ai ar gyfer Cynllun y Taliad Sylfaenol neu Glastir
- **RPW Ar-lein:** Porth ar-lein i ffermwyr (hawlwyr) wneud cais a hawlio am wahanol gynlluniau PAC a RhDG. Mae'r system hon yn cefnogi gwasanaeth digidol 100% yn RPW.

Rhaglen Economaidd a Chynaliadwyedd Gwledig

Rural Economic and Sustainability Programme BEL's REVENUE	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Rural Economic and Sustainability Programme (2833)	6,880	70,272	63,392	921%	109,454	39,182	56%
Total Revenue	6,880	70,272	63,392	921%	109,454	39,182	56%

Rural Economic and Sustainability Programme BEL's CAPITAL	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Rural Economic and Sustainability Programme (2833)	20,500	20,500	0	0%	30,000	9,500	46%
Total CAPITAL	20,500	20,500	0	0%	30,000	9,500	46%

Pwrpas y BEL hon yw cefnogi'r gwaith o ddatblygu rhaglen datblygu gwledig ddomestig o 2024, a datblygu a gweithredu cynlluniau pontio ar gyfer ffermwyr a rheolwyr tir o 2021 i 2024 drwy gyllid sy'n disodli cyllid yr UE. Bydd yr arian yn rhoi cymorth i'r rhaglen i ddatblygu'r rhaglen tymor hwy. Bydd y canlyniadau a'r mesurau perfformiad ar gyfer cynlluniau sy'n cael eu datblygu drwy gyllid sy'n disodli cyllid yr UE yn cael eu datblygu ar lefel rhaglen a chynllun.

Cymunedau Gwledig Llywodraeth Cymru: Darparu'r rhaglenni yn y Cynllun Datblygu Gwledig 2014-20

Welsh Government Rural Communities: Delivering the programmes within the Rural Development Plan 2014-20 BEL's REVENUE	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Rural Development Plan 2014-20 (2949)	26,502	17,182	(9,320)	-35%	0	(17,182)	-100%
Total Revenue	26,502	17,182	(9,320)	-35%	0	(17,182)	-100%

Welsh Government Rural Communities: Delivering the programmes within the Rural Development Plan 2014-20 BEL's CAPITAL	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Rural Development Plan 2014-20 (2949)	9,500	9,500	0	0%	0	(9,500)	-100%
Total CAPITAL	9,500	9,500	0	0%	0	(9,500)	-100%

BEL 2949 - Mae Cymunedau Gwledig Llywodraeth Cymru - Cynllun Datblygu Gwledig 2014-2020 Llywodraeth Cymru yn rhaglen fuddsoddi saith mlynedd yn cefnogi amrywiaeth eang o weithgareddau.

Datblygu ar sail tystiolaeth ar gyfer Materion Gwledig

Evidence based development for Rural Affairs BEL's REVENUE	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Research & Evaluation (2240)	520	520	0	0%	520	0	0%
Total Revenue	520	520	0	0%	520	0	0%

Mae'r BEL hon yn ariannu gweithgarwch ymchwil a gwerthuso pwysig mewn perthynas ag amaethyddiaeth Cymru. Mae'n cynnwys dau linyr:

- 1) Mae'r Arolwg o Fusnesau Ffermio (FBS) yn arolwg blynyddol o fusnesau ffermio yng Nghymru. Fe'i cynhelir gyda'r prif bwrpas o gasglu data ffisegol ac ariannol manwl am sefyllfa economaidd busnesau fferm ledled Cymru. Yr arolwg yw'r brif ffynhonnell gwybodaeth am economeg busnesau fferm. Mae'r arolwg yn darparu tystiolaeth ar lefelau incwm gwahanol sectorau amaethyddol yng Nghymru, perfformiad ariannol, a sefyllfa ariannol ffermydd (asedau, rhwymedigaethau, gwerth net). Er enghraifft, yr Arolwg o Fusnes Ffermio yw ffynhonnell y ffigur a glywn yn aml: ar gyfartaledd, mae 80% o incwm ffermwyr Cymru yn dod o'r Taliad Sylfaenol.
- 2) Mae prosiect ymchwil modelu economaidd FAPRI-DU yn cynnwys datblygu a chynnal system fodelu economaidd sy'n dangos y cydgysylltiadau deinamig ymhlith y newidynnau sy'n effeithio ar gyflenwad a galw ym mhrif sectorau amaethyddol Cymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Bydd prosiect ymchwil FAPRI-UK yn ffynhonnell allweddol o dystiolaeth ar bolisi amaethyddiaeth domestig.

Pysgodfeydd a dyframaethu gan gynnwys gorfodi Pysgodfeydd Cymru

Fisheries and aquaculture including the enforcement of Welsh Fisheries BEL's REVENUE	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Fisheries Schemes (2830)	2,215	2,215	0	0%	2,215	0	0%
Fisheries (2870)	3,024	3,024	0	0%	3,024	0	0%
Total Revenue	5,239	5,239	0	0%	5,239	0	0%

Fisheries and aquaculture including the enforcement of Welsh Fisheries BEL's CAPITAL	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Fisheries Schemes (2830)	200	200	0	0%	0	(200)	-100%
Total CAPITAL	200	200	0	0%	0	(200)	-100%

BEL 2830 - Mae'r BEL hon yn cefnogi cydgyllido Cronfa'r Môr a Physgodfeydd Ewrop (EMFF) sy'n cynnig cyllid i'r diwydiant ac yn uniongyrchol i Lywodraeth Cymru i weithredu'r Polisi Pysgodfeydd Cyffredin diwygiedig drwy ddatblygu pysgodfeydd a dyframaethu cynaliadwy. Mae'r cynllun yn cyfuno'r gwaith o gasglu data, polisi morwrol integredig a rheoli / gorfodi elfennau cyllid yn uniongyrchol i Lywodraeth Cymru. Mae'r EMFF yn gronfa ar lefel y DU gyda dyraniad craidd o €145 miliwn. Cytunwyd ar y rhaniad yn y DU, yn dilyn trafodaethau rhwng Gweinyddiaethau'r DU ar lefel Weinidogol ac ar lefel uwch swyddogion.

Mae BEL 2870 yn cynnwys cyllid ar gyfer y canlynol;

- **Bioamrywiaeth Morol** Gweithio gyda sefydliadau amgylcheddol anllywodraethol i ddatblygu cynllun adfer tymor byr sy'n arwain at raglen adfer tymor hwy
- **Cynllunio Morol (yn cynnwys Ynni Adnewyddadwy)** I gefnogi'r gwaith o weithredu Cynllun Morol Cenedlaethol Cymru a chydymffurfio â dyletswyddau statudol o dan Ddeddf y Môr a Mynediad i'r Arfordir 2009, darperir cymorth technegol arbenigol gan Ganolfan Gwyddorau'r Amgylchedd, Pysgodfeydd a Dyframaethu (CEFAS) i'r prosiect cynllunio morol. Mae'r gyllideb o £168,000 yn rhwymedigaeth gytundebol wedi'i llofnodi eisoes i staff CEFAS ddarparu'r cymorth hwn.
- **Gwyddor a Thystiolaeth Pysgodfeydd**
- **Systemau Digidol Pysgodfeydd** – Mae systemau digidol ar gyfer rheoli pysgodfeydd yn cynnwys amrywiaeth o systemau TG ar gyfer cofnodi daliadau, monitro llongau, cofnodi archwiliadau pysgodfeydd a thrwyddedau morol, cofnodion gwerthu pysgod a systemau iechyd a diogelwch ar gyfer swyddogion gorfodi.
- **Polisi Pysgodfeydd Domestig** Bydd y Gangen Polisi a Rheoli Pysgodfeydd Domestig yn parhau i fodloni rhwymedigaethau statudol i reoli pysgodfeydd trwyddedig a chyflawni ymrwymadau hirsefydlog i gyflwyno is-ddeddfwriaeth ar gyfer pysgodfeydd. Bydd y gwaith hwn yn sicrhau bod ein pysgodfeydd yn gynaliadwy drwy ddiogelu'r amgylchedd gan fynd ati'r un pryd i wneud y gorau o fanteision economaidd a chymdeithasol pysgodfeydd i Gymru.
- **Masnach Morol a Physgodfeydd -**
cyllid craidd ar gyfer Cymdeithas Pysgotwyr Cymru
- **Rheoli a Gorfodi** - Mae'r gyllideb Rheoli a Gorfodi yn cwmpasu'r holl gostau gweithredol sy'n gysylltiedig â staff Rheoli a Gorfodi, Tîm Gorfodi Patrôl Pysgodfeydd a Llongau Patrôl Pysgodfeydd gan gynnwys cynnal a chadw, tanwydd ac yswiriant.
- **Ymgysylltu â Rhanddeiliaid** - Mae gan y maes Môr a Physgodfeydd ddau grŵp rhanddeiliaid. Mae gan Grŵp Cynghori ar Bysgodfeydd Môr Cymru (WMFAG) gadeirydd a benodir yn gyhoeddus ac mae'n cynrychioli'r sector Pysgodfeydd. Mae gan Grŵp Cynghori a Gweithredu Cymru ar Faterion Morol Cymru (WMAAG) hwylusydd ar gontract ac mae'n cynrychioli'r sector morol. Mae costau yn rhwymedigaethau cytundebol a defnyddir cyllid sy'n weddill ar gyfer llogi lleoliadau, arlwygo a chostau cynhaliaeth cysylltiedig.

[Datblygu a Marchnata Bwyd a Diod Cymru](#)

Developing and Marketing Welsh Food and Drink BEL's REVENUE	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Promoting Welsh Food and Industry Development (2970)	7,050	7,050	0	0%	7,050	0	0%
Total Revenue	7,050	7,050	0	0%	7,050	0	0%

Mae BEL 2970 yn ariannu rhaglenni ar draws y sbectwm bwyd, gan ddefnyddio adnoddau ariannol gan Lywodraeth Cymru yn ehangach gan gynnwys y Rhaglen Datblygu Gwledig, Cronfa Pysgodfeydd Ewrop, y Gronfa Cadernid Economaidd a nifer o fentrau llai yn ogystal â ffynonellau ariannu allanol fel Bargeinion Twf;

- cefnogi goroesiad a gwydnwch busnesau ar ôl Covid-19 ac ar ôl ymadael â'r UE drwy ddenu arian i gefnogi twf y sector bwyd, cydweithio â manwerthwyr i'w hannog i gynyddu eu dewis o gynhyrchion bwyd a diod o Gymru, helpu i sicrhau mwy o bresenoldeb ar-lein i gynhyrchwyr o Gymru a gweithgareddau hyrwyddo i gynyddu cyfran gweithgynhyrchwyr bwyd Cymru o'r cyflenwad i'r sector gwasanaeth bwyd, twristiaeth a'r sector cyhoeddus; a
- hyrwyddo diwydiant bwyd Cymru drwy ddigwyddiadau a rhwydweithiau rhyngwladol gyda'r bwriad o gynyddu mewnfuddsoddiad.

Diogelu a Gwella Iechyd a Lles Anifeiliaid – ARIANNU'R CAMAU GWEITHREDU

Protect and Improve Animal Health & Welfare	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Revenue	41,499	41,499	0	0%	41,499	0	0%
TOTAL	41,499	41,499	0	0%	41,499	0	0%

Mae dadansoddiad manwl o Weithredoedd yn ôl gweithgarwch BEL yn cael ei egluro yn yr adrannau canlynol.

Cefnogi a Darparu'r rhaglen / strategaeth Iechyd a Lles Anifeiliaid

Support and Delivery of the Animal Health and Welfare programme / strategy BEL's REVENUE	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Animal Health & Welfare Framework (2270)	1,108	1,108	0	0%	1,108	0	0%
Total Revenue	1,108	1,108	0	0%	1,108	0	0%

Mae'r gyllideb hon yn cwmpasu gwariant amrywiol y Llywodraeth ar iechyd anifeiliaid, lles, atal a rheoli clefydau yn ogystal â gwylidwriaeth a rheolaeth ragweithiol/cynllunio wrth gefn ar gyfer clefydau egsotig. Mae'n cynnwys cymorth parhaus i Grŵp Fframwaith Iechyd a Lles Anifeiliaid Cymru a'r Grŵp Cyflawni ar Ymwrthedd Gwrthficrobaidd Anifeiliaid a'r Amgylchedd. Mae hyn yn ein galluogi i weithio mewn

partneriaeth â diwydiant i godi safonau iechyd a lles anifeiliaid, hyrwyddo'r defnydd cyfrifol o wrthfotigau a gweithredu'n effeithiol i reoli achosion o glefydau anifeiliaid.

Rheoli a darparu Dileu TB a Chlefydau Endemig eraill

Management and delivery of TB Eradication and other Endemic Diseases BEL's REVENUE	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Animal and Plant Health Agency (2271)	18,281	18,281	0	0%	18,281	0	0%
TB Slaughter Payments Costs & Receipts (2272)	13,810	13,810	0	0%	13,810	0	0%
TB Eradication (2273)	8,300	8,300	0	0%	8,300	0	0%
Total Revenue	40,391	40,391	0	0%	40,391	0	0%

Mae'r mwyafrif o gyllid yn cefnogi'r gwaith o ddarparu gwasanaethau Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion (APHA) yng Nghymru. Mae'r cyllid yn helpu i ddiogelu iechyd a lles anifeiliaid yn ogystal ag iechyd y cyhoedd, ac mae'n gwella diogelwch bwyd drwy ymchwil, gwyliadwriaeth ac arolygu.

Mae'r rhan fwyaf o'r cyllid ar gyfer talu costau gwasanaethau a ddarperir gan APHA gan gynnwys cyfrannu at weithgarwch gwyliadwriaeth APHA Prydain gyfan. Darperir cyllid hefyd ar gyfer y gwaith statudol a wneir gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd ac ar gyfer taliadau iawndal TSE statudol petai'r angen yn codi.

Mae'r gyfran sylweddol o weithgarwch APHA yn gweithredu gofynion statudol a pholisi Llywodraeth Cymru yn ymwneud â'r Rhaglen i Ddileu TB (yn ychwanegol at BEL 2273) yn ogystal â chymhwyso rheolaethau er mwyn sicrhau diogelwch iechyd pobl a'r gadwyn fwyd ddynol.

Mae'r gyllideb ar waith i liniaru'r canlynol:

- Methu â chymryd camau effeithiol os bydd achosion o glefyd anifeiliaid egsotig yn arwain at sgil-ffeithiau ehangach o ystyried bod gan Lywodraeth Cymru rwymedigaeth (ariannol) ddigwyddiadol ar gyfer costau sydd heb eu cyllidebu o dan yr amgylchiadau hynny, e.e. amcangyfrifwyd bod Clwy'r Traed a'r Genau wedi costio tua £100 miliwn i'r Llywodraeth yng Nghymru yn 2001, pan nad oedd yn fater wedi'i ddatganoli. Yn nhermau heddiw, gallai'r gost honno fod yn llawer mwy heb amcangyfrif niwed i ddiwydiant a thwristiaeth yng Nghymru lle byddai effaith niweidiol ddirifol i incwm aelwydydd.
- Gallai methu â dangos rheolaeth effeithiol o glefydau anifeiliaid danseilio trafodaethau yn y dyfodol ar farchnad sengl lle gallai gofynion i gael rheolaethau clefydau anifeiliaid ar waith sydd yn y man lleiaf yn cyfateb i rai Aelod-wladwriaethau eraill fod yn sefyllfa y rhoddir cryn bwyslais arni fel rhan o unrhyw gytundeb masnach gyda'r Gymuned Ewropeaidd.

Bydd gostyngiadau mewn lefelau rheoli clefydau anifeiliaid yn effeithio ar drafodaethau masnach y DU ar hyn o bryd ac yn y dyfodol gan y bydd disgwyl i'r DU allu dangos lefelau rheolaeth sydd yn y man lleiaf i rai Aelod-wladwriaethau Ewrop.

Mae BEL 2272 yn gyllideb 'sy'n cael ei harwain gan y galw' ac fel y soniwyd eisoes mae gan Lywodraeth Cymru ddyletswydd statudol i dalu iawndal TB. Mae cysylltiad annatod rhwng nifer yr anifeiliaid sy'n cael eu difa ac felly'r pwysau ar y gyllideb hon â chynnydd y gwaith i Ddileu TB a chyllideb y Rhaglen i Ddileu TB (BEL 2273). Gall unrhyw ymyrraeth i bolisiâu dileu arwain at ledaenu clefydau, sydd yn ei dro yn debygol o arwain at fwy o wariant ar lawndal TB. Os bydd gorwario yn digwydd byddai goblygiadau i gyllidebau OCVO ac ESNR ehangach, gan y gallai'r rhain hefyd gael eu galw i wrthbwysu unrhyw orwario fel y gwelir yn y blynyddoedd blaenorol.

BEL 2273 Mae'r gyllideb hon yn cwmpasu ymrwymiad statudol i Gynllun Dileu TB y DU. Mae'r BEL hwn yn ategu'r gwaith a wnaed gan ein partner cyflenwi yr Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion (APHA) i gyflwyno polisiâu TB, gan gynnwys profion blynyddol, a mentrau a phrosiectau fel Cymorth TB a gwaith epidemiolegol i helpu i ategu'r dystiolaeth a'r dull gweithredu ar gyfer y Rhaglen i Ddileu TB. Mae'r gwaith hwn yn cael ei ariannu'n rhannol gan y BEL hon a hefyd gan BEL 2271 (Darparu a Thaliadau Iechyd a Lles Anifeiliaid).

Monitro Materion Gwledig a Strategaeth Ymadael â'r UE - ARIANNU CAMAU GWEITHREDU

Rural Affairs Monitoring and EU Exit Strategy	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Revenue	3,434	3,434	0	0%	3,434	0	0%
TOTAL	3,434	3,434	0	0%	3,434	0	0%

Mae dadansoddiad manwl o Gamau Gweithredu yn ôl gweithgarwch BEL yn cael ei egluro yn yr adrannau canlynol.

Monitro Materion Gwledig, Strategaeth Ymadael â'r UE

Rural Affairs Monitoring and EU Exit Strategy BEL's REVENUE	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Strategy & Government Relations (2816)	3,434	3,434	0	0%	3,434	0	0%
Total Revenue	3,434	3,434	0	0%	3,434	0	0%

Mae'r BEL hon yn cefnogi Uned Ymadael â'r UE a'r Strategaeth. Cafodd yr Uned Ymadael â'r UE a'r Strategaeth (EESU) ei chreu i gydlyn, cefnogi a llywio ein hymadawiad o'r UE a gweithgareddau pontio. Mae'r Uned yn gweithio ar draws

portffolios Newid Hinsawdd a Materion Gwledig, er mwyn hwyluso, cydgysylltu a chyflwyno tystiolaeth strategol a modelau a'u cymhwyso'n ymarferol i gefnogi gwaith llunio polisiau ehangach y portffolios. Ar ôl cwblhau cytundeb masnach cynhwysfawr gyda'r UE, prif ffocws yr Uned yw cefnogi gweithrediad swyddogaethau a strwythurau trawsbynciol newydd sy'n deillio o ymadael â'r UE, gyda phob un o'r timau polisi perthnasol yn bennaf gyfrifol am ddatblygu, cyflawni, rheoli a chyfathrebu polisiau.

Crynodeb

Mae tabl BEL Cyllideb Ddrafft MEG Materion Gwledig ar gyfer 2023-24 yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor i'w ystyried.

Lesley Griffiths

Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Dyddiad: 12 Ionawr 2023

Amser: 11:05-12:35pm

Teitl: Papur tystiolaeth ar Gyllideb Ddrafft 2023-24 – Prif Grŵp Gwariant (MEG) yr Economi

a) Cyflwyniad

Mae'r papur hwn yn rhoi gwybodaeth am gynigion cyllideb yr Economi fel yr amlinellir yng Nghyllideb Ddrafft 2023-24 a gyhoeddwyd ar 13 Rhagfyr 2022. Mae hefyd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am feysydd sydd o ddiddordeb penodol i'r Pwyllgor. Bydd y Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon a Chysylltiadau Rhyngwladol yn craffu ar y gweithgarwch Celfyddydau a Chwaraeon ar 18 Ionawr 2023.

1.1 Tryloywder cyflwyniad y gyllideb

1.1.1 Mae'r tabl isod yn rhoi trosolwg o gynlluniau dangosol ar gyfer MEG yr Economi a gyhoeddwyd yng Nghyllideb ddrafft 2023-24

MEG yr Economi – Crynodeb	Cyllideb Derfynol 2022-23 Mawrth 2022 £000oedd	Cyllideb Derfynol Ddangosol 2023-24 Mawrth 2022 £000oedd	Newidiadau 2023-24 £000oedd	Cyllideb Ddrafft 2023-24 Rhagfyr 2022 £000oedd	Cyllideb Derfynol Ddangosol 2024-25 Mawrth 2022 £000oedd	Newidiadau 2024-25 £000oedd	Cyllideb Derfynol Ddangosol 2024-25 Rhagfyr 2022 £000oedd
Adnoddau	402,421	416,582	30,901	447,483	432,688	30,860	463,548
Cyfalaf	82,792	106,187	0	106,187	81,608	0	81,608
Cyfanswm yr Adnoddau a'r Cyfalaf	485,213	522,769	30,901	553,670	514,296	30,860	545,156
AME Adnoddau	45,525	45,525	13,000	58,525	45,525	13,000	58,525
AME Cyfalaf	0	0	0	0	0	0	0
Cyfanswm AME	45,525	45,525	13,000	58,525	45,525	13,000	58,525
Cyfanswm – MEG yr Economi	530,738	568,294	43,901	612,195	559,821	43,860	603,681

1.2 Adnoddau

1.2.1 Yn achos adnoddau, mae llinell sylfaen 2022-23 ar gyfer Cyllideb ddrafft 2023-24 yn adlewyrchu'r Gyllideb Derfynol.

1.2.2 Mae'r gyllideb Adnoddau ar gyfer MEG yr Economi wedi cynyddu £30.901m yn 2023-24 wrth gymharu â llinell sylfaen cyllideb derfynol ddangosol 2023-24, gyda £30.860m o gynnydd pellach yn 2024-25.

1.2.3 Mae'r tablau isod yn crynhoi cyfanswm y dyraniadau adnoddau ar gyfer pob blwyddyn ariannol:

Yr Economi: Dyraniadau'r Gyllideb Adnoddau	Llinell Wariant yn y Gyllideb (BEL)	2023-24 £000	2024-25 £000
Prentisiaethau	Prentisiaethau	18,000	18,000
Codiad chwyddiant yng nghyswllt costau byw – cyflogau a chyfleustodau mewn Cyrff Hyd Braich:			
Llyfrgell Genedlaethol Cymru	Llyfrgell Genedlaethol Cymru	677	828
Amgueddfa Cymru	Amgueddfa Cymru	1,574	1,878
Cyngor Celfyddydau Cymru	Cyngor Celfyddydau Cymru	133	202
Y Comisiwn Brenhinol	Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru	60	92
Chwaraeon Cymru	Chwaraeon Cymru	242	360
Staff a ariennir gan grantiau mewn Cyrff Hyd Braich	Cymorth i Ddiwylliant a Chwaraeon Lleol	43	47
Cadw	Cadw	540	720
Gyrfa Cymru	Cyflogadwyedd – Gan gynnwys Gwarant i Bobl Ifanc	1,231	1,873
Pwysau chwyddiant yng nghyswllt costau byw – treftadaeth, diwylliant a chwaraeon lleol:			
Cyngor Celfyddydau Cymru	Cyngor Celfyddydau Cymru	500	
Chwaraeon Cymru	Chwaraeon Cymru	500	
Diwylliant Lleol	Cymorth i Ddiwylliant a Chwaraeon Lleol	250	
Cadw a threftadaeth leol	Cadw	250	
Cyfanswm y Dyraniadau Refeniw o'r Cronfeydd Wrth Gefn		24,000	24,000
Cymunedau am Waith – nad yw'n arian parod	Cymunedau am Waith	5	-36
Cyfanswm y dyraniadau nad ydynt yn arian parod o'r/i'r Cronfeydd Wrth Gefn		5	-36
Llai: Cyfraniad MEG yr Economi at ymarfer ailflaenoriaethu Llywodraeth Cymru (Mae gwybodaeth am feysydd lle mae cyllid wedi cael ei ailflaenoriaethu, sy'n berthnasol i'r Pwyllgor hwn, ar gael yn Atodiadau A a B)	Amrywiol	-7,166	-7,166
Cyfanswm y Refeniw Net o'r Cronfeydd Wrth Gefn ar gyfer yr MEG		16,839	16,798
Trosglwyddo i MEG yr Economi o'r MEG Cyllid a Llywodraeth Leol (Grant y Comisiynydd Plant)	Cymunedau am Waith	14,062	14,062
Cyfanswm y Dyraniadau i'r MEG		30,901	30,860

- 1.2.4 Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnal ymarfer ailflaenoriaethu i ryddhau cyllid o bortffolios i'w ailddyrranu ar draws y Llywodraeth. Yr egwyddorion a oedd wrth wraidd yr ymarfer ailflaenoriaethu yma oedd darparu cyllideb gytbwys, diogelu gwasanaethau cyhoeddus rheng flaen a diogelu'r Rhaglen Lywodraethu.
- 1.2.5 O ganlyniad i'r ymarfer hwn, mae cynlluniau'r gyllideb ddrafft yn adlewyrchu dychwelyd £7.166m i'r cronfeydd canolog o MEG yr Economi yn 2023-24, gyda'r gostyngiadau wedi'u cynnwys yn llinell sylfaen 2024-25. Mae'r newidiadau hyn i linellau cyllideb sy'n berthnasol i'r pwyllgor hwn yn cael eu crynhoi yn Atodiad A ac Atodiad B.
- 1.2.6 Mae cyfanswm y dyraniad refeniw o £27m ar gyfer diwylliant dros dair blynedd o'r Cytundeb Cydweithredu wedi cael ei gynnal, yn ogystal ag £8m ar gyfer Arfor, £4m yn 2023-24 a £4m yn 2024-25, sy'n dilyn y gyllideb o £3m yn 2022-23.

1.3 Cyfalaf

- 1.3.1 Mae cyllideb cyfalaf yr Economi yn £106.2m ar gyfer blwyddyn ariannol 2023-24, ac yn £81.6m ar gyfer 2024-25. Ni fu unrhyw newidiadau i'r dyraniadau fel rhan o Gyllideb Ddrafft 2023-24.

1.4 Gwariant a Reolir yn Flynyddol (AME)

- 1.4.1 Mae'r gyllideb Gwariant a Reolir yn Flynyddol o £58.525m yn talu am gostau sydd y tu hwnt i reolaeth y portffolio, fel amhariadau yn y portffolio eiddo, amrywiadau ym mhriadau pensiynau ar gyfer Amgueddfa Cymru, Llyfrgell Genedlaethol Cymru, Chwaraeon Cymru a Gyrfa Cymru. Cytunir ar y gyllideb hon gyda'r Trysorlys bob blwyddyn ac fe'i cyllidir yn llawn. Mae ffigurau Cyllideb ddrafft Gwariant a Reolir yn Flynyddol yn adlewyrchu'r rhagolygon a gyflwynwyd i'r Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol ym mis Awst 2022.

1.5 Sylwadau ar Gamau Gweithredu a Manylion Dyraniadau Llinell Wariant yn y Gyllideb (BEL)

- 1.5.1 Mae **Atodiad A** yn cynnwys dadansoddiad o'r newidiadau i MEG yr Economi yn ôl maes gwariant, Cam Gweithredu a BEL ar gyfer 2023-24 a blynyddoedd i ddod. Mae sylwadau i egluro'r newidiadau i bob Cam Gweithredu yn yr MEG hefyd ar gael yn **Atodiad B**. Mae esboniad naratif tryloyw wedi cael ei ddarparu i egluro cynnydd a gostyngiad, pan nad yw hynny'n cael sylw yn y papur tystiolaeth. Dim ond i'r cyllidebau sydd wedi'u gwarannu fel rhan o'r pwyllgor hwn y mae hyn yn berthnasol.

1.6 Monitro cyllidebau

- 1.6.1 Bydd pob cyllideb yn dal i gael ei monitro a'i herio'n fisol yn ystod 2022-23, er mwyn ystyried y rhagolygon diweddaraf a symudiadau cyllideb yn ôl yr angen. Rwyf yn cael y newyddion ariannol diweddaraf yn rheolaidd ynghylch y rhagolygon ar gyfer yr MEG i sicrhau bod cyllidebau'n aros ar y trywydd iawn i gyflawni fy mlaenoriaethau. Rydym yn parhau i fonitro'n agos iawn i sicrhau bod cyllid yn cael ei fuddsoddi lle mae mwyaf ei angen, gan gefnogi ein blaenoriaethau – yn y lle iawn, ar yr adeg iawn.
- 1.6.2 Mae elfennau sylweddol o weithgarwch a wneir o dan MEG yr Economi yn dibynnu ar ffactorau allanol, sy'n amrywio o facro-economeg i'r galw a hyd yn oed y tywydd. Mae'n

rhaid i'n gwasanaethau fel Busnes Cymru addasu i newidiadau yn yr economi, ac mae oedi gyda gwaith adeiladu, newid yng nghynllun busnes y buddiolwyr neu, yn wir, tywydd garw yn gallu effeithio ar gynlluniau fel Cronfa Dyfodol yr Economi, yn enwedig yng nghyd-destun cynllunio cyllideb flynyddol. Mae hyn yn golygu bod gwaith lliniaru a chynllunio effeithiol yn hanfodol, ochr yn ochr â phortffolio cytbwys o brosiectau seilwaith mawr a bach. Wrth gwrs, mae hyn yn golygu y gall ffactorau sydd y tu hwnt i reolaeth Llywodraeth Cymru effeithio ar wariant, ond mae fy swyddogion yn monitro cynlluniau'n agos i gytuno ar opsiynau a chynigion ar gyfer camau unioni er mwyn ceisio rheoli gwariant net ar lefelau'r gyllideb.

1.7 Sylfaen y Dystiolaeth / Gwerthusiad ac adolygiadau

- 1.7.1 Mae dystiolaeth o amrywiaeth eang o ffynonellau yn sail i'n penderfyniadau ariannol, fel ymchwil a gyhoeddwyd, gwaith ymgysylltu â rhanddeiliaid, ystadegau a gwerthusiadau polisi blaenorol. Mae hyn yn rhan annatod o'r broses o wneud penderfyniadau, gydag enghreifftiau i ddilyn.
- 1.7.2 **Cyflogadwyedd** – Mae **TSC+Mwy**, y rhaglen newydd ar gyfer cyflogadwyedd ieuenctid, yn cynnwys elfennau gorau Hyfforddeiaethau a Twf Swyddi Cymru ac yn darparu pecyn cymorth cyfannol sydd wedi'i deilwra i bobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (NEET), neu sydd mewn perygl o hynny. Mae'n sicrhau bod pobl ifanc yn cael cyfleoedd i ddatblygu sgiliau ar yr adeg iawn ac yn y lle iawn iddyn nhw. Cafodd argymhellion gwerthusiad o Hyfforddeiaethau a Twf Swyddi Cymru eu hystyried wrth ddylunio rhaglen newydd TSC+Mwy, gan arwain at well system atgyfeirio yn ogystal â llwybrau cynnydd symlach drwy'r rhaglen.
- 1.7.3 Yn ôl adborth drafft cychwynnol Estyn, mae TSC+Mwy yn gweddu'n well i bobl ifanc hyd yma na rhaglenni blaenorol. Mae'r rhaglen yn wynebu heriau gwahanol i'r gorffennol, ac yn dda i'r rheini sy'n wynebu rhwystrau cymhleth. Mae'r broses atgyfeirio'n gryfach o lawer nag yn y gorffennol, ac mae hynny'n cael ei adlewyrchu yn safon y Cynlluniau Dysgu Unigol sy'n fwy cynhwysfawr ac yn cynnwys gwybodaeth fanylach a dyheadau clir.
- 1.7.4 Mae **ReAct+**, y Rhaglen Cyflogadwyedd newydd i oedolion, wedi adeiladu ar y brand, y cysyniad a'r llwyddiannau blaenorol i gyfuno ReAct (gweithwyr ledled Cymru sydd wedi colli eu swydd) a Mynediad (pobl ddi-waith) i gynnig y ddarpariaeth cyflogadwyedd gyflawn yma i oedolion di-waith yng Nghymru. Mae'r rhaglen yn darparu cymorth wedi'i bersonoli i'r rheini sy'n ceisio ymuno â'r farchnad lafur, drwy gael gwared ar y rhwystrau a darparu cymorth grant fel hyfforddiant galwedigaethol, gofal plant, costau teithio a chymorthdaliadau cyflog. Prif nod y rhaglen yw galluogi pobl i symud ymlaen i swydd hirdymor.
- 1.7.5 Mae'r rhaglen newydd yn defnyddio fformat sydd eisoes wedi bod yn llwyddiannus, ac yn cynnig rhaglen gymorth i gyflawni nodau Symud Cymru Ymlaen a'r Cynllun Cyflogadwyedd. Mae datblygiad, gwerthusiadau ac archwiliadau ReAct dros yr 20 mlynedd diwethaf wedi helpu'r rhaglen i fynd ati'n effeithlon ac yn effeithiol i helpu pobl i gael swydd.
- 1.7.6 Cynhaliwyd adolygiad annibynnol canol tymor o **raglenni cymorth SMART**, a gyhoeddwyd ym mis Medi 2020. Mae'r adolygiad terfynol o weithrediadau Cyfres SMART newydd gael ei ddyfarnu, a bydd yn dechrau ym mis Rhagfyr 2022. Daeth yr adolygiad i'r casgliad bod cynnydd a pherfformiad SMART Cymru yn ffafriol yn erbyn y targedau dangosyddion. Er gwaethaf yr heriau, disgwylir

y bydd wedi cyrraedd neu ragori ar yr holl dargedau dangosyddion erbyn diwedd y rhaglen lawn. Roedd y rhan fwyaf o fuddiolwyr SMART Cymru a gyfwelwyd yn teimlo'n gadarnhaol am fanteision y cymorth roeddent wedi'i gael gan SMART Cymru (85%). Roedd buddiolwyr yn fodlon iawn â gwerth y cyllid a dderbyniwyd (90%), y gyfradd ymyrraeth berthnasol (66%) a hyblygrwydd y cymorth ar ffurf cyllid (90%).

1.8 Effaith Costau byw ar raglenni a dyraniadau cyllideb

- 1.8.1 Mae effaith y cynnydd mewn costau byw, a methiant addewidion Llywodraeth y DU i ddarparu cyllid llawn yn lle cyllid yr UE, wedi creu heriau sylweddol i raglenni yn fy mhortffolio i. Fel Llywodraeth Cymru, byddwn yn parhau i weithio i flaenoriaethu ein cyllidebau i warchod y bobl fwyaf agored i niwed ac i gynnal ein hymrwymiad i greu Cymru gryfach, decach a gwyrddach wrth i ni baratoi ein Cyllideb ddrafft ar gyfer 2023-24.
- 1.8.2 Rwy'n cydnabod effaith pwysau costau byw ar ein Cyrff Hyd Braich a'r sectorau diwylliant, treftadaeth a chwaraeon lleol, ac rwy'n falch o gyhoeddi y bydd £12m ychwanegol yn cael ei ddarparu yn 23/24 a 24/25 (£6m y flwyddyn) i helpu gyda phwysau costau byw yn y meysydd mwyaf allweddol. Fodd bynnag, rwy'n gwerthfawrogi nad yw hyn yn ddigon i ddelio â'r pryderon, a bydd pethau'n dal yn anodd i lawer o sefydliadau.
- 1.8.1 Bydd y cynnydd hwn yn galluogi pob un o'r pum corff Hyd Braich yn y sectorau Diwylliant a Chwaraeon (Llyfrgell Genedlaethol Cymru, Amgueddfa Cymru, Cyngor Celfyddydau Cymru, Chwaraeon Cymru a Chomisiwn Brenhinol Henebion Cymru) a Gyrfa Cymru i roi dyfarniad cyflog cyfunedig i'w staff sy'n debyg i'r hyn a wneir gan Lywodraeth Cymru, ac i gyflawni ymrwymadau cydraddoldeb cyflog ar gyfer y staff ar y cyflogau isaf. Rydym yn trin Cadw (sydd o fewn Llywodraeth Cymru, ond gyda'r holl gostau staff yn cael eu priodoli i MEG yr Economi oherwydd natur uniongyrchol y gwaith) yn gyson â'n cyrff hyd braich, gan fod gan Cadw fwrdd asiantaeth mewnol ei hun gydag aelodau anweithredol. Mae'n cwrdd bob chwarter, a rhan o'i rôl yw craffu ar berfformiad Cadw yn erbyn y cynllun busnes a'r adroddiadau ariannol.
- 1.8.2 Bydd y cyllid hwn hefyd yn mynd i'r afael â phwysau eraill sy'n gysylltiedig â chwyddiant yn y sectorau diwylliant a chwaraeon, yn enwedig costau cyfleustodau eithriadol Amgueddfa Cymru, Llyfrgell Genedlaethol Cymru a Cadw. Bydd cyllid hefyd yn cael ei ddarparu i gynorthwyo cyrff annibynnol lleol a chyrrff yn y trydydd sector sy'n ymwneud â'r celfyddydau, amgueddfeydd, llyfrgelloedd cymunedol, treftadaeth a chwaraeon sydd â chostau ychwanegol oherwydd chwyddiant.
- 1.8.3 Pan gyhoeddodd Llywodraeth Cymru y Genhadaeth Economaidd drawslywodraethol y llynedd, roedd yn amlwg nad oedd dychwelyd i sefyllfa "busnes fel arfer" yn opsiwn. Roedd yr ymateb i bandemig Covid wedi cyflymu llawer o dueddiadau yng nghyswllt datgarboneiddio, digideiddio ac effaith poblogaeth sy'n heneiddio.
- 1.8.4 Bydd Llywodraeth Cymru yn cynorthwyo busnesau gyda'r newid hwn. Mae ein gwasanaeth cynghori a ddarperir gan Busnes Cymru yn ymdrin â phob agwedd – o ynni a gwastraff i fesurau arbed dŵr.
- 1.8.5 Mae mynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd, fel rhan o broses pontio teg i sefyllfa Sero Net, hefyd yn uchelgais gyffredinol i'n Strategaeth Buddsoddi mewn Seilwaith, sy'n strategaeth newydd sydd werth £8.1bn. Yn benodol, byddwn yn gwneud mathau mwy

gwyrdd o drafnidiaeth yn bosibl i fwy o bobl, gan roi mwy o ddewisiadau teithio i bob un ohonom, yn ogystal â gosod y sylfeini i fuddsoddi mwy mewn prosiectau ynni adnewyddadwy.

- 1.8.6 Mewn cyd-destun ariannol anodd, gan gynnwys y diffyg o £1.1bn i Gymru ar ôl gadael yr UE o ganlyniad i golli cyllid strwythurol a gwledig, mae fy Nghynllun newydd ar gyfer Cyflogadwyedd a Sgiliau yn cynnig darpariaeth gadarn ar gyfer cyflogadwyedd a sgiliau, sy'n rhan hanfodol o'n gwaith ar y cyd i wneud Cymru yn lle deniadol i ragor o bobl a busnesau.
- 1.8.7 Mae'r Cynllun newydd ar gyfer Cyflogadwyedd a Sgiliau wedi cael ei lansio i roi hwb i'n Cenhadaeth Economaidd i helpu mwy o bobl yng Nghymru i wella eu sgiliau, i gael mynediad at waith ac i ffynnu mewn gwaith – er mwyn cael economi fwy cyfartal sy'n gweithio i bawb. Rydym ni eisiau helpu pawb – yn enwedig y rheini sydd bellaf oddi wrth y farchnad lafur – i ymdopi â'r heriau cysylltiedig â gwaith y byddan nhw'n eu hwynebu drwy gydol eu bywyd ac i ymateb i'r heriau, boed hynny drwy hyfforddi, ailhyfforddi, uwchsgilio, newid gyrfa neu ddechrau busnes. Bydd manteisio i'r eithaf ar ein talentau yng Nghymru, sbarduno amrywiaeth yn y gweithlu, a siapio economi sy'n gweithio i bawb yn ein helpu i sicrhau bod gan fusnesau Cymru y sgiliau sydd eu hangen arnynt. Bydd hefyd yn rhoi'r hyder i fwy o bobl ystyried cychwyn busnes eu hunain.
- 1.8.8 Dywed Resolution Foundation fod cyflogau wedi bod yn dirywio ers 19 mlynedd – mae'r rhagolygon gwan ar gyfer cyflogau a chwyddiant uchel yn golygu na fydd cyflogau'n dychwelyd i lefel 2008 tan 2027. Pe bai cyflogau wedi cynyddu ar yr un gyfradd ag oeddent cyn yr argyfwng ariannol mawr yn 2008, byddent £15,000 y flwyddyn yn uwch erbyn hyn. Er bod ein rhanddeiliaid eisiau i ni fynd ymhellach, bydd hyd yn oed byw o fewn ein modd yn anodd dros ben.
- 1.8.9 Rydym wedi ymdopi â chynnydd mewn costau darpariaeth o fewn ein dyraniadau presennol yn y BEL Cyflogadwyedd, gan gynnwys y Warrant i Bobl Ifanc. Mae hyn yn cynnwys cyllid ychwanegol ar gyfer y Warrant i Bobl Ifanc, a ddyrannwyd yn yr adolygiad o wariant tair blynedd (2022-2025), a gwneud yn fawr o Gronfa Gymdeithasol Ewrop drwy ein gweithrediadau hyd at hydref 2023.

1.9 Goblygiadau hirdymor y pandemig

- 1.9.1 Mae cyfyngiadau ar ôl Covid a'r tarfu parhaus yn sgil cyfnodau clo dirybudd wedi cyfyngu ar deithio i rai marchnadoedd allweddol, er enghraifft Tsieina, ac roedd nifer o wledydd wedi codi'r cyfyngiadau'n arafach, er enghraifft Japan, gan gyfyngu ar gyfleoedd i allforwyr. Ar ben hynny, mae cyfyngiadau teithio ar unigolion sydd heb gael eu brechu'n llawn hefyd wedi effeithio ar gyfleoedd allforio, drwy gyfyngu ar gyfleoedd i gwrdd wyneb yn wyneb ac i feithrin perthynas.
- 1.9.2 Er nad yw'r lefelau diweithdra ymysg pobl ifanc ar y raddfa yr oeddem yn ei rhag-weld oherwydd y pandemig, mae'r amcangyfrifon diweddaraf ar gyfer pobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant yn peri pryder. Mae'r amcangyfrifon dros dro diweddaraf yn awgrymu bod cyfran y bobl ifanc 16-18 oed nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant wedi cynyddu i 13.6% yn 2021 – y lefel uchaf erioed – a sbardunwyd yn bennaf gan gynydd yn y gyfradd anweithgarwch economaidd (ac eithrio myfyrwyr), er bod diweithdra wedi cynyddu rhywfaint hefyd. Ar gyfer pobl ifanc 19 i 24 oed, mae'r amcangyfrifon terfynol ar gyfer 2020 yn dangos bod y gyfran nad oeddent

mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant wedi gostwng ychydig i 15.8%, gan gynyddu i 16.3% yn 2021 yn ôl yr amcangyfrifon.¹²

- 1.9.3 Mae'r dystiolaeth sy'n dod i'r amlwg yn dangos bod pobl ifanc yn wynebu problemau ychwanegol wrth geisio ymuno'n hwylus â'r farchnad lafur. Yn ôl Prince's Trust, mae dros 60% o bobl ifanc 16-25 oed wedi dweud bod dyfodol eu cenhedlaeth yn eu dychryn – gydag un o bob tri yn poeni na fydd eu rhagolygon gwaith byth yn gwella ar ôl y pandemig a'r argyfwng costau byw. Yn sgil mini-gyllideb drychinebus Llywodraeth y DU, ochr yn ochr â rhagolygon economaidd mwy digalon byth gan y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol a Banc Lloegr – a darpariaeth Llywodraeth y DU ar gyfer yr hyn a fydd yn cymryd lle cronfeydd UE sy'n cael ei thanariannu'n sylweddol ac yn rhwystro'r trydydd sector rhag cael mynediad uniongyrchol at y cyllid – rwy'n poeni mwy nag erioed am ragolygon gwaith ein pobl ifanc. Nod ein rhaglenni Gwarant i Bobl Ifanc yw denu pobl ifanc yn ôl i fyd addysg, hyfforddiant ac, yn y pen draw, i fyd gwaith gyda Cymru'n Gweithio yn llwybr at ein darpariaeth cyflogadwyedd ehangach mewn partneriaeth â Gyrfa Cymru.
- 1.9.4 Mae creithiau'r pandemig yn dechrau cael effaith. Mae ein pwyslais parhaus ar bobl nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant yn hanfodol os ydym am fynd i'r afael â'r bygythiad o bobl yn ddi-waith neu'n economaidd anweithgar flynyddoedd yn ddiweddarach.

1.10 Goblygiadau yng nghyswllt yr UE

- 1.10.1 Mae'r ffordd mae Llywodraeth y DU yn ymdrin â chyllid ar ôl gadael yr UE drwy'r Gronfa Ffyniant Gyffredin nid yn unig yn ymyriad bwriadol ac annerbyniol mewn maes polisi datganoledig, mae hefyd yn golygu bod Cymru ar ei cholled o ran swyddi a thwf. Gyda dim ond pedwar mis ar ôl yn y flwyddyn ariannol bresennol, dim ond nawr (5 Rhagfyr) y mae Llywodraeth y DU wedi cytuno ar gynlluniau buddsoddi'r Gronfa a gyflwynwyd gan awdurdodau lleol Cymru yn ystod yr haf ar gyfer prosiectau a ddylai fod wedi dechrau eisoes.
- 1.10.2 Mae rhaglenni cyllid presennol a newydd yr UE yn gorgyffwrdd dros ddwy flynedd, ac roedd Llywodraeth Cymru yn barod bron ddwy flynedd yn ôl ym mis Ionawr 2021 i ddechrau ar raglen fuddsoddi ar ôl gadael yr UE. Erbyn hynny, roeddem eisoes wedi gweithio'n helaeth gyda'r Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd a chyda'n partneriaid yng Nghymru i greu'r model cryfaf posibl ar gyfer Cymru.
- 1.10.3 Yn hytrach na hynny, mae llywodraeth leol o dan bwysau enfawr i ddatblygu prosiectau ac i roi gweithdrefnau gweinyddol a llywodraethu ar waith o fewn amserlenni anymarferol. Mae effaith yr oedi hir sy'n cael ei greu gan Lywodraeth y DU yn ychwanegol at y diffyg o £1.1 biliwn wrth gymharu â chronfeydd strwythurol a gwledig yr UE, yn ychwanegol at anwybyddu Llywodraeth a Senedd Cymru ar fater sy'n amlwg wedi'i ddatganoli, ac yn ychwanegol at rwystro prifysgolion, colegau, y trydydd sector a busnesau rhag cael gafael ar gyllid yn uniongyrchol. Mae'r ffordd mae Llywodraeth y DU wedi ymdrin â'r Gronfa Ffyniant Gyffredin wedi bod yn anhrefn llwyr.
- 1.10.4 Mae safbwynt Llywodraeth y DU ar y Gronfa Ffyniant Gyffredin ac ar raglenni Cydweithredu Tiriogaethol Ewropeaidd (ETC) hefyd wedi llesteirio'n ddifrifol ein

¹ <https://www.llyw.cymru/pobl-ifanc-heb-fod-mewn-addysg-cyflogaeth-neu-hyfforddiant-neet-ebrill-2021-i-fehefin-2022>

² [Cyfranogiad pobl ifanc mewn addysg a'r farchnad lafur: 2020 a 2021 \(dros dro\) | LLYW.CYMRU](#)

huchelgais i weithio mwy ar lefel ryngwladol ac ar draws y DU, gan beryglu rhwydweithiau a chyfleoedd economaidd pwysig. Mae'r ansicrwydd ynghylch cysylltiad â Horizon Ewrop yn gwaethygu hynny. Rydym yn bwrw ymlaen â champau gweithredu drwy ddull gweithredu newydd Cymru Ystwyth, ond ni allwn ddyrannu cyllideb ychwanegol ar hyn o bryd.

1.11 Diwedd ar gronfeydd strwythurol yr UE

- 1.11.1 Mae fy mhortffolio yn arwain ar saith prosiect sy'n cael cymorth gan raglenni Cronfa Strwythurol Ewropeaidd 2014-2020, gan gynnwys ReAct, Prentisiaethau a Hyfforddeiaethau (TSC+Mwy), ac ar hyn o bryd mae tua £315m o gyllid yr UE wedi'i gymeradwyo hyd at 2023. Disgwylir y bydd y prosiectau hyn, yn 2023-24, yn cynhyrchu dros £63m o gyllid yr UE i helpu i gyflwyno'r rhaglenni hyn, gan ategu nifer o flaenoriaethau'r Rhaglen Lywodraethu gan gynnwys Prentisiaethau i bobl o bob oed a'r Warant i Bobl Ifanc.
- 1.11.2 Yn 2024-25, mae cyllid ychwanegol ar gyfer y Warant i Bobl Ifanc yn cynnwys cyllid i wrthbwyso'r diffyg o ran y cyllid a ddarperir gan Lywodraeth y DU yn lle cyllid yr UE, a bydd yn galluogi rhaglenni i barhau i ddiwallu'r galw hyd at fis Mawrth 2025. Yn 2025-26 bydd effaith sylweddol ar gyllidebau cyflogadwyedd a sgiliau oherwydd y diffyg hwn o ran y cyllid a ddarperir yn lle cyllid yr UE ac wrth i gyllid ychwanegol y Warant i Bobl Ifanc ddod i ben, gyda buddsoddiad mewn gweithgareddau cyflogadwyedd yn gostwng o oddeutu £80m yn 2022-23 i lefel ddisgwyliedig o tua £34m erbyn 2025-26.
- 1.11.3 Rydym hefyd yn arwain ar raglenni Cymunedau am Waith a Rhieni, Gofal Plant a Chyflogaeth a ariennir gan yr UE, gydag oddeutu £80m o gyllid yr UE wedi cael ei gymeradwyo hyd at 2023. Daw darpariaeth y ddwy raglen hyn i ben ar 31 Mawrth 2023. Bydd cyllid ychwanegol gan y Warant i Bobl Ifanc yn parhau i gefnogi'r rhaglen.
- 1.11.4 Yn y gorffennol, mae gweithgarwch arloesi a chymorth i fusnesau wedi cael ei ariannu gan arian Ewropeaidd, felly mae'r ffaith bod y cyllid strwythurol yn dod i ben wedi cael effaith ar allu Busnes a Rhanbarthau i ddarparu lefel debyg i'r hyn oedd yn arfer cael ei gyflawni.
- 1.11.5 Er bod cyllid wedi cael ei sicrhau i ddarparu gwasanaeth Busnes Cymru tan fis Mawrth 2025, mae'r gwerth wedi gostwng mewn termau real o ran yr hyn oedd gan y gwasanaeth yn y gorffennol i gyflawni ei waith, gyda'r angen ychwanegol hefyd i dalu am staff a ariennir gan raglenni gan y byddent wedi cael eu hariannu drwy'r cronfeydd strwythurol yn y gorffennol.
- 1.11.6 Ni fydd modd gwneud unrhyw beth sy'n ychwanegol at y ddarpariaeth graidd. O ganlyniad i hynny, bydd yn rhaid i unrhyw flaenoriaethau newydd neu ddarpariaeth gwasanaeth newydd gael cyllideb ac adnoddau penodol, neu bydd yn rhaid dod â rhywfaint o'r ddarpariaeth bresennol i ben.
- 1.11.7 Gwelwyd effaith bellach ar gymorth ar gyfer arloesi, ond mae cyfle o hyd i ddenu neu i sicrhau bod cyllid Llywodraeth y DU yn cael ei gyfeirio tuag at Gymru. Mae hyn hefyd yn wir am y chyfleoedd sy'n codi gyda chyllid y Gronfa Ffyniant Gyffredin gan Lywodraeth y DU i Awdurdodau Lleol. Fodd bynnag, mae'n bwysig nodi na fydd gan Lywodraeth Cymru lais yn y broses, ond bydd swyddogion yn parhau i gysylltu a gweithio'n agos gyda rhanddeiliaid i sicrhau cysondeb ac i ychwanegu gwerth at gymorth ar lefel Llywodraeth Cymru.

1.12 Gweithredu deddfwriaeth

- 1.12.1 Nid oes deddfwriaeth gyfredol sy'n galw am ddarpariaeth yng nghynlluniau'r gyllideb ddrafft.
- 1.12.2 Mae gwaith yn mynd rhagddo ar drwyddedau statudol ar gyfer pob llety i ymwelwyr yng Nghymru, gyda'r bwriad o ddechrau ymgynghoriad ar 16 Rhagfyr. Mae nifer o sesiynau ymgysylltu wedi cael eu cynnal gyda rhanddeiliaid yn Llywodraeth Cymru a thu hwnt er mwyn cyfrannu at yr ymgynghoriad. Mae'r adborth ar gyflwyno cynllun trwyddedu wedi bod yn gefnogol hyd yma, yn enwedig mewn perthynas â sicrhau tegwch, gwell gwybodaeth, a mwy o hyder ymysg defnyddwyr. Ar 15 Tachwedd gwneuthum ddatganiad llafar yn y Senedd am y cynllun trwyddedu statudol ar gyfer pob llety i ymwelwyr yng Nghymru. Bydd y gweithgarwch yn cael ei gyflawni o fewn y gyllideb sydd wedi'i dyrannu ar gyfer twristiaeth.

1.13 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a Gwariant ataliol

- 1.13.1 Yn ystod proses Cyllideb 2022-23 a'r Adolygiad o Wariant Cymru hyd at 2025, aethpwyd ati ar y cyd i gysoni cyllid â'r broses o gyflawni'r Rhaglen Lywodraethu, ar sail amcanion llesiant Llywodraeth Cymru. Mae proses y Gyllideb Ddrafft eleni yn cynnwys dewisiadau allweddol, ac yn ceisio cydbwysu canlyniadau tymor byr a thymor hir. Mae angen cydbwysu pwysau aciwt tymor byr sy'n gysylltiedig â chostau byw, Wcráin a phwysau chwyddiant ehangach yn erbyn cynaliadwyedd gwasanaethau cyhoeddus yn y tymor hwy.
- 1.13.2 Drwy ein Grŵp Cynghori diwygiedig ar Wella ac Asesu Effaith y Gyllideb (BIAG), rydym yn parhau i gydweithio â rhanddeiliaid allweddol ar wella prosesau trethi a'r gyllideb sy'n gysylltiedig â chyflawni Cynllun Gwella'r Gyllideb.
- 1.13.3 Rydym hefyd yn parhau i gydweithio ag arbenigwyr rhyngwladol a gwledydd eraill i ddefnyddio arferion gorau mewn elfennau i wella proses y gyllideb yn ehangach.
- 1.13.4 Mae diweddariad ar gyflawni Cynllun Gwella'r Gyllideb wedi cael ei gyhoeddi ochr yn ochr â'r Gyllideb Ddrafft ar 13 Rhagfyr 2022.
- 1.13.5 Roedd y Cynllun Gweithredu ar yr Economi a'r Cynllun Cyflogadwyedd yn seiliedig ar y dystiolaeth mai gwaith sy'n talu'n dda yw'r llwybr gorau allan o dlodi, a'r warchodaeth orau rhag tlodi i'r rheini sydd mewn perygl. Drwy gefnogi swyddi a thwf cynaliadwy ar gyfer y tymor hir a chymryd camau i geisio lliniaru rhai o'r heriau y mae pobl yn eu hwynebu wrth geisio cael swydd, ein nod yw lleihau'r tebygolrwydd y bydd teuluoedd yn profi tlodi, ac osgoi'r costau tymor hir y mae tlodi'n eu hachosi i gymdeithas. Rydym yn parhau i greu cyfleoedd i unigolion a theuluoedd gyda mentrau a buddsoddiadau wedi'u targedu ledled Cymru. Mae cael swydd gyflogedig sy'n rhoi boddhad yn ffactor allweddol er mwyn cynnal llesiant corfforol a meddyliol. Mae'r rhaglenni sy'n ategu'r cynlluniau'n cefnogi'r nod 'Cymru sy'n fwy cyfartal' drwy gynnwys y thema cynhwysiant, cydraddoldeb ac amrywiaeth yn y gwaith o gynllunio a darparu rhaglenni, a sicrhau bod grwpiau sy'n cael eu tangynrychioli yn gallu gofyn am gymorth gan y rhaglen a hyrwyddo statws cyfartal i'r Gymraeg a'r Saesneg.

1.13.6 Ym mis Ionawr 2022, lansiodd Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru adolygiad o dan adran 20 o'r Ddeddf: [Adolygiad Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol o sut mae peirianwaith Llywodraeth Cymru yn ymgymryd â datblygu cynaliadwy ac yn diogelu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion](#) Mae'r Comisiynydd yn ystyried sut mae Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod ei phrosesau, ei diwylliant gwaith a'i harweinyddiaeth yn y sector cyhoeddus yn cyd-fynd ag egwyddorion datblygu cynaliadwy. Bydd yr adolygiad yn canolbwyntio'n bennaf ar dri cham yn y Rhaglen Lywodraethu sy'n ymwneud â phrentisiaethau fel y brif astudiaeth achos. Disgwylir y bydd y Comisiynydd yn cyhoeddi'r canfyddiadau tua diwedd 2022.

1.14 Cydraddoldeb, Cynaliadwyedd, y Gymraeg ac Ystyriaethau Demograffig

1.14.1 Fel rhan o'r Gyllideb Ddrafft, rydym wedi mabwysiadu dull integredig o asesu effaith, yn ogystal ag ystyried effaith penderfyniadau a pholisïau ar lesiant cymdeithasol, economaidd, diwylliannol ac amgylcheddol, fel y nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru), sy'n dal yn sbardun pwysig sy'n llywio ein hystyriaethau ynghylch y Gyllideb.

1.14.2 Mae ein Cyllideb yn amlinellu effeithiau ein penderfyniadau gwario, gan gynnwys tynnu sylw at benderfyniadau gwario sy'n effeithio'n uniongyrchol ar ein rhanddeiliaid. Mae hyn yn cael ei ategu gan yr Asesiad Effaith Integredig Strategol (SIIA), sy'n amlinellu'r dystiolaeth gyd-destunol sydd wedi cefnogi ein penderfyniadau gwario.

1.15 Effaith ar Amddifadedd a Thlodi

1.15.1 Mae perthynas amlwg rhwng twf economaidd, swyddi a mynd i'r afael â thlodi. Mae cyflogaeth ddiogel a chynaliadwy sy'n talu'n dda yn rhoi llwybr allan o dlodi a gwarchodaeth rhag tlodi, nid yn unig i'r unigolyn, ond i'w ddibynyddion ac i'r gymuned drwyddi draw. Nod rhaglenni cyflogadwyedd yw helpu pobl i gael swyddi cynaliadwy o ansawdd uchel.

1.15.2 Mae cynllun y gyllideb ddrafft yn cynnwys cyllideb adnoddau net o £248.266m yn 2023-24 a £263.267m yn 2024-25 i gefnogi ein buddsoddiad yn ein rhaglenni cyflogadwyedd a sgiliau. Mae Twf Swyddi Cymru + Mwy yn rhoi cymorth wedi'i deilwra i bobl ifanc rhwng 16 a 18 oed er mwyn sicrhau eu bod yn cael yr help sydd ei angen arnynt i ddod o hyd i swydd neu hyfforddiant. Mae TSC+Mwy yn gwasanaethu rhai o'r bobl ifanc fwyaf difreintiedig yn ein cymdeithas, gan ganolbwyntio'n benodol ar gynnig darpariaeth i'r bobl ifanc hynny sydd â nodweddion gwarchoddedig. Prif ffocws Rhaglen TSC+Mwy yw lleihau nifer y bobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant a gwella eu cyfleoedd mewn bywyd. Rydym yn benderfynol na ddylai unrhyw berson ifanc gael ei adael ar ôl, ac oherwydd y problemau y mae contractwyr yn eu hwynebu mae angen bod yn hyblyg gyda chyllid er mwyn iddynt allu darparu'r gwasanaethau i BOB person ifanc cymwys.

1.15.3 Y gyllideb adnoddau net, sef £23.075m yn 2023-24 a £18.034m yn 2024-25 ar gyfer Cymunedau am Waith a Mwy, yw prif ddull Llywodraeth Cymru o ddarparu cymorth ar gyfer cyflogadwyedd i bobl o bob oed sydd fwyaf o dan anfantais yn y farchnad lafur, gan gynnwys pobl ifanc, gweithwyr hŷn, menywod, unigolion anabl a phobl sydd â chyflyrau iechyd tymor hir, unigolion Du, Asiaidd neu leiafrifoedd ethnig, pobl sydd â chyfrifoldebau gofal a'r rheini sydd â lefel sgiliau isel.

1.15.4 Gyda'i gilydd, rydym wedi ymrwymo £12m i'n chwe chorff cyhoeddus a'n sectorau chwaraeon, treftadaeth a diwylliant annibynnol lleol i helpu i fynd i'r afael â phwysau

costau byw. Bydd y codiad cyflog i staff ein Cyrff Hyd Braich (£3.77m yn 23/24 a £5.6m yn 24/25), gan gynnwys llawer o'r rheini sydd ar y cyflogau isaf, drwy ein hymrwymiaidau i gydraddoldeb cyflog ar draws y sector cyhoeddus yn cefnogi ein hymrwymiaidau i leihau tlodi, yn ogystal â'r £1.13m i helpu gyda chwyddiant yng nghyswllt cyfleustodau. Rydym hefyd wedi ymrwymo dros £1.5m i helpu i liniaru pwysau costau byw yn ein sectorau chwaraeon, treftadaeth a diwylliant annibynnol lleol, ac fel rhan o'r Cytundeb Cydweithredu, rydym wedi cytuno i ddyblu ein buddsoddiad yn y rhaglen Cyfuno erbyn 24/25, sef ein rhaglen i helpu i fynd i'r afael â thlodi drwy fynediad at ddiwylliant, cymryd rhan mewn diwylliant a bod yn rhan o ddiwylliant.

1.16 Newidiadau i'r demograffeg – Poblogaeth sy'n heneiddio

- 1.16.1 Roedd ffigurau poblogaeth y cyfrifiad a gyhoeddwyd ar 2 Tachwedd 2022 yn amcangyfrif bod mwy o bobl 65 oed neu hŷn yn byw yng Nghymru (662,000) na phlant 0 i 15 oed (548,000) erbyn hyn. Mae Llywodraeth Cymru yn effro i newidiadau demograffig yng Nghymru, fel yr amlinellir yn ein "Cenhadaeth i gryfhau ac ailadeiladu'r economi" a lansiwyd yn gynharach eleni. Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i weithio i ddeall yn well yr heriau sy'n gysylltiedig â'r newidiadau hyn yn demograffeg ein poblogaethau, ac i ystyried sut mae lliniaru ac addasu ein mesurau er mwyn i ni allu darparu ymateb cyllidebol addas.
- 1.16.2 Amcangyfrifir bod pobl 65 oed a hŷn yn cynrychioli mwy nag un o bob pump (21.3%) o gyfanswm poblogaeth Cymru yng nghyfrifiad 2021. Mae Llywodraeth Cymru yn ystyried ble bydd angen iddi ddefnyddio cyfleoedd fel sgiliau a galluoedd ein gweithlu, diwylliant entrepreneuriaid bywiog, gwerthfawrogiad o'r amgylchedd a phwyslais o'r newydd ar hynny, gweithwyr allweddol, gwirfoddolwyr a gwasanaethau cyhoeddus, dyhead i ddysgu gydol oes ac ar-lein, a sut mae technoleg ddigidol wedi ein cysylltu a'n galluogi i weithredu fel cymdeithas.
- 1.16.3 Mae ein rhaglenni cyflogadwyedd yn ymateb i duedd allweddol poblogaeth sy'n heneiddio, ac felly gweithlu sy'n heneiddio. Rydym yn cydnabod pwysigrwydd gwaith i bobl ifanc, nid yn unig y manteision ariannol, ond yr ymdeimlad o bwrpas a balchder sy'n deillio o gael swydd. Mae cyflogwyr hefyd yn elwa o gael gweithlu mwy newydd a mwy deinamig. Felly mae ein buddsoddiad yn y rhaglen Gwarant i Bobl Ifanc yn hanfodol, ac ar ôl cynyddu ein ffocws ar gyflogaeth, mae dros 20,000 o ymyriadau wedi cael eu darparu drwy ein gwasanaethau cyflogadwyedd yn unig, gyda dros 11,000 o bobl ifanc yn dechrau ar ein rhaglenni cyflogadwyedd.
- 1.16.4 Does dim terfyn oedran uchaf ar gyfer y cymorth y gall Cymunedau am Waith a Mwy ei gynnig, a gweithwyr hŷn (50 oed a hŷn) yw un o'r carfannau sy'n cael eu targedu gan y rhaglen. Mae'r rhaglen prentisiaethau hefyd yn addas i bobl o bob oed.
- 1.16.5 Nod gwasanaethau Gyrfa Cymru/Cymru'n Gweithio yw helpu pob cwsmer, ym mha bynnag gam o'u bywyd, i gyflawni eu potensial. I oedolion, maent yn ceisio darparu eu gwasanaethau yng nghalon eu cymunedau, a chynnig gwasanaethau i'w holl gwsmeriaid yn y modd sy'n diwallu eu hanghenion orau.

1.17 Gwariant ataliol a Gwerth am Arian

- 1.17.1 Mae'r cynigion hyn ar gyfer y gyllideb yn adlewyrchu fy ymrwymiad parhaus i warchod a blaenoriaethu buddsoddiadau sy'n cefnogi mesurau ataliol cyn belled ag y bo modd. Mae gwerth am arian ac eglurder ynghylch sut rydym yn defnyddio ein hadnoddau'n effeithiol yn rhan ganolog o'r broses o gyflawni ein blaenoriaethau. Pan fydd gwariant yn

cael ei gynllunio yn unol â blaenoriaethau, mae gennym brosesau cadarn ar waith i sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithiol ac yn unol â'r diben.

1.17.2 Cyfeirir at yr asesiad a gwerth am arian yn nes ymlaen yn y cwestiynau penodol.

1.18 Gwybodaeth am sut mae polisïau'n cael eu cyflwyno, monitro perfformiad ac a oeddent yn cynnig gwerth am arian.

1.18.1 Rydym yn parhau i fonitro'n ofalus ofynion cyllid a chymorth ein polisïau, drwy ein dull Gwerthuso a Monitro. Ym mis Rhagfyr 2021 cyhoeddwyd y [cerrig milltir cenedlaethol a'r dangosyddion cenedlaethol cyntaf ar gyfer Cymru](#), a oedd yn dangos sut rydym yn cyflawni ein nodau llesiant. Mae'r Cynllun Cyflogadwyedd a Sgiliau yn tynnu sylw at y cerrig milltir penodol y byddwn ni'n eu defnyddio i fesur ein llwyddiant:

- bydd gan 75% o'r oedolion oedran gweithio yng Nghymru gymhwyster Lefel 3 neu uwch erbyn 2050,
- canran yr oedolion oedran gweithio sydd heb unrhyw gymwysterau fydd 5% neu lai ym mhob awdurdod lleol yng Nghymru erbyn 2050,
- bydd o leiaf 90% o bobl ifanc 16-24 oed mewn addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant erbyn 2050,
- lleihau'r bwch rhwng y gyfradd cyflogaeth yng Nghymru a'r DU erbyn 2050, gan ganolbwyntio ar waith teg a chynyddu cyfranogiad yn y farchnad lafur ymysg grwpiau sydd heb gynrychiolaeth ddigonol, a
- chael gwared ar y bwch cyflog rhwng y rhywiau ac sy'n gysylltiedig ag anabledd ac ethnigrwydd erbyn 2050.

1.18.2 Mae'r gwasanaeth Entrepreneuriaeth a Busnes Cymru yn cynnal astudiaeth ar effaith darpariaeth gwasanaeth. Nodwyd y canlynol yn yr asesiad diweddaraf (2021 – fe'i cynhelir bob tair blynedd):

1.18.3 Craidd a Thwf (Lefel 1-4)

- Amcangyfrifwyd mai **£37.1m** oedd cyfanswm gwariant y rhaglen ar ddiwedd mis Mai 2021.
- Roedd **8,396** o fentrau wedi cael cymorth anariannol, **4,610** o fentrau newydd wedi derbyn cymorth, a **12,280** o unigolion wedi derbyn cymorth.
- Cynhyrchwyd **£92m** o fuddsoddiad busnes sy'n gysylltiedig â throsiant rhagamcanol o **£7.76bn**
- Gallai'r swyddi ychwanegol sydd wedi cael eu creu/gweithgarwch fod yn gysylltiedig ag amcangyfrif o **£380m o werth ychwanegol gros** y flwyddyn.
- Mae Pob **£1** a fuddsoddir yn gallu cael ei chysylltu ag oddeutu **£10** o gynnydd net yn y gwerth ychwanegol gros bob blwyddyn.
- Amcangyfrifir y byddai **7,234** o'r **14,471** o swyddi sydd wedi cael eu creu, hynny yw tua hanner y canlyniadau cyflogaeth, wedi gallu digwydd heb ymyriad Busnes Cymru o bosibl. Amcangyfrifir bod y swyddi net (ychwanegol) yn gysylltiedig ag oddeutu **£380m o werth ychwanegol gros**.
- Amcangyfrifir mai **£2,564** yw'r gost fesul swydd sy'n cael ei chreu. Ar ôl ystyried ychwanegedd, **£5,129** yw'r gost fesul swydd net sy'n cael ei chreu.
- Gallai cyfanswm y gweithgarwch o dan raglenni Craidd a Thwf Busnes Cymru fod yn gysylltiedig â chymaint â **£646m o werth ychwanegol gros**.
- Mae'r gyfradd goroesi pedair blynedd yn **67%** o'i chymharu â **33%** ar gyfer sampl gyfatebol o fusnesau a oedd heb gael cymorth

1.18.4 Y Rhaglen Cyflymu Twf (Lefel 5)

- Y gyllideb gyffredinol ar gyfer y Rhaglen Cyflymu Twf oedd **£26.9m**, gyda thua 85% o'r cyllid wedi'i ymrwymo ddiwedd mis Mehefin 2021.
- Ers 2015-16, mae'r Rhaglen Cyflymu Twf wedi cefnogi tua **£377m** o fuddsoddiadau menter, **9,755 o swyddi**, a **£266m** o allforion.
- Mae cyfanswm o **9,755** o swyddi gros wedi'u creu yn golygu tua **5,332** o swyddi net – hynny yw, byddai tua 45% o'r canlyniadau cyflogaeth wedi gallu digwydd heb ymyriad Rhaglen Cyflymu Twf Busnes Cymru o bosibl. Amcangyfrifir bod y swyddi net hyn yn gysylltiedig ag oddeutu **£410m o werth ychwanegol gros**.
- Amcangyfrifir mai **£2,329** yw'r gost fesul swydd gros sy'n cael ei chreu. Ar ôl ystyried ychwanegedd, amcangyfrifir mai **£4,261** yw'r gost net fesul swydd sy'n cael ei chreu.
- Amcangyfrifir bod y gweithgarwch/swyddi ychwanegol sydd wedi cael eu creu yn dod i **£410m o werth ychwanegol gros** y flwyddyn.
- Mae pob **£1** a fuddsoddir yn y Rhaglen Cyflymu Twf yn gallu cael ei chysylltu ag oddeutu **£18** o gynnydd net yn y gwerth ychwanegol gros bob blwyddyn.
- Mae **£377m** o fuddsoddiad busnes yn gysylltiedig â throsiant rhagamcanol o **£5.99bn**.
- Mae'r gyfradd goroesi pedair blynedd ymysg busnesau sydd wedi cael cymorth gan y Rhaglen Cyflymu Twf yn **77%** o'i chymharu â **33%** ar gyfer sampl gyfatebol o fusnesau a oedd heb gael cymorth.

1.18.5 Yn y sectorau Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth, nodir y blaenoriaethau allweddol ar gyfer pob corff hyd braich yn eu llythyrau cylch gwaith. Maent yn defnyddio'r rhain fel sail ar gyfer eu cynlluniau gweithredol a'u dangosyddion perfformiad allweddol. Mae Dirprwy Weinidog y Celfyddydau a Chwaraeon a'r Prif Chwip yn cwrdd â phob corff o leiaf ddwywaith y flwyddyn, ac mae swyddogion yn monitro'r cynnydd a wneir yn erbyn y cynlluniau hyn yn ffurfiol mewn cyfarfodydd monitro chwarterol, ac yn fwy rheolaidd drwy gysylltiadau gwaith agos ag uwch dimau gweithredol y cyrff hyd braich. Ar wahoddiad y cyrff, mae swyddogion hefyd yn mynychu cyfarfodydd Bwrdd, sy'n gyfle i Lywodraeth Cymru gael trosolwg da o'r problemau posibl. Mae hawliadau am gymorth grant misol hefyd yn cael eu harchwilio i sicrhau cynnydd yn erbyn llinellau gwariant penodol.

1.18.6 Nod yr ymrwymadau Diwylliant, Treftadaeth a Chwaraeon yng [Nghynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol](#), ac ymrwymadau penodol cysylltiedig y Rhaglen Lywodraethu, yw gwneud gwahaniaeth mesuradwy i fywydau pobl Ddu, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig drwy fynd i'r afael â hiliaeth systematig a sefydliadol. I gyflawni hyn, rydym wedi ymrwymo ychydig dros £5 miliwn o gyllid cyfalaf a refeniw dros 21/22-24/25 i gynorthwyo ein sefydliadau chwaraeon, treftadaeth a diwylliannol cenedlaethol, lleol, rhanbarthol a llawr gwlad, sy'n cynnwys cyfraniad o gyllideb y cytundeb corfforaethol i gefnogi'r gwaith hwn.

1.18.7 Mae gan Cadw fwrdd asiantaeth mewnol ei hun gydag aelodau anweithredol. Mae'n cwrdd bob chwarter, a rhan o'i rôl yw craffu ar berfformiad Cadw yn erbyn y cynllun busnes a'r adroddiadau ariannol.

1.18.8 Mae gan bob prosiect mawr brosesau llywodraethu sy'n gysylltiedig â'r prosiect penodol. Mae buddsoddiadau cyfalaf mawr yn cael eu hategu gan achosion busnes sy'n cael eu harchwilio gan dîm a swyddogion Trysorlys Llywodraeth Cymru i sicrhau eu bod yn gadarn. Mae contractau a grantiau cyfalaf a refeniw llai yn cael eu dyfarnu ar sail proses ymgeisio agored neu gomisiwn uniongyrchol, ac yn cael eu monitro gan swyddogion drwy gydol cylch oes y prosiect, gyda chyfleoedd gwirio ac amcanion a gytunwyd.

- 1.18.9 Mae gweithgarwch a phrosiectau mawr yn cael eu monitro gan ddefnyddio Adnodd Adrodd Gwybodaeth Busnes (BIRT). Mae Cynllun Tystiolaeth yn cyflwyno'r prosiectau ymchwil, gwerthuso a chasglu data y mae'r Is-adran Diwylliant naill ai'n ymgymryd â hwy neu wedi ymrwymo iddynt. Caiff ei ddiweddarau'n flynyddol, ar sail trafodaethau â staff a rhanddeiliaid ehangach, i sicrhau bod gweithgarwch yn cefnogi blaenoriaethau adrannol allweddol ac ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu.
- 1.18.10 Defnyddir metrigau penodol i werthuso rhaglenni cymorth, fel y nodir yn y Cynllun Gweithredu ar gyfer Allforio. Mae llwyddiant yn cael ei fesur pan fydd cymorth ariannol neu raglen a ariennir wedi cael ei darparu drwy, er enghraifft, taith fasnach neu gefnogi ymweliad â marchnad, ac mae'n cynnwys y busnes allforio newydd a enillwyd o ganlyniad i hynny. Mae angen llenwi ffurflenni gwerthuso ar yr allbynnau a gyflawnwyd ar gyfer gweithgarwch Buddsoddiad a Ariennir fel digwyddiadau / seminarau hefyd.

1.19 Cydraddoldeb, cynaliadwyedd a'r Gymraeg – Asesiadau effaith

- 1.19.1 Mae dull gweithredu integredig ar gyfer asesiadau effaith yn ein galluogi i ddeall yn well beth yw effaith penderfyniadau gwario, wrth i ni geisio deall yn well effeithiau croestoriadol ac anfwriadol gwariant er mwyn sicrhau bod y cyllid sydd ar gael yn cael yr effaith fwyaf bosibl.
- 1.19.2 I'r gwrthwyneb i hynny, mae perygl y bydd ystyried maes effaith ar ei ben ei hun yn arwain at ganlyniadau effaith anfwriadol, fel effaith negyddol mewn un maes yn cael ei sbarduno gan effaith gadarnhaol mewn maes arall. Gall gwell dealltwriaeth o'r broses o integreiddio gwahanol feysydd ei gwneud yn bosibl i dargedu cyllid sy'n gallu cynyddu effaith buddsoddiad cymaint â phosibl; ochr yn ochr â pheidio â chynyddu effaith buddsoddiad cymaint â phosibl drwy dargedu cyllid lle gall gael yr effaith fwyaf drwy ddeall yn well y croestoriad neu'r broses o integreiddio gwahanol feysydd.
- 1.19.3 Rydym wedi gweithio gyda'r Grŵp Cynghori ar Wella ac Asesu Effaith y Gyllideb (BIAG) i ystyried sut rydym yn cynnal ein Hasesiad Effaith Integredig Strategol (SIIA). Sefydlwyd is-grŵp, ac mae cynllun gwaith ar y cyd yn cael ei ddatblygu, gyda rhai newidiadau'n cael eu rhoi ar waith erbyn cyhoeddi'r Asesiad Effaith Integredig Strategol ym mis Rhagfyr 2022. Rydym yn dal wedi ymrwymo i adolygu'n barhaus y ffordd rydym yn asesu effeithiau fel rhan o'r Cynllun blynyddol i Wella'r Gyllideb.
- 1.19.4 Dros y blynyddoedd diwethaf, rydym wedi mabwysiadu dull integredig ar gyfer asesiadau effaith, gan ystyried effaith ein polisiâu ar nodweddion gwarchoddedig o dan y Ddeddf Cydraddoldeb, yn ogystal ag ystyried effaith penderfyniadau a pholisiâu ar lesiant cymdeithasol, economaidd, diwylliannol ac amgylcheddol, fel y nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru), sy'n dal yn sbardun pwysig sy'n llywio ein hystyriaethau ynghylch y Gyllideb. Rydym wedi parhau i ymwreiddio pum ffordd o weithio Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn ein dull gweithredu a'r prosesau sy'n ei ategu. Mae asesiadau effaith yn rhan annatod o'r broses gynllunio ac yn cael eu hadolygu'n rheolaidd, er enghraifft y [Warant i Bobl Ifanc: asesiad o effaith](#).
- 1.19.5 Mae Asesiad Effaith integredig llawn wedi cael ei gynnal ar wasanaeth Entrepreneuriaeth a Busnes Cymru a fydd ar waith ar ei newydd wedd o fis Ebrill 2023 ymlaen, ac mae wedi cael ei gyhoeddi ar wefan Llywodraeth Cymru sydd ar gael yma: [Darpariaeth Busnes Cymru i'r dyfodol: asesiad effaith \[HTML\] | LLYW.CYMRU](#)
- 1.19.6 Wrth ddatblygu Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol, cynhaliwyd [Asesiad Effaith integredig llawn](#). Fel rhan o'r gwaith o gyflawni ein nodau a'n camau gweithredu yng

nghyswllt diwylliant, treftadaeth a chwaraeon ac ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu, byddwn yn mynd ati i fonitro a gwerthuso. Bydd hyn yn sicrhau ein bod yn gallu diffinio llwyddiant a mesur perfformiad. Ar ben hynny, bydd asesiadau cymesur o effaith yn cael eu cynnal drwy gydol y gwaith o ddylunio a darparu polisïau a rhaglenni.

b) Meysydd penodol

2.1.1 Mae'r adran hon yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am feysydd penodol, yn unol â chais y Pwyllgor.

2.2 Yr Economi

Cymorth i helpu busnesau a gweithwyr o ganlyniad i'r cynnydd mewn costau byw

2.2.1 Mae Busnes Cymru yn darparu gwybodaeth a chyngor cyffredinol i fusnesau ynghyd â gwasanaeth cyfeirio, yn ogystal ag elfennau arbenigol o gyngor fel cynlluniau wrth gefn a defnyddio adnoddau'n effeithlon i gynorthwyo busnesau, yn ogystal â manteisio ar fand eang a mynediad at y Porth Sgiliau a Chyswllt Ffermio.

2.2.2 Mae cymorth uniongyrchol ar gael i fusnesau sy'n wynebu ansicrwydd oherwydd dirwasgiad posibl / yr argyfwng costau byw drwy gyfuniad o gymorth ar-lein, dros y ffôn, un i lawer ac un i un i fusnesau, sydd wedi'i deilwra yn ôl anghenion y cleient a gwahanol ranbarthau Cymru, gan ddibynnu ar ofynion lleol. Mae'r gwasanaeth ar gael i gynorthwyo busnesau sydd eisoes yn bodoli, busnesau newydd ac unigolion sy'n ystyried bod yn hunangyflogedig, ac mae modd cael mynediad ato'n ddigidol drwy <https://businesswales.gov.wales/cy>, sianeli cyfryngau cymdeithasol a llinell gymorth 03000 603000.

2.2.3 Mae Busnes Cymru yn cynnig cyngor a chefnogaeth amrywiol ar arferion, polisïau gwyrdd a defnyddio adnoddau'n effeithlon, yn ogystal â gweithdai. Mae'r cyngor un i un yn cynnwys defnyddio ynni'n effeithlon, rheoli gwastraff, atal llygredd, materion a thrwyddedau cyfreithiol, systemau rheoli amgylcheddol a ffynonellau cyllid.

2.2.4 Mae Ymgynghorwyr Defnyddio Adnoddau'n Effeithlon ar gael i helpu busnesau i fabwysiadu neu wella strategaethau amgylcheddol, ac i weithio gyda busnesau i greu busnes cadarn sy'n defnyddio adnoddau'n effeithlon. Mae ymgynghorwyr yn darparu cyngor amrywiol fel defnyddio llai o ddeunyddiau crai i leihau'r risg o brinder deunyddiau, sbarduno arloesedd a chadernid, a helpu busnesau i gyrraedd marchnadoedd newydd

Cymorth parhaus i helpu busnesau i oroesi ac ailgodi ar ôl y pandemig

2.2.5 Bydd Llywodraeth Cymru yn buddsoddi £21.9m yng ngwasanaeth Busnes Cymru rhwng mis Ebrill 2023 a mis Mawrth 2025, ac mae wedi ymrwymo i barhau i ddarparu cymorth ar gyfer busnesau bach a chanolig ac entrepreneuriaeth ragweithiol.

2.2.6 Bydd y dull gweithredu'n cynnwys ôl troed cenedlaethol cyffredinol gydag elfennau rhanbarthol; cydbwysu'r gefnogaeth ar gyfer twf ac ehangu gan ledaenu ffyniant ar draws pob rhan o Gymru; a hwyluso prosesau gweithio dyfnach ar draws y llywodraeth a'r holl ecosystem. Bydd y gwasanaeth yn datblygu ac yn gwella'r gwasanaeth presennol, ac yn ymwreiddio ei effaith ymhellach yn economi Cymru.

2.2.7 Cydnabyddir na all Busnes Cymru gynnig yr holl ddarpariaeth cymorth lleol i fusnesau sydd ei hangen ar entrepreneuriaid, microfusnesau a busnesau bach a chanolig ledled

Cymru. Nod y gwasanaeth yw adeiladu ar ei gryfder fel gwasanaeth a ddarperir yn genedlaethol, a gweithio mewn partneriaeth i ategu'r ddarpariaeth leol a'r cyfleoedd cyllid ehangach sydd ar gael i'r trydydd sector a'r sector cyhoeddus yng Nghymru.

2.2.8 Gan adeiladu ar lwyddiant Busnes Cymru, bydd y model cyflawni arfaethedig o 2023 ymlaen yn seiliedig ar dri nod allweddol:

- a) Meithrin hyder ac ysbrydoli unigolion, entrepreneuriaid a microfusnesau/BBaChau i gyrraedd eu llawn botensial. Gweithio gyda rhanddeiliaid allweddol i'w galluogi i gyfrannu at ddatblygu ecosystem gydlynol sy'n weladwy, yn syml ac yn gysylltiedig i sicrhau bod Cymru yn lle gwyh i ddechrau a datblygu busnes yn yr economïau sylfaenol a thwf.
- b) Mynd i'r afael â bwlch allweddol drwy greu'r amodau i fusnesau ddechrau, dal eu tir a datblygu i fod yn fusnesau canolig eu maint mewn ffyrdd cynhwysol a chynaliadwy.
- c) Cefnogi cynhyrchiant, gwydnwch, twf, prosesau datgarboneiddio a chynaliadwyedd microfusnesau a BBaChau, gan sicrhau eu perchnogaeth hirdymor yng Nghymru yn y dyfodol i gadarnhau eu cyfraniad parhaus i economi Cymru.

2.2.9 Bydd y gwasanaeth yn cael ei ddarparu o dan bum maes cyflawni allweddol:

- a) Bydd llwyfan digidol a llinell gymorth Busnes Cymru yn bwynt cyswllt cwbl ddwyieithog a hygyrch i bob entrepreneur a busnes sefydledig; gan gynnig llawer o wybodaeth, arweiniad a chefnogaeth drwy ddarparu ymateb digidol yn gyntaf a fydd yn creu arbedion effeithlonrwydd ac atgyfeiriadau effeithiol at wasanaethau Busnes Cymru.
- b) Datblygu diwylliant o entrepreneuriaeth a dechrau busnes yng Nghymru. Ysbrydoli a datblygu gallu busnes entrepreneuriaid gan ganolbwyntio ar dri phrif grŵp, sef pobl ifanc o dan 25 oed, oedolion sy'n ystyried bod yn hunangyflogedig neu ddechrau busnes eu hunain, gydag allgymorth wedi'i dargedu ar gyfer unigolion sy'n cael eu tangynrychioli mewn busnesau newydd a chymdeithas.
- c) Meithrin hyder a chadernid y gymuned fusnes yng Nghymru a'i helpu i greu cyfleoedd ar gyfer cyflogaeth, gwella arferion a chynhyrchiant er mwyn ysgogi twf cynaliadwy a chynhwysol, drwy ddarparu cyngor a chymorth pwrpasol.
- d) Adeiladu ar y Rhaglen Cyflymu Twf bresennol i ddarparu cymorth wedi'i deilwra ar gyfer busnesau newydd a busnesau sydd eisoes yn bodoli sydd â'r dyhead a'r potensial i gyflawni eu huchelgais i ddatblygu ar raddfa fawr.
- e) Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn buddsoddi yn y sector menter gymdeithasol er mwyn rhoi cyngor arbenigol i fusnesau i ategu gweledigaeth 'Trawsnewid Cymru drwy Fentrau Cymdeithasol' er mwyn rhoi mentrau cymdeithasol wrth galon Cymru decach, fwy cynaliadwy a mwy llewyrchus.

2.2.10 Bydd y gwasanaeth cyffredinol yn gyfuniad o ddarpariaeth fewnol a darpariaeth sydd wedi'i chaffael yn agored, gan ddechrau yn 2023. Cyhoeddwyd yr hysbysiad gwybodaeth ymlaen llaw ym mis Mai 2022, a chyhoeddwyd y fanyleb ar GwerthwchiGymru ym mis Tachwedd 2022.

Dyraniadau mewn perthynas â'r Rhaglen Porthladd Rhydd yng Nghymru

2.2.11 Mae Gweinidogion y DU wedi cytuno i ddarparu hyd at £26 miliwn o gyllid cychwynnol nad yw'n ad-daladwy (wedi'i rannu rhwng £1m o refeniw a £25m o gyfalaf) ar gyfer y safle llwyddiannus, sy'n gydradd â'r cytundebau a gynigiwyd i bob un o Borthladdoedd Rhydd Lloegr a'r Alban. Nid yw hyn yn cael ei gofnodi ar hyn o bryd fel rhan o gynlluniau Cyllideb Ddrafft 2023-24, gan y bydd y trosglwyddo'n digwydd fel rhan o broses y gyllideb atodol yn ystod y flwyddyn.

2.2.12 Bydd busnesau yn narpar Borthladd Rhydd Cymru hefyd yn elwa o weithdrefnau tollau symlach, rhyddhad ar dollau tramor, rhyddhad treth fel rhyddhad Ardrethi Annomestig, a hyblygrwydd datblygu.

Dyraniadau mewn perthynas â'r posibilrwydd o greu 'parthau buddsoddi' yng Nghymru

2.2.13 Rydym yn cynnal trafodaethau cychwynnol â Llywodraeth y DU i ddeall cynigion y Parth Buddsoddi, y ddarpariaeth a'r goblygiadau posibl i Gymru yn fwy manwl. Byddai angen i unrhyw gynllun a gyflwynir ar gyfer Cymru gyd-fynd â'n polisiau ni ar waith teg a'r amgylchedd, a chreu buddsoddiad ychwanegol

Dyraniadau i gefnogi'r dull rhanbarthol o ymdrin â datblygu economaidd (gan gynnwys y rheini a wneir i ddatblygu a chyflwyno'r fframweithiau economaidd rhanbarthol, y Cymoedd Technoleg, a rhaglen Arfor)

Fframweithiau Economaidd Rhanbarthol

2.2.14 Ym mis Rhagfyr, fe wnaethom gyhoeddi'r fframweithiau economaidd rhanbarthol. Mae'r rhain yn rhan hanfodol o'n hymrwymiad i fodel datblygu economaidd sy'n seiliedig ar leoedd, lle rydym yn adeiladu ar gryfderau penodol ein rhanbarthau ac yn gweithio gyda nhw. Lluniwyd y fframweithiau gyda phartneriaid ym mhob un o'r rhanbarthau, gan gynnwys awdurdodau lleol a chyrrff rhanbarthol. Maent yn seiliedig ar dystiolaeth a chytundeb, gyda blaenoriaethau clir sy'n cyd-fynd â'n fframwaith ar gyfer buddsoddi rhanbarthol, y genhadaeth economaidd ac, wrth gwrs, y rhaglen lywodraethu. Mae'r dull aeddfed yma o weithredu yn hanfodol er mwyn creu gweledigaeth ar y cyd gydag amcanion cyffredin i sicrhau Cymru decach, wyrddach a mwy llewyrchus. Nid oes cyllideb benodol wedi'i dyrannu i'r Fframweithiau Economaidd Rhanbarthol, ond bydd y gwaith o gyflawni'r blaenoriaethau a nodir ym mhob un yn cael ei gyflawni drwy ddefnyddio cyllidebau eraill sydd eisoes yn bodoli, gan gynnwys rhai rhanbarthol, Cronfa Dyfodol yr Economi, eiddo, a ffynonellau cyhoeddus a phreifat eraill hefyd.

Y Cymoedd Technoleg

2.2.15 Mae cyllideb tair blynedd wedi cael ei dyrannu i'n buddsoddiad ar gyfer y rhaglen Cymoedd Technoleg – 2022-23: £2.25 miliwn, 2023-24: £2.025 miliwn a 2023/24: £2.025 miliwn.

2.2.16 2022/23: £5 miliwn, 2023-24: £5 miliwn a 2023-24 £ 5 miliwn. Mae dyraniad refeniw hefyd – 2022-23: £2.25 miliwn, 2023-24: £2.025 miliwn a 2023/24: £2.025 miliwn. Mae'r cyllid ar gyfer y ddwy flynedd gyntaf wedi'i glustnodi'n llwyr i amrywiaeth o brosiectau sydd wedi cael eu cyflawni ac sydd ar y gweill. Mae'r refeniw wedi cael ei glustnodi'n llawn yn bennaf i'r Ganolfan Ecsbloetio Ddigidol Genedlaethol (NDEC), partneriaeth â Thales, Prifysgol Caerdydd a Phrifysgol De Cymru. Mae'r elfen Gyfalaf (2022/23: £5 miliwn, 2023-24: £5 miliwn a 2023-24 £ 5 miliwn) wedi cael ei defnyddio i adennill

270,000 troedfedd sgwâr o arwynebedd llawr newydd ac wedi'i adnewyddu i fusnesau masnachol, newydd a diwydiannol. Bu ffocws helaeth hefyd ar gysoni'r llwybrau addysg a gyrfaedd i ddysgwyr er mwyn sicrhau eu bod yn ymwybodol o'r cyfleoedd gyrfa sy'n deillio o Ddiwydiant 4.0 yn y rhanbarth. Bydd y strategaeth hon yn sicrhau bod gan drigolion lleol y cymwysterau priodol sydd eu hangen ar fusnesau lleol. Yr uchelgais yw cadw a hyfforddi pobl ifanc ym Mlaenau Gwent. Mae hyn yn hanfodol er mwyn sefydlu cylch rhinweddol o ddatblygu sgiliau a thalent pobl ifanc yn yr ardal, gan greu ymdrechion entrepreneuriaidd a'r swyddi a fydd yn cadw rhagor o sgiliau yn yr ardal.

Arfor

- 2.2.17 Rydym yn cynnal ein buddsoddiad o'r gyllideb ddiwethaf ar gyfer rhaglen Arfor. Roedd y gyllideb a ddyrannwyd i gefnogi'r rhaglen yn £3m yn 2022-23, ac mae'n £4m yn 2023-24 ac yn £4m yn 2024-25. Roedd rhaglen wreiddiol Arfor ar waith rhwng 2019/20 a 2020/21. Mae'r adroddiad gwerthuso annibynnol gan Wavehill wedi dangos bod rhaglen Arfor wedi treialu cynlluniau cefnogi busnesau bach yn llwyddiannus ac wedi dangos bod ganddynt y potensial i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle, i greu amodau ffafriol ar gyfer datblygu capasiti a gwasanaethau ymhellach, yn ogystal â chynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yn y gymuned fusnes.
- 2.2.18 Mae'r rhaglen hefyd wedi treialu ymyriadau cymorth llai confensiynol i fusnesau, fel mentora pobl ifanc drwy gynllun Llwyddo'n Lleol, y cynllun Ffiws/Gofod Creu a oedd yn cynnig manau gwaith a mynediad am ddim at gymorth technegydd ac offer datblygedig, a thrwy helpu busnesau cymdeithasol i ddatblygu eu hasedau er mwyn cynyddu eu gallu a'u heffaith yn eu cymunedau drwy'r cynllun Cymunedau Mentrus.
- 2.2.19 At ei gilydd mae'r rhaglen, er iddi gael ei darparu yn ystod cyfnod Covid, wedi creu 238 o swyddi cyfwerth ag amser llawn ac 89 o swyddi rhan-amser, wedi diogelu 226 o swyddi eraill sydd gyfwerth ag amser llawn, ac wedi helpu 154 o fusnesau newydd neu sydd eisoes yn bodoli. Wrth sicrhau'r effaith economaidd hon, mae'r grantiau uniongyrchol hefyd wedi ymwreiddio cynlluniau i ddatblygu capasiti ieithyddol yng nghynlluniau'r busnesau ar gyfer y blynyddoedd nesaf. Ar ben hynny, mae'r grantiau wedi dangos nad oes angen i bwyslais ar ddatblygu gallu ieithyddol amharu nac effeithio'n negyddol ar y gallu i gymorth refeniw neu gyfalaf uniongyrchol gefnogi a gweithredu fel catalydd i ddatblygu a thyfu busnes.

Dyraniadau i ategu cyllid datblygu rhanbarthol (Rheswm: o ganlyniad i bryderon Llywodraeth Cymru ynghylch y lefelau cyllid a ddaw i Gymru gan gynlluniau Llywodraeth y DU, fel y Gronfa Ffyniant Gyffredin a'r Gronfa Codi'r Gwastad)

Datblygu Rhanbarthol – Effaith Cynlluniau Llywodraeth y DU

- 2.2.20 Yn amlwg, oherwydd y rhesymau a eglurwyd mewn adrannau eraill yn y papur hwn, mae Llywodraeth Cymru yn poeni bod cynlluniau Llywodraeth y DU fel y Gronfa Ffyniant Gyffredin a'r Gronfa Codi'r Gwastad yn anwybyddu Llywodraeth a Senedd Cymru, ac nad ydynt yn cael digon o gyllid nac yn diwallu anghenion Cymru. Nid yw Llywodraeth y DU wedi bod yn weithgar ym maes polisi economaidd rhanbarthol yng Nghymru ar y raddfa hon ers dros ddau ddegawd ac rydym yn dal yn bryderus nad oes ganddi'r arbenigedd, y rhwydweithiau, y seilwaith na'r profiad i ddarparu'r cyllid hwn mewn meysydd sydd wedi'u datganoli i Gymru.
- 2.2.21 Mae ystod o bwyllgorau trawsbleidiol, yn Senedd Cymru ac yn San Steffan, hefyd wedi beirniadu'n gyson agwedd Llywodraeth y DU at gyllid ar ôl Brexit ac at Godi'r Gwastad –

yn yr un modd â melinau trafod annibynnol fel y Sefydliad Materion Cymreig ac Institute for Government. Mae pob un ohonynt yn rhybuddio y bydd Llywodraeth y DU, wrth fynnu gweithredu mewn meysydd datganoledig heb bartneriaeth â Llywodraeth Cymru a pharch at y setliad datganoli, yn arwain at lai o werth am arian a chanlyniadau gwaeth i Gymru.

2.2.22 Nid yw'r Gronfa Codi'r Gwastad yn cymryd lle cyllid yr UE yn uniongyrchol, ond mae'n gweithredu yn y meysydd yr oedd cronfeydd yr UE yn arfer eu meddiannu. Mae'r Gronfa Codi'r Gwastad, i bob pwrpas, yn cymryd lle Cronfa Trefi Lloegr. Fe'i cyhoeddwyd yn Adolygiad o Wariant y DU ym mis Tachwedd 2020 fel mesur ar gyfer Lloegr y byddai Llywodraeth Cymru yn derbyn swm canlyniadol Barnett ar ei gyfer. Fodd bynnag, ym mis Chwefror 2021, cadarnhaodd Llywodraeth y DU y byddai'n darparu'r Gronfa Codi'r Gwastad ar draws y DU heb unrhyw ymgynghori na chyfathrebu ymlaen llaw. Nid yw Llywodraeth Cymru wedi cael unrhyw rôl yn natblygiad y Gronfa hon na'r broses o'i chyflwyno.

2.2.23 Mae'r Gronfa yn un gystadleuol, gyda'r rownd gyntaf o gyllid yn cael ei lansio ym mis Mawrth 2021 a'r ymgeiswyr llwyddiannus yn cael eu cyhoeddi ym mis Hydref 2021. Yn y rownd gyntaf, llwyddodd chwe awdurdod lleol yng Nghymru (Rhondda Cynon Taf, Powys, Sir Gaerfyrddin, Sir Benfro, Ceredigion a Wrecsam) i sicrhau cyllid ar gyfer deg cais a oedd werth cyfanswm o £121m. Roedd y ceisiadau aflwyddiannus yng Nghymru werth £172m. Nid yw Llywodraeth y DU wedi cyhoeddi'r ceisiadau llwyddiannus ar gyfer rownd dau eto, a gyflwynwyd gan awdurdodau lleol erbyn 2 Awst 2022 (cyflwynwyd 43 o geisiadau a oedd werth bron i £800m gan awdurdodau lleol Cymru), sy'n creu oedi pellach yn y broses ac amserlenni afrealistig i lywodraeth leol wario'r dyraniadau. Mae'r Gronfa, sy'n canolbwyntio ar gyfalaf, hefyd yn peri pryder gwirioneddol gan fod costau chwyddiant eisoes yn effeithio ar broffiliau'r ceisiadau a gyflwynwyd.

2.2.24 Rydym hefyd yn poeni nad yw'r cyllid a roddir i gynlluniau datgarboneiddio diwydiannol, fel y Gronfa Trawsnewid Ynni Diwydiannol (IETF), Dilyniant o Glystyrau a'r Gronfa Hydrogen, yn ddigon er mwyn gwneud prosiectau datgarboneiddio'n bosibl ar draws Cymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon yn y tymor byr i'r tymor canolig. Er bod busnesau yng Nghymru wedi llwyddo i wneud cais am gymorth drwy'r Gronfa Trawsnewid Ynni Diwydiannol, ni fu llawer o gyfle i lwyddo mewn ffrydiau cyllido eraill. Mae Llywodraeth Cymru wrthi'n trafod modelau busnes priodol er mwyn gallu datgarboneiddio diwydiant Cymru.

2.2.25 Mae aelodau Clwstwr Diwydiannol De Cymru yn buddsoddi dros £24m sydd, yn ei dro, wedi denu dros £26m o gyllid Llywodraeth y DU i Gymru ers 2019, gan gynnwys £21 miliwn o gyllid Her Datgarboneiddio Diwydiannol i gyflawni Map Llwybr Cam 2 ynghyd ag amrywiaeth o brosiectau ar draws De Cymru. Ar ben hynny, mae dros £2m o gyllid Ymchwil ac Arloesi Datgarboneiddio Diwydiannol wedi cael ei ddyrannu i brifysgolion yng Nghymru ar gyfer gweithgarwch mewn clystyrau diwydiannol.

2.2.26 Mae'r prosiect HyNet, sy'n gwasanaethu gogledd-orllewin Lloegr a gogledd-ddwyrain Cymru, wedi cyrraedd y rhestr fer i gael cyllid Trac 1 drwy'r rhaglen Dilyniant o Glystyrau. Nid yw'n hysbys eto ar hyn o bryd a fydd unrhyw weithgarwch yng Nghymru yn cael ei ariannu drwy'r broses hon.

Y dyraniadau ariannol sy'n gysylltiedig â chynllun galluogi'r economi sylfaenol a'r Gronfa Cefnogi Cwmnïau Lleol

- 2.2.27 Mae'r pandemig, ynghyd ag ymadawriad y DU â'r UE, wedi pwysleisio pwysigrwydd yr Economi Sylfaenol a'r angen i'w diogelu ac i greu cadwyni cyflenwi cadarn yng Nghymru, gan sicrhau bod ei gweithwyr yn cael eu cyflogi a'u gwobrwyo'n deg. Rydym yn cynnal ein buddsoddiad yn yr Economi Sylfaenol yn y gyllideb hon sydd, ar hyn o bryd, yn £3m y flwyddyn.
- 2.2.28 I gefnogi hyn, mae'r Gronfa 'Cefnogi Cwmnïau Lleol' bellach yn rhedeg am ail flwyddyn i helpu busnesau bach a chanolig yng Nghymru i oresgyn y rhwystrau y gallent fod yn eu hwynebu wrth fasnachu â'r sector cyhoeddus, gan ganolbwyntio ar bedair blaenoriaeth strategol Addysg Bellach, sef datgarboneiddio (sy'n cynnwys cartrefi a bysiau); gofal cymdeithasol; bwyd a chaffael cyhoeddus. Eleni, drwy'r Gronfa Cefnogi Cwmnïau Lleol, rydym yn cymryd camau rhagweithiol i ddatgarboneiddio a chefnogi dwy ran allweddol o Addysg Bellach – sef gofal cymdeithasol a bwyd.
- 2.2.29 Ar ôl ymgysylltu â chydweithwyr ym maes Gofal Cymdeithasol, rydym yn rhedeg cynllun grantiau i helpu darparwyr gofal preswyl i roi mesurau effeithlonrwydd ynni a charbon isel ar waith, gan helpu i leihau effeithiau'r argyfwng costau ynni. Bydd y cynllun hefyd yn darparu gwybodaeth werthfawr i'r cynllun er mwyn i'r sector weithio tuag at allyriadau carbon sero net erbyn 2030.

Banc Datblygu Cymru – gan gynnwys cymorth i fusnesau sy'n eiddo i weithwyr

- 2.2.30 Gall Banc Datblygu Cymru, drwy Gronfa Buddsoddi Hyblyg Cymru sydd werth £500m, gynnig llwybr cyllido posibl sy'n seiliedig ar ddyled ar gyfer pryniant gan weithwyr. Gall Cronfa Olyniaeth Rheoli Cymru helpu gyda phryniant gan reolwyr.
- 2.2.31 Ers mis Medi 2022, mae Cronfa Olyniaeth Rheoli Cymru wedi buddsoddi dros £13.6m mewn 16 o gwmnïau. Ym mis Gorffennaf 2022, roedd gan Gymru 40 o fusnesau cwbl weithredol a oedd yn eiddo i weithwyr. Mae ein Rhaglen Lywodraethu yn ymrwymo i gynyddu hyn i 60 yn ystod tymor presennol y llywodraeth.
- 2.2.32 Mae cyfraniad cyllid yr UE wedi bod yn arwyddocaol, ac yn dal yn arwyddocaol. Ond nid yw'r Banc Datblygu yn dibynnu mwyach ar gyllid yr UE nac ar gronfeydd olyniaeth yn y DU i gynnal buddsoddiad gyda busnesau yng Nghymru.
- 2.2.33 Mae Banc Datblygu Cymru wrthi'n paratoi i lansio darpariaeth newydd sy'n cynnig cymorth ar gyfer datgarboneiddio busnesau ac yn helpu busnesau i leihau eu costau ynni. Mae'r gyllideb ar gyfer hyn yn ychwanegol at gronfeydd sydd eisoes yn cael eu rheoli gan Fanc Datblygu Cymru. Mae gwaith modelu a chynllunio yn mynd rhagddo. Mae £10m o gyfalaf wedi cael ei neilltuo yn y gyllideb ar gyfer y flwyddyn nesaf (ar ben y cyllid presennol), a all gefnogi hyn a chynlluniau peilot eraill Banc Datblygu Cymru sydd wrthi'n cael eu datblygu. Bydd y Banc Datblygu yn rhoi gwybod maes o law am fanylion y cynllun.
- 2.2.34 Mae Banc Datblygu Cymru eisoes wedi derbyn cyfalaf i gefnogi'r gwaith o gyflawni ein hymrwymadau i ddefnyddio mwy ar gyfrannau ecwiti wrth gynorthwyo busnesau a darparu cyfalaf amyneddgar (benthycu dros 6 blynedd yn ôl ein diffiniad ni) i fusnesau. Yr uchelgais yw gweld buddsoddiad ecwiti yn cynyddu i £100m dros y pum mlynedd nesaf.
- 2.2.35 Bu'n hollbwysig cyfalafu cronfeydd y Banc Datblygu dros y pum mlynedd diwethaf er mwyn sicrhau sefydlogrwydd a hylifedd parhaus mewn cyfnod o ansefydlogrwydd yn y farchnad.

- 2.2.36 Mae buddsoddiad Banc Datblygu Cymru wedi cynyddu'n gyson ers ei lansio yn 2017, gan gynyddu o £68m yn 2017/18 i bron i £110m yn 2021/22, a hynny wrth i lefelau buddsoddi busnesau ostwng – yn Ch1 2022, roeddent 9% yn is na'r lefelau cyn y pandemig (ffynhonnell – Adroddiad Blynyddol Dirnad Economi Cymru, Medi 2022)
- 2.2.37 Croesewir y cronfeydd newydd i gynorthwyo busnesau sy'n dod i Gymru. Mae hyn yn cynnwys y Gronfa newydd i Gymru gan British Business Bank a fydd, yn ôl ein dealltwriaeth ni, yn dechrau cael ei rhoi ar waith rywbryd y flwyddyn nesaf. Nid ydym yn disgwyl i gronfeydd newydd gymryd lle cyllid Banc Datblygu Cymru sydd eisoes ar waith, gan fod posibilrwydd y bydd yr holl gronfeydd yn cael eu defnyddio – yn enwedig o ystyried y cyd-destun economaidd presennol lle bydd benthycwyr prif ffrwd yn llai parod i gymryd risg.
- 2.2.38 Yn 2021/22, gwelodd y Banc Datblygu dwf arbennig yng Ngogledd Cymru, gyda busnesau yn y rhanbarth yn derbyn £30.1m o werth cyffredinol cytundebau, mewn cymhariaeth â £25m yn y flwyddyn flaenorol. Cafodd Dde-ddwyrain Cymru £47m, a chofnododd Canolbarth a Gorllewin Cymru £32.1m.
- 2.2.39 Mae FW Capital, un o is-gwmnïau Banc Datblygu Cymru, yn rheoli cronfa ar gyfer British Business Bank yn Lloegr, ac mae unrhyw gostau y mae grŵp Banc Datblygu Cymru yn eu hwynebu yng nghyswllt ei weithredu yn cael eu talu'n llawn gan FW Capital. Mae rhywfaint o elw gweithredol wedi cael ei ddychwelyd i'w ddosrannu â'r prosesau gweithredu yng Nghymru. Er bod gwaith FW Capital ar reoli cronfeydd a ddarperir yn Lloegr yn dod â manteision i Fanc Datblygu Cymru, mae angen cadw cydbwysedd y gweithgarwch hwn mewn cymhariaeth â graddfa'r gweithgarwch yng Nghymru – mae Banc Datblygu Cymru yn bodoli i helpu i ddatblygu busnesau yng Nghymru yn bennaf.

Dyraniad ariannol i Busnes Cymru

- 2.2.40 Bydd Llywodraeth Cymru yn buddsoddi £21.9m yng ngwasanaeth Busnes Cymru rhwng mis Ebrill 2023 a mis Mawrth 2025, ac mae wedi ymrwymo i barhau i ddarparu cymorth ar gyfer busnesau bach a chanolig ac entrepreneuriaeth ragweithiol.
- 2.2.41 Bydd y dull gweithredu'n cynnwys ôl troed cenedlaethol cyffredinol gydag elfennau rhanbarthol; cydbwysu'r gefnogaeth ar gyfer twf ac ehangu gan ledaenu ffyniant ar draws pob rhan o Gymru; a hwyluso prosesau gweithio dyfnach ar draws y llywodraeth a'r holl ecosystem. Bydd y gwasanaeth yn datblygu ac yn gwella'r gwasanaeth presennol, ac yn ymwreiddio ei effaith ymhellach yn economi Cymru.
- 2.2.42 Cydnabyddir na all Busnes Cymru gynnig yr holl ddarpariaeth cymorth lleol i fusnesau sydd ei hangen ar entrepreneuriaid, microfusnesau a busnesau bach a chanolig ledled Cymru. Nod y gwasanaeth yw adeiladu ar ei gryfder fel gwasanaeth a ddarperir yn genedlaethol, a gweithio mewn partneriaeth i ategu'r ddarpariaeth leol a'r cyfleoedd cyllid ehangach sydd ar gael i'r trydydd sector a'r sector cyhoeddus yng Nghymru.
- 2.2.43 Bydd y gwasanaeth cyffredinol yn gyfuniad o ddarpariaeth fewnol a darpariaeth sydd wedi'i chaffael yn agored, gan ddechrau yn 2023. Cyhoeddwyd yr hysbysiad gwybodaeth ymlaen llaw ym mis Mai 2022, a chyhoeddwyd y fanyleb ar Gwerthwchi Gymru ym mis Tachwedd 2022.

Y dyraniadau ariannol i gyflawni ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i geisio 'dyblu nifer y busnesau sy'n eiddo i weithwyr'

- 2.2.44 Yn ein Rhaglen Lywodraethu, mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ddyblu nifer y busnesau yng Nghymru sy'n eiddo i weithwyr erbyn 2026. I gyflawni hynny, rydym wedi ymrwymo i roi mwy o gefnogaeth i sicrhau bod cwmnïau yng Nghymru yn aros yn nwylo Cymry.
- 2.2.45 Ar hyn o bryd, mae 44 yng Nghymru. Ar gyfartaledd, gwneir dau neu dri o gytundebau prynu gan weithwyr yma yng Nghymru bob blwyddyn, ond mae maint y sector eiddo i weithwyr wedi cynyddu yn ystod y blynyddoedd diwethaf, gyda phosibilrwydd y bydd llawer mwy ohonynt.
- 2.2.46 Gan weithio gyda Cwmpas, mae Llywodraeth Cymru wedi cymeradwyo cyllid ychwanegol i hyrwyddo manteision a datblygu perchnogaeth gan weithwyr yng Nghymru, i sicrhau bod busnesau yng Nghymru yn ymwybodol o'r cyfleoedd a'r manteision posibl.
- 2.2.47 Mae gwasanaeth Busnes Cymdeithasol Cymru a Busnes Cymru a ddarperir gan Lywodraeth Cymru (gydag £1.7m wedi'i ddyrannu i fentrau cymdeithasol o'r gyllideb gyffredinol o £21.9m) yn cynnig cyngor arbenigol i gefnogi pryniant gan y gweithwyr, gyda chymorth pwrpasol wedi'i ariannu'n llawn ar gael i helpu perchnogion busnesau i benderfynu ai perchnogaeth gan y gweithwyr a chynlluniau cyfranddaliadau yw'r opsiwn priodol i'w busnes.
- 2.2.48 Mae Cronfa Buddsoddi Hyblyg Cymru a weithredir gan y Banc Datblygu yn cynnig llwybr cyllido posibl sy'n seiliedig ar ddyled ar gyfer pryniant gan weithwyr. Gellir cefnogi pryniant gan reolwyr drwy Gronfa Olyniaeth Rheoli Cymru. Mae £25m yn rhoi'r cyllid sydd ei angen ar reolwyr a thimau rheoli uchelgeisiol i brynu busnesau bach a chanolig sefydledig yng Nghymru pan fydd eu perchnogion presennol yn ymddeol neu'n gwerthu.

Y Banc Cymunedol/cefnogi Banc Cambria

- 2.2.49 Mae cyllideb o £0.05m wedi cael ei dyrannu yn 2023-24 i helpu gyda'r costau sy'n gysylltiedig â datblygiadau'r Banc Cymunedol. Mae hyn yn talu am weithgarwch fel cyngor arbenigol, cefnogaeth i Cambria Cydfuddiannol Ltd (a greodd y weledigaeth i gael banc cymunedol yng Nghymru ac sydd wedi bod yn gweithio wedyn gyda Monmouthshire Building Society wrth iddynt ddatblygu eu cynlluniau), a bydd yn cael ei ddefnyddio i dalu am gostau gwaith diwydrwydd dyladwy cyfreithiol ac ariannol ar y cynnig buddsoddi rydym yn disgwyl iddo gael ei gyflwyno.
- 2.2.50 Hyd yma, nid oes unrhyw gyllid na grant uniongyrchol wedi cael ei ddarparu i Monmouthshire Building Society sy'n eu helpu i ddatblygu eu cynlluniau fel cynnig masnachol.
- 2.2.51 Rwy'n dal wedi ymrwymo i greu Banc Cymunedol yng Nghymru, ac i fodel ariannol cynhwysol a chydfuddiannol ac sy'n gwasanaethu pobl Cymru.
- 2.2.52 Mae Llywodraeth Cymru yn cydweithio â Monmouthshire Building Society sydd wrthi'n datblygu eu cynlluniau ar gyfer banc cymunedol yng Nghymru.
- 2.2.53 Er ein bod yn awyddus i weld cynnydd pendant tuag at gyflwyno Banc Cymunedol yng Nghymru, mae Llywodraeth Cymru yn parchu'r ffaith ei fod yn gynnig masnachol sy'n cael ei ddatblygu a'i arwain gan Monmouthshire Building Society.

2.2.54 Mae Llywodraeth Cymru yn disgwyl i Monmouthshire Building Society gyflwyno cynnig buddsoddi i helpu i gyflwyno Banc Cymunedol i Gymru. Ar ôl i'r cynnig ddod i law, byddwn yn ystyried ei gysoni â'n huchelgais ni ar gyfer Banc Cymunedol a'r posibilrwydd o werth ehangach.

2.2.55 Mae'r cyfalaf ar gyfer unrhyw fuddsoddiad yn y dyfodol i gefnogi'r Banc Cymunedol yn rhan o MEG Cyfiawnder Cymdeithasol y Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol.

Cymorth i sectorau gweithgynhyrchu allweddol fel awyrofod, modurol a dur

2.2.56 Mae'r diwydiant Awyrofod ac Amddiffyn yng Nghymru yn un o gonglfeini gallu Awyrofod ac Amddiffyn y DU, gyda dros 20,000 o bobl yn cael eu cyflogi yn y sector, sy'n dangos gallu'r sector i ailgodi a chryfhau ar ôl y pandemig. Mae gan 5 o'r 10 cwmni Awyrofod ac Amddiffyn mwyaf blaenllaw yn y byd bresenoldeb sylweddol yng Nghymru; mae gan Raytheon, GE, Airbus, General Dynamics a Safran ddylanwad mawr, ac mae gan Airbus a General Dynamics ddau safle mawr yr un yng Nghymru.

2.2.57 Mae oddeutu 200 o gwmnïau yng Nghymru sy'n gwasanaethu'r sector Awyrofod ac Amddiffyn o ran dylunio a gweithgynhyrchu strwythurau ac elfennau mewmol, systemau, MRO (Cynnal a Chadw, Atgyweirio ac Adfer), RPAS (Systemau Awyr a Reolir o Bell) / Dronau, a chynhyrchu offer ategol, gydag Ardaloedd Menter Awyrofod strategol yng Ngogledd, Canolbarth a De Cymru.

2.2.58 Er gwaethaf yr amser segur ym maes hedfanaeth oherwydd Covid a oedd, yn yr un modd â sectorau eraill fel twristiaeth a lletygarwch, wedi dioddef yn enbyd, mae'r sector awyrofod yn dod ato'i hun yn gyflym. Cyflwynodd IATA (y Gymdeithas Cludiant Awyr Ryngwladol) ystadegau ym mis Medi 2022 a oedd yn dangos bod yr adferiad ar ôl Covid yn parhau, gyda Chilometrau Teithwyr Refeniw (RPKs) yn cyrraedd 73.8% o'r lefelau a welwyd cyn y pandemig.

2.2.59 Dywedodd ATI ym mis Tachwedd 2022 fod y sector awyrofod yn ymgyswrtu â tharfu. Mae'r adferiad yn dilyn y pandemig yn cael ei ddarogan yng nghyswllt refeniw byd-eang o ddanfôn cynnyrch, sydd wedi cynyddu o £42bn yn 2021 i £61bn yn 2022, sy'n dangos cryfder a hyblygrwydd y sector. Wrth fynd i'r afael â'r heriau hyn, mae cwmnïau awyrofod hefyd wedi bod yn paratoi ar gyfer y trawsnewidiad mwyaf arwyddocaol yn y sector ers oes y jet. Mae'r trawsnewidiad hwn yn cael ei sbarduno gan yr angen i sicrhau bod y maes hedfanaeth yn Sero Net erbyn 2050.

2.2.60 Bydd y cyfle am dwf sy'n gysylltiedig â'r trawsnewidiad hwn yn un na welwyd ei debyg o'r blaen. Mae'r ATI yn amcangyfrif y bydd y farchnad fyd-eang ar gyfer darparu awyrennau yn 2050 yn £220 biliwn y flwyddyn, gydag awyrennau di-garbon yn cynrychioli cyfran o 41%. I gyflawni'r gyfran hon, disgwylir y bydd gwerth yr awyrennau di-garbon a ddarperir yn cynyddu ar 34% CAGR drwy'r 2040au.

2.2.61 Mae rhagolygon eraill ar gyfer y sector yn cynnwys 3.5% o dwf blynyddol am yr 20 mlynedd nesaf sy'n cyfateb i ddwywaith gymaint o bobl yn hedfan yn y cyfnod hwnnw. Mae'r gyfradd adfer ar gyfer awyrennau un eil yn gwella'n gyflymach, ond mae adroddiadau diweddar (haf 2022) yn awgrymu nad yw'r oedi rhwng adferiad hediadau pellter hir a rhai pellter byr mor eang a feddyliwyd yn wreiddiol.

2.2.62 Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i gefnogi gwaith Awyrofod Cymru i hyrwyddo'r sector. Byddwn hefyd yn parhau i hyrwyddo sector awyrofod Cymru ymhlith cyrff cyllido posibl yn Llywodraeth y DU ac yn lloio'n galed dros gefnogaeth barhaus i'r sector, yn

enwedig ar gyfer gweithgareddau Ymchwil, Datblygu ac Arloesi i helpu i newid i sefyllfa Sero Net. Rydym hefyd wedi cefnogi'r broses o ddatblygu clwstwr atgyweirio, archwilio a chynnal a chadw er mwyn cydweithio i ennill rhagor o gontractau tramor.

- 2.2.63 Mae gofod yn sector bach ond yn tyfu yn y DU ac yng Nghymru. Mae gennym nifer o chwaraewyr o safon fyd-eang, gan gynnwys Airbus, Raytheon a Space Forge, y byddwn yn parhau i'w cefnogi a'u hyrwyddo. Mae ffigyrau diwydiannol allweddol yng Nghymru yn cadeirio Cyngor Arweinyddiaeth Gofod Cymru sydd ar waith i helpu i gydlynu gweithgarwch a manteisio ar strategaeth ofod y DU gyfan, gan ddatblygu ein strategaeth ofod ein hunain sy'n canolbwyntio ar gryfderau penodol.
- 2.2.64 Rydym yn bwrw ymlaen â chynlluniau i ddarparu Canolfan Ymchwil Technoleg Uwch wrth ymyl DECA yn safle Seland y Weinyddiaeth Amddiffyn yng Ngogledd Cymru. Bydd yn creu clwstwr technoleg ac arloesi lle bydd llywodraeth(au), diwydiant a'r byd academiaidd yn cydgerdded â thechnolegau newydd arloesol yn y ganolfan ragoriaeth gyntaf o'i math yn y DU sy'n canolbwyntio ar amddiffyn. Yn ddiethriad mae gan dechnolegau o'r fath, a ddatblygir at ddibenion amddiffyn neu filwrol, ddefnydd sifil ehangach ac maent yn creu cyfleoedd masnachol a chyflogaeth tymor hir. Ar hyn o bryd rydym yn amcangyfrif y bydd ceisiadau cynllunio'n cael eu cyflwyno yn ystod haf 2023, gyda'r cyfleuster yn weithredol erbyn gwanwyn 2025. Rydym yn croesawu'r ymrwymiad o hyd at £10m a gyhoeddwyd gan y Canghellor yn Natganiad yr Hydref i helpu i ddatblygu'r Ganolfan Ymchwil Technoleg Uwch. Mae swyddogion yn gweithio gyda Llywodraeth y DU i ddeall amserlenni, math o gyllid ac unrhyw delerau ac amodau sy'n gysylltiedig â'r ddarpariaeth hon. Y Weinyddiaeth Amddiffyn yw Adran arweiniol y Llywodraeth, ac mae'n trafod yr ymrwymiad cyllid â Thrysorlys y DU.

Modurol

- 2.2.65 Mae Brexit, Covid, y prinder lled-ddargludyddion ledled y byd a'r rhyfel yn Wcráin i gyd wedi creu pwysau tymor byr-canolig sylweddol ar ddiwydiant modurol Cymru. Mae'r sector wedi crebachu'n sylweddol yn ystod y pedair blynedd diwethaf, ar ôl i ffatri injans Ford ym Mhen-y-bont ar Ogwr a'r ffatri Honda yn Swindon gau eu drysau. Ar hyn o bryd mae'r sector yng Nghymru yn cynnwys tua 150 o gwmnïau, sy'n gweithgynhyrchu cydrannau'n bennaf, ac yn cyflogi tua 11,000 o bobl. Yn benodol, mae gennym ddau wneuthurwr cerbydau arbenigol, AML a Riversimple, 35 o systemau haen un a gweithgynhyrchwyr cydrannau, gyda'r gweddill yn fusnesau bach a chanolig sy'n rhan o gadwyni cyflenwi JLR, Toyota a Nissan yn bennaf.
- 2.2.66 Ar y cyfan, mae sector modurol y DU yn arwain y ffordd i symud oddi wrth y peiriant tanio mewnlol, er bod heriau seilwaith a thechnolegol yn gysylltiedig â'r trawsnewidiad hwn. Cafodd cyfanswm o 142k o geir newydd eu cofrestru yn y DU ym mis Tachwedd, sy'n 23.5% o gynnydd o un flwyddyn i'r llall. Roedd gwerthiant cerbydau trydan batri hefyd wedi cynyddu 35.2% ym mis Tachwedd, i tua 29k o unedau. Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i gefnogi Fforwm Modurol Cymru i helpu ei aelodau i symud i gyfleoedd newydd gyda chadwyni cyflenwi sy'n ymwneud â thrydaneiddio. Ar hyn o bryd mae Fforwm Modurol Cymru yn cynnal ymarfer mapio Sero Net i godi ymwybyddiaeth o'r cyfleoedd hyn ac i ledaenu gwybodaeth am y farchnad yn fisol i'w aelodau.
- 2.2.67 Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i gydweithio â Llywodraeth y DU i sicrhau bod Cymru yn gallu cael gafael ar y cronfeydd perthnasol, gan gynnwys y rheini y mae'r Ganolfan Gyriant Uwch (APC) yn delio â nhw a'r gronfa Gyrru'r Chwyldro Trydan. Mae enghreifftiau'n cynnwys Meritor, cwmni peirianeg modurol yng Nghwambrân, a

dderbyniodd £31.9m gan yr APC ar gyfer prosiect cydweithredol i ddylunio a datblygu system pwerwaith trydan ar gyfer bysiau a loriau trwm trydan. Derbyniodd DG Innovate Ltd (Deregallera Holdings Ltd gynt), yng Nghaerffili lawer o gyllid hefyd.

2.2.68 Yn y cyd-destun hwn, bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i roi llwyfan cadarnhaol a chefnogol i ddiwydiant modurol Cymru. Mae ymateb diweddar i bresenoldeb ffisegol cwmnïau yn sioe cerbydau carbon isel 22, lle'r oeddwn i'n brif siaradwr, yn dangos bod galw mawr am arbenigedd gweithgynhyrchu yng Nghymru. Os gall y sector fanteisio'n llawn ar y newid digidol a thechnolegol angenrheidiol, gyda chefnogaeth barhaus gan Lywodraeth Cymru, mae ganddo ddyfodol cadarn.

Dur

2.2.69 Mae datgarboneiddio'r diwydiant dur yn flaenoriaeth i'r sector. Mae rheoli'r gwahaniaeth sy'n parhau rhwng prisiau ynni diwydiannol y DU a chystadleuwyr Ewropeaidd yn hollbwysig os ydym am alluogi ein diwydiannau ynni-ddwys fel dur i fuddsoddi mewn technolegau datgarboneiddio.

2.2.70 Mae effaith bosibl polisiau datgarboneiddio ar gystadleurwydd diwydiannol yn gofyn am system gymorth gytbwys ar draws y DU, a rhaid i hyn ystyried heriau daearyddol unigryw rhanbarthau diwydiannol Cymru. Mae ein llwybr tuag at Gymru sero net yn heriol, ond bydd yn cynnig cyfleoedd i gael twf cynaliadwy a busnesau cryfach.

2.2.71 Mae gan Lywodraeth y DU rôl benodol i'w chwarae yn hyn o beth, gan mai Llywodraeth y DU sydd â llawer o'r pwerau i weithredu mewn meysydd allweddol sy'n ymwneud â datgarboneiddio sector dur y DU, gan gynnwys Dal, Defnyddio a Storio Carbon a/neu Hydrogen, Cludiant a Newid Tanwydd.

2.2.72 Yn ogystal â phwerau allweddol, mae gan Lywodraeth y DU hefyd yr adnoddau sydd eu hangen i helpu i drawsnewid y sector dur yn ogystal â diwydiannau ynni-ddwys eraill.

2.2.73 I sicrhau bod Cymru yn elwa o'r cymorth sydd ar gael, rydym yn parhau i weithio gyda Llywodraeth y DU i fanteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd sy'n codi i ddiwydiannau a busnesau yng Nghymru o gynlluniau'r DU, gan gynnwys y Gronfa Trawsnewid Ynni Diwydiannol. Celsa Steel yw un o'r cwmnïau yng Nghymru a lwyddodd i gael £3m o gymorth drwy'r Gronfa Trawsnewid Ynni Diwydiannol.

2.2.74 Mae busnesau Cymru yn gwneud cyfraniad anghymesur at y referniw a gynhyrchir gan Gynllun Masnachu Allyriadau'r DU. Hoffem gael rhagor o eglurder ynghylch sut mae referniw o'r Cynllun Masnachu Allyriadau a mesurau eraill yn cael eu defnyddio i ariannu technolegau ac effeithlonrwydd ynni a fydd yn galluogi busnesau i newid i ddyfodol carbon is. Mae diffyg tryloywder yn ei gwneud yn anodd i ni amddiffyn mesurau i'r rheini sy'n eu hystyried yn drethi cosbol.

2.2.75 O ran cymorth i Tata, rwy'n dal i gwrdd yn rheolaidd â Tata Steel ar lefel uwch i ddeall teimladau diweddaraf y cwmni, ac rwy'n edrych ymlaen at drafod â Grant Shapps, Ysgrifennydd Gwladol BEIS, i ddeall ei safbwynt ynghylch cymorth i'r cwmni.

2.2.76 Rydym yn parhau i ymgorffori'r arferion gorau mewn prosesau caffael cyhoeddus ar gyfer dur lle bynnag y bo modd. Mae Nodyn Polisi Caffael Cymru, 'Caffael dur mewn prosiectau adeiladu a seilwaith mawr yng Nghymru', wedi cael ei gryfhau er mwyn cydfynd ymhellach â Siarter Dur y DU, drwy annog prosiectau yng Nghymru i ddefnyddio ac elwa o ddu o ansawdd da o Brydain lle bynnag y bo modd.

Y dyraniadau i gyflawni Croeso i Gymru: blaenoriaethau ar gyfer yr economi ymwelwyr 2020-25;

- 2.2.77 Yn strategaeth twristiaeth Llywodraeth Cymru, Croeso i Gymru: Blaenoriaethau ar gyfer yr economi ymwelwyr 2020-25, yr uchelgais yw cynyddu twristiaeth er budd Cymru – ee, twf economaidd sy'n dod â manteision i bobl a lleoedd Cymru, cynaliadwyedd amgylcheddol a llesiant cymdeithasol a diwylliannol.
- 2.2.78 Rydym yn pwysleisio pwysigrwydd mynd i'r afael ag amrediad manteision, annog mwy o wariant yn ein heconomi a delio â'r natur dymhorol drwy hyrwyddo Cymru fel cenedl y gallwch ymweld â hi drwy gydol y flwyddyn.
- 2.2.79 Mae £10.630m yn 2034-24 a 2024-25 wedi cael ei fuddsoddi i helpu i gyflawni'r flaenoriaeth hon.

Strategaeth manwerthu

- 2.2.80 Mae'r argyfwng costau byw yn effeithio ar arferion defnyddwyr, gyda goblygiadau difrifol posibl i'r sector manwerthu. Bydd effaith anochel ar y manwerthwyr hynny sy'n masnachu nwyddau a gwasanaethau dewisol, wrth ystyried mai gwariant defnyddwyr ar eitemau dewisol sy'n debygol o gael eu haberthu gyntaf mewn unrhyw wasgfa ar gyllid personol.
- 2.2.81 Yn yr un modd, bydd disgwyliadau a phwysau ar y manwerthwyr hynny sy'n masnachu nwyddau a gwasanaethau hanfodol, o ystyried effaith prisiau uwch ar incwm aelwydydd.
- 2.2.82 O ran costau ynni, mae'r costau uwch i fusnesau yr un mor eithriadol a'r un mor arwyddocaol â'r rheini sy'n wynebu defnyddwyr. I rai manwerthwyr, os byddai eu biliau ynni yn cynyddu £20,000, byddai angen i'w gwerthiannau gynyddu bron i £100,000 er mwyn talu'r bil hwnnw. Mae costau uwch o ran cynnyrch a chyflogau yn dwysáu'r pwysau hwn. Rwy'n ymwybodol iawn nad oes atebion hawdd a chyflym, na chyllidebau di-ben-draw. Fodd bynnag, yr hyn sydd gennym yw parodrwydd i weithio mewn partneriaeth gymdeithasol â Llywodraeth Cymru, cyflogwyr, cyrff sy'n cynrychioli busnesau ac undebau llafur yn gweithio gyda'i gilydd i ddeall ble rydym ni ar hyn o bryd, ble rydym ni eisiau cyrraedd, a sut gallwn ni gyrraedd yno.
- 2.2.83 Y llynedd, gyda chefnogaeth y Dirprwy Weinidog Partneriaeth Gymdeithasol, fe wnaethom sefydlu'r Fforwm Manwerthu i ddechrau'r sgwrs hon. Cyhoeddwyd ein [Datganiad Sefyllfa](#) ym mis Mawrth, a bydd Gweledigaeth Strategol ar y Cyd ar gyfer Manwerthu yn cael ei chyflwyno i'r Pwyllgor ddiwedd y mis (Mai) – gan amlinellu ein camau gweithredu hyd yma ochr yn ochr â'n dyheadau ar gyfer y dyfodol.
- 2.2.84 Fy mwriad felly, dros y misoedd nesaf, yw datblygu cynllun cyflawni, gan ystyried unrhyw argymhellion gan y Pwyllgor yn dilyn ei ymchwiliad ei hun i'r maes Manwerthu (a Lletygarwch a Thwristiaeth).

Dyraniadau i helpu busnesau a gweithwyr gyda'r broses o newid i sefyllfa Sero Net, fel y rheini sy'n helpu i greu swyddi gwyrdd cynaliadwy, a'r rheini sy'n sicrhau bod gan weithwyr y sgiliau angenrheidiol i wneud y swyddi hynny

- 2.2.85 Cymru Sero Net yw cam nesaf ein taith, a'r cyntaf gyda'r targed sero net, gan weithio tuag at Gymru fwy gwyrdd, cryf a theg. Bydd ein dull gweithredu yn cadw'r swyddi

presennol, yn creu cyfleoedd gwaith, ac yn helpu i sicrhau bod ein diwydiannau'n dal yn gystadleuol yn rhyngwladol. Ond, ni ellir gorbwysleisio'r heriau a fydd yn ein hwynebu yn y degawdau i ddod, a rhaid i bob un ohonom weithio gyda'n gilydd i wireddu'r cyfleoedd sydd ar gael.

- 2.2.86 Ein gweledigaeth ni yw economi llesiant sy'n hybu ffyniant, yn amgylcheddol gadarn, ac yn helpu pawb i gyflawni eu potensial. Mae sicrhau proses deg o newid i ddyfodol carbon isel yn hollbwysig i Gymru. Rwy'n gweithio'n agos gyda'r Gweinidog Newid Hinsawdd ar sut gallwn ni adnewyddu Busnes Cymru i adlewyrchu ein blaenoriaethau ar gyfer Sero Net, sut gallwn ni flaenoriaethu cymorth i fusnesau sy'n cyfrannu fwyaf ar gyfer Cymru gyda'n Contract Economaidd, a sut gall Banc Datblygu Cymru sicrhau bod busnesau sy'n ceisio datgarboneiddio yn cael y cymorth sydd ei angen arnynt.
- 2.2.87 Yn 2022 lansiodd Busnes Cymru ymgyrch Gweledigaeth Werdd i helpu busnesau i wella eu gwybodaeth am ddefnyddio adnoddau'n effeithlon a'u dealltwriaeth o hynny. Mae'r ymgyrch yn annog busnesau i gymryd camau i leihau eu heffaith ar newid hinsawdd, ac mae'n cefnogi uchelgais Llywodraeth Cymru yng nghyswllt economi sero net. Roedd yr ymgyrch yn darparu cynnwys digidol newydd a hawdd ei ddefnyddio a digwyddiadau rhyngweithiol ar-lein, gan gynnwys cyfres o Siaradwyr Gwadd.
- 2.2.88 Mae'r Addewid Twf Gwyrdd yn rhan o'r cymorth arbenigol ar gynaliadwyedd sydd ar gael drwy Busnes Cymru, ac mae'n agored i bob busnes bach a chanolig yng Nghymru ym mha bynnag sector o ddiwydiant. Mae'n ffordd ymarferol i fusnesau ddangos yr effaith gadarnhaol maen nhw'n ei chael ar y bobl a'r lleoedd o'u cwmpas, ac i ymuno â chymuned sy'n prysur gynyddu o sefydliadau blaengar. Drwy ymrwymo i'r Addewid Twf Gwyrdd, mae pob busnes yn ymrwymo i un neu fwy o gamau gweithredu i'w helpu i leihau effaith neu i sicrhau perfformiad cynaliadwy. Mae busnesau hefyd yn cael pecyn cymorth ar gyfer marchnata sydd wedi'i ddylunio'n benodol i ddarparu gwybodaeth ymarferol, canllawiau a logos i helpu i hyrwyddo'r camau maen nhw wedi'u cymryd i ddatgarboneiddio a bod yn fwy cynaliadwy. Ers 2016, rydym wedi helpu 4,403 o fusnesau i fabwysiadu neu wella strategaethau cynaliadwyedd amgylcheddol, gan gynnwys yr Addewid Twf Gwyrdd.
- 2.2.89 Mae adran newydd yn cael ei datblygu ar gyfer gwefan Busnes Cymru, er mwyn dod â chynnwys ac adnoddau at ei gilydd i helpu busnesau i leihau eu defnydd o adnoddau a chostau. Bydd yr adran hon yn ganolbwynt ar gyfer unrhyw gyngor a chefnogaeth i fusnesau yn y dyfodol. Disgwylir y bydd yr adran yn weithredol erbyn diwedd yr hydref.
- 2.2.90 Mae Ymgynghorwyr Tendro Busnes Cymru yn helpu busnesau i fod yn 'addas i dendro' er mwyn gwella eu siawns o ennill contractau'r sector cyhoeddus a'r sector preifat, i is-gontractio gwaith ar brosiectau mawr y sector cyhoeddus, ac i sicrhau eu lle ar fframweithiau'r sector cyhoeddus. Mae cyngor ar gael hefyd ar gyfleoedd tendro sydd ar y gweill a sut mae cydweithio i sicrhau contractau. Yn ogystal â hynny, mae'r ymgynghorwyr hefyd yn helpu busnesau i ddeall caffael yn y sector cyhoeddus, anghenion a disgwyliadau prynwyr, sut i wneud yn fawr o Gwerthwchi Gymru, gan gynnwys helpu i gofrestru ac i fireinio proffiliau.
- 2.2.91 Mae ein Contract Economaidd yn mynnu bod busnesau sy'n gofyn am fuddsoddiad gennym yn dangos pob un o'r canlynol fel gofyniad sylfaenol:
- Potensial i ddatblygu (sy'n cael ei fesur, er enghraifft, yn ôl cyfraniad at gyflogaeth, cynhyrchiant, neu effeithiau lluosydd drwy'r gadwyn gyflenwi).
 - Gwaith Teg (fel y mae'n cael ei ddiffinio gan y Bwrdd Gwaith Teg).

- Hybu iechyd, gan gynnwys pwyslais arbennig ar iechyd meddwl, sgiliau a dysgu yn y gweithle.
- Cynnydd o ran lleihau ôl troed carbon.

2.2.92 I gael rhagor o wybodaeth, dylai busnesau gysylltu â Llinell Gymorth Busnes Cymru sy'n gallu archwilio unrhyw opsiynau cymorth sydd ar gael. Mae Llinell Gymorth Busnes Cymru ar agor o ddydd Llun i ddydd Gwener rhwng 10am a 4pm. Gallwch gysylltu â'r tîm drwy ffonio 03000 6 03000 neu drwy fynd i <https://businesswales.gov.wales/cy/cysylltwch-a-ni>

2.2.93 Mae rhaglenni SMART Cymru yn darparu cyllid a chyngor arbenigol i fusnesau er mwyn iddynt ddatblygu cynnyrch a phrosesau newydd sy'n arwain at ddatgarboneiddio. Mae gan y rhaglenni fynediad at amrywiaeth eang o fecanweithiau cyllid ar gyfer Ymchwil a Datblygu a gwella prosesau, ac maent hefyd yn cyflogi tîm o ymgynghorwyr dylunio a gweithgynhyrchu. Dylai unrhyw fusnes sy'n chwilio am gymorth ar gyfer Ymchwil a Datblygu sy'n ymwneud â datgarboneiddio yng Nghymru ddechrau drwy gysylltu â'u Harbenigwr Arloesi lleol.

2.2.94 Ar ben hynny, mae adnoddau sy'n ymwneud â [Thechnoleg Dal Carbon](#) a [Dulliau Rheoli Tir ar gyfer Sero Net](#) ar gael ar wefan Cyswllt Ffermio.

2.2.95 Mae gwefan Busnes Cymru yn cynnwys adran cyllid i fusnesau sy'n cynnig gwybodaeth ac arweiniad arbenigol i helpu pobl i ddod o hyd i gyllid priodol, yn ogystal â chanfyddwr cyllid <https://businesswales.gov.wales/businessfinance/cy>.

2.2.96 Rydym yn gweithio gyda diwydiannau a rhanddeiliaid allweddol i ddatblygu dealltwriaeth o ba sgiliau a chymwysterau sydd eu hangen ar gyfer galwedigaethau wrth i ni symud i sefyllfa sero net. Ar 17 Hydref cyhoeddodd Gweinidog y Gymraeg ac Addysg a minnau [hwb sgiliau o £3 miliwn i'r sector digidol a'r sector gwyrdd](#), a oedd yn cynnwys buddsoddiad o £2m fel rhan o'r rhaglen Cyfrifon Dysgu Personol i helpu unigolion i uwchsgilio neu ailsgilio mewn sgiliau sero net a mynd i'r afael â phrinder sgiliau i sicrhau bod anghenion yr economi yn y dyfodol yn cael eu diwallu.

2.2.97 Byddwn yn cyhoeddi ein Cynllun Gweithredu ar gyfer Sgiliau Sero Net yn y Flwyddyn Newydd. Bydd yn crynhoi'r sefyllfa bresennol o ran sgiliau sero net yng Nghymru, yng nghyd-destun ein 8 sector allyriadau, ac yn amlinellu camau gweithredu allweddol i helpu busnesau a dysgwyr i ddatblygu gweithlu medrus i sicrhau proses drawsnewid deg i sefyllfa sero net.

2.2.98 Bydd ein buddsoddiad o £1.5m yn 23-24 ar gyfer y rhaglen Sgiliau Hyblyg hefyd yn cael ei ddefnyddio i ganolbwyntio ar feysydd polisi sgiliau allweddol Llywodraeth Cymru fel Sero Net a Sgiliau Digidol, lle mae bylchau sgiliau wedi'u nodi yng Nghymru. Mae hyn yn galluogi gweithwyr i gael y sgiliau angenrheidiol i fusnesau newid i sefyllfa Sero Net, gan greu swyddi gwyrdd cynaliadwy, ac yn rhoi cyfle i fusnesau yng Nghymru gael gafael ar y sgiliau digidol sydd eu hangen arnynt er mwyn gallu arloesi, gwella a datblygu.

2.2.99 Bydd y buddsoddiad Prentisiaeth o £140m yn 2023-24 yn dal i helpu i ddatblygu sgiliau Sero Net er mwyn ateb y galw sy'n deillio o fuddsoddiad y llywodraeth mewn prosiectau seilwaith, gofynion rheoleiddio a datgarboneiddio tai, yn unol â pholisïau ehangach Llywodraeth Cymru. Byddwn yn parhau i adolygu cynnwys fframweithiau a llwybrau prentisiaeth, gan ganolbwyntio ar ddatblygu ac addasu'r prentisiaethau hynny sy'n cefnogi ein nodau sero net a chynaliadwyedd.

Manylion dyraniadau cyllideb sy'n ymwneud â pholisi Llywodraeth Cymru ar weithio o bell, gan gynnwys unrhyw ddyraniadau ar gyfer canolfannau rhannu mannau gwaith

- 2.2.100 Nid yw'r gyllideb ar gyfer y polisi gweithio o bell wedi'i nodi ar wahân yng nghyllideb yr Economi. Fodd bynnag, oherwydd inni ddod â rhwydwaith prawf o ganolfannau at ei gilydd – a nodwyd yn y [Datganiad i'r wasg – Lleoliadau gweithio o bell](#) – am gost isel iawn neu heb unrhyw gost, rydym yn disgwyl y bydd y gwariant yn y dyfodol yn canolbwyntio ar ddarparu offer galluogi, fel llwyfan digidol ar gyfer gwybodaeth ac archebu. Bydd y rhain hefyd yn rhai isel eu cost, ac yn canolbwyntio ar gynaliadwyedd masnachol yn y dyfodol, felly rydym yn disgwyl i'r costau gael eu rheoli fel pwysau yn ystod y flwyddyn.
- 2.2.101 Mae ein rhaglen Trawsnewid Trefi yn darparu bron i £136m i helpu i gefnogi adferiad economaidd a chymdeithasol canol ein trefi a'n dinasoedd. Mae gennym hefyd gynlluniau uchelgeisiol i helpu pobl i weithio'n glyfar ac o bell yng Nghymru. Rydym yn treialu cyfres o ganolfannau gweithio o bell yn y gymuned, gan annog pobl i weithio'n nes at adref a denu pobl yn ôl i ganol trefi.

Sgiliau a Chyflogadwyedd

Cyfanswm y cyllid y bwriedir ei ddefnyddio i gyflwyno'r Warrant i Bobl Ifanc yn 2023/24.

- 2.2.102 Yn fy [Natganiad ar 12 Gorffennaf 2022](#), rhoddais yr wybodaeth ddiweddaraf am bwysigrwydd y Warrant i Bobl Ifanc er mwyn sicrhau dyfodol gwell i'n pobl ifanc ac effaith cyllid a gefnogir ar draws y llywodraeth, yn enwedig MEG Addysg a'r Gymraeg.

Lefel y cyllid y bwriedir ei ddefnyddio i gyflwyno Cyfrifon Dysgu Personol yn 2023-24.

- 2.2.103 Bydd MEG Addysg a'r Gymraeg yn cynnal cyllid Cyfrifon Dysgu Personol ar yr un lefelau â 2022-23, sef £17.89m. Y bwriad yw y bydd dyraniad y cyllid hwn yn dal yn £15m o ddyraniad craidd, gyda'r gweddill fel ymyriadau wedi'u targedu. O'r ffigur hwn, mae £1m eisoes wedi cael ei glustnodi i gefnogi'r cynllun peilot Sero Net.

Rhestr wedi'i chydgrynhoi o'r holl raglenni cyflogadwyedd a ariennir gan BEL Sgiliau, gan gynnwys: Y cleientiaid / buddiolwyr y bwriedir i bob rhaglen eu cyrraedd; A ydynt yn rhan o gynllun 'ambarél' ehangach (hynny yw, y Warrant i Bobl Ifanc) Rhestr yn enwi'r prif ddarparwyr ar gyfer pob un o'r rhaglenni, gan gynnwys eu gwerthoedd contract ar gyfer 2023-24.

- 2.2.104 Mae manylion y rhaglenni cyflogadwyedd wedi'u cynnwys yn **Atodiad C**.

Dysgu Seiliedig ar Waith – Prentisiaethau

Gwir alldro 2021-22 ac alldro rhagolygol 2022-23 ar gyfer y rhaglen prentisiaethau a'r rhaglen hyfforddeiaethau

- 2.2.105 Alldro gwirioneddol 2021-22 ar gyfer y rhaglen Hyfforddeiaethau oedd £25.5m (gan gynnwys £1.2m o gronfeydd yr UE). Daeth y Rhaglen Hyfforddeiaethau i ben ddiwedd 2021-22. Alldro gwirioneddol 2021-22 ar gyfer y rhaglen Prentisiaethau oedd £147.6m (gan gynnwys £31.9m o gronfeydd yr UE). Yr alldro posibl ar gyfer y rhaglen hon yn 2022-23 yw £160m (gan gynnwys £18.8m o gronfeydd yr UE).

Manylion unrhyw drosglwyddiadau o Gam Gweithredu Dysgu Seiliedig ar Waith 2023-24 i ariannu Gradd-brentisiaethau

2.2.106 Mae Cyllideb Ddrafft 2023-24 yn bwriadu trosglwyddo £9m i CCAUC i gefnogi Gradd-brentisiaethau. Rhagwelir y bydd £4m yn cael ei drosglwyddo o MEG yr Economi i MEG Addysg a'r Gymraeg fel rhan o broses y gyllideb atodol yn ystod y flwyddyn. Mae'n werth nodi bod £5m wedi cael ei ddyrannu i gefnogi Gradd-brentisiaethau yn BEL CCAUC (4620) ym mhortffolio Addysg a'r Gymraeg.

Manylion unrhyw gyllid a ddefnyddiwyd yn 2022-23 ac a ragwelir a fydd yn cael ei ddefnyddio yn 2023-24 i ddatblygu fframweithiau prentisiaeth newydd ac i adolygu'r fframweithiau prentisiaeth presennol.

2.2.107 Rydym yn comisiynu fframweithiau prentisiaeth newydd a diwygiedig drwy drefniadau contractio gyda Skills Development Scotland (SDS). I sicrhau bod y ddarpariaeth prentisiaeth yn dal yn gyfredol ac yn berthnasol i anghenion cyflogwyr yng Nghymru, dyrannwyd £190,000 yn 2022-23 ar gyfer datblygu fframweithiau prentisiaeth. Bydd adolygiad yn cael ei gomisiynu o'r fframweithiau Modurol, Cludiant a Logisteg, Technoleg Ddigidol, Peirianeg, Gwallt a Harddwch, Manwerthu, a Theithio a Thwristiaeth; ac £20,000 ar gyfer cyfieithiadau Cymraeg.

2.2.108 Yn ychwanegol at hynny, mae Partneriaid Datblygu cydnabyddedig hefyd yn gallu datblygu ac adolygu fframweithiau. Yn 2022-23, mae Llywodraeth Cymru wedi cytuno i fframweithiau yn y sectorau Gofal Iechyd ac Adeiladu gael eu datblygu a'u hadolygu, heb i hynny fod drwy gomisiwn. Yn 2023-24, bydd y rhain yn cael eu datblygu gydag adolygiadau fframwaith ychwanegol yn y sectorau canlynol: Busnes a Rheolaeth, Peirianeg a Deunyddiau a Gweithgynhyrchu Uwch, Gwasanaethau Addysg a Gwybodaeth, a Gwaith Chwarae.

2.2.109 Dyrannwyd cyfanswm o £55,000 ar gyfer gweithgarwch cydraddoldeb a £30,000 ar gyfer cefnogaeth dechnegol i'r Gwasanaeth Prentisiaethau Gwag i asesu ailstrwythuro'r economi, yn enwedig ymgysylltu'n well â phobl ifanc 16-24 oed sy'n gwneud hyfforddiant galwedigaethol.

2.2.110 Mae'r gyllideb hefyd yn gwneud darpariaeth ar gyfer gwaith ymchwil gwerth £255,000 i helpu i newid pwyslais y system sgiliau yng Nghymru er mwyn llunio strategaeth dysgu gydol oes, gan gefnogi cyflogaeth ac arloesi corfforaethol. Disgwylir y bydd y gwaith ymchwil wedi'i gwblhau erbyn canol 2023.

Manylion yr holl gamau gweithredu a chyfyngiadau rheoli'r galw sydd ar waith i reoli'r galw am brentisiaethau, neu a fydd yn cael eu cyflwyno ar gyfer y rhaglen prentisiaethau yn ystod 2023-24

2.2.111 Mae'r broses o ddarparu'r rhaglen prentisiaethau yn seiliedig ar flaenoriaethau'r sector, a bennir ar gyfer ein rhwydwaith darparwyr ym mhob blwyddyn gontract. Mae'r rhwydwaith darparwyr yn ymateb i anghenion y farchnad yn unol â'r blaenoriaethau hyn ar lefel ranbarthol a chenedlaethol.

2.2.112 Mae blaenoriaethau'r sector yn seiliedig ar Bartneriaethau Sgiliau Rhanbarthol, gwybodaeth am y farchnad lafur a rhyngweithio â chyrff y sector. Mae'r blaenoriaethau presennol yn cynnwys: Iechyd a Gofal Cymdeithasol a Gofal y Blynyddoedd Cynnar; Technoleg Ddigidol a Thechnoleg Gwybodaeth; a sectorau a galwedigaethau Sero Net, gan gynnwys ynni, tai, ynni adnewyddadwy a thrafnidiaeth. Mae Gwyddoniaeth,

Technoleg, Peirianeg a Mathemateg (STEM) a sectorau a galwedigaethau technegol yn dal yn flaenoriaeth drawsbynciol, sy'n cefnogi ein blaenoriaethau ehangach.

- 2.2.113 Yn unol â'r Warrant i Bobl Ifanc ac i gydnabod bod y dirywiad economaidd yn cael effaith anghymesur ar bobl ifanc, rydym yn blaenoriaethu'r ddarpariaeth i bobl ifanc rhwng 16 a 24 oed. Fodd bynnag, dylid pwysleisio bod y Rhaglen Prentisiaethau yn addas i bobl o bob oed, ac yn croesawu pawb dros 25 oed sy'n bodloni meini prawf cymhwysedd.
- 2.2.114 Roedd ein Cynllun Gweithredu ar Brentisiaethau (2017) yn dangos ein bwriad i symud y rhaglen Prentisiaethau tuag at gefnogi newydd-ddyfodiaid a gweithwyr sy'n gymharol newydd yn eu swydd. Roedd hefyd yn nodi'r angen i symud oddi wrth brentisiaethau cyffredinol tuag at y rheini sy'n benodol i sector.
- 2.2.115 Ein hagwedd gyffredinol yw bod gweithwyr (ac eithrio unigolion anabl) yn anghymwys ar gyfer Prentisiaeth lefel 2 os ydyn nhw wedi cael eu cyflogi yn yr un swydd ers mwy na 6 mis, ac mae'r rheini sydd wedi cael eu cyflogi ers mwy na 12 mis yn anghymwys ar gyfer Prentisiaeth lefel 3 hefyd. Mae hyn yn helpu i sicrhau bod y rheini sy'n ymuno â'r rhaglen yn gallu manteisio'n llawn ar y cyfleoedd uwchsgilio y mae'r Rhaglen yn eu darparu, ac yn galluogi Llywodraeth Cymru i sicrhau gwerth am arian. Nid oes cyfyngiad ar hyd cyflogaeth ar gyfer dysgwyr sydd am wneud prentisiaeth lefel 4/5. Nid ydym chwaith wedi cyfyngu ar y prentisiaethau cyffredinol sydd ar gael i ddysgwyr anabl neu sy'n newydd i fyd gwaith.
- 2.2.116 Fodd bynnag, nid yw gweithwyr yn y grŵp oedran sy'n cael blaenoriaeth, sef 16-24 oed, yn cael eu hystyried yn anghymwys ar gyfer prentisiaeth ar sail hyd eu cyflogaeth yn eu swydd bresennol. Yr unig eithriadau fydd y prentisiaethau Lefel 2/3 hynny sydd wedi cael eu dynodi'n rhai cyffredinol, er enghraifft Gweinyddu Busnes, Manwerthu a Gwasanaeth Cwsmeriaid, Arwain Tîm a Defnyddwyr TG, gan mai dim ond i recriwtiaid newydd y bydd y rhain ar gael. Bydd y trefniadau llacio hyn yn cael eu hadolygu ymhellach, ond byddan nhw'n berthnasol tan ddiwedd mis Gorffennaf 2023 o leiaf.
- 2.2.117 Mae'r Cynllun Cymhellion i Gyflogwyr yn canolbwyntio ar helpu prentisiaid anabl i gael swydd a hyfforddiant. Bydd y Cynllun Cymhellion i Gyflogwyr yn helpu i gynyddu cyfranogiad y grŵp hwn sydd o dan anfantais, a bydd yn ein helpu ni i gyrraedd ein targed i ddileu'r bwlch rhwng y gyfradd cyflogaeth yng Nghymru a'r DU erbyn 2050, gyda phwyslais ar Waith Teg a chynyddu cyfranogiad yn y farchnad lafur ymysg grwpiau sydd heb gynrychiolaeth ddigonol. Ar ben hynny, rydym hefyd yn darparu cymorth yn y gwaith ar gyfer y garfan hon i sicrhau eu bod yn cael digon o gefnogaeth i gwblhau eu rhaglen brentisiaeth.
- 2.2.118 Mae darpariaeth Cyfrwng Cymraeg / Ddwyieithog yn cael ei thargedu, ac mae disgwyl i 50% o'r dysgwyr Cymraeg iaith gyntaf sy'n dechrau ar brentisiaeth yn y sectorau Gofal Iechyd, Adeiladu ac Amaethyddiaeth ymgymryd â'u holl brentisiaeth, neu ran ohoni, drwy gyfrwng y Gymraeg. Rydym yn gweithio gyda'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol i gyflawni nodau Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr.
- 2.2.119 Ar hyn o bryd rydym yn cydlunio ein meini prawf cymhwysedd ar gyfer blwyddyn contract 2023/24 gyda'r rhwydwaith darparwyr prentisiaethau. Bydd y broses hon yn parhau yn y Flwyddyn Newydd, a defnyddir llythyrau comisiwn contract i gyfathrebu yn ei chylch.

Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol

Manylion y cyllid a'r pwrpas

- 2.2.120 Rydym yn dal i weithio'n agos gyda'r Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol sydd â'r rôl benodol o ymgysylltu â rhwydweithiau cyflogwyr, sefydliadau addysg bellach ac addysg uwch, a rhanddeiliaid eraill i nodi blaenoriaethau rhanbarthol a gwneud argymhellion i Lywodraeth Cymru sydd, yn ei thro, yn cyfrannu at benderfyniadau ynghylch cyllid ar gyfer sgiliau a chyfeiriad polisi sgiliau yn y dyfodol. Mae pob Partneriaeth Sgiliau Rhanbarthol yn derbyn £0.29m y flwyddyn i gefnogi'r gwaith hwn.
- 2.2.121 Mae'r Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol yn cwblhau cynlluniau cyflogaeth a sgiliau newydd ar gyfer 2022-25, ar sail gwybodaeth sy'n cael ei harwain gan gyflogwyr. Disgwylir i'r cynlluniau hyn gael eu cwblhau erbyn diwedd y flwyddyn a'u cyhoeddi ar wefannau'r Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol. Ar ben hynny, bydd Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol yn darparu gwybodaeth am y farchnad lafur i gefnogi ymrwymadau eraill y Rhaglen Lywodraethu, gan gynnwys Sgiliau Digidol, y Gymraeg, Sero Net a Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol
- 2.2.122 Amcangyfrifir dyraniad pellach o £0.08m i gyd ar gyfer blwyddyn ariannol 2023-24 er mwyn parhau â'r gwaith ymgysylltu gyda phartneriaid cyflawni, wrth i Gymru newid i gyd-destun cyllid ar ôl gadael yr UE.

Manylion unrhyw gyllid arall y bwriedir iddo gefnogi'r gwaith o weithredu Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol ond nad yw'n cael ei ddyrannu iddynt yn uniongyrchol

- 2.2.123 Nid yw Llywodraeth Cymru yn darparu unrhyw gyllid arall i gefnogi gweithrediad y Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol.

Ymchwil, Datblygu ac Arloesi

Manylion unrhyw gyllid yn ystod 2023-24 y bwriedir iddo ariannu pum blaenoriaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer ymchwil ac arloesi yng Nghymru;

- 2.2.124 Bydd y strategaeth arloesi yn cael ei lansio ddechrau 2023, a bydd yn cynnwys rhagor o fanylion am ein blaenoriaethau ar gyfer Ymchwil, Datblygu ac Arloesi a'n hymrwymadau cyllid.
- 2.2.125 Mae cyllideb o £35m ar gyfer Ymchwil ac Arloesi wedi cael ei chlustnodi yn y gyllideb, ac mae wedi'i rhannu fel a ganlyn: £10m ar gyfer 2022-23, £10m ar gyfer 2023-24 a £15m ar gyfer 2024-25.
- 2.2.126 Rydym yn cwblhau Cam 2 Sêr Cymru ar hyn o bryd. Bydd Cam 3 Sêr Cymru yn cael ei lansio cyn bo hir yn 2023-24, ac yn parhau yn 2024-25.
- 2.2.127 Mae'r cyllid sydd wedi'i ddyrannu yn y gyllideb hon i gefnogi Arloesi wedi'i amlinellu isod.

	Cyllideb Derfynol 21/22 £'000	Cyllideb Ddrafft 22/23 £'000	Cyllideb Ddrafft Ddangosol 23/24 £'000	Cyllideb Ddrafft Ddangosol 24/25 £'000	Cyfanswm y Gyllideb £'000

Cyfalaf	4,066*	5,000	5,000	10,000	20,000
Refeniw	604**	604	604	300	1,508

* Mae'r ffigur hwn yn cynrychioli cyllid craidd Llywodraeth Cymru yn unig – nid yw'n cynnwys cyllid yr UE ar gyfer y rhaglenni SMART a oedd tua £20m y flwyddyn.

** O'r gyllideb Refeniw, mae £0.304m ym mlynnyddoedd 22/3 a 23/4 yn cynrychioli costau gorbenion y Corff Cyfryngol sydd eu hangen i weinyddu a monitro Cronfeydd Strwythurol a grantiau ehangach yr UE. Mae'r elfen hon yn dod i ben yn 2024/25, gyda phwyslais o'r newydd ar fynediad at gyllid Innovate UK, er enghraifft.

2.2.128 Mae'r cyllid sydd wedi'i ddyrannu yn y gyllideb hon i gefnogi Gwyddoniaeth wedi'i amlinellu isod.

	Cyllideb Derfynol 21/22 £'000	Cyllideb Ddrafft 22/23 £'000	Cyllideb Ddrafft Ddangosol 23/24 £'000	Cyllideb Ddrafft Ddangosol 24/25 £'000	Cyfanswm y Gyllideb £'000
Cyfalaf	4,874	5,000	5,000	£5,000	£15,000
Refeniw	1,350	1,350	1,200	1,200	3,750

Manylion unrhyw gyllid yn ystod 2023-24 y bwriedir iddo ariannu Strategaeth Arloesi Cymru.

2.2.129 Fel yr amlinellir uchod, bydd unrhyw gostau allanol sy'n ymwneud ag ymgynghori, cyhoeddi a marchnata yng nghyswllt y Strategaeth Arloesi yn cael eu talu o'r BEL Arloesi ar gyfer Busnes. Nid oes cyllideb wedi'i neilltuo i ariannu'r Strategaeth Arloesi newydd ym mlwyddyn ariannol 23-24. Yn hytrach, mae'r gyllideb yn cynrychioli cyfuniad o ymrwymadau parhaus, rhaglenni a phrosiectau cyfredol a chynigion newydd o fyd busnes, y byd academaidd, y trydydd sector ac ati, a fydd yn cael eu hasesu yn unol â'r blaenoriaethau a'r canlyniadau a ddymunir yn y Strategaeth.

Manylion y cyllid ar gyfer ymchwil ac arloesi ar draws Llywodraeth Cymru.

2.2.130 Ar hyn o bryd, mae sawl rhan wahanol o Lywodraeth Cymru yn gweithredu gydag amcanion polisi penodol (gan wasanaethu o leiaf bum Gweinidog gwahanol) sy'n rhoi sylw i themâu polisi Ymchwil a Datblygu, Arloesi, Addysg Drydyddol (gan gynnwys Sgiliau) a Gwyddoniaeth. Nid oes unrhyw arweiniad cyffredinol o ystyried anghenion ac amcanion gwahanol ac unigol y Gweinidogion perthnasol sy'n gweithredu lefelau o gymorth ar gyfer Ymchwil ac Arloesi. Fodd bynnag, bydd y Strategaeth Arloesi sydd ar y gweill yn ceisio defnyddio buddiannau wrth symud ymlaen i helpu i gael mwy o dryloywder.

Masnach

Manylion unrhyw gymorth ariannol ar gyfer masnach, gan gynnwys hyrwyddo, cynorthwyo busnesau neu fuddsoddi mewn seilwaith sy'n gysylltiedig â masnach

2.2.131 Fel rhan o'r gyllideb hon, rydym wedi dyrannu £4.192m i gefnogi'r cynllun Allforio, Masnach a Mewnfuddsoddi.

2.2.132 Mae'r gyllideb yn cefnogi ein hymdrechion i hyrwyddo Cymru fel lleoliad ar gyfer mewnfuddsoddi, sy'n ymrwymiad allweddol yn y Strategaeth Ryngwladol a'r Genhadaeth Economaidd. Mae'r gweithgarwch yn canolbwyntio ar fuddsoddiad sy'n cael ei arwain gan gyfleoedd, ac ar y rhannau hynny o'r economi lle gall Cymru ddangos gallu o safon ryngwladol, gan gynnwys lled-ddargludyddion cyfansawdd, technoleg ariannol, seiberddiogelwch, ynni'r môr, agweddau penodol ar wyddor bywyd fel meddygaeth aildyfu, niwrowyddorau a thechnoleg feddygol; a phrosesau gweithgynhyrchu'r genhedlaeth nesaf, yn enwedig ar draws yr agenda symudedd.

2.2.133 Fel rhan o hyn, mae rhaglen ymgysylltu helaeth yn cael ei rhoi ar waith gyda'n swyddfeydd tramor, rhwydweithiau ehangach, clystyrau diwydiant hollbwysig a rhanddeiliaid ein hunain i godi proffil cyfleoedd buddsoddi yng Nghymru. Mae hyn yn cynnwys mynd i ddigwyddiadau a nawdd, gweithgarwch seminar pwrpasol, creu cynnwys newyddiadurol ac ymgysylltu'n uniongyrchol â chwmnïau ledled y byd. Mae angen llenwi ffurflenni gwerthuso ar gyfer unrhyw weithgarwch a ariennir, er mwyn sicrhau bod allbynnau'n cael eu cofnodi.

Y dyraniadau ariannol i gyflawni'r 'Cynllun Gweithredu Allforio i Gymru'

2.2.134 Mae'r £4m o gyllid a ddyrannwyd i gyflawni'r Cynllun yn sicrhau bod gennym ni amrywiaeth gynhwysfawr o raglenni allforio i helpu busnesau gyda'u taith allforio – o ysbrydoli busnesau i allforio; meithrin y gallu i allforio; dod o hyd i gwsmeriaid tramor; a chyrraedd marchnadoedd tramor. Fodd bynnag, mae'r gofynion newydd ar gyfer busnesau wrth fasnachu â'r UE (ein partner masnachu mwyaf); effeithiau parhaus COVID-19 (sy'n amrywio mewn gwahanol farchnadoedd tramor), a phroblemau byd-eang eraill, gan gynnwys y rhyfel yn Wcráin, yn dal i effeithio ar fasnach ryngwladol. Roedd yr adroddiad ystadegau dros dro diweddaraf ar allforio ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Mehefin 2022 yn dangos mai £18.4 biliwn oedd gwerth y nwyddau a gafodd eu hallforio o Gymru, sy'n fwy na thraean o gynnydd wrth gymharu â'r cyfnod blaenorol o 12 mis, a £0.7 biliwn yn fwy wrth gymharu â'r flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Mehefin 2019, sy'n dangos bod lefelau allforion nwyddau yn well na'r lefelau a welwyd cyn y pandemig. Dylid nodi, fodd bynnag, bod gwerth allforion nwyddau Cymru yn llawer is o bosibl nag y byddent wedi bod heb yr heriau byd-eang hyn. Felly, bydd y cyllid yn cynnal ein pwyslais ar barhau i sbarduno cynnydd pellach yn allforion Cymru.

Manylion unrhyw gyllid yn ystod 2023-2024 a fwriedir ar gyfer datblygu porthladdoedd rhydd yng Nghymru

2.2.135 Nid oes unrhyw ddyraniadau yng Nghyllideb Ddrafft 2023-24 ar gyfer Porthladdoedd Rhydd. Bydd unrhyw gyllid a roddir i'r Porthladd Rhydd llwyddiannus yn ystod y cyfnod hwn yn cael ei ddarparu gan Lywodraeth y DU.

2.2.136 Mae hyn yn debygol o gynnwys trosglwyddo hyd at £1m o gyllid refeniw i Lywodraeth Cymru, a fydd yn cael ei ddarparu i'r porthladd rhydd llwyddiannus i'w helpu i ddatblygu achosion busnes amlinellol a therfynol.

Manylion unrhyw gyllid yn ystod 23-24 a fwriedir ar gyfer datblygu, adeiladu a chostau rhedeg cysylltiedig Safleoedd Rheoli Ffiniau yng Nghymru.

- 2.2.137 Mae'r cynnydd i ddatblygu Safleoedd Rheoli Ffiniau priodol yng Nghymru wedi cael ei lesteirio o ganlyniad i benderfyniad Llywodraeth y DU i adolygu'r Model Gweithredu Targed ar gyfer ffiniau, fel y cyhoeddwyd ym mis Ebrill 2022.
- 2.2.138 Gyda digwyddiadau yn San Steffan, mae'r cynigion terfynol ar gyfer y Model Gweithredu Targed wedi cael eu gohirio ac ni ddisgwyllir iddynt gael eu cyhoeddi tan ar ôl y Nadolig, yn groes i'r disgwyliad blaenorol sef diwedd hydref 2022. Heb Fodel Gweithredu Targed y cytunwyd arno, does dim modd penderfynu'n derfynol ar Safleoedd Rheoli Ffiniau yng Nghymru. Yn unol â'r Datganiad o Bolisi Ariannu'r DU, dylai cyfleusterau'r Safleoedd Rheoli Ffiniau gael eu hariannu'n llawn gan Lywodraeth y DU, gan fod y costau wedi deillio o bolisi Llywodraeth y DU i Ymadael â'r UE. Rydym yn disgwyl, felly, y bydd Llywodraeth y DU yn darparu'r holl gyllid angenrheidiol sydd ei angen i sicrhau nad oes baich ariannol ar Lywodraeth Cymru.
- 2.2.139 Mae Prif Ysgrifennydd y Trysorlys wedi ymrwymo o'r blaen i ariannu'r costau adeiladu angenrheidiol. Yn sgil hynny, nid yw Llywodraeth Cymru wedi gwneud darpariaeth ar gyfer y costau hyn yn ein cyllideb ar gyfer 2023-24.
- 2.2.140 Fel rydym eisoes wedi egluro, nid yw Llywodraeth y DU wedi ymrwymo i dalu'r costau rhedeg, gan gynnwys y costau i sefydlu'r trefniadau. Mae Llywodraeth Cymru yn credu y dylai dalu'r costau hyn hefyd.
- 2.2.141 Rydym yn parhau â'n trafodaethau â Thrysorlys Ei Fawrhydi, gan gynnwys ceisio cael ad-daliad o'n costau ar gyfer 2022-23 yn ôl Amcangyfrifon Atodol y DU, ac rydym yn disgwyl penderfyniad cyn bo hir. Mae'r prif gostau yn 2022-23 yn ymwneud â gwaith dylunio Safle Rheoli'r Ffin yng Nghaergybi. Rydym wedi egluro o'r blaen na fydd penderfyniadau ynghylch y cyfleusterau sydd eu hangen i wasanaethu porthladdoedd sir Benfro yn cael eu gwneud nes bydd y Model Gweithredu Targed wedi cael sêl bendith.

Crynodeb

- 2.2.142 Cyflwynir Cyllideb Ddrafft MEG yr Economi ar gyfer 2023-24 i'r Pwyllgor ei hystyried.

Vaughan Gething
Gweinidog yr Economi

Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig
 Cyllideb Ddrafft 2023-24
 Papur Tystiolaeth – Atodiadau

ATODIAD A								
ADNODDAU								
Llinell Wariant yn y Gyllideb		Cyllideb Derfynol 2022-23 Mawrth 2022	Cyllideb Derfynol Ddangosol 2023-24 Mawrth 2022	Newid	Cyllideb Ddrafft 2023-24 Rhagfyr 2022	Cyllideb Derfynol Ddangosol 2024-25 Mawrth 2022	Newid	Cyllideb Ddrafft Ddangosol 2024-25 Rhagfyr 2022
		£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd
Datblygiad Economaidd Rhanbarthol a Busnes		12,298	10,548	-1,088	9,460	10,548	-1,088	9,460
Busnes Cymru		17,116	26,559		26,559	22,463		22,463
Y Cymoedd Technoleg		2,250	2,025		2,025	2,025		2,025
Tasglu'r Cymoedd		100	100		100	100		100
Agorio, Masnach a Mewnfuddsoddi		4,692	4,692	-500	4,192	4,692	-500	4,192
Cam Gweithredu:	Busnes Cymru / Entrepreneuriaeth ac Economi Ranbarthol	36,456	43,924	-1,588	42,336	39,828	-1,588	38,240
Seilwaith Eiddo		6,868	6,868		6,868	6,868		6,868
Cam Gweithredu:	Datblygu Seilwaith Economaidd	6,868	6,868	0	6,868	6,868	0	6,868
Cymru Iach ar Waith		831	563	-563	0	563	-563	0
Gwasanaethau a Rhaglenni Corfforaethol		861	861	-121	740	861	-121	740
Digwyddiadau Busnes Strategol a Chyfathrebu		200	200		200	200		200
Cam Gweithredu:	Rhaglenni Corfforaethol	1,892	1,624	-684	940	1,624	-684	940
Prentisiaethau		117,033	122,033	18,000	140,033	127,033	18,000	145,033
Cam Gweithredu:	Prentisiaethau	117,033	122,033	18,000	140,033	127,033	18,000	145,033
Cyflogadwyedd – Gan gynnwys Gwarant i Bobl Ifanc		90,936	85,936	-2,178	83,758	100,336	-1,536	98,800
Cyflogadwyedd – Gan gynnwys Gwarant i Bobl Ifanc, nad yw'n arian parod		1,400	1,400	0	1,400	1,400	0	1,400
Cymunedau am Waith		3,972	8,972	14,062	23,034	3,972	14,062	18,034
Cymunedau am Waith – Nad yw'n arian parod		36	36	5	41	36	-36	0
Cam Gweithredu:	Cyflogadwyedd – Gan gynnwys Gwarant i Bobl Ifanc	96,344	96,344	11,889	108,233	105,744	12,490	118,234
Arloesi ym myd Busnes		604	604	0	604	300	0	300
Cam Gweithredu:	Arloesi	604	604	0	604	300	0	300
Gwyddoniaeth		1,350	1,350	-150	1,200	1,350	-150	1,200
Cam Gweithredu:	Gwyddoniaeth	1,350	1,350	-150	1,200	1,350	-150	1,200

Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig
Cyllideb Ddrafft 2023-24
Papur Tystiolaeth – Atodiadau

Twristiaeth		11,962	10,762	-132	10,630	10,762	-132	10,630
Digwyddiadau Cymru		4,718	4,718	-52	4,666	4,718	-52	4,666
Cam Gweithredu:	Hyrwyddo a diogelu lle Cymru yn y byd	16,680	15,480	-184	15,296	15,480	-184	15,296
Cyngor Celfyddydau Cymru		32,408	33,023	282	33,305	34,139	-149	33,990
Cyngor Celfyddydau Cymru – Nad yw'n arian parod		119	119	0	119	119	0	119
Amgueddfa Cymru		25,086	25,573	1,302	26,875	26,543	1,606	28,149
Amgueddfa Cymru – Nad yw'n arian parod		2,400	2,400	0	2,400	2,400	0	2,400
Llyfrgell Genedlaethol Cymru		11,060	11,270	549	11,819	11,651	700	12,351
Llyfrgell Genedlaethol Cymru – Nad yw'n arian parod		1,250	1,250	0	1,250	1,250	0	1,250
Cymorth i Ddiwylliant a Chwaraeon Lleol		5,217	6,167	262	6,429	8,567	16	8,583
Cymru Greadigol		7,038	7,138	-19	7,119	7,188	-19	7,169
Cam Gweithredu:	Cymorth i Ddiwylliant a'r Celfyddydau	84,578	86,940	2,376	89,316	91,857	2,154	94,011
Cadw		8,301	8,503	703	9,206	8,880	633	9,513
Cadw – Nad yw'n arian parod		5,480	5,480	0	5,480	5,480	0	5,480
Gradd Fotaneg Genedlaethol Cymru		594	594	-7	587	594	-7	587
Cemisiwn Brenhinol Henebion Cymru		1,654	1,685	42	1,727	1,741	74	1,815
Cemisiwn Brenhinol Henebion Cymru – Nad yw'n arian parod		134	134	0	134	134	0	134
Cam Gweithredu:	Cymorth i'r Amgylchedd Hanesyddol	16,163	16,396	738	17,134	16,829	700	17,529
Chwaraeon Cymru		21,967	22,533	504	23,037	23,289	122	23,411
Chwaraeon Cymru – Nad yw'n arian parod		779	779	0	779	779	0	779
Cam Gweithredu:	Chwaraeon a Gweithgarwch Corfforol	22,746	23,312	504	23,816	24,068	122	24,190
Cymorth i Raglenni		1,707	1,707	0	1,707	1,707	0	1,707
Cam Gweithredu:	Rheoli Cyllid Ewropeaidd	1,707	1,707	0	1,707	1,707	0	1,707
MEG:	YR ECONOMI	402,421	416,582	30,901	447,483	432,688	30,860	463,548

Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig
 Cyllideb Ddrafft 2023-24
 Papur Tystiolaeth – Atodiadau

YR ECONOMI							
CYFALAF							
Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2022-23 Mawrth 2022	Cyllideb Derfynol Ddangosol 2023-24 Mawrth 2022	Newid	Cyllideb Ddrafft 2023-24 Rhagfyr 2022	Cyllideb Derfynol Ddangosol 2024-25 Mawrth 2022	Newid	Cyllideb Ddrafft Ddangosol 2024-25 Rhagfyr 2022
	£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd
Datblygiad Economaidd Rhanbarthol a Busnes	30,230	26,850	0	26,850	22,650	0	22,650
Datblygiad Economaidd Rhanbarthol a Busnes – Ad-daliad	-2,792	-14,312	0	-14,312	-1,487	0	-1,487
Y Cymoedd Technoleg	5,000	5,000	0	5,000	5,000	0	5,000
Cam Gweithredu: Busnes Cymru / Entrepreneuriaeth ac Economi Ranbarthol	32,438	17,538	0	17,538	26,163	0	26,163
Cronnydd Cyllid Busnes	5,000	10,000	0	10,000	15,000	0	15,000
Cronnydd Cyllid Busnes – Ad-daliad	-24,400	0	0	0	-46,400	0	-46,400
Cam Gweithredu: Banc Datblygu Cymru	-19,400	10,000	0	10,000	-31,400	0	-31,400
Seilwaith Eiddo	10,000	10,000	0	10,000	10,000	0	10,000
Seilwaith Eiddo – Ad-daliad	-290	-290	0	-290	-290	0	-290
Cam Gweithredu: Datblygu Seilwaith Economaidd	9,710	9,710	0	9,710	9,710	0	9,710
Cyflogadwyedd – Gan gynnwys Gwarant i Bobl Ifanc	1,920	2,000	0	2,000	2,000	0	2,000
Cam Gweithredu: Cyflogadwyedd – Gan gynnwys Gwarant i Bobl Ifanc	1,920	2,000	0	2,000	2,000	0	2,000
Arloesi ym myd Busnes	5,000	5,000	0	5,000	10,000	0	10,000
Cam Gweithredu: Arloesi	5,000	5,000	0	5,000	10,000	0	10,000
Gwyddoniaeth	5,000	5,000	0	5,000	5,000	0	5,000
Cam Gweithredu: Gwyddoniaeth	5,000	5,000	0	5,000	5,000	0	5,000
Twristiaeth	5,000	5,000	0	5,000	5,000	0	5,000
Cam Gweithredu: Hyrwyddo a diogelu lle Cymru yn y byd	5,000	5,000	0	5,000	5,000	0	5,000
Cyngor Celfyddydau Cymru	400	400	0	400	400	0	400
Amgueddfa Cymru	4,500	5,000	0	5,000	5,000	0	5,000
Llyfrgell Genedlaethol Cymru	2,500	2,000	0	2,000	2,000	0	2,000
Cymorth i Ddiwylliant a Chwaraeon Lleol	11,700	21,500	0	21,500	24,700	0	24,700
Cymru Greadigol	5,000	5,000	0	5,000	5,000	0	5,000

Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig
 Cyllideb Ddrafft 2023-24
 Papur Tystiolaeth – Atodiadau

Cam Gweithredu:	Cymorth i Ddiwylliant a'r Celfyddydau	24,100	33,900	0	33,900	37,100	0	37,100
	Cadw	10,000	10,000	0	10,000	10,000	0	10,000
	Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru	1,200	200	0	200	200	0	200
	Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru	50	50	0	50	50	0	50
Cam Gweithredu:	Cymorth i'r Amgylchedd Hanesyddol	11,250	10,250	0	10,250	10,250	0	10,250
	Chwaraeon Cymru	8,001	8,016	0	8,016	8,016	0	8,016
	Cynllun Benthyciadau Cyfalaf Chwaraeon	-227	-227	0	-227	-231	0	-231
Cam Gweithredu:	Chwaraeon a Gweithgarwch Corfforol	7,774	7,789	0	7,789	7,785	0	7,785
MEG:	YR ECONOMI	82,792	106,187	0	106,187	81,608	0	81,608

ATODIAD B – Sylwadau ar gamau gweithredu'r MEG¹

Adnoddau

Cam Gweithredu Busnes Cymru / Entrepreneuriaeth ac Economi Ranbarthol

- Mae'r gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 2023-24 yn dangos £1.588m o ostyngiad net i'r Cam Gweithredu, gan ddod â chyfanswm y cyllid ar gyfer 2023-24 i £42.336m, a £38.240m yn 2024-25. Mae'r gostyngiad net yn ymwneud ag ailflaenoriaethu cyllid o £1.088m yng nghyswllt BEL Datblygu Busnes (3751), yn bennaf oherwydd llai o gyfraniad i'r Hwb Gwyddorau Bywyd a Thrawsnewid Diwydiannol. Bu gostyngiad pellach o £0.5m yn y BEL Buddsoddi a Masnach Allforio (3754). Mae'r gostyngiadau hyn yn adlewyrchu cyfraniad MEG yr Economi at ymarfer ailflaenoriaethu ehangach Llywodraeth Cymru.

BEL Datblygiad Economaidd Rhanbarthol a Busnes

- Mae'r cyllid yn y BEL yma yn cefnogi partneriaethau, gwaith ymgysylltu a mentrau i ddatblygu uchelgeisiau'r Genhadaeth Economaidd, [Y Genhadaeth](#), a chyflogadwyedd ar gyfer twf cynhwysol ac adeiladu'r economi i fod yn gynaliadwy yn y tymor hir.
- Mae hefyd yn cefnogi Arfor 2 gyda chyllid o £11m dros dair blynedd, £3m 2022-23, £4m 2023-24 a £4m 2024-25. Bydd y rhaglen yn cael ei chyflwyno gan bartneriaid awdurdodau lleol a fydd yn helpu i gryfhau cadernid economaidd cadarnleoedd y Gymraeg, ac mae'n rhan o'r Cytundeb Cydweithredu â Phlaid Cymru. Prif amcan Arfor 2 yw helpu cymunedau sy'n gadarnleoedd i'r Gymraeg i ffynnu drwy ymyriadau economaidd a fydd hefyd yn helpu i greu mwy o gyfleoedd i weld a defnyddio'r Gymraeg bob dydd.

BEL Busnes Cymru

- Mae'r gyllideb yn cefnogi entrepreneuriaeth ieuentid a'r warant i bobl ifanc, busnesau newydd, microfusnesau, busnesau bach a chanolig, hyrwyddwyr anabledd, mentrau cymdeithasol ac arferion busnes cyfrifol. Mae'r gwasanaethau'n cefnogi'r rheini sydd â rhwystrau cudd a bydd cymorth wedi'i dargedu yn parhau i gael ei ddarparu i gefnogi entrepreneuriaid benywaidd ac ifanc a grwpiau BAME.
- Mae'r gyllideb hefyd yn cynnwys darparu £3m ar gyfer yr economi sylfaenol, gan alluogi swyddi wrth galon cymunedau lleol ar draws sectorau fel gofal a gwasanaethau iechyd; bwyd; tai; ynni; twristiaeth; adeiladu ac adwerthu.

BEL Y Cymoedd Technoleg

¹ Camau gweithredu: Mae'r Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon a Chysylltiadau Rhyngwladol yn rhoi sylw i Gymorth ar gyfer Diwylliant a'r Celfyddydau, Cymorth ar gyfer Amgylcheddau Hanesyddol, Chwaraeon a Gweithgarwch Corfforol

- Mae'r gyllideb yn cefnogi cynllun Llywodraeth Cymru i ymrwymo £100m dros 10 mlynedd i greu 1,500 o swyddi cynaliadwy ym Mlaenau Gwent a'r cyffiniau drwy fanteisio ar gyfleoedd sy'n deillio o'r pedwerydd chwyldro diwydiannol, hybu mabwysiadu technolegau digidol a datblygu uwch dechnolegau gwerthfawr sy'n cefnogi diwydiannau arloesol. Yn fwyaf diweddar, cyhoeddwyd buddsoddiadau sy'n cefnogi'r Genhadaeth: [Gweithdy roboteg](#) a [Resilientworks](#).

BEL Tasglu'r Cymoedd

- Mae'r cyllid yn cynnal cyllideb refeniw flynyddol o £0.1m i helpu'r rhaglen gyfalaf i gyflawni rhaglen Ein Cymoedd, Ein Dyfodol.

BEL Allforio, Masnach a Mewnfuddsoddi

- Cyhoeddwyd y Cynllun Gweithredu Allforio ar 15 Rhagfyr 2020: [Datganiad ysgrifenedig](#). Bydd y gyllideb yn buddsoddi mewn gwasanaethau i helpu allforion, ac mae'n cydnabod gwerth Cymru fel gwlad fasnachu. Mae'r Cynllun wedi cyflwyno cymorth i fusnesau ar bob cam o'u taith allforio, gan gynnwys drwy gymorth a chynghor pwrpasol 'ar lawr gwlad' drwy ein tîm o Ymgynghorwyr Masnach Ryngwladol sydd wedi'u lleoli ledled Cymru, i ysbrydoli diwylliant o allforio a rhyngwladoli ymysg busnesau Cymru.

Cam Gweithredu Datblygu Seilwaith Economaidd

- Mae cyllideb derfynol ddangosol 23-24 yn cadw cyllideb adnoddau'r Seilwaith Eiddo ar £6.868m am y flwyddyn.

BEL Seilwaith Eiddo

- Mae'r cyllid yn y BEL yma'n sicrhau bod digon o safleoedd ac adeiladau cyflogaeth ar gael er mwyn sicrhau mantais gystadleuol o ran denu, cadw a datblygu busnesau yng Nghymru. Mae'r gyllideb refeniw yn sicrhau bod Gweinidogion Cymru yn cyflawni eu rhwymedigaethau cyfreithiol a statudol fel landlordiaid a pherchnogion tir wrth reoli'r portffolio eiddo datblygu economaidd, gan gynnwys rheoli Sain Tathan a'r taliadau unedol o dan gynllun Menter Cyllid Preifat Rhodfa Lloyd George. Ategir y gyllideb gan incwm arall, yn bennaf derbyniadau rhent ac elw o waredu tir ac adeiladau.

Cam Gweithredu Rhaglenni Corfforaethol

- Mae'r gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 2023-24 yn dangos £0.684m o ostyngiad net i'r Cam Gweithredu, gan ddod â chyfanswm y cyllid ar gyfer y Cam Gweithredu i £0.940m am y flwyddyn. Mae'r gostyngiad net yn ymwneud â thynnu cyfraniad MEG yr Economi yn ôl i gefnogi rhaglen Cymru Iach ar Waith (£0.563m), a gostyngiad o £0.121m yn y BEL Gwasanaethau a Rhaglenni Corfforaethol (4023). Mae'r gostyngiadau hyn yn ymwneud â chyfraniad MEG yr Economi i gefnogi ymarfer ailflaenoriaethu ehangach Llywodraeth Cymru.

BEL Cymru Iach ar Waith

- Mae cyllideb Cymru Iach ar Waith wedi cyflwyno mentrau yn y gweithle sy'n cefnogi'r uchelgeisiau bod yn iach ac egniol, a nodwyd yn y Rhaglen Lywodraethu. Roedd y cyllid yn cynnwys rhaglen Amser i Newid Cymru gan Mind Cymru, sy'n herio ymddygiad ac agweddau negyddol yn y gweithle tuag at broblemau iechyd meddwl. Roedd yn fenter ar y cyd rhwng y portffolio Economi ac Iechyd.

BEL Gwasanaethau a Rhaglenni Corfforaethol

- Mae cyllideb flynyddol Rhaglenni Corfforaethol yn cynnwys gwariant y system rheoli cysylltiadau cwsmeriaid busnes, a ddefnyddiwyd yn ystod y pandemig i brosesu grantiau'r Gronfa Cadernid Economaidd. Mae'r gyllideb hefyd yn cynnwys darpariaeth ar gyfer adolygiadau.

BEL Digwyddiadau Busnes Strategol a Chyfathrebu

- Mae'r gyllideb Cyfathrebu o £0.2m bob blwyddyn yn cefnogi digwyddiadau busnes ac ymgysylltu strategol

Cam Gweithredu Prentisiaethau

- Mae'r gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 2023-24 yn dangos £18.0m o gynnydd net i'r Cam Gweithredu, gan ddod â chyfanswm y cyllid ar gyfer 2023-24 i £140.033m, a £145.033m yn 2024-25. Mae'r cynnydd net yn ymwneud â dyraniad ychwanegol o'r Cronfeydd Canolog i helpu i ddarparu Prentisiaethau.

BEL Prentisiaethau

- Mae'r gyllideb refeniw yn cefnogi'r gwaith o ddarparu'r rhaglen prentisiaethau. Mae prentisiaethau yn rhaglen statws cyflogedig sy'n darparu hyfforddiant uwchsgilio, trosglwyddadwy drwy rwydwaith o ddarparwyr Addysg Bellach a hyfforddiant preifat. Mae prentisiaethau yn Rhaglen i bobl o bob oed sy'n rhoi blaenoriaeth i ddysgwyr rhwng 16 a 24 oed, pobl sy'n newydd i fyd gwaith, a darpariaeth yn y sectorau hynny sydd fwyaf o fudd i economi Cymru, fel STEM, iechyd a gofal cymdeithasol, ac mae'n cefnogi ein huchelgeisiau sero net.

Cam Gweithredu Cyflogaeth a Sgiliau

- Mae'r gyllideb derfynol ddangosol yn dangos £11.889m o gynnydd net i'r Cam Gweithredu, gan ddod â chyfanswm y cyllid am y flwyddyn i £108.233m yn 2023-24, a £118.234m yn 2024-25. Mae'r cynnydd net yn ymwneud â throsglwyddiad o £14.062m o'r MEG Cyllid a Llywodraeth Leol ar gyfer y Grant Plant a Chymunedau, £1.022m o gynnydd yn nyraniad net Gyrfa Cymru yn 2023-24, a

£1.664m yn 2024-25 i helpu i ddarparu cymorth ar gyfer cyflogau. O ganlyniad i gyfraniad MEG yr Economi at ymarfer ailflaenoriaethu Llywodraeth Cymru mae 1.1% o ostyngiad, sy'n £0.209m, a chynnydd yn gysylltiedig â chwyddiant a £3.2m yn llai o gyllid wedi'i ailflaenoriaethu o Twf Swyddi Cymru + Mwy ac amrywiol raglenni. Mae £0.005m ychwanegol hefyd wedi cael ei drosglwyddo o'r Cronfeydd Wrth Gefn i gefnogi'r elfen nad yw'n arian parod ar y rhaglen Cymunedau am Waith yn 2023-24, ond bydd y cyllid hwn yn dod i ben ym mlwyddyn ariannol 2024-25.

BEL Cyflogadwyedd, gan gynnwys Gwarant i Bobl Ifanc

- Mae'r gyllideb yn ariannu'r gwaith o ddatblygu a chyflwyno strategaethau, polisiau a rhaglenni sy'n helpu pobl i gael gwaith, i ddychwelyd i'r gwaith, i aros mewn gwaith ac i symud ymlaen yn y gwaith drwy gymorth ar gyfer sgiliau a hyfforddiant; gan ategu ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i gyflwyno'r Warrant i Bobl Ifanc, gan gynnwys gwaith, addysg, hyfforddiant neu hunangyflogaeth i bawb o dan 25 oed. Mae'r gyllideb hefyd yn cefnogi'r ymrwymadau i adeiladu ar lwyddiant Cronfa Ddysgu Undebau Cymru; cefnogi cynigion TUC Cymru i aelodau o undebau fod yn Gynrychiolwyr Gwyrdd yn y gweithle a chryfhau Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol. Mae'n hwyluso ymateb uniongyrchol i helpu busnesau unigol i dyfu drwy ddatblygu'r gweithlu ac mae'n darparu atebion ehangach, sy'n canolbwyntio ar y sector ac yn cael eu harwain gan gyflogwyr, i ymateb i anghenion sgiliau a nodwyd ym meysydd blaenoriaeth Llywodraeth Cymru, fel sero net a thechnoleg ddigidol, sy'n bwysig i economi Cymru.
- Mae'r BEL hefyd yn rhoi cyllid i Gyrfa Cymru sy'n darparu gwasanaeth gwybodaeth, cyngor ac arweiniad gyrfaoedd cenedlaethol, diduedd a dwyieithog i bobl o bob oed yng Nghymru.

BEL Cyflogadwyedd, Gan gynnwys Gwarant i Bobl Ifanc – Nad yw'n arian parod

- Yn ogystal â'r gyllideb refeniw uchod, mae cyllideb dibrisiant flynyddol nad yw'n arian parod o £1.4m ar gyfer Gyrfa Cymru.

BEL Cymunedau am Waith

- Mae'r gyllideb refeniw yn cefnogi Cymunedau am Waith a Mwy fel prif ddull Llywodraeth Cymru o ddarparu cymorth ar gyfer cyflogadwyedd i'r rheini sydd fwyaf o dan anfantais yn y farchnad lafur. Ym mis Mai 2022, cyhoeddais y [camau i gymryd lle rhaglenni a ariennir gan yr UE i gefnogi pobl sydd â rhwystrau cymhleth i ddod o hyd i waith](#). Mae'r rhaglenni Cymunedau am Waith a Rhieni, Gofal Plant a Chyflogaeth yn dod i ben ar 31 Mawrth 2023, ac yn cau ym mis Hydref 2023. Mae'r ddwy raglen wedi darparu hyfforddiant a gwasanaeth mentora dwys yn y gymuned i bobl ifanc rhwng 16 a 24 oed nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant, ac unigolion 25 oed a hŷn sy'n economaidd anweithgar ac yn ddi-waith yn y tymor hir ac sydd â rhwystrau cymhleth.

BEL Cymunedau am Waith – Nad yw'n arian parod

Mae darpariaeth fechan ar gyfer dibrisiant offer TG.

Cam Gweithredu Arloesi

- Ni fu unrhyw newid o ran y gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 2023-24. Mae cyfanswm y cyllid yn £0.604m yn 2023-24 a £0.300m yn 2024-25.

BEL Arloesi ar gyfer Busnes

- Mae'r BEL yn ariannu'r cymorth ariannol ar gyfer cynlluniau Ymchwil, Datblygu ac Arloesi, y gyfres o raglenni SMART, Rhaglen Sbarduno'r Fenter Ymchwil Busnesau Bach (SBRI) a'r Rhaglen Cefnogi Arloesedd ac Ymchwil Gydweithredol (CRISP). Er bod cyllid Ewropeaidd yn dod i ben yn 2023/24, dyma yw ein blaenoriaethau o hyd:
 - Defnyddio'r capasiti ymchwil, datblygu ac arloesi i gefnogi ein Rhaglen Lywodraethu, gan ganolbwyntio ar newid hinsawdd, adferiad amgylcheddol a datgarboneiddio;
 - Adeiladu ymhellach ar y capasiti ymchwil, datblygu ac arloesi yng Nghymru yn y Gwyddorau Bywyd ac Iechyd;
 - Datblygu strategaeth arloesi ar draws Llywodraeth Cymru ar gyfer twf a datblygu sgiliau yn y sylfaen ymchwil ac arloesi.

Cam Gweithredu Gwyddoniaeth

- Mae'r gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 2023-24 yn dangos £0.150m o ostyngiad net i'r Cam Gweithredu, gan ddod â chyfanswm y cyllid am y flwyddyn i £1.2m. Mae'r gostyngiad net yn ymwneud ag ailflaenoriaethu £0.150m o gyllid i gefnogi blaenoriaethau ehangach Llywodraeth Cymru, ac ni fydd yn effeithio ar gynnal fy ymrwymiad i weithgarwch yn y maes hwn.

BEL Gwyddoniaeth

- Mae'r gyllideb refeniw yn cynnwys ailsefydlu rhaglen grant newydd yr Academi Wyddoniaeth Genedlaethol a luniwyd i gefnogi gweithgareddau ac astudiaethau Gwyddoniaeth, Technoleg, Peirianeg a Mathemateg (STEM), ac i hyrwyddo dewisiadau gyrfya ym myd gwyddoniaeth ar hyd a lled Cymru. Mae'r gyllideb hon hefyd yn cyfrannu at hyrwyddo Swyddfa Llywodraeth Cymru dros Wyddoniaeth a'i gweithgareddau ymgysylltu, gan gynnwys seminarau ymgysylltu â rhanddeiliaid, arolygon agwedd y cyhoedd at Wyddoniaeth, Wythnos Gwyddoniaeth Prydain, Gwyddoniaeth yn y Senedd, Gwobrau Arloesedd Cydbwyllgor Addysg Cymru (CBAC) a CREST, Medalau LSW, adolygiadau perfformiad gwyddoniaeth a gomisiynwyd a hyrwyddo amrywiaeth a chydarddoldeb rhwng y rhywiau yn y meysydd Ymchwil ac Arloesi, a Gwyddoniaeth, Technoleg, Peirianeg a Mathemateg (STEM).

Cam Gweithredu Hyrwyddo a diogelu lle Cymru yn y byd

- Mae'r gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 2023-24 yn dangos £0.184m o ostyngiad net i'r Cam Gweithredu, gan ddod â chyfanswm y cyllid i £15.296m am y flwyddyn. Mae'r gostyngiad net yn ymwneud ag ailflaenoriaethu cyllid o £0.132m o'r BEL Twristiaeth (6250) sy'n ymwneud â gostyngiad yn y gyllideb ymgyrchoedd sydd ar gael i hyrwyddo Cymru fel cyrchfan i dwristiaid ymysg marchnadoedd Ewropeaidd fel rhan o waddol cwpan y byd, a £0.052m o BEL Digwyddiadau Cymru (4231), gan barhau i gyflawni ein blaenoriaethau allweddol i gefnogi blaenoriaethau ehangach Llywodraeth Cymru.

BEL Twristiaeth

- Mae'r cynllun yn helpu i ddatblygu twristiaeth ac i fuddsoddi mewn marchnata sy'n cyd-fynd â'n strategaeth gyffredinol – [Croeso i Gymru-Blaenoriaethau i'r Economi Ymwelwyr 2020-2025](#) – i gynyddu twristiaeth er budd Cymru, gan sicrhau manteision economaidd, amgylcheddol a chymdeithasol.

BEL Digwyddiadau Cymru

- Yn unol â [Strategaeth Ddigwyddiadau Genedlaethol newydd Cymru ar gyfer 2022 i 2030 | LLYW.CYMRU](#), bydd y gyllideb flynyddol yn parhau i gefnogi digwyddiadau ym myd chwaraeon, y celfyddydau a busnes yng Nghymru, yn ogystal ag ystyried y cyfleoedd posibl gyda digwyddiadau rhyngwladol, fel y cais ar y cyd rhwng y DU ac Iwerddon ar gyfer Euro 2028. Byddwn yn buddsoddi i gefnogi digwyddiadau sy'n sicrhau manteision a gwaddol economaidd, cymdeithasol a diwylliannol yn unol â'r strategaeth newydd.
- Byddwn yn parhau i geisio cael amrediad daearyddol a thymhorol llawn o ddigwyddiadau o Fôn i Fynwy. Bydd hyn yn cynnwys cefnogi'r gwaith o ddatblygu seilwaith sy'n berthnasol i ddigwyddiadau, a helpu sector cryf a chynaliadwy i ddatblygu yng Nghymru drwy fuddsoddi mewn sgiliau a datblygu'r gadwyn gyflenwi.

Cam Gweithredu Rheoli Cyllid Ewropeaidd

- Nid yw'r gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 2023-24 yn gwneud unrhyw newid i'r Cam Gweithredu hwn. Mae cyfanswm y cyllid am y flwyddyn yn aros ar £1.707m.

BEL Cymorth i Raglenni

- Mae'r gyllideb flynyddol o £1.7m yn cyflawni gweithrediadau Cymorth Technegol Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru a ariennir gan yr UE.

Cyfalaf

Cam Gweithredu Busnes Cymru / Entrepreneuriaeth ac Economi Ranbarthol

- Ni fu unrhyw newid o ran y gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 2023-24. Cyfanswm y cyllid am y flwyddyn yw £17.538m yn 2023-24 a £26.163m yn 2024-25.

BEL Datblygiad Economaidd Rhanbarthol a Busnes

- Mae'r cyllid yn ategu'r cyllid cyfalaf sydd ar gael ar gyfer Cronfa Dyfodol yr Economi a datblygiadau strategol eraill i gynorthwyo busnesau. Mae Banc Datblygu Cymru hefyd yn gwella gallu busnesau yng Nghymru i gael gafael ar gyllid ac mae'n cefnogi'r gwaith o greu a diogelu swyddi gyda Chronfeydd dynodedig sy'n ceisio datgloi potensial yn economi Cymru drwy gynyddu faint o gyllid cynaliadwy ac effeithiol sydd ar gael yn y farchnad.

BEL Datblygiad Economaidd Rhanbarthol a Busnes – Ad-daliad

- Mae Cyllid Ad-daladwy yn ategu'r cyllid cyfalaf sydd ar gael ar gyfer Cronfa Dyfodol yr Economi a datblygiadau strategol eraill i gynorthwyo busnesau.

BEL Y Cymoedd Technoleg

- Pwrpas cyllid yn y BEL yma yw cefnogi cynllun Llywodraeth Cymru i ymrwymo £100m dros 10 mlynedd i greu 1,500 o swyddi cynaliadwy ym Mlaenau Gwent a'r cyffiniau drwy fanteisio ar gyfleoedd sy'n deillio o'r pedwerydd chwyldro diwydiannol, hybu mabwysiadu technolegau digidol a datblygu uwch dechnolegau gwerthfawr sy'n cefnogi diwydiannau arloesol. Yn fwyaf diweddar, cyhoeddwyd buddsoddiadau sy'n cefnogi'r Genhadaeth: [Gweithdy roboteg](#) a [Resilientworks](#).

Cam Gweithredu Banc Datblygu Cymru

- Ni fu unrhyw newid o ran y gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 2023-24. Cyfanswm y cyllid am y flwyddyn yw £10m yn 2023-24 a £-31.4m yn 2024-25.

BEL Cronfeydd Cyllid Busnes

- Pwrpas y cyllid yn y BEL yma yw cefnogi Banc Datblygu Cymru, sy'n gwella gallu busnesau yng Nghymru i gael gafael ar gyllid ac yn cefnogi'r gwaith o greu a diogelu swyddi gyda Chronfeydd dynodedig sy'n ceisio datgloi potensial yn economi Cymru drwy gynyddu faint o gyllid cynaliadwy ac effeithiol sydd ar gael yn y farchnad. Mae Banc Datblygu Cymru mewn sefyllfa dda i helpu busnesau Cymru drwy'r pandemig a'r adferiad, ac i gael gafael ar y cyllid sydd ei angen arnynt i gychwyn, i gryfhau ac i ddatblygu. Mae'n gallu darparu benthyciadau o £1k hyd at £10m, yn ogystal â chyllid mesanîn ac ecwiti; ac mae'n helpu busnesau i ddod o hyd i'r partner cyllid iawn i gael gafael ar gyllid preifat gyda'i gyllid bwlch ei hun pan fydd angen.

BEL Cronfeydd Cyllid Busnes – Ad-daliad

- Nid oes cyllideb wedi cael ei dyrannu ar gyfer 2023-24.

Cam Gweithredu Datblygu Seilwaith Economaidd

- Ni fu unrhyw newid o ran y gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 2023-24. Mae cyfanswm y cyllid wedi aros ar £9.71m am y flwyddyn.

BEL Seilwaith Eiddo

- Mae'r gyllideb gyfalaf yn cael ei hategu gan dderbyniadau gwerthu tir ac eiddo. Mae hyn yn golygu bod modd darparu safleoedd ac adeiladau modern sy'n gallu bodloni amserlenni deiliadaeth cwmnïau er mwyn rhoi mantais gystadleuol wirioneddol i Gymru dros leoliadau eraill. Bydd yr holl brosiectau masnachol adeiladu uniongyrchol a gyflawnir yn anelu at gyrraedd safon carbon sero net o ran defnydd a bydd Polisi Adeiladau Cynaliadwy Llywodraeth Cymru yn berthnasol i brosiectau a gyflwynir mewn partneriaeth ag eraill.

BEL Seilwaith Eiddo – Ad-daliad

- Bydd trafodiadau ariannol Seilwaith Eiddo yn dechrau cael eu had-dalu yn 2022-23, a byddant yn parhau tan 2038-39.
- Mae'r ad-daliadau'n ymwneud ag £8.950m o gyllid a roddwyd rhwng 2015-16 a 2018-19. Rhoddwyd £2.750m o gyllid o dan y Gronfa Datblygu Eiddo yn 2015-16, a dyfarnwyd £6.200m i Gyngor Abertawe at ddibenion manwerthu a hamdden (£5.500m yn 2017-18 a £0.700m yn 2018-19). Bydd trafodiadau ariannol Seilwaith Eiddo yn dechrau cael eu had-dalu yn 2022-23, a byddant yn parhau tan 2038-39.

Cam Gweithredu Cyflogadwyedd – Gan gynnwys Gwarant i Bobl Ifanc

- Ni fu unrhyw newid o ran y gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 2023-24. Mae'r buddsoddiad cyfalaf blynyddol o £2m yn cefnogi gweithgarwch Gyrfu Cymru i'r strategaeth TG ac ystadau gyd-fynd â [Cymru'r Dyfodol: Y Cynllun Cenedlaethol 2040](#). Bydd datblygiad amgylcheddol strategol a chynaliadwyedd yn cael eu cynnwys yn y strategaeth ofodol newydd gan ganolbwyntio ar y meysydd twf cenedlaethol a rhanbarthol drwy fabwysiadu'r dull gweithredu 'Canol trefi yn gyntaf'.

Cam Gweithredu Arloesi

- Rydym wedi cynnal buddsoddiad yn y Cam Gweithredu hwn wrth gymharu â'r gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 23-24. Cyfanswm y cyllid yw £5m yn 2023-24 a £10m yn 2024-25.

BEL Arloesi ar gyfer Busnes

- Cymorth ariannol ar gyfer cynlluniau Ymchwil, Datblygu ac Arloesi, y gyfres o raglenni SMART, Rhaglen Sbarduno'r Fenter Ymchwil Busnesau Bach (SBRI) a'r Rhaglen Cefnogi Arloesedd ac Ymchwil Gydweithredol (CRISP). Er bod cyllid Ewropeaidd yn dod i ben yn 2023/24, dyma yw ein blaenoriaethau o hyd:
 - Defnyddio'r capasiti ymchwil, datblygu ac arloesi i gefnogi ein Rhaglen Lywodraethu, gan ganolbwyntio ar newid hinsawdd, adferiad amgylcheddol a datgarboneiddio;
 - Adeiladu ymhellach ar y capasiti ymchwil, datblygu ac arloesi yng Nghymru yn y Gwyddorau Bywyd ac Iechyd;
 - Datblygu strategaeth arloesi ar draws Llywodraeth Cymru ar gyfer twf a datblygu sgiliau yn y sylfaen ymchwil ac arloesi.

Cam Gweithredu Gwyddoniaeth

- Nid yw'r gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 2023-24 yn gwneud unrhyw newid i'r Cam Gweithredu hwn. Mae'r cyllid wedi aros ar £5m y flwyddyn.

BEL Gwyddoniaeth

- Mae'r gyllideb gyfalaf yn parhau â'r rhaglen Sêr Cymru a gydnabyddir yn rhyngwladol, sy'n helpu i fanteisio i'r eithaf ar effeithiau manteisiol arbenigedd ymchwil, cyfleusterau arloesi arbenigol a'r cyflenwad o ymchwilwyr dawnus. Mae'r rhaglen hon (a gafodd ei henwi gan Lywodraeth Cymru ym mis Tachwedd 2021 fel un o'r pum blaenoriaeth ymchwil, datblygu ac arloesi) eisoes wedi helpu i greu dyfnder o ymchwilwyr a seilwaith gwyddoniaeth yng Nghymru nad oedd yn bodoli o'r blaen, ac mae wedi cyfrannu at wella perfformiad gwyddoniaeth ac ymchwil Cymru dros y degawd diwethaf.

Cam Gweithredu Hyrwyddo a diogelu lle Cymru yn y byd

- Ni fu unrhyw newid o ran y gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 2023-24. Rydym wedi cynnal ein buddsoddiad yn y Cam Gweithredu hwn, gyda chyfanswm y cyllid am y flwyddyn yn £5m.

BEL Twristiaeth

- Y buddsoddiad cyfalaf blynyddol arfaethedig o £5m mewn profiadau o ansawdd uchel i ymwelwyr a chronfa y Pethau Pwysig ar gyfer gwelliannau bach i'r seilwaith twristiaeth. Mae'r dyraniad hwn ar gael ochr yn ochr â Chronfa Buddsoddi mewn Twristiaeth – Cymru, sy'n cael ei darparu mewn partneriaeth â Banc Datblygu Cymru.

Atodiad C – Manylion y Rhaglen Gyflogadwyedd

ReAct + Mwy: rhan o'r Warrant i Bobl Ifanc

- Mae ReAct + Mwy yn rhaglen a ariennir gan grant, sydd â chyllideb o £13.25m yn 2023-24. Daeth rhaglen ReAct i ben ar 31 Mai 2022. Lansiodd ReAct + Mwy, y rhaglen gyflogadwyedd newydd ar gyfer oedolion, ar 6 Mehefin 2022. Mae'n cynnig cymorth wedi'i bersonoli i oedolion di-waith 18 oed a hŷn; does dim terfyn oedran uchaf. Mae cymorth ar gael i gyfranogwyr sydd wedi colli eu swydd, neu sy'n ddi-waith yn y tymor byr, neu i bobl ifanc 16-24 oed nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant. Mae hefyd yn helpu cyn-droseddwy'r sy'n bwrw eu dedfryd yn y gymuned.
- Mae'r rhaglen yn darparu hyfforddiant galwedigaethol, cymorth recriwtio i gyflogwyr, cymorth ar gyfer hyfforddiant i gyflogwyr yn ogystal â chymorth ar gyfer gofal plant, cymorth ar gyfer datblygiad personol a chostau fel teithio. Nid yw Llywodraeth Cymru yn contractio unrhyw ddarparwyr hyfforddiant, ac mae cyfranogwyr yn enwi'r darparwr hyfforddiant mwyaf priodol.

Twf Swyddi Cymru + Mwy (TSC+Mwy): rhan o'r Warrant i Bobl Ifanc

- Lansiodd Twf Swyddi Cymru + Mwy ym mis Ebrill 2022, ac mae'n rhan hanfodol o'r Warrant newydd i Bobl Ifanc. Mae TSC+Mwy yn darparu pecyn cymorth cyfannol sydd wedi'i deilwra i bobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant, neu sydd mewn perygl o hynny. Yn 2023-24, disgwylir y bydd £31m yn cael ei ddyrannu i ddarparwyr i gyflwyno'r rhaglen, fel y nodir isod. Mae'r rhaglen yn canolbwyntio ar bobl ifanc 16-18 oed nad ydynt yn barod am swydd eto, gan eu helpu i gyrraedd y cam hwnnw, yn ogystal â phobl ifanc sydd angen cymorth ychwanegol i'w helpu i oresgyn rhwystrau rhag cael swydd a hyfforddiant, gan gynnwys iechyd meddwl a llesiant.
- Mae TSC+Mwy yn cael ei contractio drwy dendr; mae'r Contractwyr canlynol wedi cael contractau o dan gytundeb Fframwaith ym mhob Lot Ranbarthol:

Rhanbarth	Contractiwr
Gogledd Cymru	Consortium Grŵp Llandrillo- Menai (GLLM)
	Coleg Cambria
	ACT Ltd
De-orllewin a Chanolbarth Cymru	Coleg Sir Benfro
	ITEC Training Solutions
	ACT Ltd
Canol De Cymru	ACT Ltd
	ITEC Training Solutions
De-ddwyrain Cymru	ACT Ltd
	ITEC Training Solutions

Rhaglenni Cyflogadwyedd Cymunedol: rhan o'r Warant i Bobl Ifanc

- Yn 2023-24, y gyllideb sydd ar gael ar gyfer Cymunedau am Waith a Mwy yw £23.034m, gydag £8m arall yn cael ei ddarparu yn y Warant i Bobl Ifanc a fydd yn cael ei drosglwyddo mewn cyllidebau yn y dyfodol.
- Hyd at ddiwedd mis Hydref 2022, mae Cymunedau am Waith, PACE a Chymunedau am Waith a Mwy wedi darparu hyfforddiant a gwasanaeth mentora dwys yn y gymuned i gyfanswm o dros 81,000 o unigolion sy'n wynebu rhwystrau cymhleth rhag cael swydd, ac mae bron i 36,000 ohonynt wedi dechrau gweithio mwy nag 16 awr yr wythnos.
- Un o nodweddion allweddol llwyddiant y rhaglen Cymunedau am Waith a Mwy, a gyflwynir drwy'r 22 Awdurdod Lleol, fu ei hyblygrwydd i ymateb i newidiadau yn y farchnad lafur. Mae'r rhaglen yn helpu'r rheini sydd fwyaf o dan anfantais yn y farchnad lafur, gan gynnwys pobl ifanc, gweithwyr hŷn, menywod, unigolion anabl a phobl sydd â chyflyrau iechyd tymor hir, unigolion Du, Asiaidd neu leiafrifoedd ethnig, pobl sydd â chyfrifoldebau gofal a'r rheini sydd â lefel sgiliau isel.
- Mae'r rhaglen yn cynnwys cymorth cyfannol i fynd i'r afael â rhwystrau rhag cael swydd, mentora yn y gymuned, canfod a chyllido cyfleoedd hyfforddi ac ymgysylltu'n lleol sy'n helpu i gysylltu cyfranogwyr â bylchau yn y farchnad lafur.
- Ers 2022-23, mae wedi canolbwyntio mwy ar bobl ifanc 16 i 24 oed nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant, ac mae wedi derbyn £8m y flwyddyn yn ychwanegol o 2022-23 i 2024-25 er mwyn helpu i ddarparu'r Warant i Bobl Ifanc. Erbyn hyn, mae hefyd yn cynnig gwasanaeth mentora i unigolion cymwys sy'n cael cymorth drwy ReAct + Mwy.

Y Rhaglen Sgiliau Hyblyg

- Mae'r rhaglen hon yn un a ariennir gan grant, ac mae ganddi gyllideb o £1.5 miliwn yn 2023-2024. Gall y Rhaglen, drwy gyfraniad o 50%, helpu gyda chostau cymwys sy'n ymwneud â darparu hyfforddiant mewnol ac allanol a deunyddiau hyfforddi sydd wedi'u hanelu at bob cyflogwr yn y sector preifat a'r trydydd sector yng Nghymru, gyda £500k o'r gyllideb wedi'i dyrannu i Airbus yn 2023-24.
- Mae dwy elfen wahanol i'r Rhaglen:
 - **Rhaglen Datblygu Busnes y Rhaglen Sgiliau Hyblyg**
Mae Rhaglen Datblygu Busnes y Rhaglen Sgiliau Hyblyg mewn sefyllfa i gefnogi prosiectau datblygu busnes sylweddol sy'n cael eu harwain gan gyflogwyr, ac y mae disgwyl iddynt arwain at ehangu busnesau a buddsoddiad mawr sy'n arwain at greu swyddi o ansawdd da.

- Pwrpas **Prosiectau Partneriaeth y Rhaglen Sgiliau Hyblyg** yw helpu i sbarduno economi sgiliau ehangach Cymru, gan ganolbwyntio ar y sgiliau blaenoriaethol a nodwyd gan gyflogwyr yng Nghymru a chan gyrff sy'n cynrychioli diwydiant. Ar hyn o bryd, mae'r elfen Prosiectau Partneriaeth yn cynnwys 5 prosiect ar wahân: Uwch Sgiliau Digidol; Uwch Beirianeg a Gweithgynhyrchu; y Sector Creadigol; Allforio; Twristiaeth a Lletygarwch.
- Nid yw Llywodraeth Cymru yn contractio unrhyw ddarparwyr hyfforddiant, ac mae'n rhoi cyfle i gyfranogwyr enwi'r darparwr hyfforddiant mwyaf priodol.

Cronfa Ddysgu Undebau Cymru

- Mae [Cronfa Ddysgu Undebau Cymru \(WULF\)](#) yn rhaglen a ariennir gan grant sydd â chyllideb ragamcanol o £5.4m dros dair blynedd y rhaglen gyfredol (2022-25), sy'n seiliedig ar y cynigion unigol a ddaeth i law gan yr undebau cyflawni.

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 5

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 6

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon